

Lalai 1

Au Luve ni Kalou
iSususu kei na yabaki 3

Lalai 1

Au Luve ni Kalou

Me ra tuberi kina na gone yabaki 1 vula 6 ki na yabaki 3,
ka okati kina na veika vakaturi e na kena moici na
ivolavakarau me vakayagataki kina e na iwasewase
ni isususu.

© 1994, 2003 na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai
iYau maroro
Tabaki e Amerika
Veivakadonui vakaperitania: 5/00
Veivakadonui vakaviti: 5/00
Vakadewa ni *Primary 1*.
Fijian

Lewena

Me Vukea na Qasenivuli	Tabana
iVakavakayagataki ni iVola	v
Nodra Kalasi na Yabaki-Tolu	v
Na Vakarautaki ni Lesoni	vii
Veituberi e na Lesoni	vii
iVakatagi e na Kalasi	viii
iYaloyalo	ix
iDusidusi me Baleti Ira na Gone era Vakaleqai Vakayago	ix
Moici ni iVola me Vakayagataki e na iSususu	xi
Na Kalasi ni iSususu	xi
Nodra Vakarautaki na Gone ki na iSususu	xiii
Na Veika me ra Vakarautaka na iTubutubu	xiv
Nodra iVakarau na Gonelalai	xv
Veileqa e rawa ni basika e na isususu kei na kedra iwali	xvi
iTavi Qaravi Vata kei na Qito me baleti ira na iSususu	xvii
iVakatagi e na rumu ni Vuli ni iSususu	xxii
Sabolo ni Lesoni Moici	xxv

Na Naba kei na iUlutaga ni Lesoni	Tabana
1 Au Luve ni Kalou	1
2 Sa Vakayagona na Tamada Vakalomalagi	5
3 Na Nona iTuvatuva na Tamada Vakalomalagi me baleti Keda	8
4 Me'u Dau Masu vua na Tamada Vakalomalagi	12
5 E Luvei Tamada Vakalomalagi o Jisu Karisito	16
6 Erau Lomani Au na Tamada Vakalomalagi kei Jisu	19
7 Sa Dau Vukei Au na Yalo Tabu	24
8 Au Vakavinavinakataka na Siga kei na Bogi	28
9 Au Vakavinavinakataka na Wai	32
10 Au Vakavinavinakataka na Vunikau, na Veika e Tei kei na Veisenikau	35
11 Au Vakavinavinakataka na Ika	39
12 Au Vakavinavinakataka na Veimanumanu Yavaiva	44
13 Au Vakavinavinakataka na Manumanu Vuka kei na Veimanumanu Lalai	48

14	Buli o Atama kei Ivi me rau Ucuya na Tamada Vakalomalagi	53
15	E Siga ni Sokalou na Siga ni Vakacecegu	57
16	Soli Me'u Vakayago	62
17	Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinakataka na Ligaqu	67
18	Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinakataka na Daligaqu	73
19	Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinakataka na Mataqu	77
20	Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinaka ni'u Boica ka Kila Talega na iKanakana ni Kakana	81
21	Sa Tu e Lomaqu na Veika ni Vakanananu	85
22	E Rawa ni'u Vakayacora na Veika e Vuqa	91
23	Au Lewe ni Dua na Matavuvale	95
24	Au Lomani Ira na Taciqu kei Ira na Ganegu	100
25	Au Lomani Iratou Taucoko Noqu Matavuvale	104
26	E Rawa ni Tawamudu na Veimatavuvale	108
27	E Rawa Me da Masu Vata Vakamatavuvale	114
28	E Rawa Me'u Dau Talairawarawa	118
29	E Rawa Me'u Dau Kerea Me'u Vosoti	122
30	E Rawa Me'u Dauveivosoti Tikoga	126
31	Au Vakavinavinakataka na Noqu Vuvale	130
32	Au Vakavinavinakataka na Kequ kei na Noqu iSulu	134
33	E Rawa Me'u Dau Veitokani	138
34	E Rawa Me'u Daulomani Ira na Wekaqu	143
35	E Rawa Me'u Lomani Ira na Manumanu	148
36	E Rawa Me'u Dau iVakaraitaki Vinaka	153
37	E Rawa Me'u Dau Yalodina	157
38	E Rawa Me'u Dau Vakarokoroko	161
39	Au Dau Malaude e na iVakatagi	166
40	Na Sakamede e Vukei Au Me'u Dau Nanumi Jisu	170
41	Solia vei Keda na iVolanikalou na Tamada Vakalomalagi kei Jisu	174
42	Au Lewena Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododnu Edaidai	178
43	E Bula Tu Edaidai na Noda Parofita	182
44	E Rawa Me da Veivuke Kece e na Lotu	185
45	Na Nona Tucake Tale o Jisu Karisito (Siganimate)	189
46	Na Nona Sucu o Jisu Karisito (Siganisucu)	193
	iVakamacala ni Veitikina ni Itavi Qaravi Vata kei na Sere Matanataki e na <i>Lalai 1</i>	197
	Sere ni iSususu mai na Children's Songbook	199

iVakavakayagataki ni iVola

Na ivola oqo e vakarautaka na veilesoni me vakavulici vei ira na gone ka ra na yabaki-tolu e na imatai ni Janueri. Era na rawa talega ni moica na qasenivuli me vakayagataki vei ira na gone vula tinikawalu ki na yabaki-tolu. Kevaka era lakova tiko na soqo ni lalai na gone se bera ni yabaki tolu, e dodonu me ra lewena na kalasi ni isususu ka wasei tani mai vei ira na yabaki-tolu vakavo ke tabana levu se tabana lailai sara. Ke sivia na walu se tini na gone yabaki vata e na dua na tabana levu se tabana, e rawa ni wasei na kalasi.

Me ra raica na qasenivuli ni isususu na “Moici ni iVolavakarau me Vakayagataki e na iSususu” ka tekivu e na tabana ix, me ikuri ni wasewase oqo.

Me ra vakatulewataka e na dela ni masumasu o ira na iliuliu kei ira na qasenivuli na sala vinaka duadua me wasei kina na veikalasi ka me vakayagataki kina na veilesoni kei na veitavi qaravi vata e na ivolavakarau oqo me sotava na veika e ganiti ira na gone e na nodra tabacakacaka.

NODRA KALASI NA YABAKI-TOLU

Me ra lewena na kalasi ni yabaki-tolu o ira na gone era yabaki-tolu mai na imatai ni siga ni Janueri.

Kena iNaki

Na inaki ni kalasi ni yabaki-tolu sa ikoya me na vakatoroicaketaka na nodra kila kei na nodra lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, me ra vakaitavitaki ira e na veika yaga e na gauna ni Lalai, ka me ra tubu cake ka vakila na nodra yaga.

Na Masu

Me tekivu ka tini na veikalasi yadua e na masu mai vua e dua na gone. Na masu ni tekivu e dau cabo e na gauna e tekivu kina na lesoni ka qai dau cabo na masu ni suka ni oti na kalasi. Vakavulici ira na gone me ra masu vakaleleka ka me rawarawa. Vukei ira ke gadrevi me vaka-kina.

Wasewasei ni Gauna

E vakarautaka na kalasi oqo na veivakadewataki mai na isususu ki na kalasi ni lalai. E na rairai gadrevi me ra vakaitavi na kalasi ni yabaki-tolu e na gauna ni veiwasei kei na itavi qaravi vata e na imatai ni wasewase ni yabaki, e na loma ga ni nodra kalasi. Ka ra sa na rawa ni lako ki na gauna ni veiwasei kei ira na gone e na Lalai e na vo ni yabaki. E na vakatau na gauna ni veisau mai na nodra matua na gone. Dikevi ira na gone mo kila na gauna era sa vakarau tu kina, ka veitalanoa kei iratou na veiliutaki ni Lalai me vakatulewataki kina na gauna me vakayacori kina na veisau. E rawa ni ra lako ki na Lalai e na loma ni yabaki taucoko o ira na yabaki-tolu.

E dau dua na auwa vasagavulu na miniti na balavu ni gauna ni Lalai. E taura e ruasagavulu na miniti na kena dola kei na kena sogo kei na 5 miniti na nodra veitosoyaki ki na nodra kalasi na gone. Kevaka era vakayacora ga e na nodra rumu na nodra gauna ni veiwasei o ira na yabaki-tolu e na vitusagavulu ka lima na miniti

na nodra gauna ni kalasi. E rawa ni moici na ituvatuva ni gauna vakaturi oqo me ganita na gagadre ni veivanua.

Gauna ni Veikidavaki:	10–15 miniti
Gauna ni Lesoni:	15–30 miniti
Gauna ni Veiwasei kei na iTavi Qaravi Vata:	20–25 miniti
Gauna me Tini kina na Lesoni:	10–15 miniti

E na gauna era tiko kina na yabaki-tolu e na gauna ni veiwasei ni Lalai, e na vasagavulu na miniti na gauna ni kalasi ka okati kina na gauna ni lesoni ka na vakalelekataki na gauna ni veikidavaki kei na gauna me tini kina na lesoni.

Gauna ni Veikidavaki: Na inaki ni gauna ni veikidavaki me rawa ni ra veivosaki ka veimaliwai kina na gone kei na nodra qasenivuli e na nodra kalasi yadua. Era na yalo dei ka taleitaka na gone na tiko e na gauna ni Lalai kevaka o solia na galala me ra veitosoyaki e na gauna oqo.

Vukea na gone yadua me vakila ni taleitaki ka na marautaka na nona kalasi. Vakaraitaka na nomu loloma, veikauwaitaki dina kei na veidokai e na nomu vosa kei na veika o vakayacora. Veivosakitaka na veika e ganiti ira kei na veika era taleitaka na gone. Na veilitaga e na ganita me veivosakitaki e rawa ni okati kina na:

- Veika era se qai sotava ga qo na gone e na nodra bula, me vaka ni sa dua na gone vou e vale se na gade vakamatavuvale.
- Gauna ni gade se vakacagicagi
- Na draki
- Vakadikevi ni veika bula
- Veitaleli vakaveimaliwai me vaka na vakarorogo, veiwasei, se na vakayagataki ni ivakarauvakarokoroko.
- Vakaitavi e na yalololoma

Qitotaki iqaqalo ni liga, vakadre yago, cuva kei na vakadre liga kei na yava, kei na lagasere e rawa ni vakayagataki e na gauna oqo me mamada na nodra masa ka veivukiyaki tiko na gone.

Gauna ni Lesoni: Vakamura na ituvatuva raraba ni veilesoni yadudua, ka moica ke gadrevi me ganita na nomu kalasi. Vakanamata ki na nodra kila kei na veika era taleitaka na gone. Digitaka na veitalanoa kei na itavi qaravi vata ka na vakavulica vakavinaka duadua ki na nomu kalasi na veivakavuvuli bibi ni lesoni. Digitaka mai na “iTavi Qaravi Vata ni Veivakabulabulataki” na itavi cava e so o nanuma ni ganiti ira na gone e na nomu kalasi. Vakayagataka na itavi oqori e na gauna o vinakata kina e na gauna ni kalasi. Era na vuli vinaka sara na gone e na kena dau talevi wasoma vei ira na veika era dau vulica, o koya gona, o na rairai gadreva mo vakayagataka na itavi qaravi vata, sere, italanoa se ivolanikalou, me vakarua e na dua na gauna ni lesoni se na veilesoni era tarava yani

Vakavulica na veilesoni me vaka na kedra veitarataravi, ka vakavo ga na lesoni 45 kei na 46 (Siganimate kei na Siganisucu).

Gauna ni Veiwasei kei na iTavi Qaravi Vata: Kevaka era taura na nodra gauna ni veiwasei e na nodra kalasi ka sega ni ra cokovata kei ira na vo ni gone e na iSoqosoqo ni Lalai, vakayagataka na veitavi qaravi vata e na lesoni kei na kena mai na “Veitavi Qaravi Vata ni Veivakabulabulataki” me ka ni veiwasei. Ko na rairai gadreva mo vakarautaka na nodra itavi qaravi vata taleitaki na gone mai

na veilesoni sa oti. Okata kina na gauna ni lagasere e na sere ni Lalai (raica na "iVakatagi e na Kalasi." t. 00[vii]). Vakayaloqaqataki ira na gone me ra vakaitavi ka wasea na nodra nanuma vei ira na nodra itokani.

Sa rawa ni ra kerei e na so na gauna na gone yabaki tolu me ra solia e dua na itavi vakarautaki e na gauna ni veiwasei ni ra sa tekivu lewena tiko na gauna ni veiwasei kei ira na vo ni gone e na Lalai. Vakarautaka e dua na itavi rawarawa me vakaraitaki kina na kosipeli ka era na vakaitavi kece kina na gone e na kalasi. E na rawa mo:

- Vukei ira na gone me ra dramataka e dua na italanoa se ka e yaco e na veilesoni.
- Me ra vakayagataka na iyaloalo e so o ira na gone me vukea na kena talanoataki e dua na italanoa mai na lesoni.
- Me wasea e dua na gone e dua na tiki ni ivolanikalou se vakasama me baleta na ivakavuvuli vakosipeli.
- Me ra lagata na gone e dua na sere me baleta na ivakavuvuli sa vakavuvulitaki tiko.

Gauna me Tini kina na Lesoni: Rai lesuva ka umana vata na veiuto ni vakasama e na lesoni. Cavuta e dua se rua na tikina ni ivolanikalou mai na lesoni, ka vakabibitaka na uto ni vakasama, me na rawa kina ni ra na wasea na gone mai vale. Sureta e dua na gone me cabora na masu ni suka.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

Na imatai ni ka bibi duadua e na nodra vakavulici na gone lalai sa ikoya mo kilai ira ka lomani ira. Mo kila ka vakayagataka na yacadra na lewe ni nomu kalasi e na gauna o vosa kina vei ira. Veitaratara yadudua kei ira ka vulica na veika me baleta na nodra bula. Vakasaqara na vei-sala e so mo vakaitavitaki ira kina e na veilesoni ka mo cakava na lesoni me vakaibalebale kivei ira yadudua. Vakaraitaka na nomu loloma kei na nomu veikauwaitaki vei ira kece na gone e na nomu kalasi.

Na ikarua ni ka bibi duadua sa ikoya mo vakavakarau. Tekivu vakarautaka na lesoni yadua ke lailai me se vo e dua na macawa. Wilika na lesoni taucoko; ka qai vulica e na masumasu mo vakatulewataka kina na sala vinaka duadua mo vakavuvulitaka kina na ivakavuvuli ki vei ira na gone e na nomu kalasi. Digidigi mai na itavi qaravi vata talei me tokona na itavi qaravi vata e na lesoni me ra taleitaka kina na gone ka vakaitavi talega kina. Lalawataka e vica na mataqali itavi qaravi vata ka mo qai lewa vakamatau na gauna kei na kedra ivakavakayagataki me veisotari kei na veika e gadrevi vei ira na gone. Mo kila vakavinaka sara na lesoni ka mo kua kina ni na wilika mai na ivolavakarau, ka me veisotari tiko na matamu kei na matadra na gone e na kena levu ga o rawata. Dau masu vakawasoma e na gauna o vakarautaka kina na veilesoni yadua, kerea na veivuke ni Yalo Tabu me tuberi iko e na nomu vakavakarau kei na veivakavulici.

VEITUBERI NI LESONI

E dodonu mo vakauqeta na nodra lomana na kosipeli na gone e na nomu vakavulica tiko vei ira na ivakavuvuli vakosipeli. Na veika e vakaturi oqo e na vukei iko e na nomu vakavakarau me marautaki kina na gauna ni Lalai mai vei ira na gone e na nomu kalasi:

- Solia vei ira na gone e vuqa na gauna me ra vosa ka vakaitavi.
- Vakarorogo e na gauna era dau taro kina na gone, ka qai tovolea mo sauma vakavinaka ka vakamatau.

- Mo bulabula ka mamarau. Ke taleitaka na Lalai o qasenivuli, era na taleitaka talega na Lalai o ira na gone.
- Vosa e na domo rogo malumu vinaka.
- Dau vosota, yalovinaka, ka loloma, vakabibi e na gauna era sa oca ka masa kina na gone.
- Solia na nomu vakavinavinaka ki na ivakarau vinaka e vakayacori ka kakua soti ni kauwai ke yaco na kena veibasai.
- Vakaraudaka e vica na mataqali itavi qaravi vata ka qai lewa vakamatau na gauna kei na kedra ivakavakayagataki me veisotari kei na veika era gadreva na gone. E dau lekaleka ga na nodra gauna ni vakarorogo na gone lalai ka ra dau veitosoyaki vakawasoma.
- Tovolea mo vagolea tani na nodra vakanananu na gone e na gauna e yaco kina na veileti.
- Nanuma tiko ni ra dau taleitaka na gone na italanoa, na iyaloalo, na ivakatagi kei na veitosoyaki. Era na taleitaka na itavi qaravi vata kei na sere e dau tokaruataki, ka vakabibi na kena era sa kila vinaka tu.

IVAKATAGI E NA KALASI

E okati e na veilesoni yadua na veisere e so e na vukea na kena vakaukauwataki na vei ivakavuvuli vakosipeli. E sega soti ni gadrevi mo kena dau e na ivakatagi mo na vakayacora me marautaki ka vakaibalebale kina na lagasere e na kalasi. Era na sega ni kila na gone se o dau lagasere vinaka se sega era na kila ga ni o taleitaka na lagasere. Vulica vakavinaka na vei-sere yadua ka vakatovototaka me tiki ni nomu vakaraudaka na lesoni. Kevaka e tiko, na *Children's Songbook* e na tepi (vakatagi walega, 52505: vakatagi kei na vosa, 52428) se compact discs (vakatagi walega 50505; vakatagi kei na sere, 50428) e na rawa ni vukei iko mo vulica na veisere. E rawa mo vakayagataka talega na katokatonu e so oqo e na gauna ni lagasere vakalasi.

Na sala vinaka duadua me vakavulici kina na sere vei ira na gone sa ikoya na nodra lagata vakawasoma. O na rairai vakayagataka vakawasoma e dua na sere e na dua na lesoni. Na vei matana rawarawa e na vukea na nodra vakaitavi na gone e na dua na sere. Kevaka era kila vinaka na gone e dua na sere ka ra taleitaka na lagata, me lagati vakawasoma e na gauna ni lesoni se na gauna ni veiwasei kei na itavi qaravi vata.

Me vakavulici e dua na sere vou se tiki ni itavi qaravi vata vei ira na gone:

- Wiligusutaka na sere se tikina ni itavi qaravi vata ni bera na kalasi.
- Vakaraudaka na sere vou se itavi qaravi vata e na nomu lagata se tukuna vei ira na gone. Vakalevulevuya na matana, kevaka e tiko e so.
- Sureti ira na gone me ra lagata na sere se cavuta vata kei iko na vosa. Era na sega ni kila vakatotolo na veivosa e so e qaqaana, ia kevaka o taleva vakavica vata tale na sere se na tikina ni itavi qaravi vata, sa na qai rawarawa na nodra kila na qaqaana.
- Me lagati vakamalua me rawa ni ra kila kina na gone na qaqaana kei na matana.
- Vakayagataka vagauna na iyaloalo e so me vukea na vakavulici ni sere kei na tikina ni itavi qaravi vata. Era dau vakarorogo vakavinaka sara na gone kevaka e tiko e dua na ka me ra raica tiko.

- Vakalekalekataka na sere se tikina ni itavi qaravi vata kevaka era sa tiko yavavala na gone. Kevaka e rui balavu na sere se na tikina ni itavi qaravi vata, e rairai ko na gadreva mo vukei ira na gone e na kena matanataki e na gauna o lagata se cavuta tiko kina vakaiko na qaqana.

Era na bese beka na gone me ra lagasere vata kei iko e na veigauna kece, ia era na marautaka me ra vakarorogo ki na lagasere.

IYALOYALO

Era bibi sara na iyalooyo, e na nodra vakavulici na gonelalai. Na iyalooyo, na ikotikoti, na veika lalai, se na iyalooyo tale e so e rawa ni vukea na nodra vakarorogo na gone, ka dau nanuma vinaka tiko na gone na veika e vakavulici vei ira.

Sa okati tiko e na ivolavakarau na veiyalooyo kei na ikotikoti ka gadrevi e na lesoni. Sa tuvai tu e na “Na Vakarautaki ni Lesoni” ni veilesoni na iyalooyo e so me vakayagataki e na lesoni oya, e na yacana kei na kena naba. Na veinaba e baina tiko (’ ”) e vakatakila na iyalooyo (se dua erau tautauvata) e na *iYalooyo Taurivaki ni Kosipeli* (34730 se 34735) kei na iyalooyo ni valenivola ni valenilotu. E tuvai talega e na tabana ni vakavakarau na naba e so ni ikotikoti ka tiko e na ivolavakarau, kei na *Primary Visual Aids Cutouts* (33239–33250 se 08456,) ka okati tiko kina na ikotikoti ni iyalooyo ka ra tautauvata.

Era vinaka sara na veika e rawa ni tauri e ligada me iyalooyo, vakabibi kevaka era kila vinaka tu na gone ni rawa me rai tara se taura. Mo vakayagataka ga na nomu ivolanikalou se na kena mai na valenivola ni valenilotu e na gauna o talanoataka kina e dua na italanoa mai na ivolanikalou, me kena iyalooyo.

IDUSIDUSI ME BALETI IRA NA GONE KA VAKALEQAI VAKAYAGO

Sa biuta tu na iVakabula na ivakaraitaki kivei keda me baleta na noda yalololoma vei ira e vakaleqai tu na yagodra. E na nona a sikovi ira na Nifai ni sa tucake tale, e a kaya:

“Sa tiko li e so na nomudou tauvimate? Dou kauti ira mai. Io dou kauti ira mai na lokiloki, na mataboko, na gera, na mudu, na vukavuka, o ira sa malai, o ira na didivara kei ira kecega sa tauvimate tu. Dou kauti ira mai kau na vakabulai ira, ni’u sa lomani kemudou; ia sa vuabale sara na noqu loloma” (3 Nifai 17:7).

Me vaka ni o dua na qasenivuli ni Lalai o sa tiko sara ga e na dua na itutu vinaka mo vakaraitaka kina na yalololoma. E dina beka ni o a sega ni vulica mo kena dau ni dau soli veivuke, e na nomu itutu vaka qasenivuli sa rawa kina mo kila ka susugi ira na gone ka vakaleqai tu na yagodra. E gadrevi vakalevu na veikauwai, na veiciqomi kei na gagadre me ra okati yadudua na lewe ni kalasi e na veika e caka me qaravi kina na vuli ka.

E rawa ni ra uqeti e na Yalo Tabu na gone ka vakaleqai tu na yagodra veitalia ga se vakacava na ivakatagedegede ni nodra kila ka. E dina ni na so na gone e na sega beka ni rawa me ra na tiko e na gauna taucoko ni Lalai, era gadreva me ra tiko mada ga vakalekaleka ka me ra vakila na Yalo Tabu. E na rairai gadrevi beka me dua na itokani ka kila vinaka na nona veigagadre na gone me dau tiko kei koya e na gauna ni Lalai de na dau via vakacagicagi na gone e na so na gauna.

E so beka na lewe ni kalasi era sotava tu na dredre me vaka na dredre ni kila ka, mataboko se didivara, berabera ni vakasama, leqa ni sega ni kila na vosa kei na

kena vosataki, leqa ni itovo kei na bula vakaveimaliwai, vakaleqai ni vakasama, leqa ni yavalati ni tiki ni yago se yago taucoko, se tautauvimate wasoma. E so era na raica ni ra vulagi sara e na vosa e vakayagataki kei na ivakarau ni bula. Se vakacava na duidui ni ka era sotava, era gadreva yadudua na gone me ra lomani ka ciqomi, me ra vulica na kosipeli, me ra vakila na YaloTabu, ka vakaitavi vakavinaka, ka qaravi ira talega na tani.

Na veidusidusi oqo era na vukei iko mo vakavulica na gone ka vakaleqai tu na tuvaki ni yagona:

- Mo kakua ni kauwaitaka na nona vakaleqai vakayago, ia mo saga mo kilai koya vinaka. Kakua ni bula vakarairai, dau veikauwaitaki, ka dau loloma.
- Mo kila na kaukauwa kei na bolebole nona na gone.
- Solia na nomu igu mo vakavulici ira ka tokaruataka vei ira na lewe ni kalasi na nodra itavi me ra rokova na lewe ni kalasi yadudua. E rawa ni ka ni vuli e na ivakarau va-Karisito na nona vukei e dua na lewe ni kalasi vakaleqai na yagona, kivei ira taucoko na lewe ni kalasi.
- Vakasaqara na veisala vinaka duadua me vakavulici kina na gone e na nomu vakatarogi rau na itubutubu, lewe ni vuvale tale e so, kei koya sara gana gone vakaikoya.
- Mo taroga mada e liu na gone ka vakaleqai tu na yagona se vakacava na nona nanuma ni se bera ni'o kacivi koya me masu se vakaitavi e na kalasi. Vakabibitaka na veika e rawa ni vakayacora kei na nona veitalede ka vakasaqara na sala e so me rawa ni ra vakaitavi e na galala me ra rawata kina vakavinaka.
- Moica na iyaya ni leseni kei na ituvaki ni veika e vakavolivoliti ira me ganiti ira yadudua na gone vakaleqai na yagodra.

E tu e na veivalenivola ni Lotu na ikuri ni iyaya vakavuli me baleta na nodra vakavulici na gone vakaleqai na yagodra (raica na *Materials for those with Disabilities*" e na *Salt Lake Distribution Catalog*).

Moici ni iVolavakarau me Vakayagataki e na iSususu

NA KALASI NI ISUSUSU

O Cei Me Tiko Kina

Me ra lewena na kalasi ni isususu na gone vula tinikawalu me se bera ni yabaki-tolu e na imatai ni siga ni Janueri, ka me vakatau vei rau na itubutubu. Ke ra lewe lailai, me rua na qasenivuli me kacivi ki na veikalasi ni isususu. Kevaka erau sega ni veiwatini na qasenivuli, e dodonu me rau yalewa ruarua se tagane ruarua. Me rau tiko e na kalasi na qasenivuli ruarua e na gauna kece ni Lalai.

Kena iNaki

Na inaki ni kalasi ni isususu sa ikoya na kena vakarautaki e dua na vanua galala ka cokonaki vinaka ka rawa me ra taracake kina na nodra kila kei na nodra lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, ka tubu talega kina na nodra vakila na yaga ni nodra bula. Na kalasi ni isususu sa ikoya na imatai ni nodra veitaratara kei na Lotu na gone lalai oqo ka vakavulici kina vei ira na kosipeli ka ra veimaliwai kina kei ira na gone tale e so kei ira na qase.

Na iTuvaki ni Vanua ni Vuli

E dodonu me savasava, mamarau ka veisureti na rumu ni isususu. E dodonu me toka volekata na vale ni vakacegu (vale lailai). E rawa ni wasei na rumu ni isususu ki na veiwasewase duidui - vanua ni qito (e na dela ni ibe, ke rawa), vanua ni wilivola se itavi qaravi vata kei na vanua me soli kina na lesoni. Me savasava na iyaya ni vakatatalo, ka taleitaki, sega ni vakavu leqa, ka me vinaka tu na kedra ituvaki. Me vaka na idusidusi ni Lotu e sega ni dodonu me tu na vanua ni nodra kakaba na gone e na lomanibai ni valenilotu.

Na iTuvatuva ni Gauna

Na gauna oqo e dodonu me wasewasei vakalalai ka duidui, me ra vakaukauwataka vakayadudua na inaki ni lesoni.

Tovolea mo tuva na lesoni ka vakamura na ituvatuva oqori e na veimacawa. Era dau dei na gone e na gauna e vakamuri kina na ituvatuva vata ga e sa dau muri tiko, ka ra kila vinaka na nodra veisau mai na dua na itavi qaravi vata ki na dua tale. E rawa ni moici na ituvatuva oqo me veisotari kei na ka e gadrevi e na veivanua:

Veikidavaki

Gauna ni Qito:	35 miniti
Gauna ni Soqoni:	10 miniti
Gauna ni iVakatagi:	10 miniti
Gauna ni iVakalomavinaka:	10 miniti
Gauna ni Lesoni:	10 miniti
Gauna ni iTavi Qaravi Vata:	15 miniti
Gauna ni tini ni Lesoni:	10 miniti

O ira na gone isususu e sega ni dodonu me ra tiko e na gauna ni veiwasei se e na kena tekivu se tini na soqoni.

Gauna ni Veikidavaki: E na nodra lako mai na gone ki na kalasi ni isususu, kidavaki ira yadudua e na yacadra. Vukea na gone me kila na nomu kauwaitaki koya kei na nona lomani koya na Tamada Vakalomalagi. Na ivakatagi malumu e rawa ni vakavuna na rokovi kei na veivakayararataki ni vanua ni vuli.

Gauna ni Qito: Laivi ira na gone me ra qitotaka e na galala na iyaya ni vakatatalo, qito vakaiba, iyaloyalo, se ivola. Vakauqeta na gone yadua me digitaka ga e dua na ka me qitotaka e na dua na gauna ka me qai vakalesuya ki na kena itutu dodonu ni bera ni qai digia e dua tale. Kakua ni vakasaurarataka e dua na gone me wasea ke sega ni vinakata. E vuqa na gone e na itaba oqo era se bera ni vakarau tu na yalodra kei na nodra bula veimaliwai me ra veiwasei. Mo tu vakarau vei ira na gone ia mo kakua ga ni vakalatilati vakalevu ki na nodra qito. Ni sa oti na gauna ni qito vukei ira na gone me ra maroroya na iyaya ni qito.

E rawa ni golevi e na gauna oqo na veitavi qaravi vata digitaki (raica na “Veitavi Qaravi Vata kei na Qito E so ni iSususu” t. xiv–xvii), ia e na sega ni gadrevi me ra vakaitavi kina na gone.

Gauna ni Soqoni: Soqoni ira vata na gone me ra lagasere ka vakarau me masu. Sureta e dua na gone me masu. Vakavulica na gone me ra dau masu vakaleleka ka rawarawa. Vukei ira kevaka era gadreva vakakina. Vakaraitaka na loloma, mamarau kei na veidokai e na nomu vosa kei na veika o vakayacora. Mo veikauwaitaki ka yalosavu. Veivosakitaka na veika e ganiti ira kei na veika era taleitaka na gone. E rawa ni okati kina na veikulutaga e so ka ganita me veivosakitaki:

- Veika era sa qai sotava wale tikoga na gone e na nodra bula, me vaka e dua na gone vou e vale se na gade vakamatavuvale.
- Veigauna ni vakacagicagi digitaki.
- Na draki
- Vakadikeva na veika bula.
- Veitaledi ni bula vakaveimaliwai me vaka na vakarorogo, veiwasei, se vakayagataki na ivakarau vakarokoroko.
- Vakaitavi e na yalololoma

Tikina ni itavi qaravi vata, cuva kei na vakadre me yavalati na yago, kei na lagasere e na rawa ni vakayagataki e na gauna oqo me vukei ira na gone me ra rawa na nodra tiko yavavala.

Gauna ni iVakatagi: E rawa ni vakayagataki na ivakatagi e na gauna taucoko ni nodra kalasi ni isususu me vakatubu marau e na kedra maliwa; vakavulica na itukutuku vakosipeli; ka laivi ira na gone me ra vakayacora e so na veika e duidui. Era taleitaka na gone na lagata na sere vata ga e na veimacawa. E rawa ni ra surety na tani me ra veivuke e na ivakatagi e na kalasi ni isususu.

Gauna ni iVakalomavinaka: Tuva e dua na gauna ni ivakalomavinaka me ganiti ira na gone. Na ilavo ni ivakalomavinaka e dodonu me kau mai e na iwase ni ilavo me baleti ira na Lalai. Me vaka ni ra dau vakalomavinaka na gone e na veimacawa o ira na qasenivuli e dodonu me ra taroga na itubutubu kevaka e tiko e so na kakana e sega ni vinakata me ra kania na luvedra. Vukea e dua na gone me cavuta e dua na masu me baleta na ivakalomavinaka.

Gauna ni Lesoni: Era volai na veilesoni e na ivolavakarau oqo e na ivakatagedegede ni gone yabaki tolu, ia e levu na itavi qaravi vata e na veilesoni kei na “Veitavi qaravi vata ni Veivakabulabulataki” e ganiti ira na gone sobu. E lewe talega ni veilesoni

yadua na iwasewase “iKuri ni iTavi Qaravi Vata Tale me Baleti ira na Gone Sobu.” (Mo kila na iyaya kei na vakavakarau ka gadrevi e na veitavi qaravi vata tale e so era sega ni tuvai tu e na tabana ni “Na Vakarautaki ni Lesoni” ni veilesoni yadua. Wilika vakavinaka na ivakamacala ni itavi qaravi vata yadua o via vakayagataka mo vakadeitaka kina ni sa tu taucoko vei ira na veika o gadreva.)

iVakaraitaki ni lesoni e na ivolavakarau oqo e rawa ni vakayagataki e na kalasi ni isususu e kunei e na tabana xix–xx. Ni o vakayagataka na lesoni nanuma mo masulaka na nodra kila na gone kei na nodra taleitaka. Na veitavi qaravi vata oqo me dau leleka ga ka levu na kena veimataqali, baleta ni o ira na itabagone oqo e dau lekaleka wale sara nodra gauna ni vakarorogo. Era dau vuli na gone mai na kena talevi wasoma na itavi qaravi vata, e rairai mo na taleva lesu tale na itavi qaravi vata e na lesoni oqori se na veilesoni mai muri. Me ikuri ni veivuke ni nodra vakavulici na gone sobu, raica “Na Vakarautaki ni Lesoni,” “Veituberi e na Lesoni,” “iVakatagi e na Kalasi,” kei na ‘iYaloyalo” e na tabana vi–viii.

Gauna ni Itavi qaravi vata: Digitaka na itavi qaravi vata me vaka na rokataki, bulibuli e na falawa droka, vakatasuasua, qito, kei na so tale (raica “Itavi qaravi vata kei na Qito vei ira na iSususu, xiv–xvii) e na tokona na itukutuku vakosipeli, dua na gauna ni veiwasei, ka solia e so na ivurevure ni vakasama. Kakua ni leqataka kevaka era vinakata me ra lesu tale ki qito na gone.

Gauna ni Tini ni Lesoni: Vukei ira na gone me ra maroroya vakavinaka ka me ra biu ki na kedra ibiubiu dodonu na iyaya ni vakatatalo kei na iyaya tale so;ka qai rai lesuva tale na itukutuku vakosipeli e vakatavuvulitaki e na lesoni. Vukea e dua na gone me cabora na itinitini ni masu.

**NODRA
VAKARAUTAKI
NA GONE KI
NA ISUSUSU**

Ni vo e vica na macawa me curu ki na isususu e dua na gone, na imatai ni daunivakasala e na Mataveiliutaki ni Lalai me sotava na itubutubu ka solia vua e dua na ilavelave ni jekelisi e na tabana e xi ka vakarautaka e dua na gauna me rau sota kina na itubutubu kei na qasenivuli ni isususu.

Na Veika me ra Vakarautaka mai na iTubutubu

-
- _____ 1. Tukuna na veika me baleta na isususu vua na luvemudrau ke rawa ni se vo tiko e rua na macawa me qai curu vakadua.
 - _____ 2. Vakarautaka me sotavi ira na qasenivuli ni isususu na luvemudrau ni se vo tiko e dua se rua na macawa me qai curu vakadua o koya na isususu.
 - _____ 3. Vakarautaka me sota na luvemudrau kei na vica tale na lewe ni isususu.
 - _____ 4. E na loma ni macawa ni bera ni curu ki na isususu na luvemudrau, drau dau kaya e dua na ka vinaka me baleta na isususu e na veisiga yadua.
 - _____ 5. Drau kauta na luvemudrau me la'ki raica na rumu ni isususu ni sega ni dua tale e tiko kina.
 - _____ 6. Ni vo tiko e dua na siga, vakadeitaka vua na luvemudrau ni sa na tekivu ni mataka na isususu.
 - _____ 7. Solia vei luvemudrau e levu na gauna me vakarau kina me la'ki lotu e na imatai ni siga ni isususu. Kakua ni vakatotolo.
 - _____ 8. Biuta tu ga e vale na nona iyaya kece ni vakatatalo na luvemudrau.
 - _____ 9. Mo qarauna na vakavalelailai ni luvemudrau kei na kena kakana ni se bera ni kau ki na isususu. E na kau ki vua e dua na itubutubu na gone e na gauna e via veisautaki kina na vikini.
 - _____ 10. Mo yaco yani e na kena gauna ki na isususu.
 - _____ 11. Vakadeitaka vua na luvemudrau ni o na lesu tale mai. Vakatotolo mo mai kauti drau ni sa oti na isususu. Kakua ni bera!
 - _____ 12. Kevaka e rere na luvemudrau mo dabe toka mada kei koya e na imatai ni vica na gauna ni isususu.
 - _____ 13. Tukuna vei iratou na qasenivuli ni isususu na veikalasi e so o na tiko kina me rawa ni ratou na kauta yani vei iko na luvemudrau ke mani dua na leqa.
 - _____ 14. Tukuna vei iratou na qasenivuli ni isususu kevaka e tiko e dua na leqa matalia vua na luvemudrau, me vaka na kena dau lako vaka ca vua e so na kakana.
 - _____ 15. Veitalanoataka na veika e sota kaya na luvemudrau e na gauna ni isususu e na dua na ivakarau vinaka ka marautaki ni veivosaki. Vakadeitaka mo na dau tukuna na veika vinaka me baleta na nona kalasi ni isususu na luvemudrau kei ira na qasenivuli.
 - _____ 16. Nanuma ni loloma kei na vosota e na cakava me na dua na gauna vinaka vei luvemudrau na gauna ni isususu.

Kakua ni kauti luvemudrau ki na isususu e na gauna e kunei kina vua e so na ivakatakilakila oqo:

- Katakata
- Savu ni ucu
- Vuvu
- Cudrucudru ka yalo ca
- Lualua
- Coka ni kete
- Waruruba ni yago
- Cika ni mata
- Lise
- Na qaravi vakavuniwai ni tauvimate e na loma ni 48 aua sa oti.
- E dua na mate ni gauna ni gone ka sa veitauvi tiko:
 - Susunu (vitu na siga)
 - misila (ni sa oti na rurubu ni yago)
 - sikaleti fiva (ni sa oti na rurubu ni yago)
 - mo (ke sa oti na vuce, me rauta e vitu tale na siga)
 - mateniose

Kevaka e sega ni matau na luvemudrau e na dua na kakana ka vakavuna tiko na savu ni ucu, vu, se waruruba, yalovinaka mo vakaraitaka vei iratou na qasenivuli ni isususu me ratou kila ni sega ni dau dewa na mate e tauvi luvemudrau tiko.

NODRA IVAKARAU NA GONELALAI

Vulica mada na nodra veimataqali tovo na gonelalai mo kila kina na vuna se ibalebale ni vukivuki era dau vakayacora tu. Mo vakayagataka na kila oqori e na nomu veituberi kei na veimaliwai kei ira. Nuitaki mo taura vinaka sara na veidusimaki raraba oqo. E duidui na nodra ivakatagedegede ni kila ka na gone kei na nodra itovo dina e na yabaki vata ga. E so tale na ivakamacala me baleta nodra ivakarau na gone, raica Veituberi, a iLutua ni Bula (110–11).

iVakarau ni Nodra Vakasama na Gonelalai

- Vakasama rawarawa ka dodonu. Sega ni kila na vakasama lomalomarua.
- Lekaleka na nodra gauna ni vakarorogo (dua ki na tolu na miniti)
- Vakawasoma me ra dau taroga na vei taro ka tukuna e so na ka e sega ni salavata kei na ka e veivosakitaki tiko.
- E dau yalotarotaro ka dau tarovele.
- Era taleitaka me ra vulica ka tovolea na veika vou.
- Dau taleitaka na vakawasomataki ni veika kecega.
- Rawa ni dau vakayacora na digidigi rawarawa.

Nodra iValavala Vakayago na Gonelalai

- Vakararaba era dau yavavala.
- Sa vakatorocaketaka tiko na taubale, lade, kei na vakasausau.
- Dau masa, sosa, ka oca vakarawarawa.
- Raica ni rawarawa cake me sereka se talaraka sobu mai ka dredre me biuta lesu tale.

Nodra iVakarau ni Bula Veimaliwai na Gonelalai

- Dau veivakabauti.
- Dau marautaka me qito taudua.
- Dau kocokoco ka nanumi koya ga vakaikoya.
- Dau dredre me veiwasei se solia na gauna vei ira tale e so.
- Dau veibataka na iyaya ni vakatatalo.

iVakarau ni Kena Dau Yavalati na Lomadra na Gonelalai

- Dau vinakata me loloma ka me lomani.
- Dau veitaravi na nona vakaraitaka na yalona.
- Dau tagitagive.
- Veitosoyaki vakatotolo na ivakarau ni yalona.

Nodra iVakarau Vakayalo na Gonelalai

- Vinakata me masu ia e na gadreva me vukei me vakayacora vakakina.
- Rawa ni tekivu vulica na ibalebale ni vakarokoroko.

- E rawarawa na nona kila na Yalo Tabu.
- Kila ni rau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.
- Kila na vakasama vakayalo rawarawa.

VEILEQA E RAWA NI BASIKA E NA ISUSUSU KEI NA KEDRA IWALI

E na loma sara mada ga ni isususu vinaka duadua era na dau dredre ga na kena gone. Era tiko oqo e so na ivakarau ni tovo dredre kei na veika e vakaturi me ra wali kina.

Na Leqa

1. E tukuna vei iko e dua na itubutubu ni sega ni via lako mai ki na isususu na gone. E kaikaila ka tagi na gone ni sa via lako na itubutubu.
2. E vaka me rerevaki iko se o ira na vo ni gone e dua na gone, veilakoyaki vakaveitalia e na loma ni rumu, ka na sega ni vosa kivua e dua.
3. E na kukuva toka na yavamu, se via dabe toka vei iko e dua na gone e na gauna tau-coko ni isususu.
4. Era na tucake ka lako tani e vica na gone e na gauna ni leseni ni se bera ni oti na veitavi qaravi vata.

Kedra iWali

1. Vakauqeti ira na itubutubu me ra vakarautaki ira na luvedra ni se vo levu na gauna ni isususu. (Raica na "Nodra Vakarautaki na Gone ki na iSususu," t. xiii). Sureta na itubutubu me tiko mada me yacova na gauna sa malumu ka dei kina na gone. E na rawa beka ni na veivuke sara vakalevu kevaka era sureti e so na qase, me ra keveti ira na gone era tagi me rawa ni vukea na nodra yalodei.
2. Dau vosota; kakua ni vakasaurarataka na gone. Solia vua na gauna me na kilai iko kina, kei ira na vo ni gone kei na veika vakavolivolita. Dau vagauna mo vakadeitaka vua na gone ka vakatura e dua se rua na itavi qaravi vata me tovolea mada. Vukea na gone me kila ni rawa me cakava ka rawata e so na ka.
3. Era gadreva tu na gonelalai na loloma kei na veikauwaitaki. Ke dua na miniti mo taura ka veivosaki kina vagauna kei na gone sa na vakaceguya vakavinaka sara ga na yalona. Ni oti mo qai vakauqeta na gone me dau vakaitavi e na itavi qaravi vata ni isususu.
4. Mo qarauna ka yadrava na nodra gagadre yadudua na gone, kei na veika era dui taleitaka kei na balavu ni gauna yadua ni nodra vakarorogo. Dau vakaraica nai vakatakilakila ni vuturi kei na masa me rawa kina ni o moica na itavi qaravi vata me ganita na veika era taleitaka na gone. Kakua ni vakasaurarataka e dua na gone me vakaitavi e na dua na itavi qaravi vata. Kevaka era via qitora e so na gone na iyaya ni vakatatalo, mo laivi ira me ra cakava vakakina.

5. E na sega ni dabe vakamalua ka vakarorogo e dua na gone. E vakasagai ira tikoga na gone era dabe volekati koya.
6. Era tekivu veivalataka e vica na gone na iyaya ni vakatatalo. E caqecaqe, veivacu ka veikati e dua na gone me taura tikoga kina na iyaya ni vakatatalo.
7. Sa tekivu qito kaukauwa e dua na gone—sa wirica wavoki tiko e dua na iyaya ni vakatatalo, tukia ka viritaka. Oti sa cici yani ki na dua na yasa ni rumu.
8. Taura yadudua mai na vatavata na iyaya ni vakatatalo ka sega ni via vakalesuya.
9. Sa tekivu me vutugu ka tagi e dua na gone. E na gauna o via vakamarautaki koya kina e qai kaya mai, “Au sega ni taleitaki iko.”
10. Sa taroga e dua na gone, “Gauna cava e na qai lako mai kina o Nau? Gauna cava au sa rawa ni lako kina ki vale?”
5. E rawa ni vagolea na ikarua ni qasenivuli na nona vakarorogo na gone ki na itavi qaravi vata e veiliutaki tiko na imatai ni qasenivuli. Solia e dua na ka vua na gone me taura tiko me rawa ni vakaitavi kina e na lesoni se itavi qaravi vata.
6. E na so na gauna e rawa ni ra dau vakameautaka ga na nodra duidui na gone, ia e dodonu mo na curu takoso ke gadrevi mo tarova na nodra veivakamavoataki vakaiira se vakacacana na iyaya. E rawa ni o vakatura na veisala e so me ra walia kina na nodra duidui na gone.
7. E dodonu mo muduka na ivakarau oqo. Vakamacalataka vua na gone na vuna e sega kina ni rawa me cakava tiko na ivakarau oqo; ka qai dusimaki koya ki na dua tale na itavi qaravi vata.
8. Qarauna mo vakalesuya vakamalua na itovo e namaki mai vua. Vakaraitaka vua na gone na ivavavala ni kedra dau maroroi na iyaya ni vakatatalo. Vakauqeta na gone me biuta lesu taumada na iyaya ni vakatatalo e qitotaka tiko ni bera ni qai taura e dua tale.
9. E dau rawarawa sara na nodra vagolei tani na gonelalai. Vakaraitaka vua na gone e dua na iyaya ni vakatatalo vinaka sara ka tukuna vua ni na rairai daumaka sara me qitotaka. Kevaka e sega ni mana oqori, tovolea e dua na italanoa se ivola. Na tavoitaki ni wainimata ni gone e dau vukea me tarova na tagi e na so na gauna. Kevaka e sega ni dula rawa na gone, kauti koya vua na nona itubutubu.
10. Vakadeitaka tale vua na gone ni na lesu tale mai na nona itubutubu. Veivosakitaka e so na ka e na yaco ni se bera na gauna ni lako ki vale.

**ITAVI QARAVI
VATA KEI NA
QITO ME BALETI
IRA NA ISUSUSU**

Vakayagataka na itavi qaravi vata ni wase oqo e na nomu lewa ga vakataki iko e na gauna ni qito, se gauna ni itavi qaravi vata ni isususu. E rawa talega ni o vakayagataka e dua ga na itavi qaravi vata ni wase oqo ka salavata kei na dua na lesoni e na gauna ni lesoni ni isususu, kei na itavi qaravi vata mai na lesoni me vakayagataka e na gauna ni qito. Mo vakarautaka rawa na itavi qaravi vata e na gauna ni qito, e sega ni gadrevi me ra vakaitavi na gone. E so na gone era na gadreva me ra vakatatalo ga e na gauna taucoko ni qito.

iTavi Qaravi Vata ni Cakacaka ni Liga

E rawa ni marautaki sara na gauna ni cakacaka ni liga ka rawa ni vukei ira na gone me ra tara cake na nodra vakabauti ira vakai ira, dau bulibuli, vakayagataki ni ligadra, cakacaka vata ni ligadra kei na matadra, kei na nodra vakila na lewa e loma. Na cakacaka ni liga e rawa ni dua na sala veivakasinati ni vakatakila ni tamata yadua. Vakayagataka na nomu dau buli ka kei na nomu vakasama e na nomu lalawataka na veicakacaka ni liga e ganita na nomu kalasi.

E rawa beka ni vukei iko na vei dusidusi oqo mo lalawataka kina na veicakacaka ni liga ni buli ka:

- Me ra rawarawa.
- Mo vakavakarau. Me tiko kece na iyaya e gadrevi ka mo kila sara ga o iko na cakava.
- Mo yalosavu. Kevaka mo yalosavu, o na sega ni cudru e na gauna e sega ni vinaka kina na cakacaka ni liga me vaka na navunavuci. Nanuma ni dau vakavuqa na nodra kauwaitaka vakalevu cake na iyaya ni cakacaka na gone mai na kena vakacavari na cakacaka ni liga.
- Yalodina ka taleitaka na veika era cakava tiko na gone ka vakaraitaka na nomu veivakacaucautaki.
- Vakayagataka na kena veimataqali. Lalawataka na veicakacaka e so ka laivi ira na gone me ra na vakayagataka na kena veimataqali iyaya kei na kedra icakacaka mai na dua na macawa ki na dua tale.
- Mo maqosa. Era na sega ni dau vakatakakarataka e dua na ka e na nodra cakacaka ni liga na gone. Era dau taleitaka me ra qitotaka ga na iyaya ni veivakavulici ka vakarautaki. Ke o via kaya e dua na ka me baleta na nona cakacaka e dua na gone, mo kaya ga, “Vakamacalataka mada na nomu iyaloalo.” E vinaka cake, mai na nomu taroga, “Na cava qo?”
- Mo kakua ni veivuke vakasivia. Veivuke ke ganita, ia mo solia na galala vei ira na gone me ra dui cakava ga na nodra cakacaka.

Rokarokataki ki na iVakatagi

iYaya e gadrevi: iVakatagi katoni se iyaya ni vakatagi, pepa, se peniroka.

Vakatagitaka na ivakatagi ni ra rokatokataki tiko na gone. Me ra rokataka na gone me vaka na ka era vakila mai na ivakatagi.

Lacadrau

Na lacadrau sa ikoya na kena vakabiri vata na veitiki ni pepa, itaba, se so tale na ka.

iYaya e gadrevi: E rawa ni vakayagataki e vuqa sara na iyaya e na lacadrau. E rawa ni vakayagataki na iolo ni loloma, pepa malumu, pepa iubi ni lalaga, draunikau, nuku kei na iyaya vaka makaroni. O na gadreva talega na ivavakabi kei na tikinipepa, se dua ga na ka e tautauvata vinaka na delana (me yavu ni lacadrau) ki na gone yadua.

Laiva me ra digitaka na gone na veika me ra vakabira ki na yavu ni lacadrau. Laiva me ra bulia ga na kena ibulibuli era vinakata.

Vesuvesu na Makaroni

iYaya e gadrevi: Tiki ni makaroni levu se bera ni saqa (se tikitiki ni co se dua ga na ka ka na rawarawa me tali me wa), dua na musu ni wa se kula balavu me ra yadua na gone, kei na drega.

Vakaukauwataka e dua na mua ni wa se kula e na nomu tonia e na drega. Ni sa mamaca, sa na kaukauwa vinaka me rawa kina na tui wa. Vesuka e dua na ivesu e mua ni wa kadua me kua ni sisi tani kina na makaroni. Me ra tuiwataka na makaroni na gone ka qai vesuka vata na mua ni veiwa yadua ni ra sa oti na gone.

Falawa droka ni Qito

iYaya e gadrevi:

2 bilo falawa
1 bilo masima
1 itaki waiwai
3/4 bilo wai
vakaroka ni kakana (ke rawa)

Wakia vata na falawa kei na masima. Biuta yani kina na waiwai kei na wai me yacova ni sa vaka na qele ni dau tuli kuro. Biuta vakalalai na wai e na dua na gauna me yacova ni o vakila ni sa vaka na qele dregadregata na kena na bulibuli ia me kakua ga ni kabita na iqaqalo se na liga. Wakia ka balia vakarauta. (Ke gadrevi me rokataki na falava droka ni qito, biuta na vakaroka ni kakana ki na wai ni bera ni o sova na wai ki na falawa kei na masima.)

Cakava rawa e vale na falawa droka ni qito ni bera na nomu via vakayagataka e na gauna ni isususu, ka qai maroroya e na dua na ka vakalomana ka na sega ni curuma rawa na cagi, ke rawa. Kauta mai na pepa (e cakacaka vakavinaka cake na pepa toni e na wekesi) me tevu e na dela ni tepeli ka ra na vakayagataka na gone e na falawa droka ni qito.

Qito kei na Veitikina ni Itavi Qaravi Vata

Era dau taleitaka na gone na vakayacora na veika e yaco kina na veitosoyaki, me vaka na vei- qito rawarawa se matanataki ni veitikina se sere. E vuqa na veitikina ni itavi qaravi vata era sa okati tiko e na lesoni, ka so na qito rawarawa era sa vakamacalataki tiko oqo e ra. Kevaka era taleitaka na gone e dua na itavi qaravi vata, sa rawa ni vakayagataki vaka vuqa e na loma ni yabaki taucoko, ka sega walega e na lesoni e tukuni tiko kina.

E na vukei iko na veidusidusi oqo mo vakatavuvulitaka vei ira na gone na veitikina ni itavi qaravi vata:

- Mo wiligusutaka na tikina ni itavi qaravi vata ni se bera na kalasi.
- Cavuta na vosa ka matanataka taumada vei ira na gone, ka vakabibitaka na kena matanataki. Mo qai sureti ira na gone me ra vakatotomuri iko.
- Cakava vakamalua me ra na kila kina na gone na qaqa na kei na matana.
- Vakayagataka vagauna na iyalo me vukea na vakavulici ni tikina ni itavi qaravi vata. Era dau vakarorogo ka vuli vaka vinaka sara na gone kevaka e tiko e dua na ka me ra raica tiko.

- Vakalekalekataka na tikina ni itavi qaravi vata kevaka era sa masa na gone. Kevaka e rui balavu e dua na tikina ni itavi qaravi vata, o na rairai gadreva mo vukei ira na gone me ra matanataka ni o cavuta duadua tiko na qaqana.

Veitikina ni Vakanomodi

Vakayagataka na veitikina ka tarava e na gauna era sa yamasamasa kina na gone ka gadrevi na veivuke me rawa ni ra vakarorogo kina. Ni ko vakayagataka e dua vei ira e na gauna vata ga e na veimacawa, e na vukei ira na gone me ra kila ni sa gauna ni masu me tekivu se ni sa masu ni suka. Vukei ira na gone me ra cavuta na veivosa ka matanataka me vaka e tukuna na vosa.

Dolava, Sogoti ira [Liga]

Dolava, Sogoti ira;
 Dolova, Sogoti ira;
 Sau vakalailai.
 Dolava, Sogoti ira;
 Biuta e Sagamu.

Au Kurea na Ligaqu

Au kurea na ligaqu
 Au tevuka na ligaqu
 Au sau
 Au laveta na ligaqu
 Au biuta sobu tale
 Ka roqota e mataqu

Au tarova na yavaqu
 Vakaceguya na yavaqu
 Au dabe vakadodonu
 Vakacuvava na uluqu
 Kabulu na mataqu
 Ka vakarau tu ki na masu

E na So na Gauna Au Balabalavu Ka So Na Gauna Au Lailai Sara

Vakayagataka na tikina e tarava ni cuva ka vakadre ni ra sa dabe tiko vakadede na gone, ka gadrevi kina me ra yavala mada ka veitosoyaki. Tokaruataka ke gadrevi.

So na gauna au balabalavu—rui balabalavu (*tucake, ka titeqe*).
 So na gauna au lailai—rui lailai sara (*lolou sobu, lako sobu sara*).
 So na gauna balabalavu—so na gauna lailai (*tucake, lolou sobu*).
 Au sa cava tu oqo? (*tucake se lolou sobu; me ra kaya mai na gone se era balabalavu se lailai*).

Na Sorenikau Lailai

Vakamacalataka vei ira na gone na ivakarau ni kena dau tei e na qele na sorenikau, ka vukei ira me ra vakatotomuria me vaka sara ga era sa tei sorenikau tiko: Tukuna, “me da wiliki keda mada me da sorenikau lalai” (*lolou sobu se lokia na yagomu me vaka na polo, ka kabulu*). “Sa cila mai na siga ka vakatakata na veisorenikau. Sa qai tau mai na uca ka kaya, ‘Yadra mai sorenikau lalai (dolava na matamuni ka qai vakadre). ‘Ni tubu cake na sorenikau lalai, mo na tubu kina’ (*tucake ka vakadre cake na ligamu sivia na ulumu*). “Na sorenikau lalai ni sa tubu mo ni senikau totoka [se vunika babalavu].”

Me da Lako ki na Vale nei Bubu [se Tutu]

Tukuna, “Me da vakalasulasu ni lako tiko ki na vale nei Bubu [se Tutu]. Taumada e dodonu me da dara na noda kote [se vakaisulu]” (matanataka na daramaki ni kote se vakaisulu. “Me da sa vodo e na motoka [se e na basi]” (matanataka na dola ni katuba ka vodo sara). “Oi lei, sa sulusukura dina na gaunisala qo” (cakava me vaka e tavaladelade tiko na motoka). “Raica, me da yaloyalo ki vua na ovisa” (mo yaloyalo sara). “Eda sa voleka sara ki kea. Sa lako mai oqo o Bubu [se Tutu]. Me da solia vua e dua na imoko levu” (matanataka na mokoti nei Bubu se Tutu).

Vukei ira Na Noda iTubutubu

Liutaki ira na gone e na matanataki ni veicakacaka ka vakaraitaka na nodra vukei tiko na itubutubu. O rairai na kaya beka, “Me da vakalasulasu e na veivukei ni kena taviraki na buturara.” Me ra matanataka sara na gone na taviraki ni buturara. E rawa ni o tomana tiko e na samaki na idavodavo, sava katubaleka, qusi kuvu, taviraki ni drau ni kau, cukicuki e na iteitei, sava motoka, se na veicakacaka tale e so ka ganita na nomu yasayasa.

Vaqiqi Polo ni Qito

iYaya e gadrevi: Dua na polo.

Me ra dabe na gone e na veimama ni bai mokimokiti. Mo dabe e matadra ka vaqiqica na polo vua e dua na gone, ka cavuta na yacana se taroga e dua na taro e lakovata kei na lesoni. Me vaqiqica lesu na polo vei iko na gone ka cavuta na yacamu se sauma na taro. Mo nanuma dei me ra vakaitavi kece na gone. E rawa talega ni qitotaki qito oqo ni o ni tucake tu, ka me veisoliyaki na polo.

Vakasotari ni iBulibuli

iYaya e gadrevi: Pepa roka, ikoti.

Vakayagataka na pepa roka mo cakava kina e yadua na ikotikoti levu ka dua e lailai me baleta na veibulibuli oqo: totowiriwiri, mokimokiti, tutuitolu, tutuiva, uto, tutuiwalu, ibulibuli ni yaloka. Tevuka na veibulibuli e na buturara. Me ra yadua na gone na ibulibuli lailai ka biuta e na dela ni ibulibuli levu ka rau veisotari vata. Cakava na vei ibulibuli vata oqori e na pepa duidui roka me rawa ni tiko na veiveisau, ka me ra veisotaritaka vata na gone vaka roka vata ka kakua ni ibulibuli vata.

iBulibuli Vakaivakatagi

iYaya e gadrevi: Ka mokimokiti duidui na rokadra ka koti mai e na pepa se isulu duidui roka, ivakatagi katonu se iyaya ni vakatagi, tepi (mo qai digitaka).

Vakabira se biuta na veika mokimokiti e na loma ni dua na ka mokimokiti levu e na buturara. Me ra lako wavokita na gone na ka mokimokiti levu ni sa vakatagitaki tiko na ivakatagi. Ni sa mudu na ivakatagi, me ra qai vakayacana na gone yadua na roka ni ka mokimokiti era tu donuya tu. E na kena veimataqali, vakayagataka na duidui ibulibuli ka me ra vakatokayacataka na gone na roka kei na ibulibuli.

Viritaki Taga ni Bini

iYaya e gadrevi: Taga ni bini; dua na kateni, ketekete, se takete (caka e na kena kotikoti e so na qara e na iyaloyalo ka sa vakabiri tu ki na dua na ka e kaukauwa cake).

Me ra viritaka na taga ni bini na gone ki na loma ni kateni, ketekete, se takete. (E rawa mo cakava na taga ni bini me tautauvata kei na dua na siga ni vakacagicagi se lesoni.) E rawa talega me ra viritaka na taga ni bini ki na buloko se na kateni era sa veitaqataqai tu.

iVakatakarakara

iYaya e gadrevi: iVakatagi katoni se iyaya ni vakatagi.

Me ra veitosoyaki wavoki e loma ni rumu na gone e na gauna e vakatagitaki tiko kina na ivakatagi. Ni mudu na ivakatagi, me ra tu vakadua, ka kakua ni yavala na gone me vaka na ivakatakarakara. Me ra qai veitosoyaki tale na gone ni sa tekivu na ivakatagi, ia me ra tu vakadua ga e na gauna e mudu kina na ivakatagi.

IVAKATAGI E NA RUMU NI VULI NI ISUSUSU

E dau vakavurea na draki vinaka kei na veikauwaitaki e na loma ni rumu ni vuli ni isususu na ivakatagi, ka sa yaco kina me vanua ni mamarau me da tiko kina e na na gauna ni Lalai. Era sa vakarau tu ka guta na gone e na yabaki ni isususu me ra vulica n veika baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, na veika e baleti ira ka vakakina na vuravura totoka oqo. E dua na gaunisala bibi me ra vuli kina sa ikoya na vakayagataki ni ivakatagi. E rawa ni ra na taleitaka na gone na ivakatagi e na vuqa sara na sala. Raica na “iVakatagi e Loma ni Kalasi,” tabana viii, me kuria na veivakasala e na vakayagataki ni ivakatagi me ra vakavulici kina na gonelalai.

Lagalagasere

Era na rairai bese ni lagasere vata kei iko na gone lalai (era na sega beka ni rawa ni lagasere vata kei iko o ira era se gone sara), se era taleitaka na rogoca na nomu lagasere ka vakawasoma me ra dau vulica na vei ivakavuvuli bibi mai na sere. Vakauqeti ira na gone lalai me ra lagasere vata kei iko, ia mo kua ni leqataka kevaka era sega ni vakakina. Era na taleitaka beka na gone ka sega ni rawa ni ra lagasere kei iko, me ra cakava e so na matana rawarawa e na gauna o lagasere tiko kina.

O na rairai vinakata beka mo vakayagataka na sere vata ga e na vei macawa e na nomu tekivutaka na vei itavi qaravi vata duidui. Era na kila na gone na itavi qaravi vata cava e tekivutaki tiko e na gauna era rogoca kina na ivakatagi era sa kila vinaka tu. E rawa talega ni o veisautaka na vosa e na dua na sere me sota vata kei na veika era sotava tiko na gone se e na iitavi qaravi vata. Lagata vakavuqa na nodra sere taleitaki na gone e na loma ni yabaki taucoko.

Na veisere ka tarava mai na *Children’s Songbook* era vakarautaki sara ga me vakayagataki e na isususu. E okati kina na vakatutu ni veisala e so e na rawa mo na moica kina na kena veivosa. E na rairai ko na kila beka e so na sala me ra moici kina o ira oqo se na veisere tale e so e na *Children’s Songbook* ka ra na veirauti kei na isususu.

- “Na Matavuvale Mamarau” (t. 198) (1975 *Pioneer Music Press, Inc.*) Bulia e dua na tikina me baleta na nomu isususu mamarau se iSoqosoqo ni Lalai. Vakayagataka me ka ni veikidavaki:
- “Au raici Susi; sa raici au o koya...”
- “Cakava Me vaka Au sa Cakava” (t. 276) Vakayagataka me veidusimaki:
- “Samaka na isususu; muri, muri au!...” se “soqoni me da lagasere...”

- “Lasa ni Caka” (t. 253)
- “Oqo Eda sa tiko Kece” (t. 261)
- “Au Veimoiyaki” (t. 271)
- “Kevaka O Mamarau” (t. 266)
- “Na Ligaqu” (t. 273)
- “Once There Was a Snowman” (t. 249) Bulia na veitikina me baleta na veika tale e so e vuravura: E na dua na gauna e dua na vunikau drokadroka. . . .balavu, balavu, balavu. E rukuna e na kena rurugu au a vakacegu kina. . . .lailai. lailai, lailai.”
- “Na Uca e Tau e Veivanua Kecega” (t. 241)
- “Lagata e dua na Sere” (t. 253). Vakaisosomitaka na “lagata” e na dua tale na ivukivuki rawarawa: “Lade, lade, lade” se Kiso, kiso, kiso. Lagata na veika e baleta na isulu, veiroka, se baleti iko: “iVava, ivava, ivava; au taleitaka noqu ivava. Au daramaka e yavaqu; ivava, ivava, ivava!”
- “Matadredredre” (t. 267)
- “Popocorn Popping” (t. 242)

iYaya ni iVakatagi

Kauta mai se mo cakava na iyaya ni vakatagi rawarawa me ra vakayagataka na gone:

- *Vakatagi bitu se ileu*: Cakava e vica na qara e na dua na yasa ni tiki ni pepa vavaku ka viviga vakamokimokiti (me vaka na pepa ni olo iloloma, se pepa ni lalaga, se pepa ni qusiquisi). Me vinaka na kena vakayagataki, vakabira na pepa palasitika ki na dua na muana. Me vakayagataki, vakagugu se lagasere ki na loma ni pepa vivigi.
- *Buloko Nuku*: Musuka e rua na tiki ni kau, 1 na idi na kena vavaku, 2 na idi na kena raba ka 4 na idi na kena balavu. Musuka e rua tale na tikina e lalai sobu, me rauta e 1na idi na kena vavaku ka 2 na idi veimama na kena raba. Vakayagoyagovinakataka na veitutu ni kau e gatagata se na buloko e sa tatiki tu. Biuta na buloko lalai e na loma ni buloko lelevu ka vakota vata me dei kina. Vakabira e yadua na tiki ni sanipepa e na boto ni kau/buloko yadua. Me qitotaki, diriki rau vata na buloko se yaca vata na sanipepa.
- *Ka Kuretaki*: Vakatawana e dua na kava yagoyago vinaka se na kateni lailai e na sore ni sila se bini sigani. Me ra qai ukutaka na gone na kava se kateni. Sogota vinaka sara me ra kakua kina ni na gone na kedrau ivakalewe. Me qitotaki, kuretaka.
- *Lali*: Cula vata na lali ki na dua na tiki ni isulu. Me qitotaki, kuretaka

Yavala Muria na iVakatagi

E vukea na nodra vakayagataka na nodra kaukauwa na gone ka vakatoroicaketaka na nodra vakayagataka na nodra vakasama na nodra yavala ki na ivakatagi. Lagasere se tabapiano se so tale na iyaya ni vakatagi, se vakayagataka na ivakatagi katonu me ra yavalati kina na gone.

Me vakaitavitaki na gone e na yavala ki na ivakatagi, sa rawa ni o:

- Liutaki ira na gone e na cici, lade, cuva, vakacocowiriwiri, titeqe, qasi, rika, se vakadre ki na ivakatagi. Me ra vakaitavi yadudua na gone e na liutaki ni veika oqo.

- Vakatagitaka se lagata na sere e duidui na kedra totolo me ra taubale se cici na gone me vaka e vakauqeti ira kina na ivakatagi.
- Me ra yaloyalo na gone e na itavoi se pepa dui roka koti vakabalavu e na nodra yavala tiko e na ivakatagi.
- Vakayagataka na sere matanataki e na gauna era gadreva kina na gone me ra veisau. E na ganita e dua na sere matanataki me yavalati kina na viciko ni yago, kei na yavavala lelevu, kevaka era sa dabe tiko vakabalavu na gone. Kevaka era sa veitosoyaki tiko ka gadrevi me ra malumu sobu, e na rairai ganita e dua na sere matanataki me yavalati ga kina na masela lalai, me vaka ni na yaga sara e na nodra tiko.

Vakarorogo

E sala vata kei na ivolavakarau oqo e dua na katokatonu ka rawa ni vakayagataki e na itavi qaravi vata veivakarautaki. E lima tiko na iwasese na kasete oqo:

1. “Vakatagi Malumu”—me vakatagitaki ni ra se qai curu yani na gone ki na isususu se e na veigauna e so e gadrevi kina na draki malumu ka vakanomodi.
2. “Kilai ni Vakatagi”—me vukei ira na gone me ra vakila na veika me baleta na ivakatagi.
3. “Yavala ki na iVakatagi”—me vakatagitaki e na nodra vakayacora na yavavala e so na gone me vaka na cuva, se vakadre. E rawa ni ra vakayagataka na nodra kaukauwa ka vakatorocaketaka na nodra rawata na veivukivuki kei na toso vata na rorogo e na nodra vakarorogo ka vakaitavi.
4. “Vakaitavi e na Vakatagi”—me vakayaloqaqataki ira na gone me ra vakarorogo ka yavala ki na ivakatagi. E okati kina e tinikarua na digidigi leleka, kei na ivakamacala e vakatututaki kina na veisala e so me ra yavala kina ki na ivakatagi. Mo kakua ni vakayagataka e sivia e tolu e na dua na gauna ni kalasi.
5. “Veitalanoa Buli”—me vakatagitaki me rawa ni ra itavi qaravi vata kina na gone. Era na cakava kina na gone na itavi qaravi vata buli e so e na nodra vakamuraia na idusudusi ka vakarorogo vinaka ki na veitalanoa. Vakayagataka e dua ga na italanoa e na gauna ni kalasi.

E rawa ni o vakayagataka na “*Children’s Songbook*” katonu (vakatagi walega 52505; vakatagi kei na qaana, 52428) se na disk (vakatagi walega 50505; vakatagi kei na qaana, 50438), kevaka e sa tu

E na rawa ni dredre na nodra vakanamata ki na ivakatagi na gone kevaka era vakarorogo wale tikoga. Wakia vata na vakarorogo kei na lagasere, yavala, se na itavi qaravi vata tale e so me vaka e na veivakaraitaki ka tarava:

- Me ra davo e na buturara na gone ka vakarorogo ki na veimataqali vakatagi. Veivosakitaka se yaga vakacava vei ira na veivakatagi. Ka me ra qai vakaraitaka na veika era vakila mai na ivakatagi e na veika era vakayacora.
- Vakatagitaka na ivakatagi ni tayabe ka me ra qai tayabe wavoki e na rumu na gone.
- Me ra sau muria toka na gone na itautau ni vakatagi era vakarogoca tiko.

**SABOLO NI
LESONI MOICI**

Veitaravi yani oqo na sabolo ni rua na lesoni e na ivolavakarau oqo ka rawa ni tauri me vakayagataki e na isususu. Ni o taleva lesu na sabolo, raica ni:

E na iwase ni gauna yadua e na lesoni e na vakatabakidua sara tikoga e na itukutuku rawarawa vakosipeli. Na veitavi qaravi vata kei na ivakatagi e na vukei ira na gone me ra tekivu kila na ivakavuvuli yavutaki e na kosipeli kei na kedra i vakavakayagataki.

E so na veitikina e sa digitaki mai na lesoni taumada. Oqo e vukea na kalasi me rawarawa, dau yavala, ka ganita nodra yabaki ni gone isususu.

Na veitavi qaravi vata digitaki era sega ni dau vakayagataki me vaka na kedra ituvatuva era rairai kina e na lesoni taumada. Na veitavi qaravi vata e na gauna ni lesoni e dodonu me biu e na ituvatuva ka na veirauti vakavinaka me vukei ira na gone e na isususu me ra kila kina na itukutuku vakosipeli.

Lesoni 6: Erau Lomani Au na Tamada Vakalomalagi kei Jisu*Veikidavaki*

E dua na sala e rawa ni tekivutaki kina na vakanomodi e na vanua ni isususu sa ikoya me vakatagitaki e dua na ivakatagi mai na nodra ivola ni sere na gone *Children's Songbook* se ivakatagi katonu (audiocassettes). Ni vakamacalataki na itukutuku vakosipeli e na lesoni oqo, e rawa mo solia vei ira na gone e yadua na tiki ni pepa ka volai tu kina "Rau Lomani Au na Tamada Vakalomalagi kei Jisu" (raica na Itavi qaravi vata ni Veivakabulabulataki 6, t. 22).

Gauna ni Qito

35 miniti

E na gauna ni qito, vakasaqara e so na sala me vukei ira na gone me ra vakasamataka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Kena ivakaraitaki, de dua ko na vinakata mo vakavulici ira na gone ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu era dau marau e na gauna eda vinaka kina vei ira na tani ka rau lomani keda dina vakalevu. E rawa talega mo vukei ira na gone me ra nanuma na lesoni ni macawa sa oti e na nomu tarogi ira, "O cei beka na Luvei Tamada Vakalomalagi?"

Gauna ni Soqoni

10 miniti

Na gauna ni soqoni e rawa talega ni vakayagataki me vakarautaki ira na gone ki na lesoni. Tekivutaka e na kena lagati e dua na sere ni masu me vukea na gone me masu. Oti qai vukei ira na gone me ra vakavakarau ki na lesoni e na nodra tarogi o cei e solia vei keda na vuravura totoka kei na kosipeli kei na Lotu (raica itavi qaravi vata ni malele, tabana 19).

Gauna ni Ivakatagi

10 miniti

E yaga sara vakalevu na ivakatagi e na nodra vukei na gone yabaki ni isususu me ra vulica na itukutuku vakosipeli. Kena ivakaraitaki, e na lesoni oqoe rawa mo vukei ira na gone me ra vaksamataka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na nodra lagata, "Au Kila ni Bula Tiko na Tamada" se "Au Vakila na Loloma ni Noqu iVakabula" (raica na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki 2, t. 21. Ke vo na gauna, rai lesuma na veisere mai na lesoni sa oti se lagata na veisere digitaki ka tuvai tu e na tabana xvii.

*Gauna ni
iVakalomavinaka*

10 miniti

E dina ga ni sega ni vakayagataki e dua na ivatatovotovo me vakaukauwataka na itukutuku vakosipeli, e rawa ga ni o tokaruataka vei ira na gone ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau lomani keda ka sa dodonu me da vakavinavinakataki rau e na veika kece sara, okati kina na keda kakana. Mo qai sureta e dua na gone me vakalougatataka na kakana.

Gauna ni Lesoni

10 miniti

Na lesoni ogo e levu tu na kena iwasese ka rawa ni vakayagataki me vukei ira na gone era yabaki isususu me ra kila ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau lomani ira. Kena ivakaraitaki, e rawa mo vakayagataki ira na iwasese ka tarava mai na lesoni 6.

- Erau solia vei keda na veivakalougatataki na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito t. 23
- Erau lomani keda yadudua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.
- iKuri ni itavi qaravi vata 2 t. 22
- Itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki 1 t. 21

*Gauna ni iTavi
Qaravi Vata*

15 miniti

Na gauna ni itavi qaravi vata e solia vei ira na gone na gauna e so me vakatubu vakasama me salavata kei na nodra kaukauwa. Kevaka e rawa, e dodonu me vukea na vakaukauwataki ni itukutuku vakosipeli na itavi qaravi vata. Kena ivakaraitaki, e rawa mo qitotaka na vaqiqi polo ni qito (t. xviii), taroga na veitaro me vakaukauwataka na itukutuku vakosipeli.

*Gauna ni iTini
ni Lesoni*

10 miniti

Vakayagataka na gauna ni itini ni lesoni me tokaruataka vei ira na gone ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau lomani ira yadudua ka rau kilai ira e na yacadra. Wasea na kila ni nomu vakavinavinaka ni veivakalougatataki erau solia vei iko na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Mo qai vukea e dua na gone me masu ni suka.

Lesoni 10: Au Vakavinavinakataka na Vunikau, Na Veika e Tei kei na Veisenikau

Veikidavaki

Kidavaki na gone yadua e na yacana ni ra sa curu yani ki na isususu. Ni ko sa kidavaki ira, vakamacalataka na iulutaga ni lesoni e na nomu tukuna vei ira ni ra vulica nikua na veika e tei, veisenikau, kei na vunika.

Gauna ni Qito

35 miniti

E na gauna ni qito, vakarautaki ira na gone ki na lesoni e na nomu tukuna vei ira na veika baleta na levu ni veika rairai vinaka e na vuravura ogo erau bulia tu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me baleti keda me da mai marautaka.

<i>Gauna ni Soqoni</i>	10 miniti	Lagati e dua na sere ni masu; ka qai vukea e dua na gone me masu. E na na gone, tara, ka boica. Mo qai vakamacalataka na nomu vakavinavinakataka na veika e tei, lesoni oqo, ko na gadreva beka mo na kauta tiko mai e dua na vunika lailai me ra mai raica veisenikau, kei na vunika (raica ikuri ni itavi qaravi vata 2, t. 37).
<i>Gauna ni iVakatagi</i>	10 miniti	Lagata “Sa Bula na Kalou” (raica ikuri ni itavi qaravi vata 4, t. 37). Ni matanataki na sere e na vukea me vakavure marau na vanua ni vuli ka solia vei ira na gone e so na ka duidui me ra vakayacora. Ke vo na gauna, o rairai gadreva talega mo tokaruataka na veisere mai na veilesoni sa oti.
<i>Gauna ni iVakalomavinaka</i>	10 miniti	E na guana e rawa, tekivutaka na gauna ni ivakalomavinaka e na dua na itavi qaravi vata rawarawa sara ka veiwekani ki na itukutuku vakosipeli. Kena ivakaraitaki, e na lesoni oqo na ivakalomavinaka e rawa ni madrai kei na vuanikau. Vakamacalataka vei ira na gone ni veika oqo e lako mai na vunika, na veika e tei, kei na veisenikau (raica na itavi qaravi vata e na tabana 36). Mo qai vukea e dua na gone me vakalougatataka na kakana.
<i>Gauna ni Lesoni</i>	10 miniti	Digitaka ga na veitikina mai na lesoni o vakila ni na vukei ira na gone me ra kila na itukutuku vakosipeli. Kena ivakaraitaki, e rawa mo vukei ira na gone me ra kila se ra tubu vakacava na vunika, na veika e tei, kei na veisenikau e na nomu musuka rua e dua na tiki ni vuanikaui me ra raica rawa kina na gone na sorena. Vakamacalataka na cva e dodonu me yaco ki na sorenikaui me qai tubu ka yaco me levu sara na vuana (raica na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki 4, tabana 37). Mo qai vukei ira na gone me ra tea na sorenikaui e na bilo caka e na pepa ka sa vakasinaiti tu e na qele (raica itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki 1, tabana 36).
<i>Gauna ni Itavi Qaravi Vata</i>	15 miniti	Veimuri kei na lesoni, sa rawa mo vakatagitaka na ivakatagi malumu e na gauna era rokataki iyaloalo ni vunika, veika e tei, kei na veisenikau na gone. E rawa ni digitaki na itavi qaravi vata mai na lesoni se mai vei ira e tuvai tu e na tabana xiv–xvii. E so vei ira na gone era na taleitaka ga me ra vakatatalo e na gauna oqo. Vakarautaka rawa tu ga na itavi qaravi vata, ia e sega ni gadrevi me ra vakaitavi kina na gone.
<i>Gauna ni iTini ni Lesoni</i>	10 miniti	Gauna ni itini ni lesoni e dau vakayagataki me vakalekalekataka na itukutuku vakosipeli ka vukei ira na gone me ra vakavakarau ki na masu. E na lesoni oqo, e rawa me ra vakatotomuri iko na gone e na nomu cavuta na qaqa ni sere “Na Noqu Senikau, ka Tea vei Au ko Nau” me taleva lesu vei ira na gone ni da vakavinavinakataka na vunika, na veika e tei, kei na veisenikau. Mo qai vukea e dua na gone me masu ni suka.

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni da sa luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi, e kilai keda vinaka ka dau lomani keda o koya.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Lako Yani 2:1–10; Same 82:6; V&V 138:55–56; kei Mosese 1:1–6. Raica talega na iVakavuvuli Talei (31110 858), wase 2.
 2. Raica e rua se tolu na ivakarau ni bula dau taleitaki ka tu vei ira na gone e na nomu vakatarogi ira na itubutubu.
 3. Veika e vinakati:
 - a. iVolatabu, Mataniciva Talei.
 - b. 1 na taga ni bini se dua na ka malumu.
 - c. Na iyaloalo 1–1, Na Noda Vuravura (62196); iyaloalo 1–2, Mosese e na Veikuta (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 106; 62063).
 4. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Lagata vata kei ira na gone na “Au luve ni Kalou” (*Sere ni Lotu kei na Nodra sere na Lalai, t. 2*).

Au luve ni Kalou,
E a talai au mai,
Au sucu ka susugi mai
Ka dau karoni tu.

Me'u tuberi ka liutaki,
Tikotikoga.
Me'u vulica rawa tu
Na bula vou ko ya.

Viritaka na taga ni bini se na ka malumu vua e dua na gone e na nomu cavuta, “Au kila e dua na luve ni Kalou ka yacana o _____.” Me qai cavuta ga na yacana na gone ka viri lesu mai na ka e lauviri yani kina. Me vakayacori tiko na itavi qaravi vata oqo me yacova ni ra sa vakaitavi kece na lewe ni kalasi.

Eda Luvena Vakayalo na Tamada Vakalomalagi

- O cei o Tamada Vakalomalagi? (Vakayagataka na nodra isau ni taro na nomu gonevuli me nomu idusidusi e na nomu vakamacala e na iwasewase ni lesoni oqo ka me ra ciqoma vakarawarawa kina na gone.)

Vakaraitaka na iyaloalo 1-1, Na vuravura. Dusimaka ni se bera ni da mai sucu e na vuravura oqo eda a bula voli mai lomalagi vata kei Tamada Vakalomalagi. Eda a yalo tu mai kea. Na yalo sa ikoya na ka e tu e loma vei keda ka vakavuna edua na sui kei na lewe me vaka na yagoda oqo, ia, e tautauvata ga na keda ivatuka.

Vakamacalataka ni Tamada Vakalomalagi tama ni yaloda, ka da sa luvena vakayalo. Eda sa guilecava ni da a bula vata tu kei Tamada Vakalomalagi ni bera ni da gole mai ki vuravura, ia eda sa kila ga ni da luvena vakayalo baleta ni da wilika e na ivolanikalou.

Vakaraitaka na iVolatabu ka wilika na Same 82:6, vakamacalataka ni o koya sa cecere sara e kena ibalebale na Tamada Vakalomalagi. Vakabibitaka ni o keda kece sara na tamata e na vuravura oqo eda luvena na Tamada Vakalomalagi.

Sere

Lagata tale na "Au Luve ni Kalou." Vakamacalataka ni Kalou e dua tale na yacana na Tamada Vakalomalagi.

E Kilai Keda ka Daulomani Keda na Tamada Vakalomalagi

Vakamacalataka ni sa vuabale sara na nona lomani keda na Tamada Vakalomalagi baleta ni da luvena. E kila vinaka tu na yacada kei na veika kece sara e baleti keda. E kila vinaka tu na veika e dau marautaki keda kei na veika e dau vakararawataki keda. E kila vinaka talega na ka e ganiti keda yadudua.

iTavi Qaravi Vata

Taleva vakawasoma vata kei ira na gone na veiqaqqa ni sere e ra, ka matanataka me vaka sa vakamacalataki tu:

Heavenly Father Knows Me

Heavenly Father knows me (*dusi iko*)

And what I like to do.

He knows my name and where I live (*vakasotara na iqaqalo ni liga e dela ni ulu me vaka na doka ni vale*).

I know he loves me, too (*veilatai na liga e seremu, na iqaqalo e tabamu*).

He knows what makes me happy (*biuta e dua na ligamu e na gusumu ka matadredredre*).

He knows what makes me sad (*biuta e dua na ligamu e na gusumu ka vakaruburubu*)

I know he wants to help me (*dusi iko*),

And that's what makes me glad!

Kerea e dua na gone me lako mai ki liu e na kalasi. Mai na veika o sa kila rawa mai vei rau na itubutubu, vakamacalataka ni kila vinaka tu na Tamada Vakalomalagi na nona ituvaki ni bula dau taleitaki na gone oqo. Me kena ivakaraitaki, e rawa ni o tukuna "E kilai Emele vinaka tu na Tamada Vakalomalagi ni dua na luvena yalewa dauloloma, e dau vukei tinana e na nona dau mei tacina, ka dau mamarau ka matadredredre tu ga." Me tomani tiko me yacova ni ra sa vakaitavi kece na gone.

Vakamacalaka e na veigauna kece eda vakayacora kina e so na veika ni loloma eda sa vaka tiko na Tamada Vakalomalagi.

E Rawa ni da Ucuya na Tamada Vakalomalagi

- Na cava beka e dau kacivi kina na luve ni koli?
- E na tubu beka na popi oqori me la'ki cava?
- Na cava beka e dau kacivi kina na luve ni toa?
- E na tubu beka na luve ni toa oqori me la'ki cava?

Vakamacalataka me vaka ga ni ra na tubu me ra vakataki ira na nodra itubutubu o ira na manumanu eda sa vakatalega kina na tamata. E tama ni yaloda na Tamada Vakalomalagi sa rawa kina me da tubu me vakataki koya. Sa rui dauloloma, yalovinakaka ka yalololoma na Tamada Vakalomalagi ka sa dau gadreva me vukei keda.

E na gauna eda dauloloma, yalovinaka ka yalololoma eda vaka tiko na Tamada Vakalomalagi. Vakamacalataka ni sa dodonu me da tovolea e veisiga me da vakatiki koya na Tamada Vakalomalagi

Sa Vakarautaka tu na Tamada Vakalomalagi na Cakacaka Bibi me da Qarava

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-2, Mosese e na Loga ni Veikuta, talanoataka na nona a vakabulai Mosese, ni se gonelailai sara na luvei Fero yalewa, me vaka e volai e na Lako Yani 2:1–10.

Vakamacalataka ni a tubucake o Mosese me dua me dauveivuke nuitaki, ka dua na parofita ni Tamada Vakalomalagi. E tukuna na Tamada Vakalomalagi vei Mosese ni o koya na luvena (raica na Mosese 1:4,6) ka sa tiko e dua na itavi bibi me qarava. Wilika na imatai ni malanivosa ni Mosese 1:6 vei ira na gone. A qarava na ilesilesi oqori o Mosese e na nona kauti ira tani na Isireli mai na vanua o Ijipita, na vanua era a vakabobulataki tu kina, ki na dua tale na vanua, ka qai la'ki vakavulici ira kina e na ivunau ni Tamada Vakalomalagi.

Me ra lako yadudua mai ki liu e na kalasi na gone, ka mo vukei ira yadua me ra wilika na imatai ni malanivosa ni Mosese 1:6, ka me veisosomitaki na dui yacadra: "I (yaca ni gone) na luvequ tagane (yalewa), au sa solia vei iko e dua na ilesilesi."

Vakamacalataka ni levu sara na itavi bibi sa vakarautaka tu na Tamada Vakalomalagi me da qarava e na noda mai bula voli e vuravura, me vaka na itavi vakatina se vakatama, vakadukaulotu, qasenivuli, dauveivukei vakalotu se dauveivukei vakaitikotiko.

- Na itavi bibi cava beka e na gadreva na Tamada Vakalomalagi mo na qarava?

iTavi Qaravi Vata

Me ra matana galugalu ga na gone na veika era gadreva me ra qarava ni ra sa tubu cake, me vaka: edua na tina se tama e mea tiko e dua na gonelailai, e dua na daukaulotu e vaqara voli e dua me rogoca na lesoni se dua na qasenivuli e veivakavulici tiko.

iVakadinadina

Tukuna vei ira na gone me ra daunanuma ni ra sa luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi ka kilai ira ka daulomani ira vinaka o koya. Vukei ira me ra kila ni rawa me ra yaco me vakataki koya na Tamada Vakalomalagi ka sa tu talega e so na itavi bibi sara e na vuravura oqo me ra qarava. O na via wasea beka vei ira e dua na ka o sa sotava oti ka vukei iko mo kila kina ni Tamada Vakalomalagi e kilai iko ka lomani iko talega.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni

1. Vakaraitaka na kedra iyaloalo e so na tamata, se veitalanoataka e so na tamata ka ra kila na gone, ka taroga, "E luve ni Kalou beka o la qo?" Me kena ivakaraitaki, "E luve ni Kalou beka o bisopi?" "E luve ni Kalou beka o turaganiovisa?" "E luve ni Kalou beka o koya e tiko e yasa ni nomudou vale?" kei na so tale. Vukei ira na gone me ra kila ni o keda kece sara eda luve ni Kalou.
2. Me vakabibitaki ni kilai keda yadudua ka dau lomani keda o Tamada Vakalomalagi, me ra qai vakaotia na gone na veiyatuvosa, me vaka e ivakaraitaki tu oqori. "E kila o Tamada Vakalomalagi ni'u sega rarwa e na gauna au _____," "E kila o Tamada Vakalomalagi ni'u marau e na gauna au _____," "E kila o Tamada Vakalomalagi ni'u taleitaka na _____." "E kila o Tamada Vakalomalagi ni'u dau taleitaka na Lalai baleta "kei na so tale.

3. Vakamacalataka ni o Tamada Vakalomalagi e tui kei lomalagi kei vuravura. Eda ravouvou ka raluve o keda yadudua, baleta ni da luvena. Cakava e so na isala rawarawa sara me ra yadua na gone ka vola kina Au Luve ni Kalou. Me ra qai rokataka na isala.
4. Lagata se cavuqaqataka vata kei ira na gone na qaqa ni imatai ni tiki ni sere na “I Lived in Heaven,” (*Children’s Songbook*, p.5) se na tikina ruarua ni sere “Sa Bula na Kalou” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 5).

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
ERA GONE SOBU**

1. Kerei ira na gone me ra vakananuma edua na ka era dau taleitaka (e rawa tale ga mo taura mai e liu na itukutuku oqo mai vei rau na itubutubu.) Tarogi na gone yadua na cava era dau taleitaka, qai tukuna vua ni kila tu oqori o Tamada Vakalomalagi, me kena ivakaraitaki: “E kila o Tamada Vakalomalagi ni dau taleitaka na koli o Lia.

2. Vukei ira na gone me ra matanataka na veiqaqa ni sere oqo.

Kevaka o sa rui balavu (*titeqe ka dodoka cake na ligamu*)
E tiko nomu tikina e na Lotu,
Kevaka o sa rui lailai (*roso sobu*),
E tiko nomu tikina e na Lotu.

Balavu (*titeqe*),
Lailai (*roso*),
Balavu (*titeqe*),
Lailai (*roso*)—
E lomani iko o Tamada mai Lomalagi.

3. Vukei ira na gone me ra matanataka na sere oqo ni o cavuta tiko na qaqana.

Na Gone Lailai O Mosese

Davo ka moce e na boto na gone o Mosese (*bulia na bilo e na dua na ligamu. Biuta e loma na nomu idusidusi ni turaga ni ikarua ni ligamu*).

E yadravi koya o ganena ni vuni voli e veico (*iro e na maliwa ni nomu iqaqalo*).

E raici koya na Raluve (*kala e liu ka rai sobu*) ka roqoti koya e ligana (*me vaka o vakarau mo keveta e dua na gone*);

A kaya, “Au na kauta na gone oqo ka taqomaki koya mai na ca,” (*me vaka ni ko mea tiko e dua na gone*).

(Mai na *Fascinating Finger Fun* mai vei Eleanor Doan. © 1951. Vakadonui me rivaki eke.)

Sa Vakayagona na Tamada Vakalomalagi

Lesoni
2

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni Tamada Vakalomalagi e tamata dina, ka taukena tu e dua na yago sa vakamataliataki e vakasui kei na lewe, ka da sa buli me da ucui koya.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Jone 14:9; V&V 130:22; Mosese 2:27; kei Josefa Simici—A iTukutuku 1:14–17. Raica talega na Ai Vakavuvuli Talei (31110), wase 1.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na Mataniciva Talei
 - b. Pepa kei na peniroka vei ira na gone yadudua
 - c. Dua na iloilo lailai
 - d. Na ialoyalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iYaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470).
3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Veisoliyaka na pepa kei na peniroka, me ra droinitaka na gone na kedra ialoyalo. Ni ra sa oti, me ra qai laveta cake na nodra ialoyalo, ka tarogi ira se o cei era gone dina, o ira e na ialoyalo se o ira ka ra taura tiko na ialoyalo. Taroga vei ira se ra kila vakacava.

|Vakamacalataka me vaka ga ni ra tamata dina ni tiko na yagodra sa vakatalega kina na Tamada Vakalomalagi e dina, ka vakayagona. E rawa ni da raica na kena ialoyalo na Tamada Vakalomalagi, ia e sega ni o Tamada Vakalomalagi dina o ya. Na Tamada Vakalomalagi dina e taukena e dua na yago e vakasui ka vakalewe.

Ucui Tamada Vakalomalagi ko Jisu Karisito

Tarogi ira na gone se sa bau dua e tukuna vei ira ni ra ucui rau na nodra itubutubu. Vakaraudaka na ialoyalo 1-3, Jisu na Karisito, ka vakamacalataka ni o Jisu Karisito e luve ni Tamada Vakalomalagi. E tukuna vei keda na ivolanikalou ni o Jisu Karisito e ucuya na Tamada Vakalomalagi. Vakaraudaka na iVolatabu ka vakamacalataka na Joni 14:9 vei ira na gone.

- E ucui cei beka o Jisu?

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone. Vukei ira me ra cavuqaqataka na imatai ni Yavu ni Vakabauta: “Keimami vakabauta na Kalou na Tamada Tawamudu kei na Luvena o Jisu Karisito.”

Eda Ucui Tamada Vakalomalagi kei Jisu

Vakamacalataka ni o keda eda luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi ka da ucui koya talega. E tiko na yagoda me vakataki koya. Vakamacalataka na Mosese 2:27 vei ira na gone. Vakamacalataka ni noda buli e na kena ivatuka na Tamada Vakalomalagi e kena ibalebale ni da ucui koya tiko.

iTavi Qaravi Vata

Me ra veivuke na gone e na nodra raici ira e na iloilo se me ra vakaraica tale e dua na gone. Me ra cavuta na gone e dua na tiki ni yago era raica me vaka na liga, yava, mata se daliga. Vakamacalataka ni o Tamada Vakalomalagi kei Jisu e tu talega vei rau na veitiki ni yago vaqori.

- E tautauvata beka na yagomu kei na yagodrau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu?

Vakamacalataka ni da kila na kedrau irairai na Tamada Vakalomalagi kei Jisu baleta ni so na parofita (o ira na iliului ni Lotu) era sa raici rau oti na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka ra sa vola tu na veika era raica e na ivolanikalou.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu. Talanoataka na iMatai ni Raivotu, me vaka e tukuni e na Josefa Simici–Ai Tukutuku 1:14–17.

- E kila vakacava o Josefa Simici na kedrau irairai na Tamada Vakalomalagi kei Jisu?
- Na mataqali yago vakacava erau taukena tu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu?

iVakadinadina

Tukuna na nomu ivakadinadina e na nomu marautaka ni o taukena e dua na yago ka a buli e na kena ivatuka na Tamada Vakalomalagi. Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka e na levu ni veika vinaka e rawa ni vakayacora na yagomu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Diga e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni leseni.

1. Me ra tucake na gone ka cavuta vakavica vata na veitikina ni itavi qaravi vata, me vakayagataki kina na matana sa vakamacalataki tu:

E Noqu na Yago Totoka

E noqu e dua na yago totoka (*Ligamu e seremu*)

E vakarautaka vei au na Tamada mai Lagi.

Na daliga me'u rogoca (*Qovia wavoki na daligamu e ligamu*)

Kei na mata me'u raica (*dusia na matamu*).

E rua na liga me'u sau (sau),

E rua na yava me'u yavala (*cowiri*).

Au rawa ni tara ke'u gadreva

Na iqaqalo ni yavaqu e na qele (*cuva sobu ka tara na yavamu*).

Ni'u digova na yagoqu (*dusia na ulumu*),

E talei duadua vei au (*dabe sobu vakamalua*)

Ni vakarautaka na Tamada mai Lagi.

Me vaqo na kena irairai.

2. Vukei ira na gone me ra lagata se cavuta na qaqa ni sere "I Have Two Ears" (*Children's Songbook*, p. 269) se "Uluqu, Tabaqu, Duruqu, Yavaqu" (*Children's Songbook*, p. 275). Vakaraitaka tale vei ira na gone ni Tamada Vakalomalagi e solia vei keda na yago ka tautauvata kei na yagona, ka rawa ni cakava e levu sara na ka na veiyago talei oqori.

3. Me ra veivuke na gone e na kena vakayagataki na yaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu, ka talanoataka na italanoa ni iMatai ni Raivotu vei ira na vo ni lewe ni kalasi.

4. Talanoataka na italanoa kei Marika kei na itavi qaravi vata ni vuvale:

A mate o tamana ni se gone lailai sara o Marika. E dau lomatarotaro voli o Marika me baleta nai rairai kei tamana. Erau a gole yani ki na dua na itavi qaravi vata ni vuvale, me ratou na la'ki sota kina kei iratou na nona nei kei na momo era a dau veimaliwai vinaka sara kei tamana.

Ni rau tadu yani, a gole mai o Momo Jo me kidavaki rau. E raici Marika ga a kaya sara, "Au na kilai iko e na vanua cava ga au raici iko kina. Na matamu e sa matai nomu ta saraga." E a kaya cake mai o nei Ili, "Kila Marika, na doka ni ucumu e sega na kena iduidui kei na doka ni ucui tamamu." A tomana o nei Mere e na nona kaya, "Marika, na nomu idredredre e kauta lesu mai vei au na irairai kei tamamu ni dau mata mamarau."

Ni rau sa lesu tale tiko ki vale, e tukuna cake yani o Marika vei tinana, "Au sa marau dina nikua! Au vulica e levu sara na ka me baleti tamaqu. Au vulica ni keirau veiucui vinaka, au sa marautaka dina! Au na dau nanuma na kena irairai e na gauna au titiro kina e na iloilo, ka na sega kina ni rawa me'u guilecavi koya." E dolele yani o tinai Marika, vakamasiasia na ligana, qai kaya cake vakama-lua, "Au na sega talega ni guilecavi koya rawa ni o dau tiko e tikiqu."

Tukuna vei ira na gone ni me vaka ga na nona kila o Marika na tautauvata ni kedrau irairai kei tamana e dina ga ni sega ni raici koya, eda sa kila vakakina ni tautauvata na keda irairai kei Tamada Vakalomalagi dina ga ni da sega ni raici koya.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Vakaraitaka na iyaloalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu. Talanoataka e dua na ivakadewa rawarawa ni iMatai ni Raivotu. Vakaraitaka ni rau bula dina tiko na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ka rau dau rogoca na noda masu.
2. Vakayagataka na iyaloalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu me kilai kina ni tautauvata na yagoda kei na yagodrau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Ni o dusia edua na tiki ni yago e na iyaloalo me ra dusia na gone na tiki na yago vata o ya e yagodra. Kena ivakaraitaki: ni o dusia na ligana na Tamada Vakalomalagi me ra dusia talega na ligadra na gone.
3. Me ra matanataka na gone na qaqa ni veivosa oqo ni o cavuta tiko:
Tekiduru o Josefa e na maliwa ni veikau (*tekiduru ka roqoliga*)
Ka cabora e dua na masu (*tara na tebenigusu e na samo ni qaqalo*)
E raici rau na Tamada kei Luvena (*rai cake ka ruguta na matamu e ligamu*)
E vakarogoci rau (*qovia na daligamu e ligamu*).
4. Dusia na gusumu ka kaya, "Oqo na gusuqu," Qai taroga, "E rawa ni o vakaraitaka mai na gusumu," vukei ira na gone me ra dusia na gusudra. Taroga, "E tiko beka na gusuna na Tamada Vakalomalagi?" Taro tale me baleta na mata, ucu, daliga, liga kei na yava. Qai dusia na veitiki ni yago ka kakua ni cavuta na yacadra, me ra cavuta mai na gone.

Na Nona iTuvatuva na Tamada Vakalomalagi me baleti Keda

KENA INAKI

Me vukei ira yadua na gone me ra kila ni da a bula tu vakaluvana vakayalo na Tamada Vakalomalagi ni bera ni da lako mai ki vuravura, ka rawa ni da la'ki bula vata tale kei koya ni oti na bula oqo.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Eparaama 3:22–27. Raica talega na iVakavuvuli Talei (31110 858), wase.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolanikalou.
 - b. Dua na matakau pepa
 - c. iYaloyalo 1-1, Na Noda Vuravura (62916); iyaloyalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iyaloyalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone (62370); iyaloyalo 1-6, Yakavi ni Matavuvale (62521); iyaloyalo 1-7, Vuvale Veilomani; iyaloyalo 1-8, Veisoliyaki ni Sakaramede (62021); iyaloyalo 1-9, Masu e na Mataka (62310); iyaloyalo 1-10, Masu Vakamatavuvale (62275); iyaloyalo 1-11, Papitaiso na Gonetagane (62018); iyaloyalo 1-12, Vakacurumi Vakalotu na Goneyalewa (62020); iyaloyalo 1-13, Josefa Simici (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 400; 62449).
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Biuta na matakau pepa e na dua na idabedabe e yasadra na gone. Kerei ira na gone me ra tucake, ka vuki wavoki vakadua ka dabe tale.

- Na cava e sega ni tucake rawa kina na matakau?
- Na cava e rawa ni o tucake kina?

Veivosakitaka na kedrau duidui na gone kei na matakau. Vukei ira na gone me ra kila ni o ira era ka bula. Era taukena e dua na yalo ka tiko e na loma ni yagodra o koya ka vuna me ra ka bula ka rawa kina ni ra rai, rogo, tucake, veitosoyaki, vaka-sama ka vosa.

Eda Luvena Vakayalo na Tamada Vakalomalagi

Raica lesu vata kei ira na gone se da a bula vata tu vakacava kei na Tamada Vakalomalagi, me vaka ni da luvena vakayalo, ni se bera na noda mai sucu e vuravura. Eda a dau mamarau ka taleitaka sara vakalevu na noda bula voli kei na Tamada Vakalomalagi. Eda a sega ni vakayagoda me vaka eda taukena tu oqo, ia eda a yalo voli ga. Vakamacalataka ni tautauvata ga na irairai ni yalo kei na yago vakayago, ia na yalo ga e sega ni vakalewe se sui.

- O a bula tu beka mai vei ni bera na nomu mai sucu e vuravura.

Sere

Lagata vata kei ira na gone “Au Luve ni Kalou” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 58). Vakadeitaka vei ira na gone ni Kalou e dua tale na yacana na Tamada Vakalomalagi.

Au luve ni Kalou,
E a talai au mai.
Au sucu ka susugi mai,
Ka dau karoni tu.

Me'u tuberi ka liutaki tikotikoga,
Me'u vulica rawa tu,
Na bula vou koya.
iTavi Qaravi Vata

Me mai duri e yasamu e dua na gone. Mo vakayagataka na yacana ka vakamacalataka ni a bula vata tu kei na Tamada Vakalomalagi ni bera na nona mai sucu e vuravura. Mo vakayacora vakakina vei ira kece sara na gone.

Vakamacalataka me baleta na nona lomani keda na Tamada Vakalomalagi, sa vakarautaka tu kina e dua na ituvatuva me baleti keda. Ni bera ni buli na vuravura, a kacivi ira kece sara na luvena me vakaraitaka vei ira na nona ituvatuva. O keda kece sara eda a tiko kina, o keda, o ira noda itubutubu kei ira na tacida kei na ganeda.

E Talai Keda mai na Tamada Vakalomalagi Me da mai Bula e Vuravura

Vakaraitaka na iyaloalo 1-1, Na Noda Vuravura. Vakamacalataka ni vuravura e tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi. E na nona veidusimaki na Tamada Vakalomalagi, a bulia kina o Jisu Karisito na vuravura me baleti keda. Eda talai me da mai sucu eke me da mai vakayagoda vakayago.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone. Me ra veitalanoataka na iyaloalo na gone. Tukuna vei ira ni da a marautaka dina na noda lako mai ki vuravura me da mai vuli ka tubu talega. Eda lako mai ki vuravura ni da se gone lailai ki na veimatavuvale era na taqomaki ka lomani keda.

Tukuna vei ira na gone e na gauna eda lako mai kina ki vuravura e a soli vei keda na yago vaka: kuli, viciko, dra kei na sui. Me ra tovolea na gone me ra vakayamoca na dui ligadra.

- E rawa beka ni o vakila na sui e na loma ni ligamu?
- E rawa beka ni o raica ka vakila na kulimu?
- E rawa beka ni o vakila na nomu viciko?

Me ra kila na gone ni yalo ka tu e loma ni yagodra e solia vei keda na bula, ia e sega ni rawa ni da raica ka tara. Na yagoda e rawa ni laurai ka tarai. Tukuna vei ira na gone ni sa dua na veivakalougatataki levu na kena soli na yagoda.

iTavi Qaravi Vata

Cavuqaqataka na veitikina oqo kei ira na gone. Dusia na veitiki ni yaga yadua ni cavuti mai.

Au Vakavinavinakataka na Mataqu

Au vakavinavinakataka na mataqu,
Na daligaqu, na gusuqu kei na ucuqu.
Vakavinavinakataka na ligagu,
Na yavaqu kei na kena iqaqalo.

(Tauri mai na wase ni sere nei Lucy Picco.)

Vakamacalataka na noda tiko oqo e vuravura, eda na tubu cake ka vulica e levu sara na ka. Ni da vulica me da digia me da vakayacora na veika dodonu, eda sa vaka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Oqo e dua tale na tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi.

Vinakata na Tamada Vakalomalagi Me da na Lesu Yani Vua

Vakamacalataka na nomu lomana na Tamada Vakalomalagi. Tukuna vei ira na gone ni o gadreva tu me na dua na siga mo na lesu tale vua na Tamada Vakalomalagi me rawa kina ni o na raici koya ka tiko vata tale kei koya. Vakamacalataka ni oqo e dua tale na nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi. E vinakata me da lesu kece yani vua ka la'ki bula vata kei koya ni sa oti na bula eke. E vinakati keda, na noda itubutubu, kei na noda matavuvale kece me da la'ki vata tale kei koya.

Vakamacalataka ni dodonu me da papitaisotaki ka muria na ivunau kece sara me rawa kina ni da la'ki bula vata tale kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Vakamacalataka ni ivolanikalou e tukuna vei keda na veika me baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu kei na veika erau gadreva me da cakava.

Vakayagataka na veiyaloyalo ka tuvai tu e na iwasewase “Na Vakarautaki ni Lesoni,” e tukuna tu na veika e gadreva na Tamada Vakalomalagi me da vulica ka vakayacora e na vuravura oqo. E gadreva o koya me da lomani ira na noda matavuvale, kakua na yalo kocokoco, dau lako ki lotu, vakayagataka na sakaramede, dau masu e na veimataka kei na veiyakavi, dau masu vakamatavuvale kei na lotu vakamatavuvale, papitaisotaki, vakadeitaki ka ciqoma na Yalo Tabu, vakamau e na valetabu, vulica na veika baleti ira na parofita, ka yaco me da vakataki koya na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.

iVakadinadina

Tukuna na nomu vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi e na nona ituvatuva me baleti keda. Vakauqeti ira na gone me ra dau vakayacora na veika era kila ni dodonu me rawa kina ni ra lesu tale kina e na dua na siga ka la'ki bula vata kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo me vakayagataki e na gauna ni lesoni.

1. Solia vei ira na gone yadua na tiki nipepa sa volai oti tu kina “Au luve ni Kalou,” me ra qai dui droinitaki ira mai na gone. Me ra vakaraitaka na nodra droini vei ira na vo ni kalasi. Vakauqeti ira me ra cavuta e so na ka vinaka baleti ira ni ra vakaraitaka tiko na iyalo.

2. Vukeyi ira na gone me ra cavuta ka matanataka na tikina ka tarava:

Na iBulibuli ni Kalou

Na Kalou e bulia na vula (*cakava e dua na ka momokiti e ligamu*)

Kei na kalokalo sausauriva (*dolava ka sogota na ligamu*)

Ka biuti ira e lomalagi (*dedeka cake na ligamu*).

E bulia na matanisiga (*cakava e ligamu ruarua na ka momokiti e ulumu e cake*)

Kei na vunika (*dodoka vakadodonu na ligamu*)

Kei na veisenikau (*qovia na ligamu*)

Kei na manumanu vuka lalai (*me vaka ni o vuka*).

(Mai na *Fascinating Finger Fun* mai vei Eleanor Doan. © 1951. Vakayagataki ni sa vakadonui)

3. Vola na veitaro e tarava e na veitikinipepa duidui. Raica lesu na lesoni e na nomu laivi ira na gone yadua me ra digia na tikinipepa. Wiliika na taro ka qai laiva vua na gone me sauma. Vakaycora tiko me rawa ni ra vakaitavi kece na gone.
 - a. O cei na luve ni Kalou? (Oi au; o keda kece sara.)
 - b. Eda a bula tu beka mai vei ni bera ni da mai sucu e vuravura? (Mai lomalagi kei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.)
 - c. Na cava e kerei Jisu kina na Tamada Vakalomalagi me bulia na vuravura me baleti keda? (Me rawa kina ni da mai vakayago ka vulica na veika e dodonu me da vakayacora me rawa kina ni da la'ki bula vata tale kei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.)
 - d. Na cava e dodonu me da cakava me rawa ni da la'ki bula tale kina kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu? (Muria na ivunau, kua ni yalokocokoco, mo papitaisotaki, lako ki na valetabu kei na so tale. Me ra vakaraitaka na veiyaloyalo e ganita na isau ni taro e na nodra sauma tiko na taro.)
 - e. O cei beka e rawa ni da la'ki bula vata ni sa oti na noda bula e vuravura? (O Tamada Vakalomalagi Jisu kei ira na noda matavuvale.)

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. E na nona veivakadonui na nomu peresitedi ni Lalai, sureta e dua na tama me kauta mai na luvena lailai ki na kalasi. Veivosakitaka na ka me baleti ira na tama e na nodra dau lomani ira na luvedra. Tukuna vei ira na gone ni yarua tu na tamadra ka dau lomani ira vinaka: na tamadra e vuravura kei na Tamadra Vakalomalagi. Ni bera ni ra sucu mai e vuravura na gonelalai, era a bula vata tu kei Tamada Vakalomalagi. (Me kilai: Mo qarauna na ka baleti ira na gone e na nomu kalasi de so vei ira e sega ni tiko na tamadra e na nona vuvale.)
2. Kauta mai ki na kalasi e dua se sivia na isa ivava lelevu. Me veivosakitaki o ce e dau dara na ivava lelevu oqori. Me ra qai vakatautauvatataka na gone na nodra ivava se na yavadra vata kei ira na kena lelevu. Me ra vakatovolea na gone na lako e na ivava lelevu.
3. Lagata se cavuta na imatai ni rua na laini ni "I Lived in Heaven" (*Children's Songbook p.4*).

I lived in heaven a long time ago, it is true;
Lived there and loved there with people I know. So did you.

(© 1987 mai vei Janeen Jacobs Brady. Vakayagataki ni sa vakadonui).

 - O cei eda a bula vata tu mai lomalagi? (O Tamada Vakalomalagi kei Jisu kei keda kece sara.)
4. Vukei ira na gone me ra matanataka na tikina ni itavi qaravi vata ka tarava ni o cavuta tiko na qaqana. Tokaruataka tiko me vaka na nomu gagadre.

Me ra duri wavoki na gone ka veitauriliga. Me ra veitauriliga tiko e na gauna taucoko ni itavi qaravi vata.

Eda a bula kece tu kei Tamada Vakalomalagi (*me ra toso vata mai e loma, me ra biuta mai na ligadra ki na loma donu*).

E talai keda sobu mai ki vuravura me da mai bula (*me ra suka yani me dua nalomanibai momokiti levu*).

E solia vei keda na matavuvale me da lomani ka vakavulici kina. (*tosovata tale mai loma*).

E na vukei keda na noda matavuvale me da bula vata tale kei koya (*me ra suka tale me dua na lomanibai momokiti levu*).

Me'u Dau Masu Vua na Tamada Vakalomalagi

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra vulica na ivakarau ni masu vei Tamada Vakalomalagi me rawa ni rogoci keda kina o koya.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Taniela 6. Raica talega na iVakavuvuli Talei (31110 858), wase 8.
2. Veika e vinakati:
 - a. iVolatabu.
 - b. iYaloyalo 1-9, Masu e na Mataka (62310); iyaloyalo 1-10, Masu Vakamatavuvale (62275); iyaloyalo 1-14, Taniela e na Qara ni Laione (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 117; 62096); iyaloyalo 1-15, Masulaki ni Kakana.
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Me tucake tu ga e mata ni kalasi na gone a cabora na masu me tekivu kina na soqoni. Vakadeitaka vei ira na gone ni ra a vulica e na lesoni sa oti ni da a bula tu kei Tamada Vakalomalagi ni bera ni da sucu mai. E a talai keda mai vuravura na Tamada Vakalomalagi.

- Eda na vosa vakacava vua na Tamada Vakalomalagi ni da tiko e vuravura?
- E a vosa tiko beka vei cei o (yaca ni gone a cabora na masu) e na gauna e masu tiko kina?

Vukei ira na gone me ra vakila ni da vosa tiko vua na Tamada Vakalomalagi e na gauna ni noda masu.

E Rawa Me da Masu vua na Tamada Vakalomalagi

Vakadinadinataka ni dina ga ni da sega ni rawa ni raici koya, ia e rawa ni da masu vua na Tamada Vakalomalagi ka na rogoca na noda masu o koya.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-9, Masu e na Mataka.

- Na cava e cakava tiko na gone lailai oqo?
- E vosa tiko beka vei cei o koya?
- Na cava beka o nanuma ni tukuna tiko vua na Tamada Vakalomalagi na gone yalewa oqo?

Vakayagataka na iyaloyalo 1-6, Lotu Vakamatavuvale; iYaloyalo 1-10, Masu Vakamatavuvale kei na iyaloyalo 1-15, Masulaki ni Kakana, ni o veitalanoa tiko kei ira na gone me baleta na gauna ni masu. Vakamacalataka ni rawa ni da masuta na Tamada Vakalomalagi e na gauna ga eda gadreva kina; na gauna e dau vakayacori vakalevu kina o ya na gauna ni yadra e na mataka kei na gauna ni moce e na bogi, gauna ni kana, vata kei ira na noda matavuvale kei na gauna eda gadreva

kina na veivuke. Me ra taura cake tiko na gone na iyaloalo ka salavata kei na ka e veitalanoataki tiko.

Vakavulici Keda o Jisu Karisito Me da Dau Masu Vua na Tamada Vakalomalagi

Vakamacalataka ni sa vakavulici keda o Jisu me da dau vakayacora e so na ka e na gauna ni masu. Ni sa vakarau me da masu, me da vakasamataki Tamada Vakalomalagi.

- Na cava eda dau cakava e ligada e na gauna ni masu?
- Na cava eda dau cakava ki uluda kei na ligada e na gauna ni masu?

iTavi Qaravi Vata

Me ra vakatotomuri iko na gone e na nomu vakaraitaka na veika ko na cakava ni ko vakarau mo masu, roqo liga, cuva na ulu, bobo na mata. Mo qai kerea e dua na gone me tucake e na mata ni kalasi, ka me ra vakatotomuri koya na vo ni gone e na nona vakavakarau me masu.

Sere

Cavuta vata kei ira na gone na qaqa ni "A Prayer Song" (*Children's Songbook*, p.22). Me talevi vakavica. Matanataka me vaka ga na qaqa ni sere.

We bow our heads in prayer today,
We fold our arms together,
Then close our eyes, and while we pray
We talk to Heavenly Father.

- Na cava tale e rawa ni da vakayacora ni da vakarau masu?

Dusimaka ni sega walega ni da dau roqota na ligada, vakacuva na uluda, ka sogota na matada e na gauna eda dau masu kina vakavuvale se yadua mai noda vale, ia e na vuqa na gauna eda dau tekiduru saraga.

Sere

Vakamacalataka ni dau tu e so na ka bibi eda dau tukuna e na gauna ni masu. Cavuta na qaqa ni ikarua ni tiki ni "I Pray in Faith" (*Children's Songbook*, p. 14), ka me talevi vakavica. Me ra laveta e dua na iqaqalo na gone me baleta e dua vei ira na va na ka bibi eda dau tukuna ni da masu.

I begin by saying "Dear Heavenly Father;"
I thank him for blessings he sends;
Then humbly I ask him for things that I need,
In the name of Jesus Christ, Amen.

(1987 mai Janice Kapp Perry. Vakayagataki ni sa vakadonui).

- Eda dau tekivu vakacava na noda masu?
- Na cava beka eda rawa ni vakavinavakatata vua na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava e rawa ni da kerea vua na Tamada Vakalomalagi?
- Eda tinia beka vakacava na noda masu?

E Dau Rogoca na Noda Masu na Tamada Vakalomalagi

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-14, Taniela e na Qara ni Laione. Talanoataka na italanoa e na Taniela 6. Wilika e cake na imatai ni malanivoso ni tikina e 22 me vakamacalataka na vu ni nona sega ni mavoa o Taniela e na nona tiko e na qara ni Laione.

Vakamacalataka ni a vinakata o Taniela me masu baleta ni ivakaro nei Tamada Vakalomalagi, vaka talega kina ni a vinakata me vakavinavakatata vei Tamada Vakalomalagi na nona veivakalougatataki.

- Na cava a vakayacora na tui me baleta ni a masu o Taniela? (Raica na Taniela 6:16)
- Na cava a yaco vei Taniela e na qara ni laione? (Raica na Taniela 6:22)
- O kila vakacava ni a rogoca na masu nei Taniela na Tamada Vakalomalagi? (Raica Taniela 6:23)

iVakadinadina

Tukuna e dua na gauna sa rogoca kina na Tamada Vakalomalagi na nomu masu. Kerei ira na gone me ra veiwasei e na so na ka era sa sotava me baleta na masu.

Tukuna vei ira, na nomu vakavinavinaka ni rawa ni o masuta na Tamada Vakalomalagi, ka vakadeitaka vei ira ni Tamada Vakalomalagi e dau rogoca na noda masu.

Ni o kerea e dua na gone me cabora na masu ni suka, mo raica lesu na noda vakavakarau ki na masu.

- Na cava me da cakava ni da vakarau masu? (Roqo liga, cuva na ulu ka bobo na mata.)
- Na cava na imatai ni ka e dodonu me cavuta o (Yaca ni gone) e na nona masu?
- Na cava e rawa ni vakavinavinakataka o (Yaca ni gone) vua na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava e rawa ni kerea o (Yaca ni gone) vua na Tamada Vakalomalagi?
- E dodonu beka me a tinia vakacava o (Yaca ni gone) na masu?

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Viritaka e dua na ka malumu me vaka na taga ni bini se polo vei ira na gone. Ni ra ciqoma na polo mo qai kerei ira me ra vakaotia na iyatuvosa oqo. "ni'u masu e rawa ni'u vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na _____." E na nona isau ni taro beka na gone na "noqu vuvale." Ni ra sa vakaitavi kece na gone, me talevi tale na itavi qaravi vata ka me ra cavuta na gone na ka e rawa ni ra kerea vua na Tamada Vakalomalagi e na nodra masu. E rawa ni o vakaraitaka na iyaloalo me vakavu vakasama vei ira.
2. Cavuta na qaqa ni sere "A Song of Thanks" (*Children's Songbook*, p. 20) ka matanataka me vaka sa vakaraitaki tu e ra.

Thank thee for the world so sweet (*bulia na vuravura e ligamu*);
 Thank thee for the food we eat (*me vaka o kana tiko*);
 Thank thee for the birds that sing (*soqona vata na iqaqalo kece kei na idovidovi ni kakana me vaka na gusu ni manumanu*);
 Thank thee, God, for everything (*dedeka vakairabailevu na ligamu*)!
 (Mai na 1957 by D. C. Heath and Company. Lavetaki ni sa vakadonui.)
3. Cavuqaqataki na qaqa ni "Au Vakavinavinaka taka na Mataqu," me dusi na veitiki ni yago ni cavuti:

Au vakavinavinakataka na mataqu
 Na daligaqu, na gusuqu kei na ucuqu
 Vakavinavinakataka na ligaqu
 Na yavamu kei na kena iqaqalo.
 (Tauri mai na tiki ni sere nei Lucy Picco.)

4. Me ra dramataka na gone na italanoa kei Taniela e na qara ni laione. E rawa ni kau mai na isulu rawarawa ni drama. Kevaka e sega ni vinakati me vakaraitaki na italanoa kece sara, me ra vakaraitaka ga na gone na laione cudrucudru ka qai sogo vakasauri na gusuna me vaka e sogota na agilosu.
5. Lagata se cavuta na qaqa ni "Thanks to our Father" (*Children's Songbook* p. 20) se "We Bow our Heads" (*Children's Songbook* p. 25).
6. Me ra droinitaka na gone na veika e rawa ni ra vakavinavinakataka vua na Tamada Vakalomalagi ni ra dau masu. Vola: Ni'u dau masu e rawa ni'u vakavinavinakataka vua na Tamada Vakalomalagi me baleta na: e na iyaloyalo yadudua.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakadeitaka vei ira na gone ni da sa vosa tiko vua na Tamada Vakalomalagi e na gauna eda masu kina, o koya e dau lomani keda ka rogoci keda. Vukei ira na gone me ra cavuta vata na tikina oqo:

I love my Heavenly Father.
I thank him when I pray.
My Heavenly Father loves me;
He hears the things I say.
2. Vukei ira na gone me ra cavuta e dua se okoya ruarua na tiki ni sere oqo ka me vakaraitaki tiko na veimatana ka sala vata kei na qaqana:

Me da roqoliga ka cuva na uluda
Me bobo na mata eda sa vakarau oqo.

Me da roqoliga ka cuva na uluda,
Mo vakarorogo ki na vosa ni masu.
3. Mo droini wavokita na ligadra na gone e na dua na tikinipepa. Veitalanoataka na ka e dodonu me da cakava e na ligada ni da masu. Me ra rokataka na gone na droini ni ligadra. Me vakayaca vei ira na gone na droini ni ligadra.

E Luvei Tamada Vakalomalagi ko Jisu Karisito

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni ko Jisu Karisito e luvena na Tamada Vakalomalagi.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Maciu 3:13–17 kei na Luke 1:26–35; 2:1–7, 41–52. Raica talega na *Ai Vakavuvuli Talei* (31110), wase 3.
2. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai, sureta e dua na tama ni dua vei ira na gone e na kalasi me mai talanoataka na luvena e na gauna e se gonelailai kina. Kerei koya me kauta tiko mai e so na itaba se iyaya ni vakatatalo e dau taleitaka, ke rawa. Vakauqeti koya me dau vakaraitaka na nona loloma vei ira na luvena.
3. Veika e vinakati:
 - a. iVolatabu
 - b. iYaloyalo 1-16, Na Sucu nei Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 201; 62495); iyaloyalo 1-17, Na Gonetagane o Jisu Karisito e na Valetabu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 205; 62500); iyaloyalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 208; 62133).
4. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke. Me kila o Qasenivuli: Ni veivosakitaki tiko na ka e baleti ira na tamata e na lesoni me qarauni de so na gone e na kalasi e sega tu na tamadra e nodra vale. Vakadeitaka ni dua tiko na Tamada Vakalomalagi e dau lomani keda ke tiko e so na gone e na kalasi era tiko vata kei tamadra vakacabecabe, vakamacalataka ni o ira na tamada vakacabecabe era dau lomani keda ka taqomaki keda.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Tarogi ira na gone se o cei na nodra vulagi. Sureta na luvei koya na nodra vulagi me vakaveikilaitaki tamana ki na kalasi me qai tukuna na tamana na veika baleti luvena. Sureti ira na gone me ra tukuna e dua na ka baleti tamadra me vaka na roka ni drau ni uluna se nona cakacaka.

O Jisu Karisito e Luvei Tamada Vakalomalagi

Tukuna vei ira na gone ni o ira kece sara e rua tiko na tamadra: na tamadra e vuravura kei na Tamadra vakalomalagi. Na tamadra e vuravura sa ikoya na tama ni yagodra. Na Tamadra Vakalomalagi e tama ni yalo ka tiko e loma ni yagodra. O Jisu e dua ga na tamana, baleta ni tama ni yalona kei na yagona na Tamada Vakalomalagi. Sa ikoya na vuna e kacivi kina o Jisu me Luve ni Kalou.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-15, Na Sucu nei Jisu Karisito, ka talanoataka na italanoa ni sucu i Jisu, me vaka e kune e na Luke 1:26–35 kei na 2:1–7. Vakabibitaka ni a tukuna vei Meri na agilosu ni luvena e na Luve ni Kalou. Taleva lesu na iyaloyalo ni o taroga tiko na veitaro ka tarava:

- O cei na tinai Jisu?
- O cei beka na yacana? (Raica Luke 1:27.)
- O cei beka na turaga e na iyaloalo? (Raica Luke 1:27.)
- O cei na tamai Jisu? (Na Tamada Vakalomalagi, o Josefa e dua na turaga vinaka, a digitaki koya na Tamada Vakalomalagi me mai veikaroni vei rau o Meri kei Jisu.)

Sere Me ra tucake na gone ka lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Away in the Manger” (*Children’s Songbook*, p. 42). Vakaraitaka na matana me salavata na vosa ni qaqana.

Away in a manger, no crib for his bed,
The little Lord Jesus laid down his sweet head;
The stars in the heavens looked down where he lay,
The little Lord Jesus, asleep on the hay.

Sa Daulomani Tamada Vakalomalagi ka Talairawarawa Vua o Jisu

iTalanoa Vakaraitaka na iyaloalo 1-17, Na Gonetaganane o Jisu e na Valetabu, ka talanoataka na italanoa kei Jisu e na valetabu, me vaka e kune e na Luke 2:31–52. Vakadeitaka ni o Jisu a lako ki na valetabu baleta ni lomani Tamada Vakalomalagi ka gadreva talega me vakatavulica na veika e baleti koya vei ira na tamata.

- Na cava a cakava tiko o Jisu e na valetabu? (Raica Luke 2:46.)

iTavi Qaravi Vata Me ra tucake na gone ka cakava me vica vata na gauna na tikina ni itavi qaravi vata ka tarava:

Young Jesus went to the temple (*taubale e na vanua o tu kina*)
Before he grew strong and tall (*dodoka cake na ligamu*)
To do the work of his Father (*dodoka e liu na ligamu me dola tu*)
Because he loves us all (*mokoti iko*).

iTalanoa Vakaraitaka na iyaloalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso taki, ka talanoataka na italanoa ni papitaiso o Jisu me vaka e tu e na Maciu 3:13–17. Vakamacalataka ni a papitaiso o Jisu baleta ni lomani Tamada Vakalomalagi ka gadreva me talairawarawa vua. E gadreva talega o Jisu me biuta tu e dua na ivakaraitaki vei keda. Wilika e cake na tikina 17 (tekivu e na Oqo na noqu Gone ni toko), ka vakamacalataka ni oqori na veivosa ni Tamada Vakalomalagi. E marautaka na Tamada Vakalomalagi na papitaiso nei Jisu.

- O sa bau raica e dua na papitaiso?

Vakamacalataka ni o ya e dua na sala e rawa ni ra talairawarawa kina na gone vua na Tamada Vakalomalagi me ra vakaraitaka ni ra lomani koya e na nodra papitaiso ni ra sa yabaki walu.

iVakadinadina Tukuna na nomu ivakadinadina ni Luvena dina na Tamada Vakalomalagi o Jisu Karisito. Vakayatuyatutaka na nomu lomani Jisu kei na nomu vakavinavinaka e na vukuna.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Vakatoiboicutaka e tolu na iyaloalo me baleta na lesoni e sagamu se e na dela ni teveli. Sureta e dua na gone me digia e dua na iyaloalo, vakaraitaka ki na

kalasi, ka tukuna na italanoa e tiko e na iyaloalo. Vakayacora vakakina ki na vo ni rua na iyaloalo.

2. Me ra lagata se cavuta ga na veivosa ni imatai ni tiki ni "Tell me the Story of Jesus" (*Children's Songbook*, p. 57).
3. Me ra dramataka na gone na italanoa ni sucu i Jisu, me vakayagataki e so na iyaya lalai me vaka na matakau, dua na iubi, kei na itavoi.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakaraitaka na iyaloalo 10-16, Na Sucu nei Jisu, tarogi ira na gone se o cei na gonelilai ka tiko e na iyaloalo. Tukuna vei ira me baleta na sucu nei Jisu.

Vakamacalataka ni a sega ni gonelilai tikoga o Jisu. E sa tubu levu sara e na gauna oqo, o koya sara ga na nona dauniveivuke nuitaki na Tamada Vakalomalgi. Vakaraitaka na iyaloalo 1-3, o Jisu Karisito, tukuna vei ira na gone ni sa dau lomani keda o Jisu ka dau vukei keda e na levu sara na sala.
2. Me ra tucake na gone ka lagata na sere oqo e na ikabakaba ni "Once There Was a Snowman" (*Children's Songbook*, p. 249). Vakayagataka na matana vakanogonoqo, e na imatai ni qaqa na kei koya o duri kina vakadodonu e na ikarua ni qaqa.

Once I was a baby, baby, baby,
Once I was a baby, small, small, small.

Now I'm growing bigger, bigger, bigger,
Now I'm growing bigger, tall, tall, tall!
3. Veitalanoa rawa kei ira na nodra itubutubu na gone e na kalasi me rawa mai kina e so na kedra itaba ni ra se gonelalai, se so na iyaya ni vakatatalo era dau qitotaka. Vakaraitaki ira ki na kalasi. Mo kila na gone e na itaba kei na itaukei ni iyaya ni vakatatalo. Vakamacalataka ni gauna era gone kina, na kedra irairai e vaka na kedra irairai e na itaba ka ra dau vakatatalo.

Erau Lomani Au na Tamada Vakalomalagi kei Jisu

Lesoni
6

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra vakila na nodrau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Marika 10:13–16; Joni 3:16; kei na 3 Nifai 17:11–12, 21–24.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na iVola Momani.
 - b. Na iloilo lailai.
 - c. Na iyaloyalo 1-1, Na Noda Vuravura (62196); iyaloyalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iyaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470); iyaloyalo 1-19, Na Karisito kei ira na Lalai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 216; 62467); iyaloyalo 1-20, Sa Veivakalougatataki vei ira na Luvedra na Nifai o Jisu.
 3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Lululu vei ira na gone yadua. Cavuta na yacadra yadua ka tukuna vei ira yadua na ka o dau taleitaka baleti ira.

Taroga na gone yadua me ra tukuna mai e dua ka dau lomani ira ka taroga talega se cava e dau vakayacora o koya me vakaraitaka na nona lomani koya.

Vakamacalataka ni lesoni oqo e baleta e rua na tamata erau lomani keda kece sara. Erau solia mai vei keda na vuravura totoka oqo, na kosipeli, kei na lotu.

- O cei beka o rau na tamata oqo, erau lomani ira na tamata kece? (O Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.)

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu. Me ra vukei iko na gone e na kena talanoataki na ka e yaco tiko e na iyaloyalo.

- O nanuma tiko se o rau o cei erau laurai tiko e na iyaloyalo oqo?
- Na cava beka e rau cakava tiko?

Erau Dau Veivakalougatataki Vei Keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito

Taleva lesu vei ira na gone ni bera na noda lako mai ki vuravura, eda a bula vata voli kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Erau a navuca na noda lako mai ki vuravura me da mai vuli ka tubu. Erau kilai keda ka dau kauwaitaki keda.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-1, Na Noda Vuravura.

- Na cava a kerea vei Jisu Karisito o Tamada Vakalomalagi me bulia vei keda?

Vakamacalataka na Tamada Vakalomalagi a kerei Jisu Karisito me bulia na vuravura kei na ka kecega e tu kina. Vukei ira na gone me ra kila ni rau a navuca kece na veika eda gadreva na tamata me da bula kina ka marautaka. Na veika oqori e ivakatakilakila ni nodrau lomani keda.

- A cava soti e dau vakatakila tu vei iko na nodrau loloma ns Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito? (E rawa ni wili me kena isau na veika oqo: matavuvale, na noda itokani, na vunikau, na lotu kei na manumanu.)

Sere

Lagati se cavuqaqataki ga na “My Heavenly Father Loves Me” (*Children’s Songbook*, p. 228), me vakayagataki na matana me vaka sa volai tu. Qai kerei ira na gone me ra lagata vata kei iko na sere.

Whenever I hear (*tara na daligamu*) the song of a bird (*dolava, sogota na iqaqalo ni ligamu me vaka na gusu ni manumanu*)

Or look (*rai cake*) at the blue, blue sky (*laveta cake na ligamu ka biuta sobu mai*),

Whenever I feel the rain on my face (*matanataka e na nomu iqaqalo na mimi ni uca*)

Or the wind as it rushes by (*veitosoyaka na ligamu ruarua e liu ki muri*),

Whenever I touch a velvet rose (*me vaka ni o tara se o boica e dua na senikau*)

Or walk by our lilac tree (*taubale e na vanua o duri tu kina*),

I’m glad that I live in this beautiful world

Heavenly Father created for me (*dodoka na ligamu*).

Vakaraitaka Na iyaloalo 1-3, Jisu na Karisito.

- O cei oqo?
- O cei na tamai Jisu Karisito?

Wilika na imatai ni tikina ni Joni 3:16 (me yaco ki na “Luvena”) ka vakamacalataka ni veivakalougatataki levu duadua e solia vei keda na Tamada Vakalomalagi sa ikoya na nona talai Jisu Karisito mai ki vuravura.

Sa Dau Vakaraitaka o Jisu na Nona Lomani Ira na Gone

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-19, Na Karisito kei ira na Lalai. Talanoataka na nona vakalougatataki ira na gone o Jisu me vaka e kune e na Marika 10:13–16. Tukuna ni a solia e so na gauna o Jisu me vakalougatataki ira kina na gone ka vakaraitaka na nona lomani ira e dina ni so era a muri koya era nanuma me kakua ni kauwaitaki ira na gone.

- Na cava e cakava se vakayacora o Jisu ni ra lako mai vua na gone? (raica Marika 10:16.)
- Na cava o nanuma ni ivakarau ni nodra raici Jisu na gone?

Sere

Mo lagata se cavuta vata kei ira na gone na qaqa ni “Jesus Loved the Little Children” (*Children’s Songbook*, p. 59).

Jesus loved the little children,

Little ones like me.

He would bless and help them

And take them on his knee.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-20, Sa Veivakalougatataki vei ira na Luvedra na Nifai o Jisu. Vakamacalataka ni a sikovi ira mai Amerika o Jisu ni sa mate oti. E yawa sara o Amerika mai na vanua e a bula kina o Jisu e vuravura.

Talanoataka na nona vakalougatataki ira na gone ni Nifai o Jisu, me vaka e kune na 3 Nifai 17:11–12;21–24. Vakamacalataka ni a vakalougatataki ira na gone yadudua o Jisu.

- A vakaraitaka vakacava na nona loma ni ira na gone o Jisu?
- O kila vakacava ni lomani iko o Jisu?

iTavi Qaravi Vata

Cavuqaqataka vakavica vata kei ira na gone na tikina oqo, ka matanataka me vaka sa vakaraitaki tu:

Jesus Loves All Children

Jesus loves all children (*dodoka yani na ligamu*),
The little ones still small (*vakaraitaka e na liga na balavu ni yaco e duru*),
The baby in the cradle (*bulia na iroqo e na liga*),
The ones so big and tall (*laveta na liga me sivita na ulu*).

(Mai na Finger Fun for Little Folk mai vei Thea Cannon. © 1949 ka nona na Standard Publishing Company, Cincinnati, Ohio. Kerei me vakayagataki eke).

Erau Lomani Keda Yadudua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito

Vukei ira na gone me ra kila na kedra dui bibi vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Vakamacalataka ni rau lomani keda yadua ka rau kila l keda e na yacada na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

iTavi Qaravi Vata

Taura cake e dua na iloilo ka me ra lako yadudua cake mai na gone. Ni sa lako mai na gone ka rai ki na iloilo, mo qai kaya, “Oqo ko (na yaca ni gone), ka rau lomani (yacana) vakalevu sara na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.”

iVakadinadina

Tukuna na nomu ivakadinadina ni rau bula tiko ka rau lomani keda yadudua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Wasea na nomu vakavinavinaka e na levu ni veivakalougatataki erau sa solia tu vei iko na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni leseni.

1. Lagata se cavuqaqataka na “Jesus is Our Loving Friend” (*Children’s Songbook*, p. 58). Solia yadua vei ira na gone na ilavelave ni “Jesus is Our Loving Friend” (ni sa oti na leseni), ka me ra rokataka na nodra iyaloalo na gone.
2. Lagata se cavuqaqataka na “Sa Bula Na Kalou” (*Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 59) se “I Feel My Savior’s Love” (*Children’s Songbook*, p. 74).
3. Vakaraitaka na iyaloalo se itaba ni veika erau sa solia tu vei keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, me vaka na valetabu, veimanumanu, veisenikau, mata-vuvale, kakana, noda itau, vale, valenisoqoni, se na veivolanikalou. (Era rawa ni tauri mai na iyaloalo mai na vale ni vola ni vale ni soqoni, na iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli, se na veimekesini ni Lotu.) Vukei ira na gone me ra kila ni rau sa solia tu vei keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu na veika oqo baleta ni rau lomani keda.
4. Kauta mai e dua na ka me vaka e dua na vini me vaka beka na tavaya lala. Me ra dabe wavoki na gone e na fuloa ka biuta na tavaya e na loma donu ni rigi. Wirica na tavaya e na dela ni fuloa. Ni sa dusia e dua na gone, me qai tukuna na gone koya na yaca ni dua na ka e rau solia vei keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka vakaraitaka na nodrau lomani keda. Vukei ira yadudua na gone me ra saumi

taro oti e dua na gone, me qai soli sara vua me wirica na tavaya me rawa ni dusia e dua tale na gone.

5. Vakaraudaka e dua na kateni se taga ka tawa tu kina e vica na ka e dodonu me tiko me rawa ni da bula tiko kina e vuravura, me vaka na kakana, wai, se isulu. Vakamacalataka ni rau a navuca na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da mai bula e na vuravura oqo. Vakamacalataka ni tawa tiko e na kateni se taga e so na ka eda na gadreva me da bula kina e na vuravura oqo. Solia vei ira na gone e so na ivakatakilakila ni dua na ka e tiko e na kateni se taga me yacova ni ra sa kila na ka koya. Ni ra sa kila rawa, mo qai kauta tani mai na ka ko ya mai na kateni se taga. Tomana tiko na qito me yacova na gauna era sa kila kece kina na gone na veika taucoko e tawa tiko e na taga.
6. Cakava e dua na beji me tukuna tu E Rau Lomani Au na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me yadua na gone ka me ra dara se kauta ki vale. E rawa ni o vakabira na beji se vesuka e na dua na wa qai vakaliliga mai na domoni gone. Ko na rairai gadreva mo vunitaka na beji e na ruku ni nodra idabedabe na gone me ra qai vaqara.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vukei ira na gone me ra cavuqaqataka ka matanataka na tikina oqo:

Kevaka o sa rui balavu (*Titeqi ka dodoka cake na ligamu*)

E tiko e dua nomu tikina e na Lotu.

Kevaka o sa rui lailai (*lolou sobu*),

E tiko edua nomu tikina e na Lotu.

Balavu (*titeqe*),

Lailai (*lolou sobu*),

Balavu (*titeqe*),

Lailai (*lolou sobu*)—

Erau lomani keda tiko o Tamada mai Lagi kei Jisu.

2. Cavuqaqataka na tikina ka tarava qai vukei ira na gone me ra matanataka me vaka sa vakaraitaki tu:

E kilai au o Tamada mai Lagi

E kilai o Tamada mai Lagi (*dusi iko*)

Kei na ka au gadreva.

E kila na yacaqu kei na noqu itikotiko (*bulia na doka ni vale ni vakasotari na iqaqalo*)

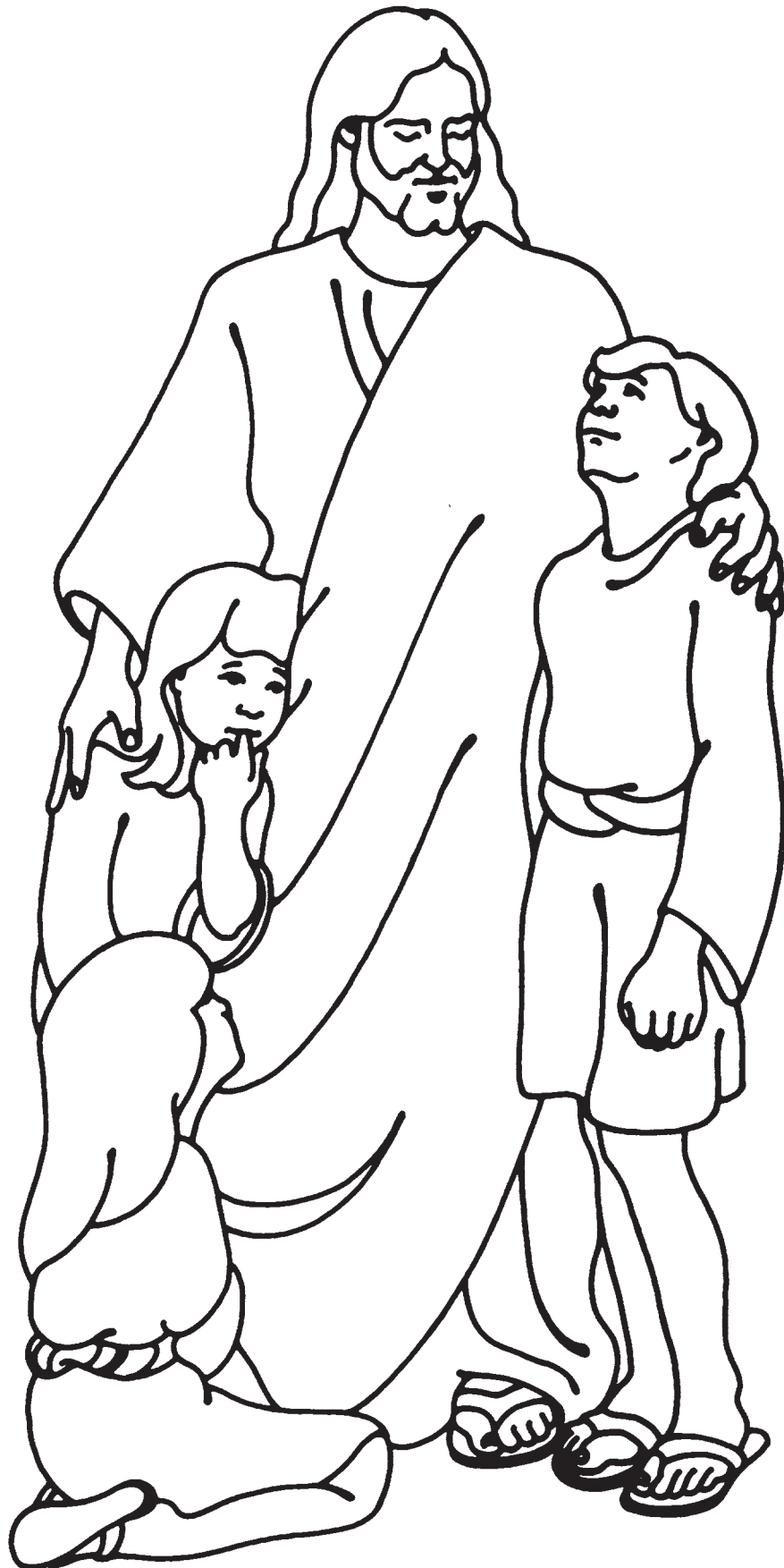
Au kila ni lomani au talega (*veitalia na liga e seremu me tara na taba na iqaqalo*)

E kila na ka au marau kina (*Biu na iqaqalo e gusu ni dredre*)

E kila na ka au rarawa kina (*biuta na iqaqalo e na gusu rubu*).

Au kila ni via vukei au (*dusi iko*),

Oqori ga au taleitaka!

Sa Wekada Dina o Jisu

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni dau vukei keda na Yalo Tabu.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Joni 14:16–17; 2 Nifai 32:5; Moronai 10:4–5; kei na V&V 39:23; 130:22. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 7.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na iVunau kei na Veiyalayalati.
 - b. Dua na iyaya kilai levu, kei na dua na taga isulu me biu kina na iyaya o ya.
 - c. Na iyaloyalo 1–3, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iyaloyalo 1–4, Na iMatai ni Raivotu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470).
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Me lako cake mai vei iko e dua na gone. Vakasolokakanataka e dua na ka baleta na Yalo Tabu ki daligana, me vaka, “Na Yalo Tabu e dau vukei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.” Tukuna na iyatu vosa vata ga oqo vua na ikarua ni gone (e rawa ni o tukuna na ka vata ga oqo vei ira kece sara na gone.). Tarogi ira na gone se ra kila se o cei o na vakamacalataka tiko ni kua. Vakamacalataka ni o ni na veivosakitaki koya tiko na Yalo Tabu ni nodrau dau ni veivuke na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu. Dusi rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka vakamacalataka ni rau vakayago ka vakataka na yagoda na kena irairai. Vakamacalataka ni Yalo Tabu e tautauvata kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na vuqa sara na sala. E lomani keda ka dau vukei keda. Ia e sega ni dua na yagona me vakataki koya na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. E yalo o koya, ka sa na rawa kina vua me biuta lo ki na noda vakasama e so na nanuma ka solia vei keda me da vaki-la na mamarau kei na vakacegu.

E Solia vei Keda na Veivakacegu kei naVeivuke na Yalo Tabu

- Erau dau vakamarautaki iko vakacava na nomu itubutubu, e na gauna o dau rarawa kina?

Vakaraitaka na iyaloyalo 1–3, Jisu na Karisito. Tukuna vei ira na gone ni sa kila tu o Jisu ni ratou na rarawa na tisaipeli, o ira na nona ivukevuke, e na gauna e na mate kina, sa qai tukuna vei iratou ni na kerea na Tamada Vakalomalagi me tala mai e dua na Dauveivakacegui me vukei iratou me ratou kakua soti sara ni rarawa (Raica na Joni 14:16–17).

Tukuna vei ira na gone na Dauveivakacegui oqo sa ikoya na Yalo Tabu, ka rawa ni vakacegui keda talega. Vakamacalataka e na gauna eda rarawa kina se cudru, e na vukei keda na Tamada Vakalomalagi e na nona tala mai na Yalo Tabu me mai vakacegui keda.

iTalanoa

Vakamacalataka ni Yalo Tabu e rawa talega ni dau vakasalataki keda ka tuberi keda e na gauna eda gadreva kina na veivuke. Talanoataka e na nomu vosa ga na italanoa oqo baleta na gauna a se gone kina o Harold B. Lee, o koya ka qai yaco me ikatinikadua ni Peresitedi ni Lotu:

“Au a se qai yabaki walu ga se gone tale beka, a kauti au o tamaqu ki na dua na iteitei ka yawa toka mai neitou. E na gauna e a cakacaka tiko kina, au a tovolea me'u vakaogai au e na veika e dau cakava e dua na gone. E a katakata sara na siga ka levu na kuvu ka'u a qito voli ga me yacova ni'u sa oca. A sa kasura tu e dua na lololo e daku ni bai ka rairai veisureti sara ga vei au. Au a vakasamataka me dua na kasela na lololo kasura oqo ka'u gadreva me'u na la'ki vakadikeva mada, au sa qai lako ka kabata na bai me'u lako yani kina ki na lololo. Qai rogo mai vei au e dua na domo ka kaya na ka veivakurabuitaki oqo, 'Harold kakua ni lako ki kea! Au a veiraiyaki me'u raica se o cei e cavuta tiko na yacaqu. E tiko vakayawa sara mai cake o tamaqu e na mua ni iteitei kadua. E a sega ni rawa me raica na veika au a cakava tiko. E sega ni dua e laurai rawa. Oti au sa qai kila ni dua ka'u sega ni rawa ni raica e sa vakasalataki au tiko me'u kakua ni lako ki kea. Na cava beka e tiko mai kea, au na sega vakadua ni kila, au sa vulica kusarawa ni ra tiko o ira ka sega ni da raici ira rawa, era rawa ni dau vosa vei keda.” (e na Ripote ni Koniferedi, Mexico City Mexico Area Conference 1972. 48–49)

Vakamacalataka e na so na gauna e dau vakasolokakana mai e cake na Yalo Tabu, me vaka e a vakayacora vei Peresitedi Lee, ia e dau vakavuqa ga ni dau solia vei keda me da vakila na ka me da cakava se kua ni cakava.

Dau Vukei Keda na Yalo Tabu Me da Kila Na Ka Dodonu

Vakamacalataka ni lomani keda na Yalo Tabu ka dau vukei keda me da digitaka na dodonu. Me ra vakasamataka na gone e so na ka vinaka era sa vakayacora oti, me vaka na talairawarawa vei ira na nodra itubutubu, vukei ira na tani, kei na nodra dau masu.

- E vakaevei na veika o vakila e na gauna o cakava kina na veika dodonu?
- E vakaevei na veika o vakila e na gauna o cakava kina na veika e cala?

Vakamacalataka ni dau vukei keda na Yalo Tabu me da kila na kedrau duidui na dodonu kei na cala e na nona dau solia vei keda na loma katakata e na gauna eda cakava kina e dua na ka e dodonu kei na dua na loma rarawa e na gauna eda cakava kina e dua na ka e cala.

Me ra wasea na gone na veigauna e so era vakila kina na loma vinaka baleta ni ra vakayacora e dua na digidigi donu se vukea kina e dua. Vukei ira me ra kila na vei-vakauqeti ni Yalo Tabu.

Sere

Lagata, se cavuqaqataka vata kei ira na gone na qaqa ni “Listen, Listen” (*Children's Songbook*, p. 107).

Listen to the still small voice!

Listen! Listen!

When you have to make a choice.

He will guide you always.

E Vukei Keda na Yalo Tabu Me da Kila ni Rau Bula Dina Tiko na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito

Vakamacalataka ni rawa ni vukei keda na Yalo Tabu me da kila ni dua na ka e tiko ka bula vakaidina. Vakaraitaka vei ira na gone na taga ka tiko e lomana e dua na ka. Tukuna vei ira na gone ni tiko e loma ni taga e dua na ka, ia kakua ga ni vakaraitaka vei ira na ka oqori.

- E tiko li e dua na ka e loma ni taga oqo?

Vakamacalataka ni dina ga era sega ni rawa ni raica na ka e tiko e loma ni taga, era sa kila ni tiko e kea baleta ni o sa tukuna oti vei ira. E dina ga ni lewe vica wale sara na tamata era sa raica na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, e rawa ni vukei keda na Yalo Tabu me da kila ni rau tiko dina na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka rau lomani keda. Vakamacalataka ni kila oqo e vakatokai na ivakadinadina. E na so na gauna era dau tukuna na nodra ivakadinadina e so e na soqoni ni Lotu ka ra dau tukuna vei keda ni ra kila ni bula tiko o Jisu. E sa vukei ira tiko na Yalo Tabu me ra kila dina oqori.

E Rawa Me da Taura na iSolisoli ni Yalo Tabu

Tukuna na veika o sotava e na nomu a papitaiso ka vakadeitaki. Tukuna na veika o vakila, e na nodra a tabaka na ulumu na turaga era taura tu na itutu vakamatabete ka ra solia vei iko na isolisoli ni Yalo Tabu.

Wilika e cake na Vunau kei na Veiyalayalati 39:23 me yaco ki na Yalo Tabu. Vakamacalataka e na gauna era sa yabaki walu kina na gone ka papitaiso ka vakadeitaki, era na qai rawa ni taura na isolisoli ni Yalo Tabu. Na isolisoli ni Yalo Tabu, e na vukei ira me ra maroroya na yalayala era sa vakayacora e na gauna era a papitaisotaki kina.

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na Yalo Tabu ka tukuna vei ira na gone na sala sa dau vakacegui iko kina na Yalo Tabu, ka vukei iko mo kila na ka e dodonu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni leseni.

1. Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "The Still Small Voice" (*Children's Songbook*, p. 106) se "The Holy Ghost" (*Children's Songbook*, p. 105).
2. Vakaraitaka na kedra iyaloalo se itaba na tamata era cakava tiko na veika vinaka, me vaka na veiwasei ka veivukei vakaiira. Tarogi ira na gone se vakacava na veika era vakila e na gauna era cakava kina na veika vinaka. Vakamacalataka vei ira na gone na draki ni bula era sotava na tamata cakavinaka kei ira era cakaca, me vaka na vukei tinadra, veivala kei na tacidra, wasea na nodra iyaya ni vakatatalo, kei na talaidredre vei ira na nodra itubutubu. Me ra matadredredre na gone, ke vinaka na ka e caka, ka matacudrucudru, ke ca na ka e caka.
3. E na domolailai sara mo kaya, "O ira kece era rawa ni rogoa na domoqu, biuta na nona idusidusi e ucuna. 'O ira kece era rawa ni rogoa na domoqu, biuta na ligadra ki uludra." Tomana na nomu tukuna tiko na veitiki ni yago tale e so, me yacova ni ra sa vakarorogo tiko na gone kece sara ki na domomu lailai. Vakamacalataka ni dina ga ni o a vosa vaka domolailai tiko, e na rawa ga me ra rogoa na gone na domomu ka muria na nomu ivakasala e na gauna era vakarorogo kina. Vakamacalataka ni dau vosa vei keda na Yalo

Tabu e na domo rogo lailai. Kevaka eda vakarorogo vakavinaka e na tukuna vei keda o koya na veika bibi.

4. Talanoataka e na nomu vosa ga vakaiko na italanoa oqo me baleti Peresitedi Wilford Woodruff, na i ka va ni Peresitedi niLotu:

E na dua na bogi e na nodratou lako tiko e na dua na ilakolako o Persitedi Woodruff, na watina, kei iratou na luvedrau e lewe va, eratou a la'ki vakacegu me ratou moce e na nona vale na wekdratou. Eratou a moce e vale e tolu na gone ka ratou moce e na kareti o Peresitedi Woodruff, na watina kei na dua na gone. E a kaya o Peresitedi Woodruff: "E vakalailai ga na noqu davo sa kaya mai vei au e dua na domo: 'Tucake ka tosoya na nomu kareti.' E sega ni kurukuru, se tibi ni liva se na uneune, ia na domo malumu lailai ni Yalo ni Kalou—na Yalo Tabu. . . Au tucake ka tosoya na noqu kareti ka vakakelea e yasa ni vale. E na noqu sa lesu tale ki davo, sa tukuna vei au na Yalo vata ga ko ya, 'Lako ka tosoi iratou tani na nomu asa mai na vuni oki ko ya. . . Au tosoi iratou ki na dua na qalita ni ikoti gone ka vesuki iratou kina. Au sa qai lako ki davo. Ni oti e tolu-sagavulu na miniti, e a cavu vuvutaka na vunikau eratou a vesu tu kina na noqu asa e dua na covulaca, ka kauta tani mai na vanua ka tu kina ka kauta yani me rauta e dua na drau na iyate, cokia e rua na bai ka tu e na nona sala, ka la'ki taubitalaka sara na vunikau e na vanua a tu kina e liu na noqu kareti. . . E na talairawarawa ki na veivakaugeti ni Yalo ni Kalou vei au, au vakabula kina na watiqū kei na luvequ, ka vakakina na noqu manumanu" ("Leaves from My Journal," *Millennial Star*, 12 Tis. 1881, pp. 790–91).

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Kerei ira na itubutubu ni gone me ra kauta mai na gone yadua na iyaya ni veivakaweilei ki na kalasi ni vo e dua na macawa me caka na lesoni oqo. Oqo e na rawa ni dua na itutuvi taleitaki, se iyaya ni vakatatalo se dua na sere taleitaki me mai lagata. Mo kauta toka mai e vica na iyaya de na mani dua vei ira e guilecava me kauta mai e dua.

Mo veivosaki kei ira na gone e na kalasi e na vuku ni veiyaya oqori ka vakadeitaka ni dua na nodrau dau ni veivuke bibi na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e rawa ni vukei keda me da tiko vinaka ka lomani. Na tamata oqo e dau vakatokai e na so na gauna na Dauveivakacegui, baleta ni a talai koya mai na Tamada Vakalomalagi me mai tiko vata kei keda e na gauna eda dau rarawa se nuiqawaqawa kina. Sai koya oqo na Yalo Tabu, e dua na itokani talei!

2. Lagata se cavuta na qaqa ni sere na "The Still Small Voice" (*Children's Songbook*, p. 106) ka vukei ira na gone me ra matanataka na matana sa vakaraitaki tu.

Listen, listen (*qovia na liga e na daliga*).

The Holy Ghost will whisper (*biuta na idusidusi ki tebe ni gusumu*).

Listen, listen (*qovia na liga e na daliga*)

To the still small voice (*biuta na liga e dela ni uto*).

Au Vakavinavinakataka na Siga kei na Bogi

KENA INAKI

Mo vukea na gone yadua me kila ni nona a vakamura o Jisu Karisito na ituvatuva nei Tamada Vakalomalagi, e a bulia kina na siga me rawa ni da cakacaka ka qito kina kei na bogi me da rawa ni na vakacegu kina.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:1, 3–5, 14–18; Ilamani 14:1–13; kei 3 Nifai 1:15–23.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na dua na iVola i Momani.
 - b. Na ikotikoti 1-1, Matanisiga; ikotikoti 1-2, Vula; ikotikoti 1-3, Kalokalo (na kotikoti vata vaqo e rawa ni laurai e na *Primary Visual Aids Cutouts* 3).
 - c. iYaloyalo 1-21, Samuela na Leimani ena Bai ni Koro (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 314; 62370).
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Tukuna vei ira na gone ni o vakasamataka tiko e dua na ka a navuca na Tamada Vakalomalagi a qai bulia o Jisu Karisito. Kerei ira na gone me ra vakilakila mai se cava o vakasamataka tiko. Solia na veika e vakavure vakasama ka tarava, me dua ga e na dua na gauna:

1. E dau vakatakatariki keda.
2. E mokimokiti ka dromodromoa.
3. E tu e lomalagi.
4. E na so na gauna e vaka me dau vuni e daku ni o se ulunivanua.

Ni ra sa kila rawa na gone “ni matanisiga” mo qai vakaraitaka na ikotikoti ni matanisiga.

- O cei e bulia na matanisiga?

Eda Cakacaka ka Qito e na Siga

iTalanoa

Talanoataka vei ira na gone na italanoa ni kena buli na siga kei na bogi mai na iVakatekivu 1:1, 3–5 kei na buli ni matanisiga, vula, kei na kalokalo mai na iVakatekivu 1:14–18.

- O cei e a bulia na siga kei na bogi?
- Na cava e a vakarota na Tamada Vakalomalagi me biuta e lomalagi o Jisu me tukuna vei keda ni sa siga na vanua?

Tukuna vei ira na gone ni matanisiga e solia vei keda na rarama me da raica rawa kina na veika. E vakatakataki keda na matanisiga ka vukea na nodra tubu na veika bula. E na sega ni rawa ni da bula e vuravura ke sega na matanisiga.

- Na cava eda vakatoka na gauna e tu kina e cake na matanisiga? (Siga)

Vakamacalataka ni da rawa ni vakayacora e vuqa na ka e na siga. Eda rawa ni cakacaka, qito, ka vukei ira na tani.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tukuna na gone na veika era vakayacora e na siga, me vaka na kana e na gauna ni kana, qitotaka e dua na qito, se taviraka na buturara ni vale. Me ra tucake ka matanataka e so na ka era tukuna mai. O na rairai gadreva mo matanataka vata kei ira e so na matana.

- Na cava o rawa ni vakayacora mo vukea kina e dua e na siga? (E rawa ni okati e na isau ni taro na tomiki ni iyaya ni vakatatalo, sava veleti, se qito vata kei na dua na tacina se ganena lailai.)

Eda Vakacegu e na Bogi

- Eda dau raica tikoga na matanisiga e na veigauna kece?

Vakamacalataka e na veiyakavi kece e dau dromu na matanisiga ka butobuto mai na lomalagi. Eda sega ni raica rawa na matanisiga e na bogi.

- Na cava eda vakatoka na gauna ni sa dau buto? (Bogi)
- Na cava e a vakarota na Tamada Vakalomalagi me biuta e lomalagi ko Jisu me vakararamataka na bogi? (Vula kei na kalokalo)

Me ra vakaraitaka na gone na ikotikoti ni vula kei na kalokalo e yasa ni ikotikoti ni matanisiga.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tukuna se matanataka na gone e so na ka era dau cakava e na bogi, me vaka na masu ni vakarau moce, vakarorogo itukuni, masi bati, se moce.

Vakamacalataka ni so na tamata, me vakataki ira na vuniwai, nasi, kei na dau bokobuka, era dau cakacaka e na bogi, ia e vuqa vei keda eda vakayagataka na bogi me da moce kina. E vuqa talega na manumanu era dau moce e na bogi.

- Na cava na vuna eda moce kina e na bogi?

Vukea me ra kila na gone ni moce e vinaka ki na yagoda, ka rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me da qarava vakavinaka na yagoda. Kevaka eda moce vaka vinaka eda na bulabula e na daumaka na ivakarau ni noda bula. Kevaka eda sega ni dau moce vakavinaka eda na wawale ka dau yaloyaloca.

Ke dau duidui na balavu ni siga e na loma ni yabaki e na vanua o tiko kina, mo vakamacalataka ni na balavu cake na bogi e na so na gauna ka na lekaleka e na so tale na gauna e na loma ni yabaki. Era na vukei keda na noda itubutubu me da kila na gauna ni moce kei na gauna me da yadra ka cakacaka kina.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka cakava na qitotaki iqaqalo oqo:

Na Gone Lilai Oqo

Sa lako ki davo na gone lilai oqo (*laveta e dua na iqaqalo*).

Ki nona ilokoloko me davo no (*kotora na iqaqalo e qeteqete ni liga ka dua*).

Ologi koya e nona itutuvi solo (*sogota na ligana e na iqaqalo oya*),

Ni dau moce vaqori e na veibogi buto.

Ni yadra mai e na mataka.
Nona itutuvu me lobi vinaka (*dolava na liga me laurai na iqaqalo*).
E duri cake, vakaisulu, ka gole sara (*laveta cake na iqaqalo*),
Ni vakarau tu me matadredredre, qito ka cakacaka.

Vakayagataka na Siga kei na Bogi o Tamada Vakalomalagi me Tukuna na Sucu i Jisu Karisito

iTalanoa

Tukuna vei ira na gone ni a vakayagataka na Tamada Vakalomalagi na siga kei na bogi me tukuna kina na sucu i Jisu. Vakaraitaka na iyaloyalo 1-21, Samuela na Leimani e na Bai ni Koro, vakamacalataka na ka e yaco tiko e na iyaloyalo. Vakamacalataka ni a tukuna o Samuela na parofita vei ira na Nifai na veika e na yaco e lomalagi e na gauna e na sucu kina o Jisu. E na dromu na matanisiga, ia e na sega ni butobuto na lomalagi. Vakamacalataka ni a vuqa na tamata era a sega ni vakabauti Samuela, ia e a mani yaco vakaidina na veika e tukuna (raica na Ilamani 14:1–13 kei na 3 Nifai 1:15–23).

Vukei ira na gone me ra kila ni rui bibi dina na sucu i Jisu mai na vanua vakayawa ko Amerika, e na vanua era bula kina na Nifai kei na Leimani, ia a cakava na Tamada Vakalomalagi na bogi e a sucu kina o Jisu me rarama me vaka ga na siga.

- Na ka bibi cava e na yaco a tukuna o Samuela na Leimani vei ira na tamata?
- Na cava era a raica na Nifai ni a yaco e lomalagi e na bogi a sucu kina o Jisu?

iVakadinadina

Vakadinadinataka ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me bulia na siga kei na bogi me vukei keda. Vakauqeti ira na gone me ra dau vakavinavakataka na siga kei na bogi vua na Tamada Vakalomalagi.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Vakarauteka e dua na tikinipepa vulavula kei na veimama na tikinipepa loaloa se karakarawa buto me ra yadua na gone. Vakabira na tikinipepa veimama loaloa kei na dua na yasa ni tikinipepa vulavula me ivakaraitaki ni dua na siga kei na bogi. Kotiva vakamokimokiti lalai e so na tikinipepa me matanisiga kei na vula ka vukei ira na gone me ra vakabira e na veivanua dodonu. Vakayagataka na drega se ikotikoti ni kalokalo me kuria na irairai ni bogi. Vola e na nodra pepa na gone yadua, *Au vakavinavakataka na siga kei na bogi*.

2. Lagata se cavuqaqataka vata kei ira na gone na sere “The World is So Lovely” (*Children’s Songbook*, p. 233), “Because God Loves Me” (*Children’s Songbook*, p. 234), se na karua ni qaqa ni sere ni “The World is So Big” (*Children’s Songbook*, p. 235). Matanataka na “The World is So Big” me vaka e volai tiko e ra:

The world is so big and, oh, so round (*bulia na vuravura e ligamu*),
And in it God’s creations are found;
Stars shining brightly through all the night (*dodoka ka yavalata na iqaqalo ni ligamu*),
Sun in the day so warm and so bright (*bulia na vuravura e ligamu*).
The world is so big and, oh, so round.
God loves us all; our blessings abound (*mokoti iko*).

3. Lagata na “Fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253), vakayagataka na nodra nanuma na gone me qaqana. Ni bera ni lagati na qaqana yadua, tarogi ira na

gone se matana era vakatura, e dau vakayacori e na siga se e na bogi.
Vakayagataka na matana me vaka e tukuna na qaqana.

4. Bulia e dua na italanoa me baleta e rua na veiganeni ka rau a veiqitori tiko e tautuba e na yakavi. Vakayagataka na yaca kei na veika e yaco era kila vinaka tu na gone e na nomu kalasi. Vakamacalataka na veika erau a vakayacora na gone ni sa cava na siga. Okata kina na veika me vaka sa tekivu me dromu na matanisiga, sa kacivi rau i loma o tinadrau, kei na nodrau cakava na itavi e vale na gone, sasamaki, vakarau me vakayakavi, veivuke e na sava veleti, vakarau moce, rogo italanoa ni vakamoce gone, kei na masu ni vakarau moce. Vakamacalataka na nodrau ivakarau na veiganeni, o ira tale e so na tamata, ira na manumanu vuka, manumanu qasi, kei na manumanu yavai va e na nodra vakavakarau me ra moce.

Vukei ira na gone me ra kila ni dodonu me da bobo ka moce e na bogi me rawa ni tubu bulabula ka kaukauwa kina na yagoda. Oqo e tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi me baleti keda.

Matanataka se vakaraitaka na italanoa e na nomu vakayagataka na ikotikoti ni veika e na italanoa, se lesi ira na gone me ra dramataka na italanoa.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Vakaraitaka na ikotikoti ni matanisiga, vula, kei na veikalokalo. Taroga na vei taro oqo:

- Na vanua cava eda dau raica kina na veika oqo?
- Eda raica li na matanisiga e na bogi?
- Eda raica li na vei kalokalo e na siga?

Vakamacalataka ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me bulia na matanisiga me solia vei keda na rarama ka me vakatakata keda e na siga, na vula kei na vei kalokalo me solia vei keda na rarama e na bogi.

2. Vukei ira na gone e na matanataki ni tikina oqo e na gauna o cavuqaqataka tiko kina.

Na iBulibuli ni Kalou

Na Kalou e bulia na vula (*bulia na vula e ligamu*)

kei na kalokalo (*dolava ka sogota na ligamu*)

ka biuti ira e lomalagi (*dodoka na ligamu*).

E bulia na matanisiga (*bulia na siga e ligamu*)

kei na vunikau (*dodoka na ligamu*)

na senikau (*qovia na liga ruarua*)

kei na manumanu vuka lalai (*yaloyalo na liga ruarua*)

(Mai na *Fascinating Finger Fun* nei Eleanor Doan. © 1951. Sa kerei.)

3. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “I Am like a Star” (*Children’s Songbook*, p. 163) se “Jesus Wants Me for a Sunbeam” (*Children’s Songbook*, p. 60).

Au Vakavinavinakataka na Wai

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra yalovakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na vuku ni wai.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:9–10; Lako Yani 17:1–6; kei Maciu 3:13–17.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Ke rawa, vakarautaka na itaba ni veiwai e so, me vaka na drano, uciwai, kei na wasawasa.
 - c. iYaloyalo 1-8, Votai ni Sakaramede (62021); iYaloyalo 1-11, Papitaiso na Gonetagane (62018); iYaloyalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 208; 62133).
 3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Kerea e dua na gone me lako mai ki liu. Vakasolokakanataka ki daligana e dua na itavi qaravi vata ka vakayagataki kina na wai, me vaka na masi bati, sava liga, se sui kau. Me matanataka na gone na itavi qaravi vata ka me ra qai vakilikila na gone na cava e matanataka tiko. (E na rairai gadrevi mo vakaraitaka vei ira na gone na matanataki ni veika oqo.) Me ra vakaitavi kece na gone e na matanataki ni dua na itavi qaravi vata.

Vakadeitaka ni gadrevi na wai e na itavi qaravi vata kece e a matanataki. Tukuna vei ira na gone ni dodonu me da vakavinavinaka vei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na nodrau solia mai vei keda na wai.

E Tikina Bibi Sara e na Veibuli na Wai

Wilika e cake ka vakamacalataka na iVakatekivu 1:9–10.

- Na cava na vuna e sa rui ka bibi kina vei keda na wai?
- Na gaunisala cava eda rawata kina na me da wai?

Vukei ira na gone me ra kila ni vuqa tu na ivurevure ni wai, ka okati kina na veidrano, vei- uciwai, veibasawasa, uca, kei na uca cevata. Vakamacalataka ni sunou kei na aisi erau sa wai cevata. Vakaraitaka na veiyaloyalo ni wai o sa kauta tiko yani ka vakamacalataka na vanua e kau tiko mai kina na wai e na nomuni yasayasa. Tukuna vei ira na gone ni o vakavinavinakataka na wai na tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi.

Sere

Lagata na “fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253). E na veitikina, me ra tukuna na gone na veisala e so era vakayagataka kina na wai, me vaka na sava isulu, sili, se masi bati. Me matanataki na sere me vaka e tukuni tu e na qaqa ni sere:

Washing the clothes is fun to do,
Fun to do, to do, to do!
Washing the clothes is fun to do,
To do, to do, to do!

(© 1963 mai vei D. C. Heath and Company. Kerei me vakayagataki eke.)

E Vakayagataki na Wai e na Vuqa Sara na Ka

- Na cava na vuna eda gadreva kina na wai? Na cava e dau vakayagataki kina?

Vakamacalataka ni ra gadreva na veika bula kece sara na wai me ra bula kina, okati kina na tamata, manumanu, kei na veika e tei. Kevaka e rawa, solia vei ira na gone e yadua na bilo wai lalai me ra gunuva. Veivosakitaka ni sega ni rawa ni bula na yagoda kevaka e sega na wai me da gunuva.

- Era rawata vakacava na wai era gadreva na manumanu kei na veika e tei?

Vakamacalataka ni da gadreva talega na wai e na vuku ni veika tale e so, me vaka na savasava kei na vakasasaqa.

Solia o Jisu vei Mosese kei ira na Isireli na Medra Wai e na Vanua Talasiga

iTalanoa

Talanoataka na italanoa ni nona a rawata o Mosese na wai mai na dua na vatu, me vaka e volai tu e na Lako Yani 17:1–6. Vakamacalataka ni ra a tiko na tamata e na loma ni dua na vanua talasiga, e rui katakata sara ka mamaca. E a sega tu mai kea na wai.

- Na cava e a rawa ni yaco ke mani sega na medra wai na Isireli?
- O sa bau karamaca mada? E vakacava beka na nomu nanuma, ni gunuvi na wai batabata vinaka e na gauna o karamaca tu kina?

E Bibi Sara na Wai e na Lotu

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso. Talanoataka na italanoa ni nona papitaiso o Jisu, me vaka e kune e na Maciu 3:13–17.

- E a papitaisotaki mai vei o Jisu?
- E a papitaisotaki vakacava o Jisu?

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-11, Papitaiso na Gonetagane.

- Eda papitaisotaki evei e na gauna eda yabaki walu kina?
- O sa bau raica li na nona papitaisotaki e dua?

Vakalaiva me ra veitalanoataka na gone na veika e yaco e na gauna era a raica kina na nona papitaisotaki e dua. Vakamacalataka ni sa dodonu me tiko na wai me da papitaisotaki kina.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-8, Votai ni Sakaramede.

- Eda vakayagataka vakacava na wai e na soqoni ni sakaramede?

Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na kena soli mai na wai, me rawa ni da papitaisotaki kina ka vakayagataka e na sakaramede.

iVakadinadina

Tukuna na nomu vakadinadinataka na nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi kei na nona lomani keda e na nona solia mai vei keda na wai. Tukuna vei ira na gone na nomu dau vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na vuku ni isolisoli talei oqo.

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Cavuqaqataka vata kei ira na gone na tikina oqo, ka matanataka me vaka e vakaraitaki tiko:

Na Mataniuca

Ni ra karamaca na senikau

Ka mamaca na drauna (*dolava na ligamu ka dodoka cake*),

Na mataniuca lalai

Era lutu mai lagi (*biuta sobu mai na ligamu ni yavavala tu na iqaqalo*)

Era tau e veiyasana kecega (*Veigoleyaka na ligamu ni yavala tikoga na iqaqalo*)

E na nodra qito ka marau

Me yacova ni sa cila mai na siga (*laveta cake na ligamu ka bulia edua na iwirini*)

Ka cemuri ira tani (*vunia nomu iqaqalo ki dakumu*)).

2. Vukeyi ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "Rain is Falling All Around" (*Children's Songbook*, p. 241) se "Give, Said the Little Stream" (*Children's Songbook*, p. 236).
3. Me ra droinitaka na gone na iyaloalo ni wai me vaka na drano, na uciwai, se mataniuca. Vola e na nodra pepa na gone yadua, *Au vakavinavinakataka na wai*.
4. Me ra vakamacalataka na gone se matanataka galugalu ga na veiqito era rawa ni vakayacora e loma ni wai, me vaka na qalo, vakasisisi e dela ni waicevata, buli tamata e na uca cevata, se veisui e na tobulalai.
5. Vukeyi ira na gone me ra kila ni wai e vukeyi keda me vakasavasavataka na iyaya. Me ra matanataka galugalu na gone na veimataqali veivakasavasavataki e vakayagataki kina na wai, me vaka na sava isulu se vuluvulu.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Cakava e so se o ira kece na itavi qaravi vata oqo me vukeyi na nodra kila na gone na veisala duidui eda vakayagataka kina na wai:

a. Solia ki na gone yadua e dua na wai ni gunu lailai. Ni ra gunu tiko na gone, vakamacalataka ni wai e sa tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi me baleta na vuravura. Eda rawa ni gunu wai e na gauna eda karamaca kina.

b. Vakatawana vakalailai na wai e na dua na bilo ka vukeyi ira yadua na gone me ra vuluvulu kina. Vakadeitaka vei ira na gone ni rau sa tuva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me tu na wai me baleti keda. Vakamacalataka ni da rawa ni vakayagataka na wai me da savasava kina.

c. Kevaka e rawa kauti ira na gone itautuba me ra suiya e so na kau. Se kauta mai e dua na kau ki na kalasi ka solia me ra suiya vakalalai e na wai na gone. Vakamacalataka ni ra gadreva talega na kau na wai me bula ka tubu kina.

2. Cakava na veimatana ka tarava oqo e na nodra vakalasulasu na gone ni tau tiko na uca...vakamalumu e liu, ka qai vakaukauwa cake vakamalua.

a. Tila vata na mua ni iqaqalo.

b. Sauca vata na liga.

c. Tavia na duru, e na liga veibasai.

d. Tavitavia e na yava.

Au Vakavinavinakataka na Vunikau, na Veika e Tei, kei na Veisenikau

Lesoni
10

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me ra vakila na yalovakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na vuku ni veivunikau, na veika e tei, kei na veisenikau.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:11–13.
2. Biuta e dua na vuanikau, kakana draudrau, se dua na tabanikau lailai e na dua na taga pepa se isulu.
3. Vakaraudaka e so na sabolo lalai ni vuanikau, kakana draudrau, se madrai. Vakatarogi ira na itubutubu mo vakadeitaka ni sega ni dua e na lako vakaca vua na kakana.
4. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Ke rawa kauta mai na iyaloalo se itaba ni veivunikau, veika e tei, kei na senikau ni vanua, kei na so na iyaya kau lalai, me vaka na penikau, itaki, kei na boulu, mai nomu vale.
 - c. iKotikoti 1-4, Veisenikau, (e rawa ni kunei na ikotikoti vata oqo e na *Primary Visual Aids set 3*).
 - d. iYaloalo 1-22, Cokaidrauna tu na Veikausalusalu; 1-23, Na Sova kei na Luve ni Manumanu Vuka.
5. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakaraudaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Veisoliyaka wavoki na taga e tawa tiko kina na vuanikau, kakana draudrau, se tabanikau, me sogo vinaka me ra kakua ni raica na gone na ka e tiko e lomana. Me ra vakatara na taga na gone ka vakilakila se cava e tiko e lomana. Tukuna me ra kakua ni cavuta mai e cake me yacova ni ra sa vakatara taucoko na gone na taga. Ni ra sa vakatara taucoko sara na taga, qai kaya me ra tukuna mai se cava era nanuma ni tiko e loma ni taga. Taura tani mai na taga na ka o ya, ka veitalanoataki na kena irairai kei na kena yaga.

Ukutaka na Vuravura na Veivunikau, na Veika e Tei, kei na Veisenikau me Vanua Vinaka ni Bula

Vakadeitaka tale vei ira na gone ni veika kece e tu e vuravura e a buli me vaka na nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi. E na ikatolu ni siga ni veibuli, a bulia kina o Jisu na veivunikau, na veika e tei, kei na veisenikau (raica na iVakatekivu 1:11–13). Vakamacalataka ni rau a vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me rau ukutaka na vuravura e na veivunikau, na veika e tei, kei na veisenikau me totoka kina.

Vakaraitaka na ikotikoti ni veisenikau kei na so na iyaloalo se itaba ni veivunikau, veika e tei, kei na veisenikau ko a kauta mai. Me ra veivosakitaka na gone na veika era kila me baleta na veivunikau, veika e tei, se veisenikau.

iTalanoa

Talanoataka e dua na italanoa e na vakatavuvulitaka vei ira na gone ni veivunikau, veika e tei, kei na veisenikau era vakarairavinakataka na vuravura eda bula kina. Veivosakitaka na veikau totoka ka ra bula tu e na nomu itikitiko. Kevaka e ganita na nomu yasayasa, o na rairai gadreva mo vakayagataka na iyaloalo 1-22, Cokaidrauna tu na Veikausalusalu, kei na veivakasama oqo:

E dua tiko na nona vunika talei o Keli ka dau qito e rukuna. E a vakayadrati koya o tinana e na dua na mataka ka kaya ni dua na ka e via vakidacalataki Keli kina me na raica. Sa sobi tu e na vunika talei nei Keli e na sena vulavula ka vaka tu na irairai ni popokoni. E a taroga o Keli se tu vakacava na popokoni e na nona vunika talei, ka qai vakamacalataka na tinana na bibi ni kena dau se na kau.

Sere

Me ra tucake na gone ka lagata na sere "Popcorn Popping" (*Children's Songbook*, p. 242), ka me ra cakava na ivukuvuki ni liga ka vakamacalataki kina. Vakamacalataka ni vula itubutubu era dau se vulavula na vuni epirikote se pea ka ra vaka na irairai ni popokoni.

I looked out the window, and what did I see?
Popcorn popping on the apricot tree!
Spring had brought me such a nice surprise,
Blossoms popping right before my eyes.

I could take an armful and make a treat,
A popcorn ball that would smell so sweet.
It wasn't really so, but it seemed to be
Popcorn popping on the apricot tree.

Vakamacalataka ni so na senikau era tubu e na veivunikau, e so era tubu tu e veikau kei na vei wasala, ia e so era tubu vakadodonu sara ga mai na qele. Sureti ira na gone me ra tukuna na veisenikau era sa raica.

- Eda vakayagataka vakacava na senikau me vakarairavinakataka na noda vuravura? (Eda tea na veiloga ni senikau, cakava na veivutu senikau, ka tokara e uluda se e na noda isulu.)
- Na cava e vuna eda dau solia kina na senikau vua e dua? (Me baleta na veigauna talei ka me dau vakamarautaki ira na tamata.)

Bibi ki na Noda Bula na Veika e Tei kei na Veivunikau

iTalanoa

Vakamacalataka ni dodonu me ra tu na veika e tei kei na veivunikau me da bula kina. Vakaraitaka na iyaloalo 1-22, Cokaidrauna tu na Veikausalusalu, ka talanoataka e dua na italanoa me baleta na veika e yaga kina e dua na vunika. Vakayagataka na veivakasama oqo se tukuna e so tale na sala era vakayagataka kina na kau na lewe ni nomu vanua:

iMatai era dau vakayagataka na vunika, na manumanu vuka me nodra itikitiko. Era dau tara vakavinaka kina e dua na sova ka qai vakalutu yaloka kina na tinadra. (Vakaraitaka na iyaloalo 1-23, Na Sova kei na Luve ni Manumanu Vuka). E vakarautaka na vunika e dua na itikitiko vinaka vei ira na manumanu vuka lalai era se qai sausaulaki mai na yaloka. E taqomaki ira mai na siga katakata, mai na uca, kei na manumanu e na dela ni vanua ka rawa ni vakamavoataki ira. E solia talega na vunika na vuanika ki na matavuale e tiko volekata. Era na dau qito na gone e

na ruku ni vunikau ka vakaliligi e dua na ililili e na dua na tabana levu. Ni sa mate e dua na tiki ni vunikau, e na musuka na matavuvale ka vakayagataka me buka me vakatakata na vale.

- Na cava na vuna e sa rui bibi kina vei keda na veivunikau? (Era solia vei keda na kakana, kau, vakaruru, kei na dua na vanua ni qito.)

Vakaraitaka e so na iyaya se cava ga mai na nomu vale se valenilotu e caka mai na kau, ka tukuna se veitalanoataka na veika e yaga kina na kau.

- Na veika cava soti tale o kila e caka mai na kau?

Vakamacalataka ni da vakayagataki ira talega na veika e tei e na vuqa sara na ka. E dua na ka bibi duadua era solia vei keda na veika e tei sa ikoya na kakana.

- Na veimataqali kau tubu cava soti eda dau kania?

Kevaka e so na iyaloyalo se itaba o kauta mai era tiko kina na veika e tei ka dau laukana, mo vakaraitaki ira e na gauna oqo.

iTavi Qaravi Vata

Veivosaki kei ira na gone me baleta na sore ni veika e tei, vuanikau, kei na kakana draudrau e tei ga e na nomuni vanua. Vakamacalataka ni caka me madrai kei na veikakana ni katalau na veisore ni veika e tei. Tarogi ira na gone yadua me ra tukuna na kedra kakana talei ka lako mai na dua na ka e tei. Me ra tovolea na gone na sabolo ni vuanikau, kakana draudrau, se madrai o kauta yani. Tukuna vei ira na veika e baleta na itei se vunikau e lako mai kina.

Vakamacalataka ni a vakoroti Jisu na Tamada Vakalomalagi me bulia na veimataqali itei kei na vunikau me rawa ni da kana ka vinaka kina.

- Eda vakavinavinakataka vakacava na Tamada Vakalomalagi e na vuku ni keda kakana? (E na noda nanuma me da vakavinavinakataka na kakana e na gauna eda masulaka kina ni bera na kana.)

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina e na nodrau lomani keda yadudua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Vakadeitaka vei ira na gone me ra dau nanuma tiko na loloma ko ya e na veisiga kece e na gauna era raica kina na veivunikau totoka, na veika e tei, kei na veisenikau.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Kauta mai e so na sorenikau, (me vaka na sore ni senikau, bini se witi) kei na bilo pepa vakasinaiti tu e na qele me ra yadua na gone me ra na kauta ki vale. Vakaraitaka vei ira na gone na teitei ni sorenikau ka tukuna tale vei ira me ra qai suiya tiko e na wai kei na rarama ni siga me ra tubu kina na sorenikau.
2. Me ra cavuta muri iko na gone na qaqa ni sere “Little Seeds Lie Fast Asleep” (*Children’s Songbook*, p. 243). Ka me ra vaka ga na sorenikau na gone me ra yadra mai ka vakadre e na nomu sa na lagata tiko se cavuqaqataka tiko na qaqana.
3. Kotiva na sena, drauna, kei na tabana mai na pepa roka, ka me ra vakabira na gone ki na dua tale na tikinipepa me vaka na ibulibuli ni dua na senikau. Vakayacana na draunipepa, *Au vakavinavinakataka na veisenikau totoka*.
4. Kauta mai e dua na vuanikau se kakana draudrau ka tiko e loma na sorena.

Tukuna vei ira na gone ni dua na ka ni veivakidacalataki e tiko e loma. Musuka na vuanikau se kakana draudrau me ra rawa ni raica na gone na sorena. Vakamacalataka e na gauna era na tei kina na soledra ka soli vei ira na wai ka cilava na siga, era na tubu ka solia tale e vuqa na vuanikau se kakana draudrau.

5. Kauti ira na gone mo ni veilakoyaki e tautuba me ra raica kina na veimataqali itei. Kevaka e sega ni rawa na lako e tautuba baleta na ituvaki ni draki, e na rawa me ra rai mai katubaleka na gone ka me ra qai taura yadua na gauna me ra tukuna na veitei era raica rawa. Kevaka e ganita, vakamacalataka na veisau ni draki e na veivula ka dau tarai ira na veika e tei kei na veivunikau.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakaraitaka na iyaloalo 1-22, Cokaidrauna tu na Veikausalusalu. Tukuna vei ira na gone ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me bulia na veitei kei na vei- vunikau (raica na iVakatekivu 1:11–13). Vakamacalataka ni ra solia vei keda na kau kei na vuanikau na veivunikau. E na solia na veitei na vuanikau kei na kakana draudrau.
2. Kauta mai e dua na itei se tiki ni itei (me vaka na sena se so na drauna) me ra raica, tara, ka boica na gone. Solia na gauna ki na gone yadua me tara se taura na itei. Dusia na kena roka, iboi, se na kena totoka. Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka e na vuku ni veika e tei, veisenikau, kei na veivunikau,
3. Cavuqaqataka na tikina oqo, ka vakaraitaka na matana. Ka me ra na matanataka vata kei iko o ira na gone e na gauna o cavuqaqataka tale kina.

Au Cuki

Au cuki, cuki, cuki (*cakava na iTavi Qaravi Vata ni cukicuki*),

Au qai tea na sorenikau (*roso me vaka o teitei tiko*).

Au reki, reki, reki (*cakava me vaka ko reki tiko*),

Au qai cavu co ca (*cuva sobu me vaka o cavu co tiko*).

Sa cila kaukauwa mai na siga (*bulia na siga e ligamu*),

Qai tau mai na uca, me qai (*vakalutuka sobu na liga ka yavalata tiko na iqaqalo ni liga*)

E mataqu saraga,

Sa tekivu tubu na noqu sorenikau (*curumaka basika mai na qaqalo ni liga mawi e na maliwa ni qaqalo ni liga i matau*).

4. Lagata na "In the Leafy Treetops" (*Children's Songbook*, p. 240) vata kei ira na gone.

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me ra vakila na yalo vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na vuku ni ika kei na manumanu ni wai.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:20–23; Jona 1–3; Maciu 14:15–21; kei Luke 5:1–11.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu
 - b. Ika pepa (raica na kena icakacaka e na icavacava ni lesoni.)
 - c. “Kau ni siwa.” . . . dua na kau ka vesu no kina e dua na wa kei na dua na iqamu ni pepa, dua na tiki ni tepi, se makeneta me vesu ki na mua ni wa. (Maroroya toka oqo me qai vakayagataki e na veilesonei mai muri.)
 - d. Dua na ka vakalomana me tawa kina na ika pepa.
 - e. Kevaka e rawa, kauta mai na iyaloalo se itaba ni ika se veimanumanu tale e so era bula e wai.
 - f. Kotiva na ika 1-5 (na ikotikoti vata ga oqori e rawa ni kune e na *Primary Visual Aids set 4*)
 - g. Na iyaloalo 1-1, Na Vuravura (62196); iyaloalo 1-24, Jisu kei Ira na Gonedau (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 210; 62138); iyaloalo 1-25, Na Ika; iyaloalo 1-26, Na boto; iyaloalo 1-27, Na Vonu.
 3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesonei.

Me vaka era la'ki duri tu na gone e na dela ni wavu ka raica sobu tu e dua na uciwai, se drano.

- Na cava o raica ni o rai yani ki loma ni wai?

Me ra tucake ka me ra cakava me vaka era sa qalo tiko, me vaka e dua na ika e loma ni wai.

Vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me Bulia na Ika kei na Veimanumanu Bula e Wai

Vakaraitaka na iyaloalo 1-1, Na Noda Vuravura, ka rai lesuva e so na ka a tukuna vei Jisu na Tamada Vakalomalagi me bulia, sa veitalanoataki e na veilesonei sa oti. Tukuna vei ira na gone ni a bulia talega na ika o Jisu (raica na iVakatekivu 1:20–23.) Era tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi na ika, me baleta na vuravura. Vakaraitaka na iyaloalo 1–25, Na Ika, ka veivosakitaka na vanua era bula kina.

- O sa bau raica li e dua na ika?

Me ra veitalanoataka na gone na ika e so era sa raica.

Vakaraitaka na ikotikoti 1-5 kei na iyaloalo cava ga ni ika o rawata. Veivosakitaka na veimataqali ika, me vaka na tuna, qio, sabutu, kawakawa, se ika cava ga era na kila na gone e na kalasi.

- Na veimanumanu cava soti era bula tu e wai ka sega ni ika.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-26, Boto, kei na iyaloalo 1-27, Vonu. Veivosakitaka na boto kei na vonu e na vanua era bula kina. Veivosakitaki talega na tovuto, qari, kei na sili, kei na manumanu ni wai tale e so. Vakamacalataka ni so na manumanu ni wai era bula e wasawasa, so era bula e na veidrano, ka so era bula e na veuciwai.

iTavi Qaravi Vata

Vukei ira yadua na gone me ra vakasamataka e dua na manumanu ni wai ka me ra vakatotomuria na nona ilakolako, lade, se qalo me vaka ga e dau cakava.

iTalanoa

Taura cake na iVolatabu ka vakamacalataka ni da rawa ni wilika na veika baleta na ika e na ivolanikalou. Talanoataka na italanoa kei Jona, me vaka e kunei e na Jona 1–3. Vakamacalataka ni a vakarautaka o Jisu e dua na ika levu me tilomi Jona me kakua kina ni luvu o Jona. E vakarautaka tu o Jisu e dua na cakacaka me cakava o Jona. O na rairai via wilika vakarogolevu edua se rua na tikina, me vaka na Jona 1:17 se Jona 2:1 e na gauna o talanoataka tiko kina na italanoa. (Kevaka o wilika e dua na tikina, vakamacalataka ni dau vakatokai o Jisu me “Turaga” e na so na gauna.

- O cei e a tala na ika levu me tilomi Jona? (Raica na Jona 1:17)
- Na cava e a cakava o Jona e na gauna sa tilomi koya kina na ika? (Raica na Jona 2:1)
- Na cava e a cakava o Jona e na gauna sa lako tani kina mai na ika? (Raica na Jona 3:1–3).
- Era a vakabauti Jona li na tamata ka veivutuni? (Raica na Jona 3:5,10)

Tukuna vei ira na gone ni so na ika era vakaitamera sara na kedra levu, me vaka na ika a tilomi Jona, ka so era somidi sara ka ra rawa ni bula e na loma ni dua na dari.

iTavi Qaravi Vata

Vukei ira na gone me ra cakava na qito iqaqalo oqo:

Na Ika Koula

Na noqu ika koula daulomani e sega tu na itaukuku ni yavana (*tara na itaukuku ni yava*)

Veiqaloyaki lo voli ka cumucumuraka voli na ucuna (*dusia na ucu*).

E sega ni lako mai ki tuba me keirau qito, se me'u qalo kina (*cakava na iTavi Qaravi Vata ni qalo*).

E na gauna au kaya kina, “Lako mai ki tuba ka mai qito.”

Qai vaka me kaya, “Lako mai ki loma” (*vakaraitaka e na liga na ALako mai ki loma*)

iTalanoa

Vakaraitaka tale na iVolatabu e na nomu talanoataka na italanoa baleti Saimoni Pita e kune e na Luke 5:1–11 Vakaraitaka na iyaloalo 1-24, Jisu kei na Gonedau e na gauna e ganiti kina.

- Na cava na vuna e vodo kina o Jisu e na waqa nei Pita? (Raica na Luke 5:3)
- Na cava e a kaya o Jisu vei Saimoni Pita me vakayacora? (Raica na Luke 5:4)
- Na cava e a coko e na lawa nei Saimoni Pita? (Raica na Luke 5:6)

Vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me Bulia na Ika kei na Manumanu Bula e Wai Me da Vakayagataka

Vakamacalataka ni a vakaroti Jisu na Tamada Vakalomalagi me bulia na ika kei na manumanu ni wai me da vakayagataka me kakana kei na veinaki tale e so.

iTalanoa

Mo vakaraitaka tale na iVolatabu, ka talanoataka na italanoa ka kune e na Maciu 14:15–21. O na rairai gadreva mo wilika e cake e dua se rua na tikina, me vaka na Maciu 14:16–17, e na nomu talanoataka tiko na italanoa.

- Na cava e a vakayacora o Jisu e na gauna era sa viakana kina na tamata? (Raica na Maciu 14:15–16)
- Na cava a vakani ira kina na tamata o Jisu (Raica na Maciu 14:9)

iTavi Qaravi Vata

Vakaraitaka vei ira na kalasi na kau ni siwa o sa cakava tu, ka sureta e dua na gone me lako cake mai ka mai siwa. Biuta e so na ikotikoti ni ika e na loma ni bilo ka qai qamuta e dua na ika, se vakabira e na tepi, ki na wa e na gauna e sa biuta sobu yani kina na wa ki na loma ni bilo, ka laiva me drete cake mai. Me ra siwa taucoko na gone.

Me ra veivosakitaka na gone na veigauna e so era a siwa se kana ika kina.

iVakadinadina

Vakamacalataka na nomu vakavinavinakataka na ika kei na manumanu ni wai.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Me ra rokataka na gone na ika pepa era a rawata e na itavi qaravi vata ni siwa (tokaruataka na itavi qaravi vata ke gadreva). Vola *Au vakavinavinaktaka na ika*, e na daku ni nodra ika yadua na gone.
2. Me ra dabe vakaveimama ni wavoki na gone. Biuti ira na ika era a rokataka na gone e matadra e na buturara. Mo ni cavuta na tikina oqo:

Ika lailai e na loma ni tobu,
Au rawa ni toboki iko ni sega na bati ni siwa.

Dusia e dua na gone me digitaka na nona ika e na nona vakayagataka na kau ni siwa se me dusia ga. Me qai kaya na gone, “Au a toboka e dua na ika. . .,” me cavuta na roka ni ika. Me qai maroroya na ika na gone me kauta i vale. Tomana me yacova ni ra sa vakaitavi kece sara na gone.
3. Laga vata kei ira na gone “Thanks to Our Father” (*Children’s Songbook*, p. 20).
4. Vukei ira na gone me ra cakava na qito iqaqalo ni liga oqo. Vakamacalataka ni cigano e dua na ika somidi.

Na Vonu Lailai

E dua tiko na noqu vonu lailai
E tiko e na loma ni dua na kisi (*qovia na liga ruarua*)
E dau qalo e uciwai (*cakava na iTavi Qaravi Vata ni qalo e ligamu*)
Ka kaba e na dela ni veivatu (*yavalata na iqaqalo ni liga me vaka e kaba tiko*)

E covuta e dua na cigani (*sabica vata na liga*)
E covuta e dua na telea (*sabica vata na liga*)
E covuta e dua na namu (*sabica vata na liga*)
E covuti au (*sabica vata na liga*)!

E toboka na cigana (*sabica vata na liga*)
E toboka na telea (*sabica vata na liga*)
E toboka na namu (*sabica vata na liga*)
Ia e a sega ni toboki au!

(Vachel Lindsay, mai na *Collected Poems of Vachel Lindsay*. © 1920 mai vei Macmillan Publishing Co., inc., vakavoutaki e na 1948 mai vei Elizabeth C. Lindsay. Kerei me taurivaki eke.)

5. Vukei ira na gone me ra cavuta na qaqa ni itavi qaravi vata oqo. Vakamacalataka ni lolowai e dua na uciwai lailai, kei na nuki e dua na ivunivuni lailai.

Lima na Ika Lalai

Me ra tu e liu e lewe lima na gone, ka me ra taura tu e yadua na ika veva.

Eratou sa qalo voli e lolowai.

Ka dua e la'ki vuni e na dua na nuki (e “qalo” lesu ki na nona idabedabe e dua na gone)

Ika lailai, ika lailai, qito ka marau,

Ika lailai, ika lailai, qalo voli e na siga taucoko.

Lagata e dua tale na tikini sere oqo ka vakayagataka na va na ika, tolu, rua me yaco ni sa yaco ga me tucake tiko e dua na gone qai o lagata na tikina e toka e ra:

Dua na ika lailai e qalo voli e lolowai;

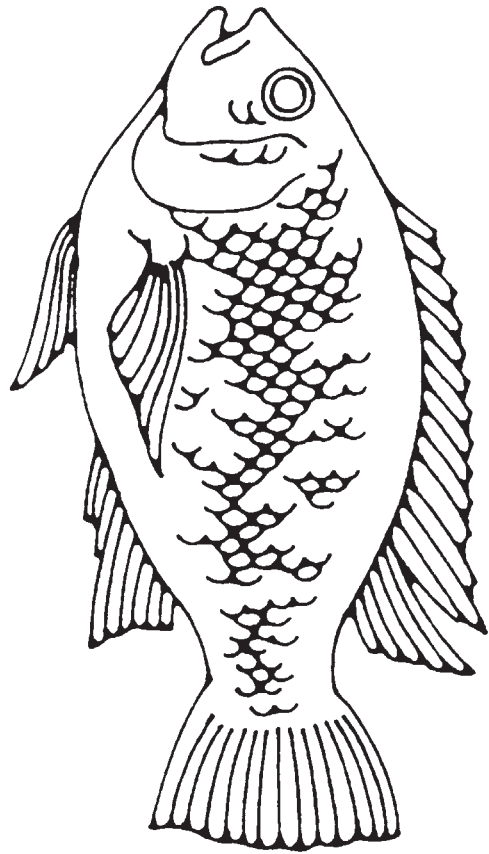
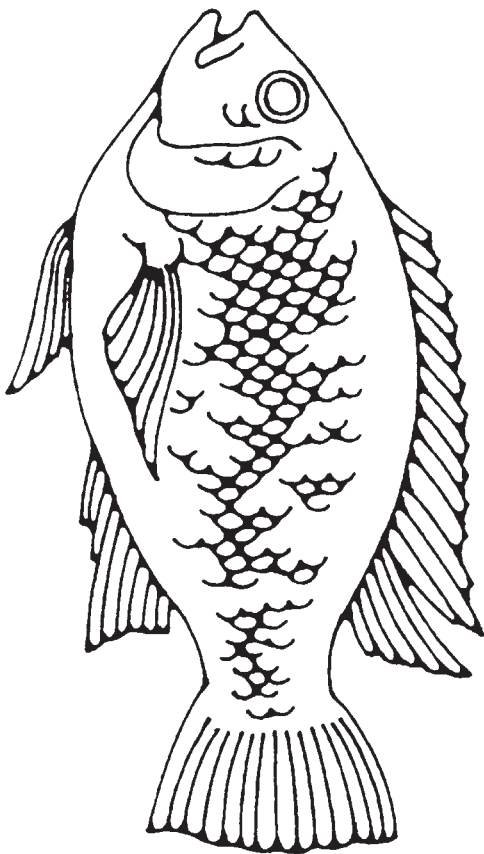
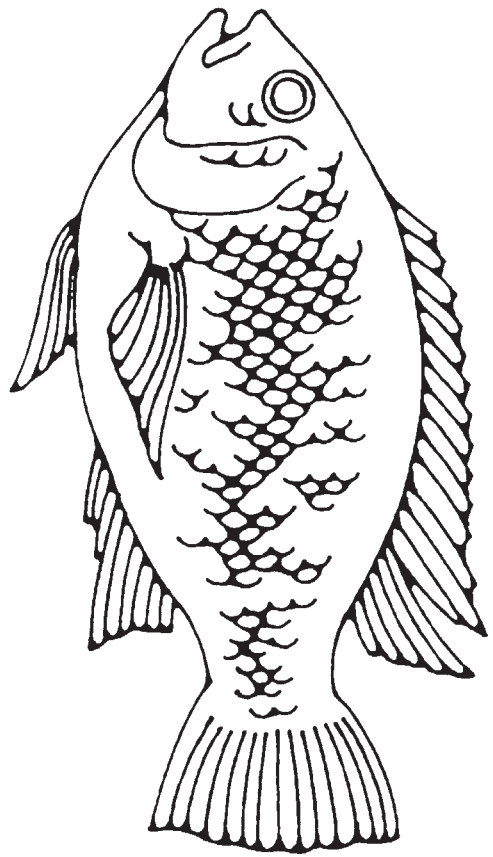
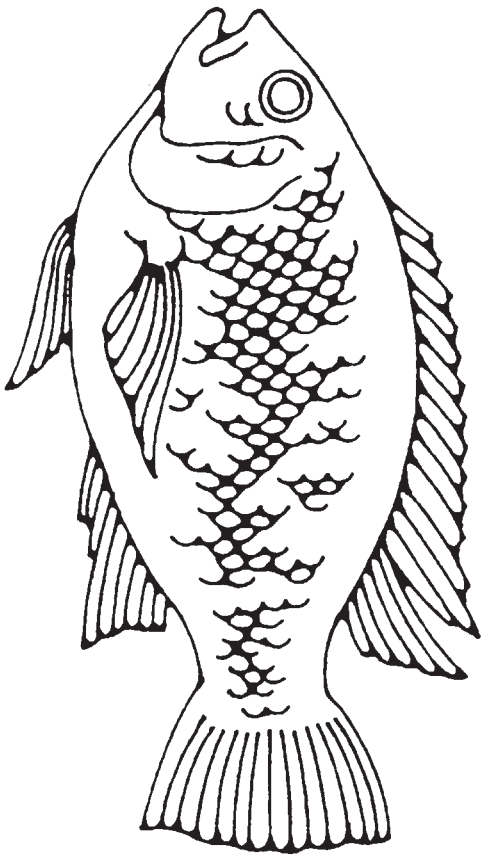
E qalo tani ki na dua na nuki.

Ika lailai, ika lailai, mamarau ni qito,

Ika lailai, ika lailai, qalo voli e na Sigatabu.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Vakaraitaka na iyaloalo 1-25, Ika; iyaloalo 1-26, Boto; kei na yaloalo 1-27, Na Vonu. Talanoataka na italanoa ni kedra buli na ika kei na manumanu ni wai (raica na iVakatekivu 1:20–23). 1:20–23). Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na ika kei na veimataqali manumanu ni wai.
2. Tukuna vei ira na gone ni vuqa na manumanu era bula tu e loma se yasa ni wai. Me ra vakilakila se manumanu cava o vakasamataka tiko e na nomu solia na veivakatakilakila oqo:
 - a. E drokadroka ka yagoyago vinaka ka dravidravia na kuli ni yagoqu. Au siso. Au bula e yasa ni drano, lolowai, se tobuwai. Vakilakila mada se na cava o au?
(Ni sa kaya mai na gone na “boto,” vakaraitaka sara na iyaloalo 1-26, Boto, se droinitaka e dua na boto e na papanivolavola.)
 - b. Au rui berabera sara. Au colata tiko e dua na qa kaukauwa e dakuqu. Ni'u sa dau rere, au dau lokia na uluqu, ligaqu, kei na yavaqu e loma ni qa ni yagoqu. O au na cava?
(Ni ra sa kaya na gone “vonu” vakaraitaka sara na iyaloalo 1-27, Vonu, se droinitaka e dua na vonu e na papanivolavola.)Ni ra sa kila na gone na manumanu ruarua oqori, me ra qai kiso wavoki vaka na boto; oti me ra qai qasi wavoki vakamalua me vaka na vonu.
3. Lagata vata kei ira na gone na “Oh, What Do You Do in the Summertime?” (*Children’s Songbook*, p. 245.)

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra vakila na yalo vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na vuku ni veimanumanu.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:24–25 kei 6:5–8:19.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. iKotikoti 1-6 ki na 1-19, veimanumanu (era kune talega ne veikotikoti vata oqo e na *Primary Visual Aids Cutout sets* 4 kei na 5.)
 - c. iYaloyalo 1-28, Na Veibuli—Na Veika Bula (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 100; 62483); iYaloyalo 1-29, Sa Ta na Waqa (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 102; 62053); iYaloyalo 1-30, Noa kei na Waqa kei ira na Manumanu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 103; 62305).
 3. Vakarauteka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Biuta na ikotikoti ni veimanumanu e na buturara se e na teveli e matadra na gone. Vukea e dua na gone me digia e dua na ikotikoti, tukuna se manumanu cava o ya, ka vakaraitaka ki na kalasi. Tomana tiko me yacova ni ra sa vakaitavi vakayadua na gone yadua.

Vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me Bulia na Manumanu

Rai lesuva vata kei ira na gone ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me bulia na vuravura totoka, okati kina na siga kei na bogi, na wasawasa, kei na vanua, na veika e tei kei na veivunikau. Vakaraitaka na iVolatabu ka vakadeitaka vei ira na gone ni da wilika na veika baleta na veibuli e na ivola oqo. Vakamacalataka ni tukuna vei keda na iVolatabu ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada vakalomalagi me bulia na veimanumanu taucoko ka biuti ira e vuravura.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-28, Na Veibuli—Na Veika Bula.

- O cei e bulia na veika o raica e na iyaloalo oqo?
- Na cava na yacadra na veimanumanu era tiko e na iyaloalo oqo?

Vakamacalataka ni a bulia o Jisu na veimataqali manumanu kecega me ra tu e vuravura. E so na manumanu era bula e na veiteitei ka vakakina e na yasa ni noda veivale. E so na manumanu era bula e loma ni veikau, e so e na veilunivanua, ka so e na vanua dravusiga. E so na manumanu era bula e na veiyasa ivuravura batabata e so era bula e na veivanua katakata.

- Na veimanumanu cava era bula tu e na veivanua ni teitei?
- Na veimanumanu cava era bula e veikau, veilunivanua, se veivanua dravusiga?
- Na cava na nomu manumanu taleitaki duadua?

Me ra tucake na gone ka vakaivukivuki me vaka na nodra dui manumanu talei.

Era Vukei Keda na Manumanu

Vakamacalataka ni a vakaroti Jisu na Tamada Vakalomalagi me biuti ira na manumanu e na dela ivuravura me ra vukei keda. Eda vakayagataka e so na manumanu me kakana, e so me ra cakacaka vei keda, so era taleitaki me da raica se qito vata.

- Na sala cava era vukei keda kina na manumanu?
- Na manumanu cava soti eda rawata mai kina na kakana, me vaka na sucu, yaloka, se lewe ni manumanu?
- Na manumanu cava soti eda rawata mai kina na isulu?
- Na manumanu cava soti e lasa me susu e vale?
- Na manumanu cava soti eda rawa ni vodoka?

Me ra veivosakitaka na gone na veika era sota kaya mai na veimataqali manumanu era sa kila.

Era a Vakabulai na Manumanu mai na Waluvu

Talanoataka na italanoa iNoa kei na Waqa me vaka e kune e na iVakatekivu 6:5, 8:19. Vakaraitaka na iyaloalo 1–29, Kena tara na waqa, kei na iyaloalo 1–30, Noa, nona waqa, kei ira na manumanu. O na rairai vakayagataka talega na ikotikoti me vukea na italanoa.

- Eratou a vakalougatataki vakacava o Noa kei na nona matavuvale e na nodratou talairawarawa vei Jisu?
- Era a vakabulai vakacava na manumanu?
- Na cava e vakadeitaka vei keda na drodrolagi?

Me ra tucake na gone ka matanataka vata kei iko e na gauna o cavuqaqataka tiko kina na tikina oqo:

Noa

E a ta-ra e dua na waqa levu o Noa (*dolava ki tuba na ligamu ruarua*);
E a kila na ka me cakava (*dua na idusidusi ki baba ni yadre*).
E tukituki, varovaro, ka vakarautaka (*matanaka na veika oqo*)
Me vaka e a vakaroti me vakayacora (*deguvacu na ulu*).

Sa qai kaciva nona matavuvale o Noa (*Yalo e liga*)
Me ra lako yani ki waqa (*yatuni mai*)—
Ka le yarua na manumanu (*biuta cake e rua na iqaqalo*)
Era lako mai ki waqa *me ra vude* (*cakava na itaviq Qaravi vata ni vude e liga ruarua*).

Era sa soqoni vata na o loaloa (*sota vata na liga sivia na ulu*).
Sa tekivu me tau na uca (*kuretaki iqaqalo me vaka e tau na uca*)
Sa qai ubi taucoko na vuravura (*dodoka ka tosoya na liga ruarua mai na imawi ki na imatau*):
E a sega tale ni dua na *vanua mamaca* (*veivukiyaki na ulu vaka ka va-ka*).

E a ciri tiko na waqa (*cakava na itavi qaravi vata ni ciri e liga*)
E na vuqa na siga kei na *bogi* (*biuta na liga ruarua e babana*),
Me yacova ni sa basika tale mai na *matanisiga* (*ologu vata na liga ruarua sivita na ulu*)
Ka cila katakata ka rarama

Ka qai maca mai na wai kecega (*veilatai na liga e mabuda*);
 Ka qai basika na vanua mamaca (*dolava ka dodoka na liga ruarua*)
 Eratou solia na nodratou vakavinavinaka ko Noa kei na nona vuvale (*cuva na ulu ka roqo na liga*)
 Ni a dau voleka tiko na Kalou e na veigauna kece.
 (Tauri mai na wase ni sere vei Beverly Spencer.)

iVakadinadina

Wasea na nomu vakavinavinaka e na vuku ni vuravura totoka e a bulia o Jisu Karisito me vaka na nona ituvatuva na Tamada vakalomalagi. Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na veimanumanu ka sa biu tu e dela ivuravura me da vakayagataka ka marautaka.

**ITAVI QARAVI
 VATA NI VEIVAK-
 ABULABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Qitotaka na qito “Manumanu Manumanu, o Cei o iko?” Me ra tuva wavoki na gone. Me dua na gone e tucake e loma ni rigi ka me vaka e dua na manumanu. Me ra laveta na ligadra na gone kevaka era sa kila na manumanu cava e vakatotomuria tiko na gone ka tiko e loma donu. Me qai lako ki loma ni rigi na gone a donu na nona nanuma, me qai vakatotomuria e dua tale na manumanu. O na rairai gadreva me ra vakasolokakanataka e liu vei iko na gone na yaca ni manumanu era na vakatotomuria tiko mo vakadeitaka ni sa matata vakavinaka tiko e na nona vakasama na gone manumanu e via vakatotomuria tiko.
2. Qitotaka na qito “Na Manumanu Cava Oqo?” Solia vei ira na gone e so na ivakatakilakila ni dua na manumanu. Na ivakatakilakila oqori me vakaraitaka na vanua e dau bula kina na manumanu, kena levu, na veiorogo e dau cakava, e roka cava, dau vukei ira vakacava na tamata. Tukuna vei ira na gone me ra laveta na ligadra kevaka era nanuma ni ra sa kila na manumanu o vakamacalataka tiko. Mo vakamacalataka na veimataqali manumanu e na kena levu ga o vinakata.
3. Lagata se cavuqaqataka vata kei ira na gone na qaqa ni sere “The World is So Big” (*Children’s Songbook*, p. 235). Matanataka na itavi qaravi vata e vakaraitaki tiko e ra:

The world is so big and, oh, so round (*bulia na vuravura e ligamu*),
 And in it God’s creations are found;
 Mountains (*me buli na liga e delamu, me vaka na ulunivanua*)
 And valleys (*sereka na ligamu, e matamu*)
 And trees so tall (*dedeka cake na ligamu ruarua*),
 Animals big (*dodoka cake na liga*)
 And animals small (*vakasiroya tale na ligamu i ra*)..
 The world is so big and, oh, so round ((*bulia na vuravura e ligamu*)).
 God loves us all; our blessings abound (*mokoti iko*).
4. Me ra veitalanoataka na gone na veimanumanu susu e vale era taukena se via taukena. Veitalanoataka vata kei ira na gone na gaunisala me da qarava ka karoni ira kina na manumanu susu e vale.
5. Solia vei ira na gone na pepa kei na peni roka. Me ra droinitaka na gone yadua na nodra dui manumanu taleitaki. Vola e na veidroini *Au vakavinavinakataka na veimanumanu*.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakaraitaka na iyaloalo 1-28, Na Veibuli—Na Veika Bula. Talanoataka na italanoa ni nodra buli na manumanu (raica na iVakatekivu 1:24–25). Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na veimanumanu era bula tu qo.
2. Digitaka e vica na manumanu ka ra kila vinaka tu na gone. Me ra qai vakatotomuria yadudua na gone na veimanumanu oqori. Veitalanoataki na kedra irairai kei na rorogo era solia kei na kedra yaga.
3. Vukei ira na gone me ra lagata na imatai ni qaqa ni “All Things Bright and Beautiful” (*Children’s Songbook*, p. 231).

Au Vakavinavinakataka na Manumanu Vuka na Veimanumanu Lalai

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me yalovakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na vuku ni veimanumanu vuka, veimanumanu lalai, kei na veika bula era qasi voli e dela ni qele.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:20–25 kei na 1 Tui 16:29–17:6.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Ke rawa kauta yani na iyaloalo se itaba ni veimanumanu vuka, veimanumanu lalai kei na veika era qasi voli ka ra tu e na nomu yasayasa.
 - c. iKotikoti 1-20 ki na 1-25, veimanumanu vuka kei na veimanumanu lalai (e rawa ni ra kunei na veikotikoti vata oqo e na *Primary Visual Aids sets 4 kei na 5*).
 - d. iYaloalo 1-31, Kaukakana vei Ilaija na Ruve; iyaloalo 1–32, Cakacaka Veivakurabuitaki e na Ico (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 413; 62603).
3. Vakaraataka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu me tekivu kina na lesoni.

Solia na veivakatakilakila oqo ka me ra vakilakila na gone na isau ni taro “Na cava o i “u?”

1. E dua tiko na noqu itoki.
2. Tu na vutiqu.
3. E tu na tabaqu.
4. Au dau vuka e macawa.

Ni ra sa kila na gone “na manumanu vuka” me ra qai vakamuri iko tiko me ra vaka na manumanu vuka e na nodra vuka wavoki e loma ni rumu. Liutaki ira lesu tale ki na nodra idabedabe.

Vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me Bulia na Manumanu Vuka

Vakamacalataka ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada vakalomalagi me buli ira na manumanu vuka me da marautaka ka me vanua talei me da mai bula kina vuravura. Vakaraataka na iVolatabu ka tukuna vei ira na gone ni tukuna vei keda na iVolatabu me baleta na nodra buli na manumanu vuka (raica na iVakatekivu 1:20–23).

Vakamacalataka ni ra bula tu e vuravura na veimataqali manumanu vuka. Vakaraataka yadua e na dua na gauna na veiyaloalo se itaba ni veimanumanu vuka.

- E manumanu vuka li o koya oqo?
- O kila vakacava? (E vaka tabana, vutina, kei na dua na itoki.)

Me ra veitalanoataka na gone na veika era sotava ka kila me baleta na veimanu-manu vuka.

E Rawa ni Vukei Keda na Manumanu Vuka

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-31, Kau kakana vei Ilaija na Ruve, ka talanoataka sara na italanoa ni nodra a vakani Ilaija na parofita na ruve, me vaka e kune e na 1 Tui 17:1C6. Vukei ira na gone me ra kila ni sa tu vei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu na kaukauwa e na vuku ni veika kecega, bau kina na veimanumanu vuka. O Jisu a tukuna vei ira na manumanu vuka me ra qaravi Ilaija tiko e na gauna e a vuni voli kina mai vua na tui ca o Eapi.

- Era a kila vakacava na ruve ni dodonu me ra kau kakana ki vei Ilaija? (Raica na 1 Tui 17:4)
- Na mataqali kakana vakacava era a kauta mai na ruve? (Na madrai kei na lewe ni manumanu; raica na 1 Tui 17:6.)

iTavi Qaravi Vata

Digitaka e dua na gone me o Ilaija. Me vaka era ruve o ira na kena vo ka me ra kauta tiko mai na kakana e na mataka kei na yakavi.

iTalanoa

Talanoataka na italanoa e tarava oqo me baleti ira na ico kei na vodre e na nomu vosa ga vakaiko:

E na nodra yaco yani ki na Salt Lake Valley na ivuvu ni Lotu, era a tei witi, ka kakaburaka na veisore ni sila kei na rasi kei na so tale. Era gadreva vakalevu na witi, na sila kei na rasi me caka kina na madrai kei na mataqali kakana tale e so me ra kania. Era tubu levu ka balavu na witi. Ni se bera toka na gauna me tamusuki kina na witi, e a vakasinaita na lomalagi e dua na o vakaitamera. E a sega ni o ni uca, ia e o ni udolu vakaudolu na vodre loaloa ka waloloi. Era a ro e na witi na vodre ka tekivu me ra kania.

Era a vakayacora na veika kece era rawa ni cakava na ivuvu me tarovi kina na vodre me ra kakua ni kania na nodra witi. Era vakawaqa buka, mokulaki ira na vodre e na itataviraki kei na itutuvi, ka ra tovolea sara mada ga me ra sui ira e na wai. Ia era a sega ni qai tarovi rawa na vodre. Era rere na ivuvu de na sega na kedra kakana e na vulai batabata. Era tekiduru sobu e na masu ka kerea na Tamada Vakalomalagi me vukei ira.

Vakalailai ga sa lako mai e dua na yavusa ico levu ka ra kania na vodre. (Vakaraitaka na iyaloalo 1–32, Na caka mana ni ico.) Segalailai, era sa yali na vodre. Era vakavinavinaka na ivuvu vua na Tamada vakalomalagi e na nona talai ira mai *na ico ka vakabula* na nodra itei (raica William E. Berret, *The Restored Church* [Salt Lake Citu: Deseret Book Co. 1961], p. 283–85).

- Era vukei ira vakacava na ivuvu o ira na ico?

Vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me Bulia na Manumanu Lalai kei na Veika e Qasi e Dela ni Qele

Tukuna vei ira na gone ni a buli ira na manumanu lalai kei na veika era qasi voli o Jisu Karisito, me vaka na viritalawalawa kei na gata. Era sa tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi na veika bula oqo.

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Me ra vakilakila mai na gone na veimanumanu lalai kei na veika sa qasi voli ka ra vaka-macalataki tiko e na veiba oqo. Ni sa kilai na iba, mo qai vakaraitaka na ikotikoti ni bulibuli e ganita.

1. Au dromodromo ka'u dau gigi
E sinai na ketequ e na fasi.
Au dau solia na oni vei iko kei au
O i au na _____. (Pi au dau tagi voli, zzzzz!)
2. Au dau viri lawa me'u toboka na kequ
E walu na yavaqu me vaka na kena dodonu
Era dau cati au na tamata.
Kilakila mada se cava beka o au? (*Viritalawalawa, yavalata na liga me vaka na yava*)
3. Au a banuve tu e liu.
Au sa vuka rawa i lomalagi
E tu na tabaqu rairai vinaka
O au na _____ Bebe; (*yavalata na iqaqalo me vaka na taba.*)

- Na cava o kila baleti ira na veika bula oqo?

Vakamacalataki ni ra a buli na manumanu lalai e na vuqa sara na inaki. E so na manumanu lalai e rawa ni ra kania na manumanu vuka, na veimanumanu, kei na veimanumanu lalai tale e so; e so era rairai vinaka ka ra dau solia e so na irorogo vinaka. Eda kania na pinioni ka ra cakava na oni, ka ra vukea na veivuanikau, na veisenikau kei na veikakana draudrau me ra tubu.

iTavi Qaravi Vata

Vakaraitaka na ikotikoti ni oni kei na veiyaloyalo tale e so ni oni se sova ni oni o rawata mai. Vakamacalataki na sala era dau soqona mai kina na ka kamikamica na oni mai na veisenikau me vakayagataki e na denioni, ka me ra qai vaka na oni na gone me ra rawata mai kina na ka kamikamica me buli kina na denioni.

- Na veimanumanu lalai cava soti o dau taleitaka? Na cava e vuna?

Vakaraitaka na veiyaloyalo se itaba ni veimanumanu lalai ka rawata mai. Vakamacalataki ni so na manumanu lalai era dau vakasosataki keda. Era kania na keda kakana ka ra kati keda. Vakadeitaka tale vei ira na gone na italanoa ni ico kei na vodre. Era a kania tiko na vodre na kedra kakana na ivuvu.

Vakamacalataki ni kena ivakarau, e na gauna era dau vakasosataki keda se vakamavoataki keda kina na veimanumanu lalai, era dau tovolea tale tikoga me ra taqomaki ira vakaiira.

iVakadinadina

Taleva lesu vei ira na gone ni veimanumanu vuka, veimanumanu lalai, kei na veika era qasi voli era sa tiki bibi ni noda vuravura. Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka e na vuku ni veika bula oqo.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataki e na gauna ni lesoni.

1. Qitotaka na qito ni bebe. Me ra dabe wavoki na gone. Digita e dua na gone me bebe. Me yalovaka tiko na gone oqo e dua na bebe pepa e deladra na gone e na nona lako wavoki tiko e daku ni rigi. Me qai cavuqaqataka tiko na tikina oqo, e na gauna sa lako wavokita tiko kina na rigi na gone o ya:

Sa vuka yani e dua na bebe lailai
 E na dua na siga vinaka ni vula ikatakata
 E vuka tubu sara ki na lomalagi karakarawa
 la ni ro mai, e ro vei iko!

E na gauna o sa kaya kina, “E ro vei iko,” me qai biuta na gone ka bebe tiko e dua na bebe pepa e dela ni sagana e dua tale na gone. Sa na bebe na gone o ya. Tokaruataka na tikina me yacova ni ra sa bebe kece na gone.

2. Vakamacalataka vakarawarawa sara na sala e la'ki bebe kina e dua na banuve. Me ra itavi qaravi vata me ra banuve na gone ka me ra tali wa silika tiko. Me ra dabe e na nodra idabedabe se e na fulowa ka roqota na yavadra e ligadra ka vaka me ra moce. Tukuna vei ira e na gauna sa vuki kina me dabe e dua na banuve, sa tekivu me yavala ka vakadre na tabana. Me ra vakadodoka na ligadra na gone. Vakadeitaka vei ira na gone ni ra dau vakanomodi sara na bebe, ka vaka kina e na gauna sara mada ga era veitosoyaki kina. Me ra tucake na gone ka me ra itavi qaravi vata me ra vuka lo wavokita e na loma ni rumu.

3. Lagata se cavuqaqataka vata kei ira na gone na qaqa ni “In the Leafy Treetops” (*Children’s Songbook*, p. 240) se “the World is So Big” (*Children’s Songbook*, p. 235). Me ra itavi qaravi vata me vaka e vakamacalataki oqo e ra:

The World is so big and, oh, so round (*mo vakarautaka e dua naka momokiti levu e ligamu*),
 And in it God’s creations are found;
 Mountains (*bulia na ligamu e ulumu, me vaka na ulunivanua*)
 And valleys (*vukica sobu na ligamu, e matamu*)
 And trees so tall (*dedeka na ligamu i delamu, me vakabalavu*),
 Animals big (*me rewaicake*)
 And animals small (*mo dodoka sobu*).
 The world is so big and, oh, so round (*mo vakarautaka e dua na iwirini levu e ligamu*).
 God loves us all; our blessings abound (*mokota mai na yagomu e ligamu*).

4. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “All Things Bright and Beautiful” (*Children’s Songbook*, p. 231), ka vakayagataka na matana ka vakaraitaki toka e ra:

All things bright and beautiful (*me buli na rigi e ligamu*),
 All creatures great and small (*dedeka vakabalavu na ligamu, qai tosoi rau voleka tale na ligamu*),
 All things wise and wonderful (*dusia na ulumu*),
 The Lord God made them all (*mo roqoliga me vaka na masu*).

Each little flower that opens (*qumia na ligamu, qai dedeka tale na nomu iqaqalo*),
 Each little bird that sings (*me kabiti na iqaqalo, me vaka na itoki ni manumanu vuka*),
 He made their glowing colors (*yavalata na ligamu, me vaka ivatuka ni drodrolagi*);
 He made their tiny wings (*vakacakurobaroba e ligamu*).

5. Kauta mai e dua na joke denioni me ra raica ka tovolea na gone. (Vaqaqa vei ira na itubutubu mo vakadeitaka ni sega ni dua vei ira na gone e dau lako vakaca vua na denioni.)

6. Vukeyi ira na gone me ra cakava e dua se ruarua na qito iqaqalo oqo:

E Rua na Manumanu Dau Lagasere Lalai

E rua na manumanu vuka lalai dau lagasere rau dabe toka e dela ni lalaga (*tiko e yadudua na iqaqalo e na dela ni taba ruarua*),
 Dua e yacana o Pita (*laveta na iqaqalo mawi*)
 Dua e yacana o Paula (*laveta na iqaqalo matau*)

Vuka tani Pita (*biuta na iqaqalo mawi e dakumu*);
Vuka tani Paula (*biuta na iqaqalo matau e dakumu*).
Lesu mai, Pita (*biuta na iqaqalo mawi e taba*);
Lesu mai, Paula (*biuta na iqaqalo matau e taba*).

Sova ni Oni

Oqo e dua na sova ni oni (*qovia me cuva sobu na liga imawi*).
E tiko evei na oni?

Era vuni tu me kua ni dua e raica (*vunitaka na iqaqalo ni liga imatau e na liga imawi sa qovi sobu tu*)

Vakalailai era sa na vuka mai ki tuba mai na nodra sova (*kauta tani mai na ligamu imatau ka vakaduria e dua na iqaqalo e na dua na gauna ka me wilika tiko na gone*).
Dua, rua, tolu, va, lima BZZZ!

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakaraitaka e dua na iyaloalo se itaba rawarawa, ikotikoti, se droini ni dua na manumanu vuka. Tukuna vei ira na gone ni a vakaroti Jisu Karisito na Tamada Vakalomalagi me buli ira na manumanu vuka (raica na iVakatekivu 1:20–23). Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na veimanumanu vuka.
2. Vakamacalataka ni tiko na nodra itoki na veimanumanu vuka me vukei ira me ra tomika cake kina na kedra kakana. Me ra biuta cake na ligadra ki gusudra na gone me vaka na ikoti ka itavi qaravi vata me ra tokia na kakana. Vakamacalataka ni tiko na tabadra na manumanu vuka me vukea na nodra vuka. Me ra cerebutaka na tabadra na gone me vaka era sa vuka tiko.
3. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Birds in the Tree” (*Children’s Songbook*, p. 241), ka vakayagataka na matana e vakaraitaki toka e ra:
We will find a little nest (me vaka na bilo na ligam).
In the branches of a tree (biu wavoki e ulu na liga).
Let us count the eggs inside;
There are one, two, three (vakaduria cake edua, rua kei na tolu na iqaqalo).
Mother bird sits on the nest (qovia na liga imawi biuta icake na liga imata).
To hatch the eggs, all three (vakaduria e tolu na iqaqalo).
Father bird flies round and round (yavalata na ligamu me vaka ni o vuka tu).
To guard his family.
4. Veivuke e na nodra qitotaka na gone na qito iqaqalo oqo:
Eency Weency Spider
Eency weency spider went up the water spout (me “qasi” cake na iqaqalo e rua ni ligamu, e tolu ni ligamu kadua).
Down came the rain and washed the spider out (lave ki ulumu na ligamu ruarua; ka vakasiroya mai, me yavalati tiko na iqaqalo).
Out came the sun and dried up all the rain (laveta na ligamu me buli na iwirini e delamu).
Then the eency weency spider went up the spout again (me lesuva tale na kena iTavi Qaravi Vata mai na imatai ni laini).

Buli o Atama kei Ivi me rau Ucuya na Tamada Vakalomalagi

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni rau a buli o Atama kei Ivi me rau ucuya na Tamada Vakalomalagi.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1; 2:15–25; kei na wase 3. Raica talega na iVakavuvuli *Talei* (31110 858), wase 5 kei na 6.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. iKotikoti 1-1 kina 1-25 (e rawa ni kune na iKotikoti vata vaka oqo e na Primary Visual Aids sets 3,4, kei na 5.)
 - c. iYaloyalo 1–33, Atama kei Ivi (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 101; 62461); iYaloyalo 1-34, Rau Veivakavulici vei ira na Luvedrau o Atama kei Ivi.
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu me tekivu kina na lesoni.

Kerei ira kece na luvena na Tamada Vakalomalagi me ra tucake. Vakamacalataka vei ira na gone lalai ni ra luvena kece na Tamada Vakalomalagi, e dodonu me ra tucake kece.

Sere

Lagata vata kei ira na gone, “Au Luve ni Kalou” (*Children’s Songbook*, p. 2). Dusimaka ni tukuni tiko e na sere ni sa solia tu vei keda na Tamada Vakalomalagi e dua na vale vakavuravura.

Au luve ni Kalou,
E a talai au mai,
Au sucu ka susugi mai
Ka dau karoni tu.

Me’u tuberi, ka liutaki,
Tikotiko ga.
Me’u vulica rawa tu
Na bula vou ko ya.

Buli na Vuravura me Vaka na Nona iTuvatuva na Tamada Vakalomalagi

iTavi Qaravi Vata

Vakacuva sobu na veikotikoti e na dela ni teveli se dela ni durumumu ni o dabe toka.

- Na cava soti na ka e a bulia o Jisu me baleta na vuravura?

Ni sa cavuta e dua na gone e dua na ibulibuli me qai vakaraitaka na kena iKotikoti.

- Na veibulibuli cava soti o dau vakavinavinakataka?

Vukei ira na gone me ra kila ni a buli na vuravura kei na veika kecega e tu kina me da vakayagataka ka marautaka. Vakadeitaka vei ira na gone ni sa tiki ni nona itu-vatuva na Tamada Vakalomalagi na vuravura kei na veika kecega sa tu kina.

Sere

Lagata vata tale kei ira na gone na “Au Luve ni Kalou.”

Erau Tiki ni Nona iTuvatuva na Tamada Vakalomalagi o Atama kei Ivi

Me ra sarava na gone na ikotikoti ka ra sa vakaraitaki tu.

- Na cava tale e se gadrevi me tu e vuravura?

Vakaraitaka na iyaloalo 1-33, Atama kei Ivi. Vakamacalataka ni ra sa buli oti na veika kece, erau sa qai buli o Atama kei Ivi. Talanoataka na buli ni tamata me vaka e kune e na iVakatekivu 1:26–28. Vakamacalataka ni rau imatai ni rua na tamata me bula e vuravura o Atama kei Ivi. Erau vakayago e na viciko kei na sui me vaka ga na yagona na Tamada Vakalomalagi.

- O cei na imatai ni tagane me bula e vuravura?
- O cei na imatai ni yalewa me bula e vuravura?
- Na mataqali yago vakacava erau a taukena o Atama kei Ivi?

Me ra vakatara na ligadra na gone, ka qai vakadeitaka vei ira ni yagodra e a vaka na yagodrau o Atama kei Ivi.

iTalanoa

Talanoataka na kedrau italanoa o Atama kei Ivi e na nomu vosa ga vakaiko, ka vakaraitaka tiko na iyaloalo 1–33, Atama kei Ivi, ka kauta cake mai na veivakasama oqo (raica na iVakatekivu 2:15–25; 3):

1. Ni rau sa ciqoma oti o Atama kei Ivi na yagodrau vakayago, erau a qai bula tiko e na dua na vanua totoka ka vakatokai na Were o Iteni.
2. E a vakamautaki Atama kei Ivi me tawamudu na Tamada Vakalomalagi.
3. Era tubu tu ga vakarawarawa na veivuanikau kei na veisenikau e na loma ni Were o Iteni, ka ra manoa tu na manumanu kecega.
4. Erau a sega ni kila o Atama kei Ivi na duidui ni vinaka kei na ca.
5. Erau a sega ni rawa ni vakaluveni o Atama kei Ivi.
6. E a rawa ni rau kania na vuanikau mai na veivunika kecega o Atama kei Ivi ka vakavo ga e dua.
7. Erau a kania o Atama kei Ivi na vuanikau mai na vunika ko ya.
8. Sa dodonu me rau biuta na Were o iteni o Atama kei Ivi.
9. E a veisau na vuravura taucoko: Sa gadrevi vei rau o Atama kei Ivi me rau cakacaka vakaukauwa me rau rawata kina na kedrau kakana, sa tekivu me tubu mai na co ca, ka ra sa kila mai na manumanu.
10. Sa qai tekivu me rau vakaluveni o Atama kei Ivi.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-34, Rau Veivakavulici vei ira na Luvedrau o Atama kei Ivi. Vakamacalataka ni rau a vakalougatataki me levu na luvedrau o Atama kei Ivi. Erau a imatai ni itubutubu e vuravura. Erau a vakavulici ira na luvedrau e na veika baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. E a tubu na nodra matavuvale ka roboti vuravura.

- Na cava erau a cakava o Atama kei Ivi ni rau sa biuta oti na Were o Iteni?

Vakamacalataka ni ra a vakayagataka ka marautaka o Atama kei Ivi kei ira na luvudrau na veika e tei kei na veimanumanu ka ra a buli me baleta na vuravura.

iTavi Qaravi Vata

Vukei ira na gone me ra cakava na qito iqaqalo ni liga oqo:

Atama kei Ivi

Erau a bula e vuravura o Atama kei Ivi (*qumia na liga ruarua me vakaraitaka na vuravura*)

Ni se qai ka vou sara ga.

Erau qarava e vuqa na manumanu (*me vakatavitaviya e dua na liga na liga kadua*)

Kei na kakana erau a tea (*biuta na liga ki gusu me va-ka na kana*).

Erau a vakaluvuni o Atama kei Ivi (*vakaduria cake e rua na iqaqalo ni liga me rau veikabiti*).

Ka ra a qai vakaluvuni talega (*Kuria tale yani e rua na iqaqalo ni liga*).

Oqo e sa vuqa na gone era sa sucu (*yavalata na iqaqalo ni liga tinitini*)

Raica na kena sa tubu na iwiliwili ni tamata e vuravura (*me cakava na liga ruarua na ka mokimokiti levu ka qai dedeka ki tuba me yacova ni sa dedeki vakadodonu!*)

Vukei ira na gone me ra kila baleta ni rau a imatai ni itubutubu e na vuravura o Atama kei Ivi, eda sa tiki ni nodrau matavuavale ko ikeda kecega.

Erau a Tukuna na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ni sa Vinaka na Vuravura

Wilika e cake na imatai ni iyatuvosa ni iVakatekivu 1:31. Me ra qai cavuta vata kei iko o ira na gone na iyatuvosa o ya. Vakamacalataka ni rau kila na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ni sa vinaka taucoko na veika kece erau bulia. E a bibi duadua, ni rau kila ni da sa vinaka ko ikeda, ka rau lomani keda yadudua vakalevu sara.

iVakadinadina

Tukuna na nomu ivakadinadina e na vuku ni nodrau lomani keda yadudua sara na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Vakamacalataka ni vuravura kei na veika kecega sa tu kina sa baleti keda, me da vakayagataka ka marautaka. E na veigauna kece eda raica kina e dua na senikau, dua na kalokalo, se dua tale na ibulibuli, sa vakadeitaka tale vei keda ni rau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na nodrau loloma ka vakakina e na vuku ni vuravura.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Digitaka e so na itavi qaravi vata mai na lesoni 8 ki na 13, me vaka, "Na iBulibuli ni Kalou," se "Noa," ka me ra vakaitavi kina o ira na gone.
2. Rai lesuva na ka e yaco e na veisiga yadua ni veibuli ka me ra wilika e na iqaqalo ni ligadra na gone na veisiga sa laurai oti.
3. Lagata se cavuqaqataka vata kei ira na gone na qaqa ni "My Heavenly Father Loves Me" (*Children's Songbook, p.228*).
4. Me ra droinitaka se rokataka na gone e dua na iyaloalo ni dua na ka, ka tiki ni nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi, me vaka e dua na senikau, dua na vunikau, se na matanisiga. Vola e cake e na nodra pepa na gone na *Au vakavinavinakataka na Vuravura*.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "The World is So Big" (*Children's Songbook*, 235). Vukei ira na gone me ra cakava na matana ka vakaraitaki tiko era:

The World is So Big and oh, so sound (*bulia na mokimokiti e ligamu ruarua*.)
And in it God's creations are found;
Mountain and valley and trees so tall (*bulia e liga ruarua na ibulibuli ni ulunivanua*)
Gods creations are found (*cuvava sobu na liga e liu*)
Mountains and valleys and trees so tall (*dodoka cake vakabalabalavu na liga ruarua*).
Animals big (*toroya cake na liga*)
And animals small (*toroya sobu na liga*)
The world is so big and oh so round (*bulia na mokimokiti e ligamu ruarua*).
God loves us all; our blessings abound (*qumia na liga ka mokoti iko va-kai iko*).

2. Vukei ira na gone me ra matanataka na qito iqaqalo ni liga oqo e na gauna o cavuqaqataka tiko kina.

Na iBulibuli ni Kalou

E a bulia na vula na Kalou (*bulia na mokimokiti e ligamu ruarua*).
Kei na veikalokalo kataremoremo (*dolava sogota na liga ruarua*).
Ka biuti ira e maliwa lala (*tatara cake*).
E bulia o koya na matanisiga (*bulia na mokimokiti e na ligamu ruarua e dela ni ulumu*).
Kei na veivunikau (*laveta vakadodonu cake na ligamu ruarua*).
Kei na veisenikau (*qovia vata na liga ruarua*).
Kei na veimanumanu vuka lalai era vuka voli (*yalo e liga ruarua*).
(*Mai na Fascinating Finger Fun* nei Eleanor Doan. © 1951. Sa kerei.)

E Siga ni Sokalou na Siga ni Vakacecegu

Lesoni
15

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni siga ni sokalou ka siga ni vakacegu na Sigatabu.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 2:1–3 kei na Lako Yani 16:11–31. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 24.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. iyaloyalo 1-6, Lotu Vakamatavuvale (62521); iyaloyalo 1-7, Matavuvale Veilomani; iyaloyalo 1-8, Votai ni Sakaramede (62021); iyaloyalo 1-9, Masu e na Mataka (62310); iyaloyalo 1-10, Masu Vakavuvale (62275); iyaloyalo 1-35, Kumuni Mana; iyaloyalo 1-36, Gone kei na iTubutubu wili italanoa mai na iVolanikalou.
 3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vukei ira na gone me ra dramataka na veisiga yadua ni Veibuli, e na nomu vakadeitaka tiko vei ira na veika e a buli e na siga yadua. (Raica na iVakatekivu 1):

Siga 1 Moce vakalasalasu ka qai yadra, me vakaraitaka na bogi kei na siga.

Siga 2 Tucake, rai cake, ka vakadodo liga vakarabaraba me vakaraitaka na loma-lagi.

Siga 3 Cuva sobu mo tomika e dua na senikau ka qai boica na senikau.

Siga 4 Vakamokimokititaka na ligamu levu me matanisiga ka mokimokiti lailai sobu me vula, ka qai yavalata nomu iqaqalo me matataka na veikalokalo kataremoremo.

Siga 5 Me vaka e dua na manumanu vuka me vuka wavoki tiko e loma ni rumu se dua na ika qalo voli e loma ni waitui.

Siga 6 Me vaka e dua na manumanu. Lako wavoki e loma ni rumu me vaka na manumanu o ya. Ka qai tucake e na dua na iyatu me ra qai kaya yadua-dua mai, "Na yacaqu o (yacana na gone). "u luvu ni Kalou."

Me ra dabe ka vakanomodi na gone.

Tukuna vei ira na gone, e na ikavitu ni siga, erau a vakacegu kina na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Erau a vakatoka na siga ni vakacegu oqo me Sabate, se Siga ni Vakacecegu.

Me ra cavuta vakavica na gone na vosa Siga ni Vakacecegu.

E Siga Mareqeti na Sigatabu

Wilika e cake na iVakatekivu 2:1–2 kei na tikina e 3, me yacova na vosa *siga*. Vakamacalataka e na gauna erau sa vakaotia kina na nodrau bulia na vuravura kei na veika kecega sa tu kina na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, erau a vakalougata-taka na ikavitu ni siga. Me na dua na siga tabu, ka duidui mai na veisiga tale e so e na loma ni macawa. Na Sigatabu sa siga ni noda cegu mai na noda cakacaka, ka me da sokalou kina vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

- Na siga cava e na macawa e Siga ni Vakacecegu?
- Na cava erau a cakava na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na Siga ni Vakacecegu? (Raica na iVakatekivu 2:2)

iTavi Qaravi Vata

Me ra dulaka na gone e vitu na iqaqalo ni ligadra. Wili ki na vitu vata kei ira, ka tosoi tiko na iqaqalo ni liga sa wiliki oti. Vakamacalataka ni ono na siga (*yavalata na imatai ni ono na iqaqalo*) eda cakava kina na noda cakacaka. E na ikavitu ni siga (*yavalata duadua ga na ikavitu ni iqaqalo*), eda vakacegu mai na noda cakacaka baleta ni sa Siga ni Vakacecegu.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-35, Kumuni Mana, ka talanoataka na italanoa baleti ira na Isireli kei na mana, me vaka e kune e na Lako Yani 16:11–31.

Vukei ira na gone me ra kila na ibalebale ni cakacaka mana. Vakamacalataka e na veisiga era dau kumuna na Isireli na mana me rauta ga na siga o ya, ia e na ikaono ni siga, era kumuna kina na mana me rauta e rua na siga. Kevaka era dau kumuna vakasivia na mana e na dua tale na siga, ka sega ni ka ono e na ca na mana. E na ikavitu ni siga, na Siga ni Vakacecegu, e a sega kina na mana. Era kania e na siga qo na Isireli, na vo ni mana era a kumuna e na ikaono ni siga.

- Era rawata vakacava na kakana o ira na Isireli?
- Na cava na vuna era sega ni dau kumuni mana kina e na Siaga ni Vakacecegu?

Wilika e cake na Lako Yani 16:26. Vakamacalataka ni ra a vakavulici na Isireli me ra kakua ni dau cakacaka e na Siaga ni Vakacecegu. Erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakasamataki rau e na Siga ni Vakacecegu, ka sega ni vakasamataki na noda cakacaka. Sa dau vakamareqeti vakalevu sara na Siga ni Vakacecegu, vei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

Vakabibitaka ni Siga ni Vakacecegu e sega ni siga ni cakacaka, me caka kina na veika wale, ia e siga ni sokalou, me qaravi kina na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Na ibalebale ni *qaravi* Kalou e kena ibalebale me da vakasamataki koya na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka vakayacora na veika ka vakaraitaka na levu ni noda lomani rau.

Na Siga ni Vakacecegu e Siga ni Qaravi Kalou

Vukei ira na gone me ra kila ni Siga ni Vakacecegu e siga marautaki, ni rawa kina me da sokalou kina vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na veigaunisala e so.

- Na cava o sa cakava ni kua me vakaraitaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu na nomu lomani rau?

Vakamacalataka ni dua na gaunisala bibi ni noda qarava na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, se me da vakaraitaka vei rau ni da lomani rau, sa ikoya na noda dau lako

mai ki lotu ka vakayagataka na sakaramede. Vakaraitaka na iyaloalo 1–8, Votai ni Sakaramede. Erau dau marau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na gauna eda lagasere kina ka vakarorogo kei na gauna eda dau vakanomodi ka ivakarau vinaka kina me da na rawa ni rogoci ira kina na noda qasenivuli ka vakila na nodrau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

iTavi Qaravi Vata

Vukei ira na gone me ra cakava na qito iqaqalo ni liga oqo:

Au Marau ni'u Mai Lotu Nikua

Au marau ni'u lako mai Lotu nikua (*cakava na ivakatakilakila ni valenilotu e na nomu vakasotara vata na isamosamo ni qaqali ni ligana*)

Au vulica me'u vakarorogo (*qovia na ligamu e daligamu*)

Ka dau masu (*roqoliga ka cuva na ulu*)

Au vulica na ka baleti Jisu mai cake (*dusi cake*)

Au dau nanumi Jisu kei na nona loloma (*mokoti iko*)

Eda sa vakaraitaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu na noda lomani rau e na noda dau vakasavasavataka na yagoda kei na veika eda tokara. E dodonu me da dau vakasavasavataka na yagoda, na uluda ka daramaka na isulu savasava.

iTavi Qaravi Vata

Me ra matana galugalu na gone na nodra vakavakarau ki na Lotu.

- Na cava eda dau vakayacora me da sokalou kina vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na noda tiko e valenilotu?
- Na cava eda dau vakayacora me da sokalou kina vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na noda tiko mai vale?

Vakaraitaka vei ira na gone ni sega ni dodonu na volivoli e na Siga ni Vakacecegu. E sega ni dodonu me da lako ki na iTavi Qaravi Vata ni veivakamarautaki se na qito e na Siga ni Vakacecegu. E sega ni dodonu me da cakacaka e na noda iteki se lomanibai, da la'ki siwa se vakasasa manumanu e na Siga ni Vakacecegu.

Vakamacalataka ni levu tu na ka me caka e vale me vakarokorokotaki tiko kina na Siga ni Vakacecegu. Vakaraitaka na iyaloalo mai na "Na Vakarautaki ni Lesoni," e na gauna e veiganiti kaya ni vakayacori tiko na veitalanoa. E rawa ni da qito vagalu kei ira na lewe ni matavuvale, me wiliki vei keda e so na italanoa vakaiyaloyalo, cakava na imamaroroi ni taba me baleta na vuvale, sikovi ira na wekada era tauvimate, droinitaka na iyaloalo ni veika eda dau vakavinavakataka, taubale vata kei na dua na lewe ni matavuvale, daumasu, daulaga sere, ka vakarorogo ki na ivakatagi vinaka.

iTavi Qaravi Vata

Me ra matana galugalu na gone na veika era dau taleitaka me ra cakava e vale me ra dau rokova kina na Siaga ni Vakacecegu.

iVakadinadina

Tukuna vei ira na gone ni rau dau marau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na noda dau lako mai lotu, noda dau laga sere, masu ka vakarorogo vei ira na noda qasenivuli e na Siga ni Vakacecegu. Erau dau marau talega ni dau ivakarau vinaka mai vale e na Siga ni Vakacecegu. Tukuna e so na ivakarau rakorako o dau vakayacora e na Siga ni Vakacecegu kei na nomu dau yalomarau e na siga ni Vakacecegu. Vakauqeti ira na gone me ra veiwasei e na nodra veivale e na veika era vulica e na lesoni oqo.

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Mo qarava na veitavi qaravi vata oqo, mo bulia kina e so na serebuli me baleti ira na gone yadua e na kalasi. Sureti ira na gone me ra matanataka vata kei iko na:

Me Vaka ni Siga ni Vakacecegu Nikua

Dusia e dua na gone e na nomu kalasi ka cavuta na yacana e na qaqa ni serebuli oqo me salavata kei na nomu matanataka:

(Yaca ni gone) e vakarorogo ki na vosa ni Kalou (*ligamu e daligamu*)

(Yaca ni gone) e vakarorogo ki na vosa ni Kalou ni kua, baleta ni kua na Siga ni Vakacecegu.

Cavuta e yadua na tiki ni serebuli me baleti ira na gone ni o vakayagataka me vaka sa vakaraitaki koto e cake.

(Yaca ni gone) a masu e na Lalai edaidai (*roqo liga, cuva ulu, bobo na mata*)

(Yaca ni gone) a droinitaka e dua na iyaloalo ni kua e na lalai (*me vaka ni o droini*)

(Yaca ni gone) a veisiko vua e dua ka galili tu ni kua (*drau lululu kei koya ka cavuti na yacana*)

(Yaca ni gone) a vulica na ka me baleta na tuva kawa ni kua (*me vaka ni o sara-va tiko edua na ivola e na nomu cega tiko na draunipepa*)

(Yaca ni gone) a volavola vei Tutu kei Bubu ni kua (*yavalata na ligamu me vaka ni o volavola*)

(Yaca ni gone) a rogoca e dua na italanoa ni kua (*ligamu e daligamu me vaka ni o vakarorogo*).

2. Talanoataka vei ira na gone na italanoa oqo e na nomu vosa vakaiko:

Era a taubaletaka na ivuvu e vica vata na maile me ra yacova rawa kina na Salt Lake Valley, me ra la'ki vakaitikotiko kina. Era yaco yani ni sa voleka na Sigatabu. E dina ni tu na veicakacaka me qaravi me vaka na tara vale kei na teivaki ni kakana, ia era nanuma ga me ra kakua ni cakacaka e na Siga ni Vakacecegu. Era cakacaka vagumatua e na kena cukiraki na qele ka vakarautaki me teivaki. Sa dua na ka na kaukauwa ni qele, era qarava tale e dua na cakacaka levu me ra vakasusuataka na qele me rawa ni kana kina na yame ni siviyara. Me qai yakavi sobu ni Vakarauwai sa teivaki oti tu e dua na loga ni kakana draudrau levu. E na mataka ni Siga ni Vakacecegu era a sota e na nodra soqoni ni Siga ni Vakacecegu ka vakavinvinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na nona kauti ira mai ki na dua na vanua vou me ra mai bula kina.

3. Me droinitaka e dua na gone na kena iyaloalo e na nona qarava tiko e so na iTavi Qaravi Vata ni Siaga ni Vakacecegu. Me ra qai veivosakitaka na gone na veika e baleta na nodra dui iyaloalo. Me qai volai e na iyaloalo na yacadra na gone kei na iTavi Qaravi Vata era qarava, me vaka e na ivakaraitaki oqo: *E dau lagasere ni Lalai o Tevita e na Siga ni Vakacecegu.*

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Me ra matanataka na gone na qaqa ni serebuli ni o cavuta tiko:

Na Veibuli

E kaya o Jisu ni dodonu me cila na siga (*bulia e ligamu na iwirini levu e dela ni ulumu*)

Me tau na uca (*kauta sobu mai na liga ni yavavala tiko na iqaqalo kece*),

Me tubu na senikau (*Qovia vata na ligamu ruarua ni qara cake na loma ni ligamu*)

E kaya o Jisu me ra tagi na manumanu (*Me tadola tasogo na itaukuku kece ni liga me vaka na gusu ni manumanu*).

Ni dodonu me yaco na ka kece e tukuna o Jisu, a yaco dina (*roqo liga*).

(Johnie B. Wood, e na *Sing, Look, Do, Action Songs for Children*, ed. Dorothy M. Peterson [Cincinnati: Standard Publishing Co., 1965].)

Vakamacalataka ni rau a vakacegu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ni oti na nodrau bulia na vuravura. Na Siga ni Vakacecegu e siga ni vakacegu ka me da dau nanumi Tamada Vakalomalagi kei Jisu kina.

2. Tukuna vei ira na gone ni kevaka eda dau qarava na noda cakacaka e na Vakarauwai e na rawarawa kina na noda vakananumi Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na Siga ni Vakacecegu. Lagata na "Saturday" (*Children's Songbook, t. 196*), mo bulia na matana me salavata kei na qaqana.

KENA INAKI

Me vukei ira na gone me ra marautaka ka dau rokova na yagodra.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Taniela 1, kei na Vunau kei na Veiyalayalati 89. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 29.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na Vunau kei na Veiyalayalati.
 - b. iYaloyalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone (62307); iyaloyalo 1-37, Besetaka o Taniela na Kena Kakana kei na Mena Waini na Tui (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 114; 62094); iyaloyalo 1-38, Qito Polo o Ira na Gone.
 3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
- Me kila o Qasenivuli: Mo daunanumi ira na gone ka vakaleqai tu na yagodra e na kalasi. Mo dau nanuma na veika e rawa ni ra rawata, ka guilecava na veika e sega ni rawa ni ra qarava.
-

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu me tekivu kina na lesoni.

Me ra tucake na gone. Me ra lagata ka matanataka na "Uluqu, Tabaqu, Duruqu, Yavaqu." (*Children's Songbook*, p. 175). Me lagati toka vakamalua na sere me rawa ni dusi se yavalati na tiki ni yago e na gauna e cavuti kina. Me kena ivakaraitaki ni deguvacu na ulumu, yavala na taba, loki na duru kei na titeqe na yava.

Uluqu, tabaqu, duruqu, yavaqu, duruqu, yavaqu, duruqu, yavaqu
Uluqu, tabaqu, duruqu, yavaqu, mataqu, daligaqu, gusuqu kei na ucuqu.

Vakamacalataka vei ira na gone ni ra vakayagataka na yagodra me vukei ira e na nodra lagata na sere oqo.

E a Navuca na Tamada Vakalomalagi Me da Vakayago Yadudua

Me raici lesu vata kei ira na gone, na gauna eda a bula kina vata kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, e a sega ni tu vei keda na yago. Eda a yalo tu. Eda a gadreva me da gole mai ki vuravura me da mai taukena kina e dua na yago. E a navuca na Tamada Vakalomalagi me da mai sucu e vuravura ka me da taukena na itubutubu vakavuravura me rawa ni da taqomaki kina.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone Lailai.

- O cei soti e tiko e na iyaloyalo oqo?
- O cei e navuca na noda lako mai ki vuravura me rawa ni da taukena kina na yago kei na matavuvale?

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka vakatotomuria na veika o cakava e na nomu vakamacalataka ni yagoda tekivu mai na boto ni ulumu e cake (*tara na ulumu*) ka

yaco e na qeteqete ni yavamu (*tara na yavamu*). Na matada (*mata dredredre*) kei na iqaqalo (*yavalata na iqaqalo*) era tiki na yagoda kece. Me ra cowiri vakadua na gone ka dabe tale.

Vakamacalataka na yagoda e rawa me cakava e levu sara na ka. Na veitiki ni yago kece sara e tiko na kedra dui itavi.

- Na cava e rawa ni o cakava e matamu?
- Na cava e rawa ni o cakava e daligamu?
- Na cava e rawa ni o cakava e gusumu?
- Na cava e rawa ni o cakava e na ligamu?
- Na cava e rawa ni o cakava e na yavamu?

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka matanataka na serebuli e ra:

Au Noqu na Yago Totoka

Au taukena e dua na yago totoka (*tara na seremu*)

Ka vakarautaka vei au na Tamada Vakalomalagi.

E solia na daligaqu me'u rogo kina (*Qovia wavoki e daligamu na ligamu*)

Kei na mata me'u rai kina (*dusia na matamu*)

E rua na ligaqu ka rawa ni'u sau (*sau*),

E rua na yavaqu ka dau cowiri (*cowiri*)

Kevaka au gadreva e rawa ni'u tara

Na itaukuku ni yavaqu e na qele (*cuva sobu ka tara na itaukuku levu ni yavamu*)

Ni'u vakasamataka na yagoqu (*dusia na ulumu*),

Na tikina vinaka duadua (*dabe vakamalua*)

Ni vakarautaka na Tamada Vakalomalagi

Me va'qo na kena irairai.

Erau Vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito Me da Dau Qarauna na Yagoda

Vakamacalataka ni rau sa solia tu mai na Tamada Vakalomalagi kei Jisu na idusi-dusi me vukei keda me da qarauna kina na yagoda me rawa ni kaukauwa ka bula-bula vinaka tu ga kina, ka me rawa ni da kila kina na bibi ni yagoda. Na idusidusi oqori sa ikoya na Vosa ni Vuku kei na veiyalayalati. Vakamacalataka ni vosa ni vuku e volai tu e na ivolanikalou oqo.

Veivosakitaka na mataqali kakana ka tukuna vei keda na "Vosa ni Vuku" ni na vukea na kena vakabulabulataki na yagoda, me vaka na vuanikau, kakana draudrau, kei na veika me vaka na raisi. Veitalanoataka na veika erau tukuna vei keda o Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da kakua ni vakayagataka me vaka na tavako, na gunuvi ni waigaga dau veivakamatenitaki kei na kofe. Tukuna vei ira na gone me ra kila ni gauna eda vakamauria kina na vosa ni vuku ka da kania na kakana e veiganiti, erau na marau kina na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, erau na vakalou-gatataki keda kina.

iTalanoa

Talanoataka na italanoa e na Taniela wase 1 me baleta na nona kania o Taniela na kakana ka vinakata na Tamada Vakalomalagi me kania. Vakaraitaka na iyaloalo 1–37, Sa vakasuka o Taniela na kena lewe ni manumanu kei na mena waini na tui, e na gauna e veiganiti kaya.

- Na cava a vakayacora o Taniela ni tukuna vua na tui me kania na kakana ka sega ni vinaka vua (raica Taniela 1:8, 12–13).
- Eratou a vakalougatataki vakacava o Taniela kei iratou na nona itokani e na nodratou muria na nona idusidusi na Tamada Vakalomalagi me baleta na ka me ratou kania (raica Taniela 1:15,17,20).
- Na kakana bulabula cava o dau kania?
- Na cava mo kania kina na kakana bulabula?
- E vakaevei beka na ituvaki ni nomu bula ni o kania na kakana e vinaka vei iko?

Vakamacalataka ni dodonu me da cakava tale e so na ka me rawa ni bulabula ka kaukauwa tu kina na yagoda.

Vakaraitaka na iyalo 1–38, Na gone era qito polo tiko.

- Na cava era cakava tiko na gone oqori?
- Na cava e bibi kina me da dau vakaukauwa yago?
- Na cava tale e so na sala me da vakaukauwa yago kina?

Biuta vata na ligamu ruarua e na dua na yasa ni balumu ka bobo na matamu me vaka ni o moce tiko.

- Na cava au saga tiko me'u cakava?
- Na cava e dau bibi kina me donu na levu ni moce o cakava?

Cakava me vaka ni o savata tiko na ligamu?

- Na cava au cakava tiko?
- Na gauna cava me da savata kina na ligada?
- Na gauna cava me da dau sili kina?
- Na gauna cava me dau barasi kina na batida?
- Na cava beka e dodonu kina me da savasava?

Veivosakitaka na veidusidusi bibi me baleta na bula me vaka na vakaisulu vakavinaka, baleta na draki kece sara, iTavi Qaravi Vatataka na itovo ni bula vinaka ka me da ceguva na cagi bulabula.

Erau Vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito Me da Dau Taqomaka na Yagoda.

Vakamacalataka ni rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau taqomaka na yagoda mai na veivakacacani kei na mavoa. Tarogi ira na gone me baleta na veika rerevaki e so era na dau sotava, e na nomu vakayagataka na veitaro e so oqo se mo bulia ga na nomu vakaiko:

- Na cava e rawa ni yaco kevaka o qitotaka na masese?
- Na cava e rawa ni yaco kevaka o qito e gaunisala se e na yasa ni motoka?
- Na cava e rawa ni yaco kevaka eda sega ni qarauna na veiyaya gata me vaka na iseke kei na ikoti?
- Na cava eda dau dara kina na beleti ni dabedabe ni da vodo e na motoka?

Vakamacalataka ni dodonu me da dau taqomaka na yagoda. Me da kakua ni dau vakayacora na veika rerevaki ka rawa ni vakamavoataka na yagoda. Vakamacalataka ni rau vinakata o Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau nuidei ka bula marau. Erau vinakata me da dau qarauna na yagoda me rawa ni da bulabula tu kina.

iVakadinadina

Wasea na nomu vakavinavinakataka na yagoda. Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka ni ra sa qarauna tiko na gone na yagodra me rawa ni ra bulabula ka kaukauwa tu ga kina.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Lagata “Do As I’m Doing” (*Children’s Songbook*, p. 276) se na “Hinges” (*Children’s Songbook*, p. 277), matanataka me salavata kei na qaana. Vakaraitaka vei ira na gone na levu ni nomu marau me baleta na yagomu, ni rawa ni o qarava kina e levu na itavi.
2. Kauta mai na iyaloalo me baleta na veikakana kei na gunu e so. Me ra lewa na gone se vinaka se ca ki na yagodra na veikakana kei na gunu oqori. Vakamacalataka na kakana kece e vinaka, vakavo ga kevaka e tauri vakasivia. Me kena ivakaraitaki, na aisi kirimu e vinaka, kevaka e laukana vakasivia e vakavuna na tauvimate. Vakaraitaka na iyaloalo ni veika vinaka oqo me ra raica na gone.
3. Kauta mai e so na iyaya ka dau vukei keda me da taqomaka na yagoda e na dua na kena kato. Me oka kina e dua na iyaya me vakavasavataki keda me vaka na sovu se dua na itawelu lailai se dua na ibarasi ni bati. Me dua tale ga na ivakaraitaki ni kakana vinaka, dua na itutuvi lailai me ivakaraitaki ni moce, e dua na ka me vakaraitaka na vakaukauwa yago, me vaka beka e dua na polo. Solia vei ira na gone e so na ivakatakilakila ni dua na iyaya me ra qai kilakila mai se cava o ya. Vakaraitaka na iyaya e na gauna e sa kilai kina. Me tomani tiko me yacova ni vakaraitaki kece sara na iyaya.
4. Me ra tucake na gone ka matanataka galugalu na kena dau maroroi na yago me savasava ka rairai maqosa. Me matanataka ni kena sava na liga, barasi na bati ka seru na ulu. Oti, me ra qai matanataka talega na ivakarau ni vakaukauwa yago era dau taleitaka me vaka na rikarika, kiso, rika dali kei na viri polo.
5. Veitalanoataka kei ira na gone na kena dau vakaleqai na yagodra e so na tamata. Me da kakua ni dau vakalialiai ira, se dredrevaki ira na mataqali vakaoqo. Veivosakitaka na sala e dodonu me da dau raici ira kina na vakaleqai tu na yagodra (vosa vei ira, vakaitokanitaki ira, veimaliwai kei ira me vaka ni sega tu na leqa vei ira, vukei ira ke gadrevi vakakina.).
6. Me ra droinitaki ira na gone. Me qai vakayacani na veiyaloalo e na *Au vakavinavinakataka na yagogu*.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Vakaraitaka na iyaloalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone, me ra qai veitalanoataka na gone me baleta na iyaloalo.
 - E na dua beka na gauna au a gone lailai kina?

- E rawa beka ni ra lako se vosa na gone lalai?

Tukuna vei ira na gone ni dua na gauna era se gone dramidrami sara kina, ia e na gauna oqo sa tubulevu sara na yagodra ka sa rawa ni levu sara na ka era cakava. Ni sa tubu tiko na yagodra me levu sara, sa na levu talega vakakina na ka era na rawa ni cakava.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-16, Na Sucu nei Jisu, vakadeitaka vei ira na gone ni dua na gauna a se gone dramidrami sara kina o Jisu.

2. Dusia na gusumu ka kaya “oqo na gusuqu.” Qai taroga, “E rawa ni o vakaraitaka vei au na gusumu?” Qai vukei ira na gone me ra dusia na gusudra. Qai tomana tiko me baleta na mata, ucu, daliga, liga kei na yava. Dusia na vei tiki ni yago ka kakua ni cavuta na yacana, me ra cavuta mai na gone. Kevaka era sa cavuta kece mai na gone na yaca ni veitiki ni yago, e rawa beka ni o qai taroga na yaca ni veitiki ni yago ka sega soti ni kilai levu me vaka na duruduru ni liga, na duru, na ilabe ni ika kei na qurulasawa.
3. Bulia e dua na italanoa me baleta e dua na gone mai na vanua o tiko kina. Talanoataka na ivakarau ni nona dau yadra e na veimataka, vakaisulu vakavinaka, katalau ka tomana tiko me vaka na veika e dau caka e na dua na siga. Ni tukuni tiko na veika e dau vakayacora me ra cavuta tiko mai na gone na tiki ni yago e na vakayagataki kina.
4. Me ra tucake na gone ka lagata na veisere oqo e na ilagalaga ni “Once there was a Snowman” (*Children’s Songbook*, p.249). Mo vakayagataka na matana vakaroro e na imatai ni qaçana kei na kena e vakatevutaba e na ikarua .

Once I was a baby, baby, baby.

Once I was a baby, small, small, small.

Now I’m growing bigger, bigger, bigger.

Now I’m growing bigger, tall, tall, tall

Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinakataka na Ligaqu

Lesoni
17

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra dau marautaka na ligadra kei na ka e rawa ni cakava.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Maciu 19:13–15 kei na V&V 20:70; 35:6; 42:43–44.
 2. Vakarauteka e dua na taga me tawa tu kina na veika ka duidui na kedra ibulibuli kei na kena kaukauwa, me vaka na vatu, draunikau, tiki ni sulu, na itaki, na iseru kei na penikau. Me tawa mai e rauta me dua na ka me dua na gone.
 3. Ke rawa ni caka ilavelave ni vosa vagalu (e na mua ni lesoni) me baleti ira yadua na gone.
 4. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. 1 na ka me vaka na ibulukau, se na ilavo kaukamea.
 - c. iYaloyalo 1-8, Votai na Sakaramede (62021); iyaloyalo 1-11, Papitaiso na Gonetagane (62018), iyaloyalo 1-12, Vakacurumi Vakalotu na Goneyalewa (62020); iyaloyalo 1-39, Vosavakalougatataka na Gone; iyaloyalo 1-40, Vosavakalougatataka na Tauvimate (62342).
 5. Vakarauteka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke. Me kila o Qasenivuli: Mo nanumi ira na gone e vakaleqai tu na yagodra. Mo nanu-ma na veika era rawata, ka guilecava na veika e sega ni rawa ni ra qarava.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Me tatara na gone e na loma ni taga sa vakarauteka tu ka me kakua ni rai ki na loma ni taga. Tukuna vua me vakayagoya e so na ka e loma ni taga, me qai tarogi se vakacava na kena ibulibuli (malumu, kaukauwa, yagoyago vinaka se varovaroa) me ra qai tovolea me na vakaraitaka vei ira na lewe ni kalasi. Me ra vakayagoya tale ga na vo ni gone. Me tomani tiko me yacova ni ra sa vakaitavi kece na gone.

- Na cava o vakayagataka mo tatara kina e loma ni taga?
- Na cava o vakayagataka mo yagoya kina na iyaya?

Vakamacalataka ni ligada e sala ni veivakalougatataka levu vei keda. E rawa ni da vakayagataka e na vuqa sara na sala.

E Rawa Ni Cakava e Levu Sara na Ka na Ligada

Me ra laveta cake na ligadra na gone ka vakasarava. Me veivosakitaki na veika e rawa ni ra cakava e na ligadra. E rawa ni ra tomika e dua na ka e na nodra iqaqalo kei na idovidovi ni kakana; e rawa ni ra taura tu e dua na ka e na qeteqete ni ligadra; e rawa ni ra yaloyalo ka veivukiyaka na ligadra e veiyasana kecega.

iTavi Qaravi Vata Ni o vakayagataka e dua na iyaya lailai me vaka na ibulukau se na ilavo kaukamea, me ra vakatovolea na gone me ra tomika cake na iyaya oqori me kakua ni vakayagataki kina na idovidovi ni kakana. Vakamatatataka vei ira na gone ni veitiki ni yagoda kece sara e dui tu na kedra yaga.

iTavi Qaravi Vata • E vukei iko vakacava na ligamu e na nomu vakavakarau mai ki na Lotu.
Me ra matana galugalu ga na gone na itavi qaravi vata era qarava mai e na mataka oqo, me vaka na tavoi, na vakaisulu, na seruti ni ulu, na kana kei na masi bati.

- E vukei iko vakacava na ligamu e na gauna ni qito?

Me ra matana galugalu ga na gone na nodra dau vakayagataka na ligadra e na gauna ni qito, me vaka na kena lautavi na polo, na vakania na matakau, taravale e na simede kei na nuku, se nodra qiri dramu.

- E vukei iko vakacava na ligamu ni o cakacaka?

Me ra matana galugalu ga na gone na nodra dau vakayagataka na ligadra e na nodra cakacaka me vaka na kena tomiki cake na iyaya ni vakatatalo, vakarautaki na teveli ni kana, samaki na imocemoce, se vakani na manumanu ni vale.

- E vukei iko vakacava na ligamu mo lako mai ki Lotu?

Me ra matana galugalu ga na gone na sala era vakayagataka kina na ligadra e valenilotu, me vaka na lululu, na tauri tu ni dua na iyaloyalo, laveliga me saumi e dua na taro se na kena vakayagataki na sakaramede.

Me ra vukei na gone me ra kila ni ligada e sala ni veivakalougatataki vei keda, erau vinakata o Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayagataka na ligada me da vukei keda ka vukei ira talega kina na tani. Vakamacalataka ni rau sega ni taleitaka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayagataka na ligada—me da veimoku, veikini se veikadru kina. Erau vinakata me da vulica me da dau vakayagataka na ligada e na sala dodonu.

Era Dau Vakayagataka na Ligadra o Ira na Tani Me ra Vukei Keda Kina

- Era dau vakayagataka vakacava na ligadra o ira na noda itubutubu kei ira na lewe ni matavuvale me ra vukei iko kina?

Veivosakitaka na nodra dau vakarautaka na keda kakana na noda matavuvale, savata na noda isulu, vesuka noda ivava, qito vata kei keda kei na vuqa tale na ka era dau vakayacora.

Vakamacalataka ni rawa ni ra vakalougatataki keda e na veitabaki ni liga o ira na turaga ka ra lewe ni matabete. Vakaraitaka na iyaloyalo ka sa volai tu e na “Na Vakarautaki ni Lesoni,” me vakarautaki yadua, me ra qai tukuna tiko mai na gonevuli na veimataqali veivakalougatataki e rawa ni da ciqoma mai na ligadra na Matabete. Vukei ira me ra kila ni rawa ni soli vei keda na veivakalougatataki ni da se gone lalai; e rawa ni da papitaisotaki ni da sa yabaki walu; e rawa ni da vaka-deitaki ni da sa yabaki walu ka me soli kina vei keda na isolisoli ni Yalo Tabu; sa rawa ni da ciqoma na madrai kei na wai era vakalougatataka ka veisoliyaka na matabete e na gauna ni sakaramede e na veimacawa; e rawa talega ni da vakalougatataki ni da tauvimate.

iTalanoa Dolava nomu iVolatabu ki na Maciu 19:13–15 ka talanoataka na italanoa ni nona vakalougatataki ira na gone o Jisu. Wilika e cake na imatai ni tikina e 13 (me yaco ki na “masu”). Veivosakitaka na nona vakayagataka na ligana o Jisu me vakalougatataki ira kina na gone.

Vakamacalataka ni dau vakayagataka talega na ligana o Jisu me vukei ira kina na tamata e na veisala tale e so me vaka na nona vakalougatataki ira ni ra tauvimate, mataboko se didivara.

E Rawa Ni Vosa Na Ligada

Vakayagataka na ligamu mo yaloyalo se mo yalova kina e dua. Taroga vei ira na gone se cava o kaya tiko e na ligamu.

Vakamacalataka ni so na tamata era didivara ka sega ni rawa ni rogo se vosa era dau cakava na sikinala e na ligadra me ra vakaraitaka kina na ka era via tukuna. Era vosa e na ligadra. Na yacana o ya na vosa vagalu.

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Ni o vakayagataka na tikidua veisoliyaki e na mua ni lesoni, vakavulici ira na gone me ra cavuta na tata, nana, kei na Au lomani iko e na vosa vagalu. Me kilai: ni vosa vagalu ka tiko e na mua ni lesoni e baleta na vosa vaka-Amerika kei na vosa vaka-Peretania kevaka e na sega ni veisotari kei na kena cavuti vaka-viti na veivosa e koto ecake me qai tukuni ga ni vosa vagalu oqo e baleti rau na vosa vaka-Amerika kei na vaka-Peretania. Kevaka e rawa me soli vei ira na gone e yadua na tikidua me kau ki vale me ra vewasei kina kei na nodra matavuvale.

iVakadinadina

Laveta cake na ligamu ruarua ka vakaraitaka na nomu vakavinavinaka me baleti rau. Vakauqeti ira na gone me ra vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi me baleta na ligadra me na vakayagataka na ligadra me ra vukei ira kina vakaiira kei ira na tani.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Droinitaka wavoki na ligana e dua na gone e na pepa. Vola, au sa *vakavinavinakataka na ligaqu* e na veitikinipepa yadua qai solia vei ira na gone me ra rokataka na droini ka kauta e vale.
2. Me ra lagata se cavuta na gone na vosa ni “I Have Two Little Hands” (*Children’s Songbook*, p. 272) se na “My Hands” (*Children’s Songbook*, p. 273). Vakarautaka na matana me veisotari kei na qaqana.
3. Ke veisotari na draki kei na vanua o ni tiko kina, me ra kau ki tautuba na gone me ra tara na veika duidui me vaka na: boloko ni vale, na simede ka kabi e na lalaga ni vale na tolo ni vunika kei na co.
4. Qarava na itavi qaravi vata oqo me vukei ira na gone me ra wilika na iqaqalo ni ligadra kei na idovidovi ni kakana.

Wilika na iQaqalo i Ligamu

Laveta cake e dua na ligamu, ni o vakayagataka e dua na iqaqalo ni ligamu kadua, dusia na iqaqalo ni ligamu ka laveti tu qai wilika yani, me tekivu mai na iqaqalo lailai duadua.

Dua na iqaqalo, rua na iqaqalo, tolu na iqaqalo va,
Oqo na idovidovi ni kakana me kena ikuri
E lima e na liga oqo,
Me vaka e vakarautaka na Tamada vakalomalagi.

Laveta tale na ikarua ni ligamu qai dusi ka wili me vaka ga o vakayacora e liu.

Dua na iqaqalo, rua na iqaqalo, tolu na iqaqalo, va,
Na idovidovi ni kakana me kena ikuri
E lima tale e na liga oqo.
Au na vakavulici ira e na veika me ra cakava.

Laveta ruarua na ligamu ka lokia na nomu iqaqalo ni o sa wilika.

E tini taucoko—me da wilika tale mada
Dua kei na rua, kei na tolu kei na va
lima, ono, vitu, walu, ciwa, tini—taucoko
(*Vakadodonutaka kece na iqaqalo e na dua vata na gauna*)
E rawa ni ra tucake vakadodonu ka balavu.

5. Me talevi vakavica na kena lagati na sere “Fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253). E na veiqaqana yadua, me ra tukuna kina na gone e dua na ka e rawa ni qarava na ligadra me vaka na tavi polo, na beti senikau, na vakamoce gone, tabapiano se na iyaloalo ni vakamoce.
6. Vukeyi ira na gone me ra qarava na qaqa ni sere buli, ka matanataka me salavata ga kei na qaqana.

Au Tatara Cake

Au tatara cake
Ka tatara sobu
Au lululu ki na liga ruarua.
Au tevuka na iqaqalo ni ligaqu,
Ka’u bulia na noqui vacu
Au tatara iliu
Au tatara imuri;
Au sau vaqo.
Au dabe ka vakacegui ira e yavaqu
Me ra tiko malua kina.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vukeyi ira na gone me ra matanataka na qaqa ni sere buli ni o cavuta tiko:

Au Taleitaka na Ligaqu

Au taleitaka na ligaqu ni ra noqu itokani (*taura vata e matamu na ligamu qai sarava*).

Era dau dau ogaoga ka dau veivuke e na siga taucoko (*matana galutaka na veicakacaka edau cakava na liga*).

Erawa ni ra roqoti (*roqoliga*) se sau me rogolevu (*sau*)!

Ni ra cakava na ka e dodonu au mamarau!

2. Me ra dabe wavoki na gone. Vakamacalataka e dua na ka e yaco me ra qai matana galugaluga na gone na veika e dodonu me vakayacora na ligadra e na gauna o ya.

Kena ivakaraitaki:

Vakaraitaka vei au na cava e dodonu me vakayacora na ligamu ni bera na kana. Vakaraitaka vei au na cava e dodonu me vakayacora na ligamu ni o vakarogo italanoa tiko.

Vakaraitaka vei au na cava e dodonu me vakayacora na ligamu ni o kerei mo tomika na iyaya ni vakatatalo.

Vakaraitaka vei au na cava e dodonu me vakayacora na ligamu ni o masu.

Vakamacalataka ni dodonu me da vukea na ligada me dau vakayacora tikoga na veika e dodonu me qarava.

3. Me talevi vata kei ira na gone na veiqaqa ni sere buli, ka me matanataki me salavata kei na qaqa:

Sau na Ligamu

Sau na ligamu, sau na ligamu,
Sau me vakataki au.

Tara na tabamu, tara na tabamu,
Tara me vakataki au.

Tavia na durumu, tavia na durumu
Tavia me vakataki au.

Kurea na ulumu, kurea na ulumu,
Kurea me vakataki au.

Sau na ligamu, sau na ligamu,
Ia, oqo me ra vagagalu.

AU

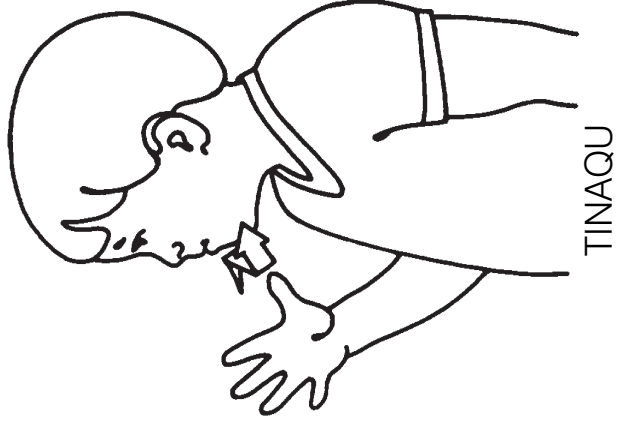
LOMANI

IKO

TAMAQU

TINAQU

E Rawa Ni Vosa Na Ligada

Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinakataka na Daligaqu

Lesoni
18

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra marautaka na daligadra kei na ka e rawa ni cakava.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Marika 7:32–35 kei na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na Mataniciva Talei.
 - b. iYaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470); iYaloyalo 1-41, Na Gone kei na Nona iRogorogo; na kena iyaloalo na Parofita.
3. Vakarauteka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

Me kila o qasenivuli: Mo nanuma tiko na ka e baleti ira na lewe ni kalasi ka na tu beka na leqa me baleta na yagodra. Mo dau nanuma na veika e rawa ni ra vakayacora ka guilecava na veika era sega ni rawata.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakayacora na veika oqo e na vakasolokakana:

Kidavaki ira na gone. Vakamacalataka vei ira na gone me ra qarava e so na cakacaka, me vaka na dabe, laveta na ligadra, biuta sobu tale, vakaduria e rua na iqaqalo.

E na rorogo ga ni domo o dau vakayagataka e veisiga, tarogi ira kina na gone se ra kila vakacava na ka me ra cakava e na nomu vakasolokakana vei ira.

- Na tiki ni yagomu cava e vukei iko mo kila na ka au tukuna tiko.

E iVurevure ni Noda Kalougata na Daligada

Sere

Me laga se cavuqaqataki vata na imatai kei na ikarua ni qaqa ni “Thanks to Our Father” (*Children’s Songbook*, p. 20).

Thanks to our Father we will bring,
For he gives us everything.

Eyes and ears and hands and feet,
Clothes to wear, and food to eat.

- Na cava e tukuni e na sere oqo ni solia vei keda na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava vei ira oqori e vukei keda me da rogo? (Na daligada).

Kerei ira na gone me ra vakayagoya vakamalua na daligadra. Vakamacalataka ni sega ni rawa ni ra rogoa na rogorogo e na tiki ni daliga oqori ia e vukea na kena vakau na rorogo ki na dramu kei na veitiki ni daliga e loma ka dau vukei ira me ra rogo rawa kina.

- E rawa vakacava me da qarauna na daligada?

Vakamacalataka ni dodonu me da dau taqomaka na daligada mai na veirorogo karakaravisa kei na veika e rawa ni vakacacana.

Vakamacalataka me baleta e so na leqa e dau yaco, e sega kina ni dau rogo vakavinaka na daligadra e so na tamata era sega kina ni dau rogoca vakavinaka na veirorogo e so era dau rogoca e so tale. Kevaka e tiko e dua era kila na gone ni vakaleqai tu na daligana mo vakamacalataka na ka e baleta na nona irogorogo o koya oqori. Vakaraitaka na iyaloalo 1-41, Na Gone kei na nona irogorogo ni o vakamacala tiko. Vukei ira na gone me ra kila vinaka ni ra sega tale ga ni dau kila vosa vinaka o ira e vakaleqai tu na daligadra baleta ni o keda na tamata eda dau vulica na vosa e na noda dau vakasotara na rorogo eda rogoca.

iTavi Qaravi Vata

Cakava na vosa vagalu ni “Au Lomani iko” (raica na Lesoni 17).

- O nanuma tiko na kena ibalebale ?

Kerea vei ira na gone me ra vakamura na veivakatakilakila oqo.

Vakadeitaka vei ira na gone e na macawa sa oti o ni a veitalanoataka kina na kena rawa ni vosa na liga e na vosa vagalu. Vukei ira na gone me ra kila ni o ira era sega ni rawa ni rogo e rawa ni ra dau veitaratara e na so tale na sala, me vaka na veivosaki vagalu, e na volavola, se na kena wiliki na vosa e na tebenigusu.

iTalanoa

Talanoataka na italanoa kei Jisu kei na turaga didivara, me vaka e volai e na Marika 7:32–35.

- Na cava o nanuma e na ivakarau ni yalona na turaga oqo e na nona sa kila ni sa rogo rawa tale?

Vakabibitaka na talei ni veivakalougatataki ni noda rawa ni rogo.

E Rawa Ni Da Rogoca na Rorogo e Daligada

iTavi Qaravi Vata

Tukuna vei ira na gone ni ra na matanataka na itavi qaravi vata e na nodra vakayagataka na daligadra.

Me ra veivukevuke na gone e na nodra lako mai ki na mata ni kalasi. Vakasolokakanataka ki na daligana na gone na yaca ni dua na manumanu kilai levu se dua na iyaya ka dau solia na rorogo me qai cakava na rorogo vei ira na kalasi ka me ra qai vakilakila na gone se cava e dau cakava na rorogo o ya. (Na rorogo e rawa ni wili kina na tagi ni bulumakau, na kodro ni koli, taqiri ni talevoni se na rogo ni sici ni motoka.)

Veivosakitaka vata kei ira na gone na veirorogo bibi e rawa ni o dau rogoca me vaka na nodra kaci na noda itubutubu kei na rorogo ka dau tukuna vei ira me ra qarauni ira mai na veileqa e tu vakavolivoliti ira.

- Na cava na rorogo taleitaki duadua vei iko?

E Rawa Ni Da Vakarorogo Ki Na iVakavuvuli ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito

Me ra dabe vakamalua na gone ka vakarorogo.

- Na cava o na rawa ni rogoca?

Me veitalanoataki na veirorogo duidui e rawa ni ra rogoca me vaka na dola ni katuba, na veivosaki, na rogo ni vakatagi se na cagi.

- Na rorogo cava tale eda dau rogoca e valenilotu?

Vakamacalataka ni da dau rogoci ira na noda qasenivuli, noda itubutubu, ira na veiliutaki ni Lalai, bisopi kei ira e so tale na iliuliu vakalotu.

- Na cava e ka bibi kina vei keda me da vakarogoci ira oqo?

Vakamacalataka ni o ira oqo era dau vukei keda me da vulica na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-4, Na Matai ni Raivotu, me ra tukuna vei iko na gone se cava era nanuma rawa me baleta na iyaloyalo. Dolava na Mataniciva Talei ka wilika e cake na ka e tukuna na Tamada Vakalomalagi vei Josefa Simici e na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17: “Oqo na noqu gone ni toko, mo rogoci koya!”

Mo taleva lesu vakavica vata kei ira na gone na iyatuvosa oqo. Vakamacalataka ni vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau vakarorogo ki na veika erau tukuna vei keda. Vukei ira na gone me ra kila ni na sega ni rawa ni rau vosa mai vei keda yadudua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, ia e rawa ni da rogoci ira na noda itubutubu, qasenivuli, kei ira na iliuliu vakalotu. E rawa ni ra tukuna vei keda na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da kila. E rawa talega ni vukei keda na Yalo Tabu me da kila na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora.

Vakaraitaka na iyaloyalo ni parofita bula.

- O cei oqo?

Vakamacalataka ni rau dau vosa vei keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu mai vei ira na noda iliuliu vakalotu, vakabibi o koya na noda parofita kei na noda bisopi. Era na tukuna vei keda na iliuliu oqo na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora. E dodonu me da dau vakarorogo vakavinaka vei ira.

iVakadinadina

Vakamacalataka na nomu vakavinavinakataka na daligamu kei na isolisoli ni rorogo.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Me bobo na matadra na gone me ra qai ubia e na ligadra. Tara na uluna e dua na gone me qai kaya na gone o ya, “Au vakavinavinakataka na daligaqu.” Me ra qai kilakila na gone se domoi cei era rogoca. Me tomani tiko me yacova ni ra sa vosa kece na gone.

2. Qarava na kena matanataka na veiqaqa ni sere buli oqo kei ira na gone:

Au Taukena E dua Na Yago Totoka

Au taukena e dua na yago totoka (*tara na seremu*)

ka vakarautaka vei au na Tamada Vakalomalagi..

E solia na daligaqu me'u rogo kina (*qovia wavoki e daligamu na ligamu*)

Kei na mata me'u rai kina (*dusia na matamu*).

E rua na ligaqu ka rawa ni'u sau (*sau*),

E rua na yavaqu ka dau cowiri (*cowiri*).

Kevaka au gadreva e rawa ni'u tara

Na itaukuku ni yavaqu e na qele (*cuva sobu ka tara na itaukuku levu ni yavamu*).

Ni'u vakasamataka na yagoqu (*dusia na ulumu*),
Na tikina vinaka duadua (*dabe vakamalua*)
Ni vakarautaka na Tamada Vakalomalagi
Me va'qo na kena irairai.

3. Me ra rai tu ki na dua na yasana na gone mo qai duri tu mai dakudra. Cakava e so na rorogo mai ligamu se so na iyaya ni caka rorogo, me ra qai vakilakila na gone se cava o vakayacora tiko ka rogo tiko mai kina na rorogo o ya. E rawa beka me vakasausau, caliditaka na ligamu se o qiria e dua na lali. Me ra tovolea na gone me ra cakava na rorogo.
4. Mo katona na rorogo mai na vanua o tiko kina me vaka na kodro ni koli, tagi ni manumanu, se na dredredre. Mai dolava e na gauna ni kalasi me ra qai vakilakila na gone se rorogo cava o ya.
5. Vakavulica vei ira na gone e dua na sere se dua na malanivosa e na vosa vagalu. Kevaka o kila e dua e dau matai e na vosa vagalu mo sureta me mai matanataka tiko na "Au Luve ni Kalou" ni ra lagata tiko na lewe ni kalasi.
6. Dabe wavoki vata kei ira na gone. Vakasolokakanataka e daligana na gone e dabe tikivi iko. Me qai vakasolokakanataka o koya vei koya e dabe taravi koya tiko me qai vakatiko o ya me yacova ni sa lako wavoki sara. Na iotioti ni gone me qai wilika e cake na itukutuku. Tukuna vei ira na gone na itukutuku o a solia vei koya na imatai ni gone me qai laurai se sa vakacava beka na ka e sa veisau.

Ni oti na itavi qaravi vata me ra qai tarogi na gone se cava era vakayagataka me ra rogoca kina na itukutuku? (Daliga) Vakadeitaka vei ira me ra dau vakavinavinakataka vua na Tamada Vakalomalagi na daligadra.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU.**

1. Kevaka e rawa, kauti ira na gone e tautuba. Tukuna vei ira me ra vakarorogo vinaka e na daligadra. Na rorogo cava e rawa ni ra rogoca. Ni ra sa lesu tale ki loma, mo taroga lesu vei ira na rorogo era rogoca.
2. Me ra tucake na gone ka cavuta vata na qaqa ni serebuli oqo, me ra matanataka me sala muria na qaqana.

Tara na Matamu

Tara na matamu,
Tara na ucumu,
Tara na daligamu,
Tara na yavamu.

Dodoka na ligamu
Ki cake sara,
Se ki cake tale
Vaka ki lagi.

Biuta na ligamu
Ki ulumu;
Dabe malua
E na nomu idabedabe.

Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinakataka na Mataqu

Lesoni
19

KENA INAKI

Me vukei ira na gone me ra dau marautaka na matadra kei na ka e rawa ni vakayacora.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Jone 9:1–7 kei na 3 Nefai 11:1–17.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na iVola i Momani.
 - b. Dua na qiqi kau me qara na lomana, 1 na wa ni vava se igutu ni wa. (Kevaka e lewe levu na nomu kalasi, e na vinaka mo kauta toka yani vakalevu na veika oqori.)
 - c. Na itavoi levu se isulu me vesu kina na mata.
 - d. iYaloyaloyalo1-43, Vakabula na Mataboko o Jisu (iYaloyaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 213, 62145); iYaloyaloyalo 1–44, Sa veivakavulici o Jisu mai na Ra ni vuravura (iYaloyaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 62380).
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

Me kila o qasenivuli: Mo daunanumi ira na gone e na kalasi ka vakaleqai tu na yagodra. Mo dau nanuma ga na ka e rawa ni ra cakava ka guilecava na kena era sega ni rawata.

ITAVI QARAVI VATAVAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraitaka vei ira na gone na kena rawarawa na nomu curumaka na wa ni vava ki na qara ni qiqi kau ni rai tu na matamu. Me bobo na matamu qai tovolea mo curumaka na wa e na loma ni qara. Solia vei ira yadua na gone me ra tovolea.

Sa Ka ni Veivakalougatataki vei Keda na Matada

Vakamacalataka ni tiko na matada me rawa kina ni da wiliwili ka vuli, cakacaka ka qito, ka me da sarava na vuravura rairai vinaka eda bula voli kina oqo.

Veitalanoataka kei ira na gone se na duidui beka vakacava na nodra bula ke ra sega ni rawa ni rai?

- O na kania beka vakacava na kemu kakana?
- O na kila vakacava na isulu mo na dara?
- O na veilakoyaki vakacava e loma ni nomu vale?

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuta na qaqa ni “Two Little Eyes” (*Children’s Songbook*, p. 268).

Two little eyes that blink, blink, blink,
Two little eyes that see;
Head and shoulders; knees and toes;
And many more things make me.
Tra la la la la la,
Two little eyes that see,
Two little eyes that blink, blink, blink,
And many more things make me.

(Mai na *Merrily We Sing*, © 1948, 1975 ki na Pioneer Press, Inc. [e tabana ni Jackman Music]. Sa kerei.)

iTavi Qaravi Vata

Me rai ki na katubaleka na gone (se ki na dua na iyaloalo rairai vinaka ka me vaka ni se kena imatai ni gauna me ra rai kina. Sureti ira me ra talanoataka na veika era raica. Me veivosakitaki na veika me vaka na roka kei na ibulibuli. Vukei ira na gone me ra vakila na cecere ni veivakalougatataki ni kena rawa ni rai na matadra.

- Na cava beka na ka e dau taleitaki vei iko ni o raica?

Vakamacalataka ni so na wekada e sega ni rawa ni ra rai vakavinaka. O ira oqori era dau dara na matailoilo ni mata se biu e yaloka ni matadra e so na iloilo me vukea na nodra rai. E so na tamata era mataboko ka sega ni rawa ni ra raica e dua na ka.

iTavi Qaravi Vata

Veivosakitaka na nodra rawa ni dau veilakoyaki e na veivanua o ira na mataboko ni liutaki ira voli na koli se me dua na nodra kau. Me vesu na matana e dua na gone ka mo isosomi ni koli o iko. Mo solia na ligamu me taura na gone me vaka e wa ni koli. Mo vakauta na gone, mo drau wavokita na loma ni vale. Me ra vakaitavi kece na gone me ra mataboko se koli.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-43, Vakabula na Mataboko o Jisu, ka talanoataka na nona kauta laivi o Jisu na veika e vakavuna tiko na mataboko me rawa kina ni rai, me vaka e kune e na Joni 9:1–7.

- Na cava a vakayacora o Jisu ki na qele? (Raica Joni 9:6)
- Na cava a yaco e na nona sa la'ki sasavui e na tobu wai na tamata mataboko? (Raica na Joni 9:7)
- E vakaevei beka na ituvaki ni nona bula na turaga oqo ni sa rai rawa tale?

Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi me baleta na Mataqu

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka cavuta vata kei iko na qaqa ni sere oqo, me ra dusia na veitiki ni yago e na kena cavuti.

Au Vakavinavinaka me Baleta na Mataqu

Au vakavinavinaka me baleta na mataqu

Na daligaqu, gusuqu kei na ucuqu

Vakavinavinaka me baleta na ligaqu

Na yavaqu kei na kena itaukuku

(Tauri mai na wase ni sere nei Lucy Picco.)

iTalanoa

Me soli wavoki na iyaloalo 1-44, Vunau o Jisu e na Muaira kei Vuravura, kerea vei ira na gone me ra tukuna e dua na ka era raica e na iyaloalo. Talanoataka na italanoa ni nona veisiko o Jisu ki na muaira kei vuravura me vaka e kune e na 3 Nifai 11:1–17.

- O cei era a raica na tamata?
- E vakacava beka na nodra nanuma na tamata e na nodra raici Jisu? (Raici 3 Nifai 11:16–17)
- E roka cava beka na isulu nei Jisu? (Raica 3 Nifai 11:8)

Vakamacalataka ni dina beka ni da na sega ni rawa ni raici Jisu e na kena ivatuka vakatamata me vakai ira na Nifai, ia e na veigauna ga eda raica kina na vuravura , e rawa ni da nanuma na nona loloma vei keda.

iVakadinadina

Vakamacalataka vei ira na gone na nomu vakadinadina me baleta na matamu. Tukuna na kena dau gole na nomu vakanananu vei Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na veigauna o raica kina na ibulibuli ni ligadrau rairai vinaka e na veisiga. Vakadeitaka vei ira na gone me ra dau vakavinavinaka vei Tamada Vakalomalagi me baleta na matadra.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Sureti ira na gone me ra vakaraica matua na matana, iubi ni mata, vacu ni mata, kei na bekabeka ni nei koya na nona itokani. Vakamacalataka ni iubi ni mata, vacu ni mata kei na bekabeka ni mata era dau veivuke e na kena tarovi na duka kei na buno me curuma na matada.
2. E matadra na kalasi mo vakayagataka e dua na pini se dua tale na ka momoto mo tonotonoka kina na qara me wavokita e dua na i droini ni ka mokimokiti kei na ka rivirivi sa droinitaki tu e na dua na tikiniveva. Me qai ubi yadudua na matadra na gone ka me ra qai yamoca wavoki na qara lalai ni mata ni pini e na pepa me ra qai tukuna se na ibulibuli cava o ya, na ka mokimokiti se na ka rivirivi. Vakamacalataka ni oqori na ivakarau era dau vakavulici kina me ra wilivola na mataboko.
3. Ni o vakayagataka na taga pepa, bulia e so na mata ka rau dau tadola ka tasogo (raica na kena ivakaraitaki e na mua ni lesoni) me baleti ira yadua na gone. Vola e na veitaga pepa yadua *Au vakavinavinakataka na mataqu*. Me ra rokataka na gone na mata ka droinitaka na drauniulu e na tagapepa. Ni vakayagataki na mata e na tagapepa, matana galugalu ga vata kei ira na gone na veigauna eda dau dolava se sogota ki na matada me vaka na noda dau moce se yadra, na noda dau masu se e na gauna eda rere kina.
4. Kevaka e rawa me ra kau na gone me ra taubale e tautuba. Tukuna vei ira me ra roqoliga ka vagagalu sara e na nodra vakanananu ki na kena vakayagataki na mata. Ni ra sa lesu tale ki na kalasi, qai sureti ira me ra talanoataka na veika era raica.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Me laga se cavuti ga na qaqa ni “Popcorn Popping” (*Children’s Songbook*, p. 242). Vakamacalataka ni se ni “apricot” e tautauvata kei na popcorn.
 - Kevaka o rai ki tautuba me vaka e tukuni e na sere o na raica beka na popcorn e na vuni apricot? Na cava o raica ni o rai e na katubaleka?

Me ra rai mada ki tuba na gone e na katubaleka se me ra kau mada vakalekaleka ki tautuba. Lesu tale mai ki na kalasi ka rai lesuva na ka era raica.

- Na cava beka o vakayagataka mo raica rawa kina na veika oqo? (Na mata)

Vakamalataka ni dodonu me da vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi me baleta na matada.

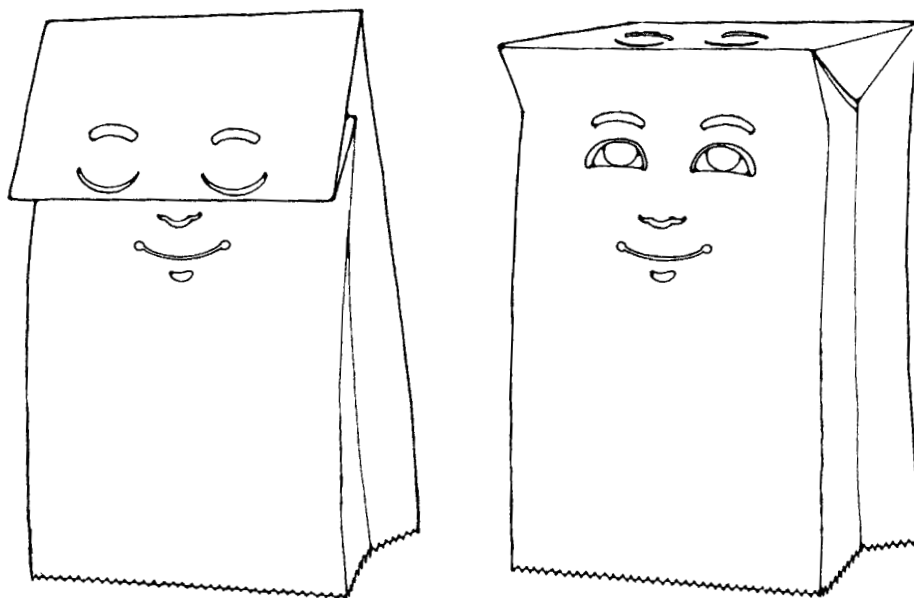
2. Me ra tucake na gone ka cavuta na vosa ni "Tara na Matamu" ka matanataka me salavata kei na kena vosa:

Tara na matamu,
Tara na ucumu,
Tara na daligamu,
Tara na yavamu.

Dodoka na ligamu
Ki cake sara,
Se ki cake tale
Vaka ki lagi.

Biuta na ligamu
Ki ulumu;
Dabe malua
E na nomu idabedabe.

3. Vakaraitaka vei ira na gone yadua na iyaya lailai. Tukuna ni o na vunitaka e na dua na vanua e na loma ni vale, ka me ra vakayagataka na matadra me rawa ni ra kunea kina. Me ra sogota na matadra na gone qai biuta e na dua na vanua e rawa ni laurai kina, ia me kua ni rui rawarawa sara. Me ra dolava na matadra na gone ka vaqara na iyaya oqori, me ra kakua ni biuta na nodra idabedabe se ra cakava e so na rorogo. Tukuna me ra roqota na ligadra ni ra sa raica. Vakadeitaka vei ira ni dodonu me ra vagagalu tiko ka laivi ira na vo ni gone me ra vaqara na iyaya oqori. Me talevi lesu vakawasoma kevaka e gadrevi.

Sa Vuabale na Noqu Vakavinavinaka Ni'u Boica ka Kila Talega na iKanakana ni Kakana

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra marautaka na nodra dau boiboi kei na nodra vakila na ikanakana ni kakana.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Lako Yani 16:11–15, 31 kei na V&V 59:18–19.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu kei na V&V.
 - b. Me ra vakailigaliga tiko yani na gone e na veitiki ni kakana boiboi vinaka me vaka na vuanikau, madrai, bisikete se na sila vesa. Me ra tawani vinaka e na dua na taga vakadeitaka vei ira nai tubutubu ni na sega ni vakatubu leqa vua na gone e na nona kania na kakana vakarautaki.
 - c. Me so talega na kakana ka wiwi toka me vaka na (wainimoli karokaro) tuituina (vaka na masima) se kamikamica (vaka na suka) me rawa ni ra kina na gunuva na gone . Vakadeitaka tale vua na itubutubu ni na sega ni vakaleqa na bula ni gone nona gunuva na veiwainigunu oqo.
 - d. Me dua na itaba 1-36 Tomiki ni mana.

3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

Me kila o qasenivuli: Me vosota na nona ciqociqo se itovo ni gone e na nona kala-si kevaka e sega ni vinaka tu na ituvaki ni nona bula. Dikeva matua na veika e rawa ni vakayacora ka sega soti na ituvaki ni nona bula.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Kerei ira na gone me ra bobo. Me ra boica na tiki ni kakana ka tawa tiko e na taga ka taroga se kakana cava. Ni se bobo tikoga na matadra, solia vei ira na sabolo ni kakana me ra kania. me ra qai kilakila mai se kakana cava. Me ra rai na gone, vakaraitaka ka tukuna vei ira na kakana era a kania.

- E boi vakacava na kakana oqo?
- E vakacava na kena i kanakana?

Vakamacalataka vei ira na gone ni rawa talega me ra marautaka na kakana ka veitalia sara ke na sega ni raica. E rawa walega ni yaco oqo baleta ni ra sa vakalougatataki oti mai vua na Tamada Vakalomalagi e na kedra iboi kei na kedra ikanakana.

E tiko na ucuda me rawa ni da boica na ka.

- Eda boica vakacava na veika?

Veitalanoa kei ira na gone baleta e so na ka era boica e na loma ni macawa me vaka na kakana e vakasaqari, cagi bulabula ni tau oti na uca, se na veisenikau. Vakamacalataka vei ira na gone ni dodonu me da vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na veika eda boica.

- Na veika cava soti o gadreva mo boica?

iTavi Qaravi Vata

Vukei ira na gone me ra matanataka na veitikina ni itavi qaravi vata oqo:

E Dua na Ucuqu

E dua na ucuqu (*dusia na ucumu*).

E tiko e mataqu (*tara na balumu*),

E toka donu e loma

E na vanua vinaka sara (*me toqai e na qaqalo me wirini kina na ucu*).

Na ucuqu e rawa ni vakaboboi (*vakaboboi*)

Na ucuqu e rawa ni boica na ka (*cegu sara vakabalavu e na ucumu ka kaburaka tale mai*).

Au vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi (*Roqota sara na ligamu ruarua*)

Mai nai tavi sa qarava rawa na ucuqu.

E tiko na yameda me da vakila na ikanakana ni kakana

Vakamacalataka na Tamada Vakalomalagi sa vakalougatataki keda oti me tiko na yameda me rawa kina ni da vakila na ikanakana ni ka. Solia vei ira na gone me ra tovolea na wiwi, tuituina kei na kamikamica ni kakana ke ra vinakata.

- Evei na kena e wiwi?
- Evei na kena e tuituina?
- Evei na kena e kamikamica?
- Na cava o taleitaka duadua mo kania?

Vakaraitaka e dua na ilavelave ni Vunau kei na Veiyalayalati (se na drau ni pepa e na Vunau kei na Veiyalayalati se na ivola tolutolu oqo). Vakamacalataka ni a volai e na ivola oqo na vosanikalou e na veika kece e boi se kana vinaka me da vakayagataka ka marautaka (Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 59:18–19).

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-35, Kumuni Mana. Talanoataka na lutu mai ni mana ka tukuni tiko e na Lako Yani 16:11–15, 31.

- E vakacava beka na ikanakana ni mana? (raica Lako Yani 16:31.)
- O sa bau tovolea na denioni?
- E vakacava na kena ikanakana?

Vakamacalataka ni levu tu na veika e tu e sega ni ganita me tovolei, so na vuani-kau, wainimate ni savasava, veika e tawani tu e na tavaya se tini ka sega ni kilai na wainimate se vuanikau mamaca ka me qarai taumada na veivakadonui nodrau na itubutubu. Na veika kece oqo e rawa ni da tauvimate kina. Ia mo vakabibitaka na kena gadrevi me ra dau tarogi na qase e na nodra ivakasala ni se bera ni dua vei ira na gone e tovolea se kania na kakana se wai era raica.

iVakadinadina

Vakamacalataka na nomu vakavinavinaka ki na ucu e na nona boica na veika kei na yame ka dau tovolea na ikanakana ni ka. Tukuna vei ira na gone me ra vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na nodrau itavi na ucu kei na yame e na boici ni ka kei na ikanakana ni kakana eda kania.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Me kau mai e so na ka e boi vinaka me vaka na sovu, senikau kei na molikaro kei na so na ka e sega ni boi, me vaka na tikinipepa, se na iyaya ni vakatatalo. Solia vei ira na gone me ra taura mai vei rau na kena e rawa ni ra boica. Me ra lako yadudua me bobo na matadra ka la'ki boica e dua vei rau qai kilakila se cava o ya. Me ra tovolea taucoko sara.
2. Me tukuni vei ira na gone me ra irova na yamedra e na iloilo. Vakamacalataka ni yamedra e vakila kece sara na ikanakana ni kakana ka vukei keda me da vakila na veika e kamikamica, wiwi se tuituina. Me ra tovolea talega na gunu wai. Vakamacalataka ni yamedra e vukei keda talega me da vakila na veika e suasua se batabata.
3. Me ra toqa na gone na i yaloyalo ni kakana ka ra dau taleitaka. Me ra qai vakaraitaka na iyaloyalo ni kakana ka tukuna na kena ka talei duadua vei koya.
4. Biuta toka e so na tiki ni kakana ka via via tautauvata na kedra irairai ia e duidui na kedraukanakana me vaka na masima, kei na suka se falawa kei na yabia ka solia vei ira na gone me ra tovolea taucoko. Qai tarogi ira me ra vakaraitaka na kedraikanakana me qai veivosakitaki ni so na ka e rawa ni tautauvata na kedra irairai ia e duidui na kedraikanakana. (Vakadeitaka vei ira na itubutubu ni gone ni kakana era kau mai e sega ni vakacacana na bula ni gone ke kania).
5. Lagata na sere "A Song of Thanks" (*Children's Songbook*, p. 20) se "For Health and Strength" (*Children's Songbook*, p. 21).

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Toqa toka e na papanivolavola se dua ga na tikinipepa e dua na ka me via via mokimokiti. Vakamacalataka ni oqo na iyaloyalo ni Mata.
 - Na cava e yali?

Ni ra sa cavuta na gone na veiyaca me vaka na mata, daliga, ucu kei na gusu. Toqa kece e na kena i yaloyalo. Mo qai raica muria na kedra dui yaga. Vakavinavinakataka vua na Tamada Vakalomalagi na buli ni yagomu.
2. Dusia na gusumu ka kaya "Oqo na Gusuqu." Mo qai taroga "E rawa ni o vakaraitaka vei au na gusumu." Vukei ira na gone me ra dusia na gusudra. Vakatalega kina me ra cavuta vakayarua na matadra, ucuadra, daligadra, ligadra kei na yavadra. Mo qai dusia na veitiki ni yago ka laiva vei ira na gone me ra cavuta na dui yacadra. Kevaka era sa cavuta rawa na gone na veitiki ni yago kece, mo qai taroga talega na veitiki ni yago ka sega so ni kilai vakalevu na dui yacana me vaka na duruduru ni liga, na duru, na labe ni ika, kei na qurulasawa.

3. Me ra tucake ka cavuta na veitikina oqo, nomu tara na ka e vakaraitaka na vosa :

Tara na Matamu

Tara na matamu,
Tara na ucumu,
Tara na daligamu,
Tara na yavamu.

Dodoka na ligamu
Ki cake sara,
Se ki cake tale
Vaka ki lagi.

Biuta na ligamu
Ki ulumu;
Dabe malua
E na nomu idabedabe.

KENA INAKI

Me vukei ira yadua na gone me ra kila ka siqema rawa na veigaunisala ni bula marau.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Luke 15:11–32.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Na mata ruburubu kei na mata dredredre
 - c. Joke kei na kena ibokoboko
 - d. iYaloyalo 1–45 Savati ni peleti; yaloyalo 1–46 Nodra soli senikau na gone vei Tinadra; iyaloyalo 1–47 Nodra veiba na gone; iyaloyalo 1–48 Vakatalo e na Buloko; iyaloyalo 1–49 na gone cidroi (iyaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 220; 62155).
3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Mo vakaraitaka e dua na ivakaraitaki ni matadredredre ka mataveveku. Kena ivakaraitaki, lagata se cavuqaqataka vakawasoma kei ira na gone na "Smiles" (*Children's Songbook*, p. 267). Mo qai solia e dua na gauna me ra vakatotomuria na matadredredre ka mataveveku e na kena gauna e ganita.

If you chance to meet a frown,
Do not let it stay.
Quickly turn it upside down
And smile that frown away.

No one likes a frowning face.
Change it for a smile.
Make the world a better place
By smiling all the while.

Na Noda Veivakanananu E Vakaraitaka na Matada kei na Noda Cakacaka

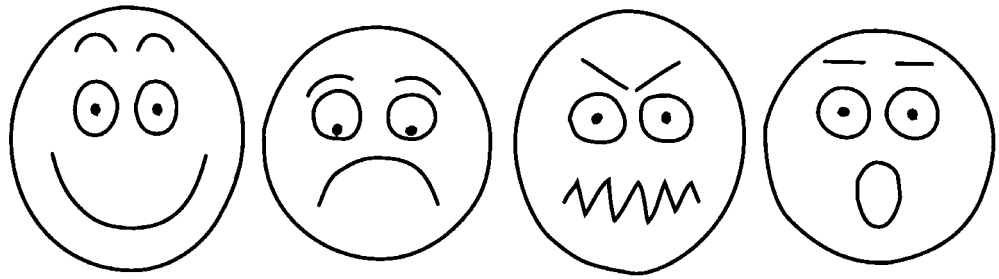
- O vakila vakacava ni o matadredredre tiko?
- O vakila vakacava ni o mataveveku tiko?

Vakamacalataka e na rawa ni kaya vakawasoma na wekada ni ra kidava tu na ituvaki ni noda bula ni ra raica na matada . Me ra vakaraitaka vei iko na matadra mamarau na gone.

iTavi Qaravi Vata

Toqa e va na ka mokimokiti levu e na pepa me volai toka ga vakarawarawa me vakaraitaki kina na tuvaki ni mata loloma, mamarau, rarawa, cudrucudru kei na rere (koto era na kena ivakaraitaki). Ni sa toqai oti na kena iwasewase me ra qai

vakamacalataka na gone na veika e ra kidava ni tarai ira e na ivakamacala ni mata. ia me ra qai veisautaka na matadra me mamarau, rarawa, cudru se na rere.

- Na cava e vakavuna na nomu marau?
- Na cava e vakavuna na nomu rarawa?
- Na cava e vakavuna na nomu cudru?
- Na cava e vakavuna na nomu rere?

Wasea vei ira na gone na gauna o a rarawa kina, cudru se rere kei na gauna o a mamarau voli kina.

E Rawa ni Da Vulica Me da Maroroya na Noda Veivakananau

Vakamacalataka ni vinaka me da vakaraitaka na duidui ni noda veivakananau, ia me da vakaraitaka e na kena sala dodonu, vakauasivi ni yacovi keda na cudru.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-47, Veiba Vagone.

- Na cava na nomu nanuma e na kidava na gone.
- Na cava o nanuma erau veivosakitaka?
- Na cava e dodonu mo cakava ni o cudru?

Vakamacalataka ni so na gauna sa rawa ni da mokuta, karalaka, se vakamavoataka e dua e na gauna eda cudru kina, e rawa ni da vakaraitaka na noda kidava e na yalo veirokovi kei na loloma . Ni da veimoku se karakara, eda na sega ni walia rawa kina noda cudrucudru ia ni da yalo loloma, e na rawa ni solia vei keda na vakacegu.

iTavi Qaravi Vata

Laivi ira na gone me ra vakaitavi me vakataki ira na gone ka vakaraitaki tiko e na iyaloalo. Vukei ira me ra vakasamataka na veika era na kaya na gone era tiko e na iyaloalo vua tale e dua ka sega ni karakara se veimoku me vaka “E rawa ni’u sa vuke ‘qo? “Me da veivukevuke,” “Au rarawataka ni o kacivi au e na dua na yaca ca” se “Au sega ni vinakata nomu vakayacora oqori.”

Vakaraitaka na iyaloalo 1-48, Vakatatalo e na Buloko. Tukuna ni o ira na gone era qito vinaka kece tiko ka mamarau baleta ni ra veiwasei ka veitalanoa vakavinaka.

- O cei e rawa ni vukei iko mai na rarawa, cudru se rere?

Vakamacalataka ni da vosa vei ira na tinada, tamada kei ira e so tale era lomani keda sa rawa ni ra vukei keda me da kila na veika eda a vakayacora. Kevaka me da masuta na Tamada Vakalomalagi, e rawa ni vukei keda na Yalo Tabu me da bula vakacegu. E na vukei keda na Yalo Tabu me da kila na veika me da cakava me rawa ni da bula marau tale.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka vakaitavi me vica vata na gauna e na tikina ni iTavi Qaravi Vata ka tarava.

Na Veika ni Lomaqu

So na gauna au rarawa voli (*vakaraitaka e matamu*)

O tinaqu e mokoti au. Au marautaka sara (*mokoti iko ka mata mamarau*)

So na gauna ni'u cudru (*vukica na matamu mo mata cudrucudru*)

Au gole tani ka'u vosa vei ta (*lako ga e na vanua o tucake tiko kina ka deguvacu na ulumu, me vaka ga ni'u vosavosa tiko*)

Ke so na ka e vakarerei au (*vukica na matamu mo rere*),

Au cuva sobu ka'u masu me'u vukei (*rogota na ligamu*)

Ia ni'u sa lako ki qito,

Au marau e veisiga (*vukica mo mata mamarau*).

Keimami Marautaka ni Keimami Dau Vukei ira E so

Vakaraitaka na iyaloalo 1-46, Na Gone e Solia na iVutu Senikau vei Na.

- Na cava o nanuma me baleta na veika era na vakila o ira ka vakaraitaki tiko e na iyaloalo?
- Baleta na cava o nanuma kina ni ra kidava na gaunisala o ya?
- Na cava o vakila ni o solia e dua na ka vua e dua?

Vakaraitaka na iyaloalo 1-45, Sava veleti.

- Na cava e cakava tiko na yalewa oqo?
- Na cava o nanuma e vakila koya na gone yalewa e vakaraitaki tiko e na iyaloalo? Baleta?
- Na cava o vakila ni o vukea e dua?

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Vukei ira na gone me ra cakava na veitikina e na itavi qaravi vata.

Na Veivuke e Vakamarautaki Au

Au gadreva me'u vukei tinaqu (*Vakalasulasu ni daramaka na iubi ni vakarau kakana*)

Sa rui itavi qaravi vata vakalevu.

Au vukei koya tiko e na vakamamacataki veleti.

Au vakania talega na gone lailai (*vakalasulasu ni vakania na gone lailai e na tavaya*)

Au gadreva me'u vukei tamaqu (*vakalasulasu ni daramaka na qa ni liga ni teitei*)

E rui iTavi Qaravi Vata vakalevu (*vakalasulasu ni kotiva tiko na veikau lalai se cavu co*)

Au dau vukei koya e na iteitei (*vakalasulasu ni sui kakana draudrau tiko*)

Me yacova ni sa vakacavara na nona itavi.

Na veivukei e dau vakamarautaki au (*dusia sara na mata e mamarau*)

Sa dau vakacegui au dina (*Veilataitaka na ligamu ka tabaka na vatuvatu ni tabamu ka qai*)

Ia ni'u vukei ira e so (*Sala vakababa na ligamu*),

Au sa vakayacora na noqu itavi (*kurea na ulumu i cake se ki na ka e roqota na ligamu*)

Erau Gadreva Na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Me da Bula Mamarau

Vakamacalataka ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau vinakata me da bula mamarau. Erau kila tu ni rawa walega me da bula mamarau kevaka eda muria na nodrau ivakasala.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1–49 Na Gone Cidroi. Tukuna na italanoa e na ivola nei Luke 15:11–32. Qai serelaka na duidui ni veika erau vakila na veitamani. Ni sa kilai na duidui mai na yasana ruarua, mo qai kaya vua e dua na gone me dusia na mata e na papanivolavola e lakovata kaya. Kena ivakaraitaki, e rawa mo kaya: E dua na gonetaganane e gadreva me biuta na nona vale ka me lako ki na dua na vanua vakayawa sara. Ni sa lako, e a rarawa vakalevu sara na tamana. Dede vakalailai, era sa biuti koya na nona icaba. Sa rarawa sara kina o koya. Vakalailai ga, sa sega sara ga ni dua na nona ilavo e vo. E a rere baleta ni sa bikai koya na viakana ka sega sara ni bau dua e solia vei koya na kakana...ka sa vaka tiko o ya.

- Na cava o nanuma ni a vakila na gonetaganane oqo e na nona sa lesu tale mai ki vale?
- Baleta na cava e tuburi tamana kina na marau e na nona sa lesu tale mai vale na luvena? (Raica na Luke 15:24)
- Baleta na cava e cudru kina na tuakana e na nona sa lesu mai vale o tacina? (Raica na Luke 15:28–30 a cava e rawa ni cakava me marau tale kina)

iVakadinadina

Vakadeitaka vei ira na gone ni o keda kece e dau vakila na marau, rarawa, cudru, se rere e na so na gauna. E dodonu me da vulica ka vakaraitaka na itovo e na sala dodonu. Tukuna vei ira na gone na Tamada vakalomalagi kei Jisu erau gadreva me da dau mamarau. Tukuna vei ira na gone ni o dau marau ni o dau muria na veika erau gadreva na Tamada vakalomalagi kei Jisu me da cakava.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Me ra tucake ka tu wavoki na gone. Vakaroti ira me ra vakabebe gusu ka kakua ni matadredredre. Qai tekivuna mo matadredredre wavokiti ira na gone ka cavuta na veivosa e tarava: “Au na matadredredre vei (yaca ni gone).” Na gone o cavuta na yacana me matadredredre qai vakamura tiko na vosa ka vakacuruma na yaca ni gone e tarava. Vakuria tiko me yacova ni ra sa matadredredre kece sara na gone era tucake tu.

Vakadeitaka tale vei ira na gone ni kevaka eda matadredredre vei ira tale e so era na matadredredre lesu mai vei keda. Ia e bau dredre sara me da matadredredre ni da rarawa, cudru se rere.

2. Lagata na sere “When We’re Helping” (*Children’s Songbook*, p. 198) se na “Jesus Wants Me for a Sunbeam” (*Children’s Songbook*, p. 60).

3. Me ra vakananuma mada na gone e so na ka me ra cakava me rawa kina vei ira me ra mamarau. Mo viritaka cake e dua na taga ni bini se dua na ka mamada vua e dua na gone qai kaya (cavuta na yacana) e sa marau ni_.” Me qai vakacuruma na gone e na loma ni bai lala e so na veika e dau vakamarautaki koya ka me qai solia lesu tale mai na taga ni bini vei iko. Vakuria tiko me yacova ni ra sa vakaitavi kece na gone.

4. Tukuna e dua na italanoa ni dua na gone e vakayacora e dua na ka vinaka vua na me vaka na veicakacaka e loma ni vale. Ia na tinana e sega ni kila se o cei e vukeyi koya tiko sa qai vakatekivu me tarogi iratou yadudua na gone e na matavuvale se o cei e vukeyi koya tiko e na kena qaravi na veika e na matavuvale. E na nona sa mai yaco vua na gone ka qarava tiko na cakacaka ni yalo loloma sa siqema rawa ni o koya sara ga oqo baleta ni sa dredrevaki koya sara tiko ga mai. Sa vakacegu ka marau na gone baleta ni sa vakaitavitaki rawa e na dua na cakacaka vinaka.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Na nomu cavuta na tikina oqo liutaki ira na gone e na cakacaka. Vakaraudaka ke ra gadreva na gone.

Levu na Siga Marautaki

Rua na mata erau raica na veika vinaka me caka (*dusia na yaloka ni mata*)

Rua na tebe ni gusu me rau dredrevaka na siga e dai (*dredre vakalevu*)

Rua na daliga me rau rogoca na ka era kaya (*Bilo liga me tabonaka na daliga*)

Rua na liga me rau biuta tani na iyaya ni vakatatalo (*vakalasulasu tomika na yaya ni vakatatalo ka biuta tani*)

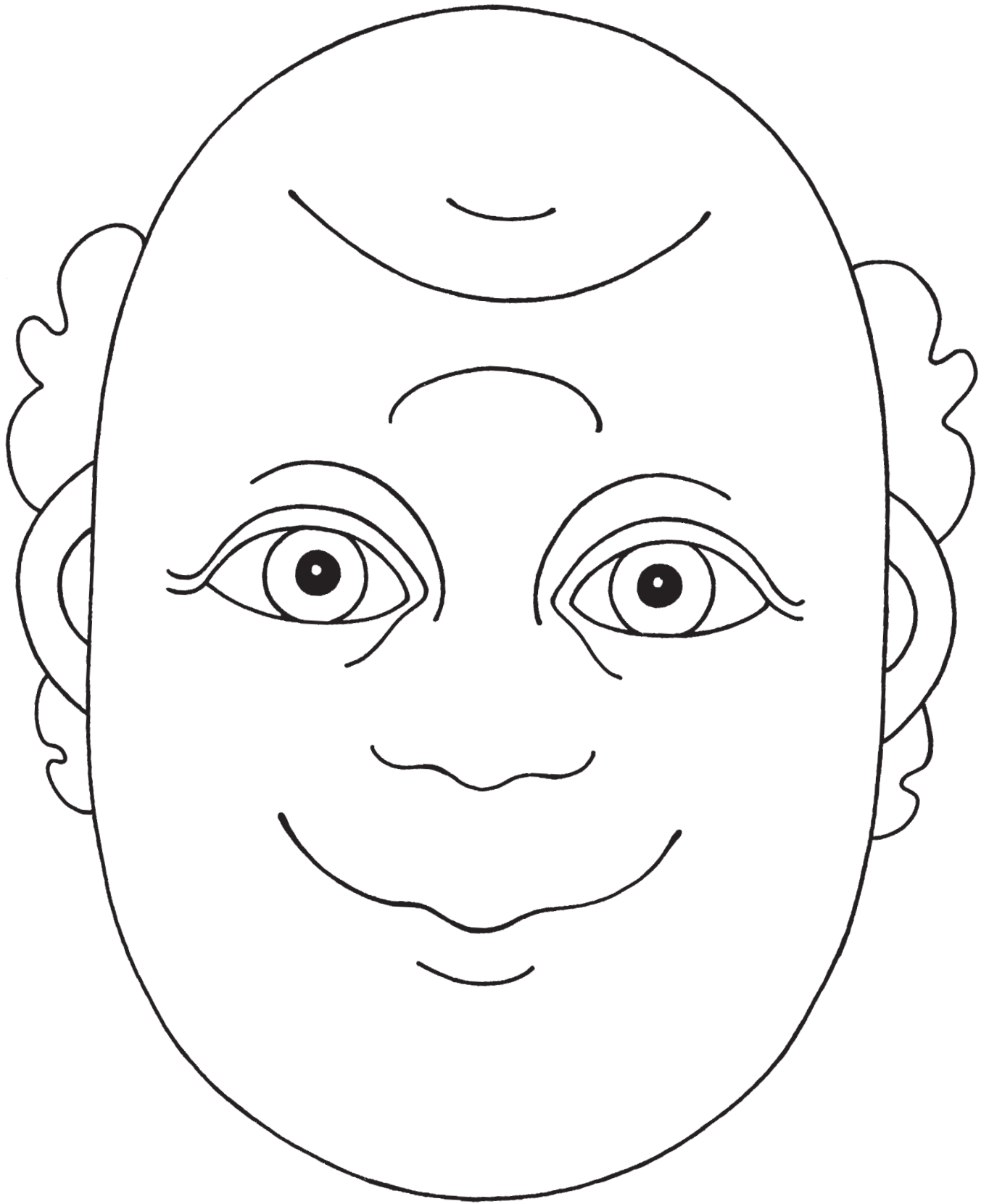
Na yame me cavuta na vosa vinaka e veisiga (*dusia na gusu*)

Na loma vinaka me cakacaka ka qito

Rau mamarau na yava dau cici (*dusia na yava*)

Me na marautaka na veisiga kece.

2. Lagata na sere "If You're Happy" (*Children's Songbook*, p. 266) Mo qai matanataka me vaka na kena vosa. Taleva vakarua ka vakuria na iyatuvosa me vaka ka vakaraitaki toka e na boto ni vola ni sere.
3. Me ra mata mamarau kece na gone, na mata mamarau na mata rarawa, na mata cudrucudru kei na mata ocaoca. Vakamacalataka ni rawa ni ra tukuna na nodra vakila mai na tagi se vakaucaca. Ni da tukuna tiko na veika eda vakila sa solia tiko na vakacegu vei keda.

E Rawa Ni'u Vakayacora na Veika e Vuqa

Lesoni
22

KENA INAKI

Me ra vukei na gone yadua me ra kila ni ra luvena na Tamada Vakalomalagi e rawa talega vei keda me da cakava e levu sara na ka.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na 1 Samuela 17.
2. Veitaratara kei ira na itubutubu ni gone yadua e na kalasi mo na kila kina na ka e rawa ni qarava vakavinaka na gone se sa qai vulica tiko me na cakava.
3. Me vakarautaki e so na tikitikinipepa kei na veivakavuvuli rawarawa me vaka: Vakasausau, wili ki na tolu, wavokita na rumu, lade, droinitaka e dua na ka mokimokiti, (e na papanivolavola se tikinipepa) tucake yavai dua, roqota na ligamu se dusia e dua na ka ka roka karakarawa. Me vakalevu sara na tikitikinipepa me rauta na lewe ni kalasi. Mo qarauna vinaka o ira na gone ka tu vakaca na ituvaki ni yagodra, me tu ga na veika e dui rauti ira me ra cakava.
4. Me volai yadudua na yacadra na gone e na tikitikinipepa.
5. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Na kau ni siwa (ke vinakati me taurivaki, raica na Lesoni 11)
 - c. Dua na ka vakalomana me maroroi kina na yaca (galala digidigi)
 - d. iYaloyalo 1-5, Vuvale kei na Gone Dramidrami (62307), iyaloyalo 1-10, Masu Vakamatauvuale (62275), iyaloyalo 1-38, Era Veicaqe na Gone, 1-51; Veivukei e na Cakacaka ni Vuvale (62313), iyaloyalo 1-52, Vakamatei Koliaci o Tevita (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 112, 62071).
6. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

Me kila na qasenivuli: Mo rokova na nona vakila e dua na gone e na nomu kalasi ka sega soti tu ni vinaka na ituvaki ni nona bula. Raica ga na veika e rawa ni cakava ka sega soti na ituvaki ni yagona.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Lobika na tikinipepa kei na yaca ni gone sa volai tu kina ka biuta e na loma ni boulu se e na fulowa me qai taurivaka na kau ni siwa se na ligana me tomika mai kina na tikinipepa. Qai taroga se yaca i cei e volai tu kina me tucake taravi iko. Tukuna vei ira e na kalasi ni gone oqo e rawa ni cakava vakavinaka sara e so na ka se sa vulica sara tikoga me na cakava. Tokaruataka na ka o kaya me yacova ni ra sa vakaitavi kece sara na gone e na nodra digitaka na yaca mo qai vakaraitaka na veika baleti ira na gone yadudua. Vakacaucautaki ira na gone e na veika era sa rawata kei na veika era sa vulica tiko oqo.

E Rawa ni Cakava na Yagoda e Vuqa Sara na Ka

Sere

Lagata vata kei ira na gone na sere "Au Luve Ni Kalou" (*Children's Songbook*, p. 2).

Au luve ni Kalou
E a talai au mai,
Au sucu ka susugi mai
Ka dau karoni tu.

Me'u tuberi ka liutaki,
Tikotiko ga.
Me'u vulica rawa tu
Na bula vou ko ya.

- O cei na tama ni yalomu?
- O cei e talai iko mai ki vuravura mo mai vakayago?

Taleva lesu tale vei ira na gone ni Tamada Vakalomalagi sa tuvana rawa tu me da lako mai ki vuravura me da mai vakayago. Vakamacalataka ni gadreva tu me da mai vulica e levu sara na ka me da cakava e na yagoda ka gadreva me da vakayagataka na yagoda e na sala dodonu, me rawa kina ni da na tautauvata kei koya.

- Na cava o rawa ni cakava e na ligamu? na yavamu? na gusumu? na matamu?

Vakaraitaka na iyaloalo 1-5, Na Matavuvale vata kei na dua na Gone.

- Na cava o nanuma ni rawa ni cakava na gone oqo?

Taroga na veitaro oqo se kena e tautauvata me dusimaka se cava sara mada na ka era vulica rawa na gone e na gauna era a susugi mai kina ni ra se lailai.

- E rawa ni lako na gone dramidrami?
- E rawa ni vosa na gone dramidrami?
- E rawa ni vakani koya vakaikoya na gone dramidrami?
- E rawa ni vakaisulutaki koya na gone dramidrami?
- E rawa ni vakaukauwa yago me uluna sobu ka yavana cake na gone dramidrami?
- E rawa ni lagasere na gone dramidrami?
- E rawa ni vodoka na basikeli na gone dramidrami?

Vakamacalataka ni o ira na gone era tubu tiko ka ra na vulica e levu sara na ka me ra na cakava. Yadua e na dua na gauna. Vakaraitaka na iyaloalo 1-10, 1-38, 1-50, kei na 1-51. Me taura tu e dua na gone na iyaloalo me ra qai vakamacalataka na vo ni gone na ka e yaco tiko e na iyaloalo. Ni ra sa saumi taro kece na gone, vakavinavinakataka ira e na veika era sa kila rawa ni rawa ki na yagoda me vakayacora.

iTavi Qaravi Vata

Me ra qai digia e dua na tikiipepa e volai koto kina na ivakasala. Wilika e cake na ivakasala me qai vakayacora na gone na ka e tukuni tiko kina. Me ra tovolea kece sara na gone.

- Na cava o sa vulica rawa mo cakava oqo?
- Na cava o gadreva mo vulica se cakava ni o sa na cauravou?

Tukuna vei ira na gone nomu vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi e na yago e solia vei keda ni rawa ni cakava e levu sara na ka.

E Rawa ni Vukei keda na Tamada Vakalomalagi Me da Cakava e Vuqa na Ka.

Tukuna vei ira na gone ni so na gauna eda dau kerei me da cakava na veika dredre.

- Na cava soti beka o sa cakava e sa rui dredre?
- O cei e rawa ni vukei keda me da vulica ka cakava na veika oqo? (Tubutubu, tukada se ganeda, qasenivuli.)
- O cei me da masuta na nona veivuke ni sa tu e matada na veika dredre me da cakava? (Tamada Vakalomalagi.)

Vakamacalataka talega ni o Jisu Karisito sa rawa ni vukei keda ke dredre na veika eda cakava.

iTalanoa

Vakaraitaka na yaloyalo 1–52 Nona Vakamatei Koliaci o Tevita, ka tukuna na i talanoa kei Tevita vata kei Koliaci ka volai tu e na 1 Samuela 17 Vakamacalataka ni o Jisu e a vukei Tevita me vakayacora na itavi dredre o ya.

- O cei e a vakarerei ira na sotia ni Isireli? (Raica na 1 Samuela 17:4–8)
- E a vakararavi vei cei o Tevita me vukei koya? (Raica na 1 Samuela 17:37)

iVakadinadina

Vakaraitaka nomu vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi me baleta na yagomu kei na veika e dau cakava. Vakayaloqaqataki ira na gone me ra masuta na Tamada Vakalomalagi me vukei ira me ra vakayagataka na yagodra me cakava na veika vinaka.

**ITAVI QARVI VATA
NI VEIVAKABUL-
ABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Lagata vata kei ira na gone na sere, “Do As I’m Doing” (*Children’s Songbook*, p. 276) se na “Fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253) ka vakayacora na matana e veiraurau. Laivi ira na gone me ra vakatututaka mai na matana ni veitikina.
2. Me soli vei ira na gone na pepa kei na peniroka me ra vola e dua se levu na veika e rawa ni ra cakava. Vola e *rawa vei au me’u cakava e levu na ka* e na nodra dui pepa na gone.
3. Vukei ira me ra vakatulewataka e so na ka e rawa me ra cakava e vale me ra vukea kina e dua, me vaka na vakarautaki ni teveli, taviraki ni fulowa se vakania na manumanu susu. Taleva lesu vei ira me ra vakarogotaka vei ira nodra itubutubu ni oti na Lalai me rawa vei ira na itubutubu me ra vukei ira me ra cakava.
4. Tokaruataka e so na itavi qaravi vata ni lesoni 16 ki na 20.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Me ra tucake na gone ka lagata na sere oqo e na ilagalaga ni “Once There Was a Snowman” (*Children’s Songbook*, p. 249). Mo vakalekalekataki iko sobu ka cuva ni lagati na imatai ni tikina ka vakadodo ni lagati na ikarua ni tikina.

Once I was a baby, baby, baby,
Once I was a baby, small, small, small.

Now I'm growing bigger, bigger, bigger,
Now I'm growing bigger, tall, tall, tall!

Me ra qai veitalanoataka na gone na veika era a vulica ka cakava e na gauna
era se gone lalai kina.

2. Matanataka na iTavi Qaravi Vata ni lade yavai dua, vakasausau na ligamu, se
lade balavu, qai tarogi ira na gone me ra tukuna na veika o sa vakayacora. Ia me
ra vakatotomuria na gone na veimatana oqori. Solia vei ira na gone me ra
matanataka yadudua. Me ra qai tukuna mai na vo ni gone se matana cava soti o
ya me ra qai vakatotomuria.

KENA INAKI

Me ra vukei na gone yadua me ra kila ni Tamada Vakalomalagi sa tuvana tu e na nona ituvatuva na veika me baleti keda me da okati ki na dua na matavuale e gadrevi keda ka lomani keda.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Luke 1:26–35.
2. Mo kila vinaka na veimatavuvale ni gone yadua e na nomu kalasi ka tu vakarau mo tukuna e so na ka dina e yaco tiko vei ira yadudua me vaka na sucu ni gone vou, nona kaulotu o tuakana se ganena, se na nodra veitosoyaki na matavuvale.
3. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Joke kei na kena ibokoboko.
 - c. iYaloyalo 1–5, Na Matavuvale vata kei na dua na Gone (62307); iyaloyalo 1-7, Matavuvale Veilomani; iyaloyalo 1-16, Na Sucu nei Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 201; 62495); iyaloyalo 1-23, Na Sova kei na Luve ni Manumanu Vuka; iyaloyalo 1-51, Na Matavuvale cakacakavata tiko (62313); iyaloyalo 1-53, Qito ni Vakamatavuvale (62384).
4. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
Me kila o qasenivuli: Mo kauwaitaka na ituvaki ni matavuvale e nodra na gone e na nomu kalasi. Vukei ira na gone me ra kila na bibi ni matavuvale, e sega walega ni wiliwili e tiko e na matavuvale, ia me ra veilomani vakaiira ka duavata na lewe ni matavuvale.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-23, Na Sova kei na Luve ni Manumanu Vuka. Solia na gauna me ra veitalanoataka na gone na iyaloyalo, ka ra vakilakila na manumanu kei na kena sova

- O cei e tara na sova ni manumanu?
- Na cava e vinakata kina na luve ni manumanu me vakatinani ka vakatamani me maroroi ira (me vakani ira me ovici ira me ra katakata ka me taqomaki ira talega mai na veika rerevaki).
- Ni sa tubu ka kaukauwa sara na luve ni manumanu o cei e na vakavulici koya me vuka?

Vakamacalataka na luve ni manumanu e okati ki na dua na matavuvale ka rawa ni veivuke e na veika eratou vinakata.

Au Okati ki na Dua na Matavuvale

- O okati li ki na dua na matavuvale?
- Na cava o gadreva kina e dua na matavuvale me maroroi iko?

Vakaraitaka na iyalo 1-5, Na Matavuvale vata kei na dua na Gone. Taleva Iesu mada na ituvatuva nei Tamada Vakalomalagi me baleti keda yadudua me da lako mai ki vuravura ka mai tiki ni dua na matavuvale. Vakamacalataka ni sa sucu e dua na gone e sega ni rawa me qaravi koya. E sega ni rawa me vakani se vakasulumi koya. E gadrevi e dua na matavuvale me maroroi koya.

- O cei e susugi iko cake mai na gauna o se qai sucu kina?
- Na cava soti na veika ka vakayacora na nomu matavuvale vei iko mai na gauna o se gonelailai kina?
- Na cava e so na ka e cakava tiko vei iko na nomu matavuvale?
- O cei e navuca vei iko mo okati ki na dua na matavuvale?

Vukei ira na gone me ra kila na mamarau ni nodra matavuvale e na gauna ni nodra sucu mai. Vakabibitaka vei ira ni nodra itubutubu kei ira na vo ni nodra matavuvale era lomani ira ka gadreva vakalevu me ra bula mamarau.

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "Au Luve Ni Kalou" (*Children's Songbook*, p. 2).

Au luve ni Kalou,
E a talai au mai,
Au sucu ka susugi mai
Ka dau karoni tu.

Me'u tuberi ka liutaki,
Tikotiko ga.
Me'u vulica rawa tu
Na bula vou ko ya.

Vakaraitaka na iyalo 1-16, Na Sucu nei Jisu, ka vakamacalataka ni o Jisu Karisito a sucu mai ki na dua na matavuvale e na nona lako mai e na vuravura oqo (raica na Luke 1:26–35).

- O cei so ka tiko oqo e na iyalo 1-16?
- O cei na tinai Jisu?
- O cei na tamai Jisu? (Vukei ira na gone me ra kila ni tamai Jisu na Tamada Vakalomalagi, e tamata vinaka sara o Josefa ka digitaki koya na Tamada Vakalomalagi me maroroi Meri kei Jisu).
- Na cava na nomu nanuma erau vakila o Meri kei Josefa me baleti Jisu?
- Na cava o nanuma erau vakayacora o Meri kei Josefa me rau maroroi Jisu kina ni se gonelailai?
- O cei e navuca me wiliki o Jisu ki na dua na matavuvale me lomani ka maroroi koya?

Erau Lomana na Veimatavuvale Kece Sara na Tamada Vakalomalagi Kei Jisu

Vakaraitaka na iyaloalo 1-7, Matavuvale Veilomani. Vakamacalataka ni so na matavuvale e tiko kina na tama kei na tina, ia e so na matavuvale e tiko ga kina e dua ga vei rau na tama se na tina. E so na matavuvale e tiko kina na nodra i tubu-tubu na tama se tina me vukea na tuberi ni gone. E so na matavuvale e levu kina na gone ia e so tale e tikoga kina e dua se sega sara ga na gone. Vukei ira na gone me ra kila ni veimatavuvale kece sara e duidui, ia e lomani keda kecega vakatautauvata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.

iTavi Qaravi Vata

Sureti ira na gone me ra talanoataka na nodra dui matavuvale. Yadua e na dua ga na gauna, vukea na gona yadua me vola e na papanivolavola e so na iyaloalo rawarawa sara me matataka na lewe ni nona matavuvale. Me qai tukuna e cake na gone na yacadra na lewe ni nona matavuvale kece ka mo qai wilika na kedra i wiliwili taucoko. Ni sa cava, wasea vei ira na lewe ni kalasi e so na ka o sa bau vulica rawa me baleta na nodra matavuvale.

Erau Gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me ra Vakaraitaka na Nodra Veilomani Vakaiira na Lewe ni Matavuvale

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na sere "A Happy Family" (*Children's Songbook*, p. 198).

I love mother; she loves me.
We love daddy, yes sirree;
He loves us, and so you see,
We are a happy family.

(Mai na sere *Merrily We Sing*, © 1948, 1975 ka taukena na Pioneer Music Press, Inc. [e iwase ni kabani Jackman Music]. Kerei me taurivaki eke.)

- O kila vakacava ni lomani iko tiko na nomu matavuvale?
- Na cava o dau cakava me ra kila kina na nomu matavuvale ni ko lomani ira?

Vakaraitaka na iyaloalo 1-53, Qito Vakamatavuvale.

- Sa ikoya oqo na matavuvale mamarau? O kila vakacava?
- Na cava o gadreva mo cakava vata kei iratou na nomu matavuvale?
- Ni da sa veilomani kece, na cava o vakila?

Vakaraitaka na iyaloalo 1-51, Cakacaka Vata ni Dua na Matavuvale.

- Na cava e cakava tiko na matavuvale oqo?
- Na cava o dau cakava mo vukea kina na nomu matavuvale?
- Ni o vukea e dua na lewe ni nomu matavuvale o na vakila vakacava?

iTavi Qaravi Vata

Me ra vakananuma o ira na gone e so tale na sala me ra vukea na nodra matavuvale me vaka na tuvani vinaka ni iyaya ni vakatatalo, qito vata kei tacina lailai, se masi yaya ni kana me ra cakava ga na ka era dui nanuma. Vakayaloqaqataki ira me ra vukea nodra matavuvale e na loma ni macawa.

iVakadinadina

Wasea na nomu vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi, e na veivakalougatataki e na nomu mai sucu e na nomu matavuvale.

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Digitaka e so na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki mo vakayagataka e na gauna ni leseni.

1. Lagata tale na sere “A Happy Family.” Digitaka e va na gone me ratou vuvale e na sere. Me ratou taura e dua na ivakatakilaki me dusimaka tiko na lewe ni matavuvale eratou matataka tiko. Tucake tu e dakudratou ka dusia na ului koya e sa matataka donu tiko ni o lagata na sere, se cavuqaqataka tiko vei ira na gone. Me lagati vakarua na sere ka solia na galala vei ira na vo ni gone me ra matataka na matavuvale e lewena me ra vakaitavi kece sara kina.
2. Talanoataka vei ira na gone na nona i vakamacala o Penijamini na tui me baleti ira na matavuvale e volai e na Mosaia 4:14—15. Wilika e cake na iotioti ni veimama ni tikina e15. Me ra dui vakatututaka na gone na veisala cava era nanuma ni rawa me ra veiqaravi ka veilomani kina na lewe ni matavuvale yadua.
3. Vukei ira na gone me ra cakava na qito vakaliga oqo.

Noqu Matavuvale

Oqo ko tinaqu totoka (*dusidusi ni turaga*);

Oqo ko tamaqu balabalavu (*dusia nai qaqalo tubutubu siviti ira*)

Oqo ko ganequ qase (*dusia nai daradara ni mama*)

Sega ni sa oti.

Oqo na taciqu tagane gone duadua (*dusia na iloloku ni mate*),

E lailai ka lailai sara.

O cei tale na tamata ‘qo (*dusia dovidovi ni kakana*)?

O sa kila ni o au.

Dua, rua, tolu, va, lima, o sa raica (*ni o sa wilika tara tiko na veiqaqalo yadua*),

Sa dua na matavuvale vinaka

Vukea na gone yadua me ra taura cake na iwiliwili ni nodra iqaqalo me matataka na iwiliwili ni nodra matavuvale (ke mani sivia na tini na iwiliwili ni nona matavuvale e dua na gone, me qai kerei e dua na gone me veivuke). Vukea na gone yadua me wilika vakarua na iotioti ni rua na laini ni tikina, wilika na iwiliwili ni tamata e na nona matavuvale ni bera ni o kaya “Sa dua na matavuvale vinaka.”

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakaraitaka na iyaloalo 1-23, Na Sova kei na Luve ni Manumanu Vuka. Vukei ira na gone me ra matanataka na “Birds in the Tree” (*Children’s Songbook*, p. 241) e na gauna o lagata se cavuqaqataka kina:

We will find a little nest (*me vaka na bilo na ligamu*)

In the branches of a tree (*biu wavoki e ulu na liga*).

Let us count the eggs inside;

There are one, two, three (*vakaduria cake edua, rua kei na tolu na iqaqalo*).

Mother bird sits on the nest (*qovia na liga imawi biuta icake na liga imatau*)

To hatch the eggs, all three (*vakaduria e tolu na iqaqalo*).

Father bird flies round and round (*yavalata na ligamu me vaka ni o vuka tu*)

To guard his family.

2. Lagata “Here We Are Together” (*Children’s Songbook*, p. 261), vakayagataka na *tama, tina, ganeda, kei tacida* e na vanua e gadrevi kina me vakayagataki e na sere. Laivi ira na gone me ra vakasausau se danisi e na gauna o lagasere tiko kina.

Here we are together, together, together;
 Oh, here we are together in our family.
 There’s father and mother and sister and brother;
 Oh, here we are together this bright, sunny day.

3. Vukei ira na gone me ra matanataka na veitikina e tarava ni ko cavuta tiko na qaqaana:

Noqu Matavuvale

Me vakataki ira na manumanu e na sovu ni kau (*ceburaka na liga me vaka na taba*)
 E tiko na noqu vuvale (*dusi iko*).
 Era solia na kequ kakana (*me vaka ni o kana*)
 Ka vulici meu qito (*rika*),
 Me rawa niu taqomaki ka marau e na siga taucoko (*matadredredre*)

4. Lagata se cavuqaqataka na sere oqo e na dua na kena lagalaga e ganita:

O Na e lomani iko, o Na e lomani iko.
 O Ta talega, o Ta talega.
 O ira e nomudou matavuvale, o ira e nomudou matavuvale,
 Lomani iko dina, lomani iko dina.

KENA INAKI

Me vakaugeta na gone yadua me ra vakaraitaka nodra lomani ira na tacidra kei na ganedra.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Lako Yani 1:22–2:10.
 2. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai, sureta e dua na tinani gone me kauta mai na luvena ki na kalasi. Me qai kerei me tukuna se qarava tiko vakacava na luvena, okati kina na veika eratou cakava vata vakamatavuvale me bula vinaka kina na gone. Me vakaugeti me rawa ni tukuna na nona lomana dina na luvena. Kevaka e sega na tinana kei na luvena, e rawa ni sureti e dua na tina me lako mai ka kauta tiko mai na kena iyaloalo na luvena ni se gonelailai.
 3. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. Dua na matakau.
 - c. Na iyaloalo 1-2, Mosese e na Veikuta (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 106; 62063); iYaloalo 1-13, Josefa Simici (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 400; 62449).
 4. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke. Me kila o qasenivuli: Ni o sa vakavulica tiko na lesoni oqo, mo nanumi ira na gone era na rairai sega beka ni vakatacini, se vakaganeni.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaveikilaitaki tina ki na kalasi ka me qai vakamacalataka na luvena. Me ra qai taro na gone vua na tina me baleta na luvena. Me qai talanoataka o tina na nodratou kurabui na nona matavuvale e na nona sucu mai e dua na gone vou ki na nodratou vuvale.

Sa rawa ni da Lomani ira na Tacida kei na Ganeda

- Dua vei kemuni e tiko na tacina kei na ganena gonelailai?

Me ra veitalanoataka na gone ka tiko na tacidra kei na ganedra, baleti koya na gone ka tukuna talega na nodratou vakavakarau ki na gone vou.

- Dua vei kemuni e tiko na tuakana se ganena?

Me dua na gauna lekaleka me ra veivosakitaka na gone na ka baleta na tacidra kei na ganedra. Vakadreta vei ira me ra kila ni ko sa vakamacalataka oti vei ira e na lesoni sa oti na veika e so era duidui kina na veimatavuvale. E so e levu sara na tacidra kei na ganedra so e lewe vica ga, ka so e sega sara ga. Veitalia se lewe vica na tacida se ganeda e dodonu ga me da lomani ira ka vukeyi ira.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-13, Josefa Simici, ka vakamacalataka na Parofita o Josefa Simici, e imatai ni Peresitedi ni Lotu, e a tiko na tacina na yacana o Hyrum ka dau lomani koya sara vakalevu. O Hyrum kei Josefa erau dau veilomani ka veivukei e na gauna erau bula voli kina. Mo qai cavuta ga mai na veika o nanuma ka talanoataka na nona vukei Josefa o Hyrum:

E na gauna ni gone nei Josefa Simici e a tauvi koya e dua na mate bibi sara. Sa toso cake tikoga na mosi ni yavana. Sa vakatekivu me tauvi mate mai na tinana e na nona qaravi koya e na siga kei na bogi ka gadreva vakalevu me bau vakacegu. E a kerea o Hyrum na tuakai Josefa ke rawa ni sosomitaki tinana. O irau na nona itubutubu sa tu na nodrau vakanuinui kece sara ni rawa vei koya me qaravi Josefa, erau a duavata kina. Sa dau tiko voli ga o Hyrum e yasai tacina me vica vata na siga. E dau laveta na yavai Josefa ka vakataqara e ligana ni sa ikoya walega qori na sala e bau rawa kina ni solia vei Josefa na vakacegu mai na mosimosi ni yavana. (see Lucy Mack Smith, *History of Joseph Smith*, ed. Preston Nibley [Salt Lake City: Bookcraft, 1954], p. 55).

- O kila vakacava ni lomani Josefa dina o Hyrum na tuakana?

Vakamacalataka ni dua na sala e rawa me da vakaraitaka na noda lomani ira na tacida kei na ganeda na noda vukei ira.

E Rawa ni da Vukei ira na Tacida kei na Ganeda

- O na vukea vakacava na tacimu kei na ganemu?
- Erau a vukei iko vakacava na tacimu kei na ganemu?

Vakamacalataka e so na ivukivuki era rawa ni vakaraitaka o ira na gone vei ira na tacidra kei na ganedra. Me ra vakaduria na gone na nodra i dovidovi ni kakana kevaka na ivukivuki oqori sa ikoya na sala ni nona vukea na tacina se ganena, ia me ra lobika tale nodra idovidovi ni kakana ke sega ni o ya na sala ni nona vukea na tacina se ganena. Sa rawa ni ko vakayagataka e so na vakasama e tarava:

- Drau vakayagataka vata nomu iyaya ni vakatatalo kei na ganemu.
- Taura na polo nei tacimu ka kakua ni kerea.
- Vukei ganemu e na nona tomika cake nona iyaya ni vakatatalo.
- Kerea nona veivakadonui na tacimu mo qitotaka na nona polo.
- Segani vakadonuya mo drau qito vata kei ganemu.
- Dau yalovinaka ni rarawa voli o tacimu.
- Qito vata kei ganemu ni tiko duadua voli.

E rawa ni da veivuke vata vei ira na tacida kei na ganeda gonelalai

Vakamacalataka ni dau dredre e na so na gauna ni ra sucu na gone vou ki na dua na matavuvale me vaka ni dau taura vakalevu na nodra gauna kei na nodra veikauwaitaki na itubutubu. Vukei ira na me ra kila ni dina ga ni ra na osososo sara vakalevu na itubutubu e na veisusu vua na gone vou, erau sa lomani ira tikoga na vo ni luvedrau. Vakadeitaka vei ira na gone ni gonelalalai e gadreva tu na veivuke e na veika kecega, ia o ira na qase cake (vakataki ira e na nomu kalasi) e rawa ni ra cakava e levu na ka vakataki ira se vei ira na tacidra se ganedra.

- E rawa vakaevi mo vukei rau na nomu itubutubu kei rau na tacimu kei na ganemu?

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki	Vakaraitaka vei ira na gone na nomu roqota vakamatau na matakau gone. Vukei ira me rawarawa ga na nodra sere ni vakaweilei <i>ira se lagata na sere</i> “Au Luve Ni Kalou” (<i>Children’s Songbook</i> p.2) me na veivuke e na roqoti ni matakau.
	Au luve ni Kalou, E a talai au mai, Au sucu ka susugi mai Ka dau karoni tu.
	Me’u tuberi ka liutaki, Tikotiko ga. Me’u vulica rawa tu Na bula vou ko ya..
iTalanoa	Vakamacalataka ni o Mosese e dua na ganena e qase mai vei koya ka dau lomani koya ka vukei koya e na gauna ni nona gonelailai. Vakayagataka na iyaloalo 1–2, Mosese e na loma ni Veikuta, taleva tale na italanoa ni gonelailai o Mosese ka tukuni e na Lako yani 1:22–2;10. Vakabibitaka nona qaravi Mosese voli mai o Miriama.
	<ul style="list-style-type: none"> • Na sala cava e vukei Mosese kina o Miriama?
iVakadinadina	Wasea na nomu vakila na bibi ni veiganeni e na nodra dau veivuke. Kevaka e rawa, wasea na veika o sotava e na gauna ni nomu gone, drau dau veivukei kina vakaveitacini. Tukuna vei ira na gone kevaka eda vukei ira na tacida kei na ganeda eda sa vakaraitaka tiko na noda lomani ira. Vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi e na nona vakatikori keda ki na dua na matavuvale.

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Me ra vakayagataka na gone na pepa kei na peniroka se penikau me ra droinitaka na iyaloalo ni tacidra se ganedra. Me ra vakaitavi yadudua na gone ka vakaraitaka na kedra iyaloalo ka veitalanoataka na tacidra kei na ganedra. Vakauqeti ira na gone me ra dau tukuna na veika era gadreva me ra cakava vata kei ira na tacidra kei na ganedra.
2. Mo kauta mai e yadua na kedra iyaloalo na gone me ra qai kilakila se o cei na gone o ya. Mo raica vinaka me kakua ni kadresu na iyaloalo ni sa vakasukai tale vei rau na itubutubu. Vakaraitaka talega vei ira na gone e tiko na tacidra kei na ganedra qase cake ni o ira talega era a vukei ka susugi cake mai e na gauna ni nodra gone.
3. Lagata se cavuqaqataka na vosa ni sere “Fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253), vakayagataka na iyatuvosa me buli, “Making my bed is fun to do,” se “Setting the table is fun to do,” me vakatotomuri na kena icakacaka.
4. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “When We’re Helping” (*Children’s Songbook*, p.198), veisautaka na ganena se tacina me tinana se lagata na ikarua ni tiki ni “A Happy Family” (*Children’s Songbook*, p. 198).
5. Kauta mai na kedratou itaba na nomu matavuvale ka tukuna vei ira na gone baleti tacimu kei na ganemu. O na via wasea vei ira na gone e so na veika taleitaki dou sotava vata vakamatavuvale.

6. Vakayagataka e so na ka vaka na matakau lailai, dua na basikete se kateni, na itutuvi se na ivesu ni domo, o vukei ira na gone me ra dramataka na italanoa me baleti Miriama kei Mosese e na veikuta.”

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Biuta e dua na ka lailai ka rawarawa ni kilai ka ra dau vakayagataka na gone lalai ki na dua na taga se sitokini levu me ra qai kilakila na gone se cava era tara e loma ni taga se sitokini ia me ra kakua sara ni raica.
2. Lagata na sere se cavuta na qaƣana ruarua ni “A Happy Family” (*Children’s Songbook*, p.198). Ni o sa lagasere tiko, mo ni qai veitauriliga ka tuva wavoki kei ira na gone, se mo matanataka e so na matana rawarawa sara ka veirauti kei na sere.
3. Vukei ira na gone me ra matanataka na veiqito ni qaƣalo ni liga ka tarava ni o sa cavuta tiko na kena veivosa:

Oqo na ka e dau cakava na gonelailai
E vakasausau (*vakasausau*)
Oqo na ka e dau cakava na gonelailai
Pikabu au sa raici iko (*qitotaka na Pikabu e ligamu*)
Oqo na ka e dau cakava na gonelailai
Qasi, qasi, qasi, qasi (*me vaka e lako na nomu iqaƣalo e macawa*)
Oqo na ka e dau cakava na gonelailai
Moce, moce, moce, moce (*vakataqara na kumimu e ligamu*).

4. Me ra matanataka na gone na itavi qaravi vata e tarava, ka mo qai cavuqaƣataka na qaƣana.

Na Gonelailai o Mosese

E davo e na boto na gonelailai o Mosese (*dovia edua na liga ka biuta e loma na kena ikarua*).

E vakaraici koya voli mai na ganena daulomani e na nona vuni voli e na veico (*iro mai e na maliwa ni nomu iqaƣalo*).

E raici koya e dua na raluve (*kala iliu ka rai sobu*) ka roqoti koya (*me vaka ni o vakarau roqo gone*);

E a kaya, “Au na kauta na gonelailai oqo ka maroroi koya (*me vaka ni o mea tiko na gone*).

(Mai na *Fascinating Finger Fun* nei Eleanor Doan. © 1951. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra vakila na nodra lomani ira na lewe ni nodra matavuvale.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Luke 1:36–44, 56.
2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolatabu.
 - b. iYaloyalo 1-7, Matavuvale Veilomani; iyaloyalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 208; 62133); iyaloyalo 1-54, Valetabu e Salt Lake (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 502; 62433), se dua na iyaloyalo (se itaba) ni valetabu ni nomu vanua se yasayasa.
3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

**ITAVI QARAVI
VATAVAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Lagata vata kei ira na gone na “A Happy Family” (*Children’s Songbook*, p. 198).

I love mother; she loves me.
We love daddy, yes sirree;
He loves us, and so you see,
We are a happy family.

I love sister; she loves me.
We love brother, yes sirree;
He loves us, and so you see,
We are a happy family.

(From *Merrily We Sing*, © 1948, 1975 by Pioneer Music Press, Inc. [e tabana ni Jackman Music]. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

Me ra tukuna na gone na veika era vakayacora vata kei na nodra matavuvale e na loma ni macawa sa oti. Me ra tukuna na gone yadua na yaca ni dua na lewe ni nodra matavuvale me vaka na yaca i tata, nau, tuakana, tacina, se ganena.

- O cei tale e wiliki me lewe ni nomu matavuvale?

**O ira Na Tubuda, Nei, Momo, kei ira na Tavaleda Era Tiki Bibi ni Noda
Matavuvale**

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-7, Matavuvale Veilomani.

- Na gaunisala cava e tautavata kina na matavuvale oqo kei na nomu matavuvale?
- Na sala cava erau duidui kina na matavuvale oqo kei na nomu matavuvale?
- Evei vei iratou e na iyaloyalo oqo o bubu kei tutu?

Vakamacalataka ni o ira na tubuda era nodra itubutubu na tinada kei na tamada. Eda vakatubuda kece, dina ga ni so na gauna eda sega ni dau kilai ira vinaka sara baleta ni ra sa mate se eda bula veiyawaki tu vata kei ira.

- E vica vei kemuni e kilai ira na tubumuni?
- Era vakaitikotiko volekati kemuni se yawa sara o ira na tubumuni?
- Na cava o dau vinakata mo cakava vata kei ira?

Sere

Lagata se cavuqaqataka na imatai kei na ikarua ni tikina ni “Grandmother” (*Children’s Songbook*, p. 200), ka vakayagataka na matana e tarava. Tokaruataka ke gadrevi, ka vakayagataka na *tutu* me sosomitaka na *bubu* e na iotioti ni laini e na veitikina.

You give me a kiss (*biuta na iqaqalo e na tebenigusu; oti qai biuti ira tani*).

You smile when you see me, too (*matadredredre*).

I wish every child in the whole wide world (*dolava na ligamu*)

Had a grandmother just like you (*dusi*).

You read me a book (*me vaka ni o taura tu edua na ivola*).

You sing me a song (*dolava tu na gusumu me vaka na lagasere*).

You whisper you love me, too (*qovia na ligamu ki gusumu*).

I wish every child in the whole wide world (*dolava na ligamu*)

Had a grandmother just like you (*dusi*)

- O cei tale e tiko e na nomu matavuvale? (Nei, momo, tavaleda).

Vakamacalataka vakalekaleka na sala era veiwekani kina na noda nei, momo kei na tavaleda, (me kena ivakaraitaka na nomu momo sa ikoya na ganei tinamu se taci tamamamu. Me ra qai tukuni ira na nodra nei, momo, tavaleda, o ira na gone.

iTalanoa

Vakaraitaka na iVolatabu ka vakadeitaka vei ira na gone ni da rawa ni wilika na veika me baleta na bula nei Jisu e na ivola oqo. Dolava ki na Luke 1:36–44 ka vakamacalataka na gauna e se bera kina ni sucu o Jisu, e a lako o Meri me sikovi Elisapeci na tavalena a sa bukete tale tikoga. E a vakatokai na luvei Elisapeci me o Joni ka tavalei Jisu ka nona itokani talega. Ni rau sa uabula o Joni kei Jisu, e a qai papitaisotaki Jisu o Joni. Vakaraitaka na ialoyalalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso, ka me ra dusi Jisu kei Joni na gone.

Era Noda iTokani Vinaka O ira Na Lewe Ni Noda Matavuvale

Vakamacalataka ni noda itokani vinaka o ira na lewe ni noda matavuvale. Kevaka e dua na wekamu e dau voleka vei iko, tukuna vei ira na gone na veika o dau vakila me baleti koya.

- Na cava na vuna o dau via tiko vata ga kina kei na nomu matavuvale?

Sere

Lagata vata kei ira na gone na “A Happy Family.” Mo okati ira na nei, momo, tavalemu, kei ira na tubuda.

- Na cava o dau cakava vei ira na nomu nei, momo, tavalemu, kei ira na tubumu?

Tukuna vei ira na gone na nomudou sota vata vakamatavuvale se dua na gauna dou soqoni vata kina vakamatavuvale me baleta e dua na soqo namaki. Me ra talanoataka na gone na soqoni ni marau se veisikovi vakamatavuvale era nanuma rawa.

Vakamacalataka ni rau a navuca vata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me da tiko vata vakamatavuvale me tawamudu. Vakaraitaka na ialalayalo 1–54

Valetabu e Salt Lake, se dua na iyaloalo se itaba ni dua na valetabu ni nomu vanua se yasayasa. Vakamacalataka vakalekaleka kevaka eda vakamau e na valetabu ka qai kilikili ka savasava, sa rawa ni da na tiko vata vakamatavuvale me tawamudu.

iVakadinadina

Tukuna vei ira na gone na nomu lomani iratou na lewe ni nomu matavuvale. Vakabibitaka ni sa ka ni veivakalougatataki vei keda na noda matavuvale. Vakauqeti ira na gone me ra dau loloma ka caka vinaka vei ira na lewe ni nodra matavuvale.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauana ni lesoni.

1. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai, kerea na tubuna e dua vei ira na gone, se dua na tubu ni gone e na loma ni tabacakacaka me sikova yani na kalasi. Me tukuna na vulagi sureti na nona lomani ira na makubuna. (Se e rawa mo sureta e dua na nei, momo, se tavalena e dua vei ira na gone, me vosa e na veilomani ni matavuvale taucoko).
2. Kauta e dua se sivia na itaba ni nomu matavuvale, vakabibi o koya ka ra tiko kina na tubudra na gone, nei, momo se tavaledra. Me ra vaqarai iko na gone kei ira kece era kila (me vaka na watimu se o ira na luvemu) e na itaba. Tukuni ira talega na vo ni tamata e na itaba vei ira na gone.
3. Solia vei ira na gone yadua na ivakatakilakila ka volai tu kina na yaca ni dua na lewe ni matavuvale me vaka na "Nau," "Tata," "Taciqu," "Ganequ," "Bubu," "Tutu," "Momo," "Nei," se "Tavale." (Kevaka e vica walega na gone e tiko e na nomu kalasi, vakayagataka e vica walega, na veiyaca oqo; ke levu na gone e tiko e na nomu kalasi, e na sivia na dua na gone e na tautauvata na yaca era na taura.) Me ra qai lako mai ki liu na gone e na gauna o sa kaciva kina na yaca e tiko e na nodra ivakatakilakila. Vakamacalataka ni sa ka bibi na matavuvale ka kena inaki me ra tiko vata. Me ra tuva wavoki na gone ka veitauri liga. Kerei ira me ra cakava e so na matana ni ra veitauriliga tiko, me vaka na wiricaki liga, lako wavoki, kei na lagati ni "A Happy Family."
4. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "I Have a Family Tree" (*Children's Songbook*, p. 199).
5. Me ra droinitaki tubudra na gone, se so tale na wekadra. Me ra vola na yaca ni droini, *O Rau na Tubuqu*, se cava e ganita.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Cakava e dua na kateni se taga me qai tiko e delana e dua na uto me vakatakilakila ni loloma. Kotiva na veiyaloalo se droini rawarawa me vakaraitaki ni lewe ni vuvale se vuvale semati. Tarogi ira na gone, "O cei e lomani iko?" Ni ra sa sauma na gone, mo qai biuta na kedra iyaloalo na cavuti mai ki na loma ni kateni se taga yadua e na dua na gauna. Ni ra sa biu kece na iyaloalo ki na loma ni kateni se taga, mo qai taura cake ka tukuna vei ira na gone, "O ira kece sara oqo era lomani iko vakalevu sara."
2. Biuta na ikotikoti baleti ira na lewe ni matavuvale (raica na itavi qaravi vata 1, e cake) e na dela ni teveli se fulowa. Me ra vuki tani se kabulu na gone mo qai kauta tani mai e dua na ikotikoti. Me ra qai vakilakila na gone se o cei sa yali tiko.

Cakava e na kena levu o vinakata. Biuta Iesu kece tale na ikotikoti ka tukuna vei ira na gone ni vinakata na Tamada Vakalomalagi me tiko vata tale kei koya na veimatavuvale ka me kakua ni dua e yali

3. Lagata "When We're Helping" (*Children's Songbook*, p. 198), ka vakayagataka kina na yacadra na isema vakavuvale me sosomitaki *nau*. Me ra dramataka galugalu ga na gone na veika era rawa ni cakava me ra vukei ira kina na lewe ni matavuvale oqo.

KENA INAKI

Me ra kila na gone yadua ni sa vanua tabu na veivale tabu ka rawa ni ra la'ki vauci kina na vakavuvuale me tawamudu, ka me vakauqeti ira na gone yadua me ra vakavakarau me ra curuma na valetabu.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Vunau kei na Veiyalayalati 97:15–17 kei na 124:37–41. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 36, kei na “Temple” e na *Bible Dictionary*.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na Vunau kei na Veiyalayalati.
 - b. iYaloyalo 1-5, Na Matavuvuale kei na Gone (62307); iYaloyalo 1-7, Matavuvuale Veilomani; iYaloyalo 1-54, Valetabu e Salt Lake (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 502; 62433); iyaloyalo e so ni valetabu, me vaka e sa vakarautaki tu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 505; 62434–62448, 62566–62569, 62583–62601, 62613–62619); kei na droini e so e na mua ni lesoni.
 3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

**ITAVI QARAVI
VATAVAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Suretae dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-54, Valetabu e Salt Lake, kei na iyaloyalo ni veivaletabu tale e so, okati kina na iyaloyalo ni valetabu e na nomu vanua. Me ra tukuna na gone na veika era kila baleta na valetabu.

- O sa bau raica mada e dua na valetabu?
- Na cava o dau vakasamataka e na gauna o dau raica kina e dua na valetabu?

Veitalanoataka na totoka ni veivaletabu, vakaraitaka na dudukilagi, na veikatubaleka, kei na veikatuba. Vakamacalataka ni volai tu e na lalaga e tautuba ni valetabu na veivosa oqo *Na Vale ni Turaga*. Era dau lako ki na valetabu na lewe ni Lotu me ra la'ki vulica na veika baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu kei na nodrau lomani keda.

iTavi Qaravi Vata

Me ra dulaka cake na ligadra na gone me sivia na uludra ka bulia e dua na dudukilagi ni valetabu. Kerei ira me ra tucake vakadodonu ka balavu me vaka e dua na valetabu rairai totoka. Ka qai kerei ira me ra dabe sobu vakamalua ka vakanomodi.

E vanua tabu na valetabu

Vakamacalataka ni sa vanua tabu na valetabu (raica na V&V 97:15–17). Kerei ira na gone me ra tokaruataka na vosa *tabu*. E kena ibalebale ni valetabu sa dua na vanua uasivi ka sa dau vakavotuya mai ki na noda vakasama na veika kecega me baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

Tukuna vei ira na gone kevaka era maroroya na nona ivunau na Tamada Vakalomalagi, sa na awa ni ra lako ki na valetabu ni ra sa qase mai. Vakamacalataka ni da na dau vakayacora e so na yalayala talei vua na Tamada Vakalomalagi e na loma ni valetabu me da muria na nona ivuvau kece. Sa rawa me da vakamau e na valetabu, ka papitaisotaki e na vukudra era a sega ni papitaiso e na gauna ni nodra bula voli kina e vuravura.

Me ra vakaduria na gone e tolu na iqaqalo ni ligadra ka cavuta e tolu na ka era na rawa ni vakayacora e na loma ni valetabu e na gauna era sa na qase cake kina:

“Au rawa ni cakava na veiyalayala talei vua na Tamada Vakalomalagi e na loma ni valetabu.”

“Sa rawa me’u vakamau e loma ni valetabu.”

“Sa rawa me’u papitaisotaki e na vukudra na tani e loma ni valetabu.”

Sere

Me ra tucake na gone ka lagata se cavuqaqataka na qaqa ni matai ni tikina “I Love to See the Temple” (*Children’s Songbook*, p. 95), ka vakayagataka oqo me matana:

I love to see the temple (*me veicurumaki na iqaqalo, ka lave me vaka na dudukilai na idusidusi ruarua*).

I’m going there someday (*kalawa tiko ka mo kua ni toso*)

To feel the Holy Spirit (*vakabira e saremu na ligamu*),

To listen and to pray (*vakabira i daliga na ligamu, qai roqoliga*).

(© 1980 nei Janice Kapp Perry. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

Vakamacalataka ni da daramaka na isulu vulavula e loma ni valetabu baleta ni sa vanua tabu. E vakadeitaka vei keda na isulu ni rau gadreva na Tamada vakalomalagi kei Jisu me da savasava ka yalosavasava ka me da dau digitaka ga na ka e dodonu.

- E roka cava na isulu o tokara tiko ni kua?
- E na roka cava beka na isulu o na la’ki tokara e loma ni valetabu?

Vakamacalataka ni da na vakarokoroko e loma ni valetabu ni sa vanua tabu Eda vakasolokakana se vosa vakadomo lailai. Me ra vakasolokakanataka na gone na “Au lomani rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.” Vakamacalataka ni sa rawa me da vakila na marau kei na vakacegu e loma ni valetabu baleta eda vakila ni da voleka sara vei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

iTalanoa

Talanoataka na italanoa kei Peresitedi Lorenzo Snow e na nomu vosa sara ga vakaiko:

E sa kila tiko o Lorenzo Snow ni na parofita ni Lotu. E a lako ki na valetabu, daramaka na nona isulu vulavula, ka tekiduru e na loma ni dua na rumu digitaki me masu. E a gadreva me tukuna vua na Tamada Vakalomalagi na cava me vakayacora me liutaka kina na Lotu. E a masu ka masu ia e sega ga ni ciqoma e dua na kena isau. E na gauna e sa biuta kina na rumu ka a masu tiko kina o Peresitedi Snow, e a qai rairai vua o Jisu. E a daramaka tu o Jisu na icurucuru balavu vulavula totoka ka qai serau ka sekavula ka dredre kina vei Peresitedi Snow me rai vua. E vaka me a tucake tu o Jisu e na koula kaukauwa. E a qai tukuna vei Peresitedi Snow o Jisu na veika e a masuta tiko me kila (raica LeRoi C. Snow. “An Experience of My Father’s. improvement Era. Seviteba 1933 dv 677).

- Na cava na vuna o nanuma a la’ki masu kina e na valetabu o Peresitedi Snow ka sega e na dua tani tale na vanua? (Baleta ni rawa ni vakila ni voleka sara vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na loma ni valetabu).

Na Valetabu e Vukei ira na Matavuvale me ra Bula Vata Tawamudu

Vakaraitaka na iyalayalo 1–5, Matavuvale kei na Gone Dramidrami, kei na iyaloalo 1–7, Dua na Matavuvale Veilomani. Vakamacalataka ni valetabu e rawa ni vukea me tawamudu na veimatavuvale. Ni rau vakamau e na valetabu e dua na tagane kei na dua na yalewa ka rau talairawarawa ki na ivunau sa yalataka tu vei rau na Tamada Vakalomalagi ni rau na tiko vata ei ira kece na luvedrau me tawamudu. Eda vakatoka oqo me vauci ni matavuvale.

- O cei soti na lewe ni nomu matavuvale?
- Na cava o dau vakila e na gauna ni dou dau tiko vata vakamatavuvale?
- Na sala cava e rawa ni tiko vata kina me tawamudu e dua na matavuvale?

Vakadeitaka vei ira na gone ni rau lomana na veimatavuvale kece sara na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka rau gadreva me vauci vata me tawamudu na veimatavuvale yadudua. Vakamacalataka ni sa rawa me ra vakavakarau na veimatavuvale era se bera ni vauci e na valetabu e na nodra muria na nona veivunau na Tamada Vakalomalagi. Sa qai rawa me ra lako ki na valetabu ka vauci vakamatavuvale.

Sere

Lagata se cavuqaqataka vata kei ira na gone na qaqa ni italetale ni “Families Can Be Together Forever” (*Children’s Songbook*, p. 188) me vakavica vata.

Families can be together forever
Through Heavenly Father’s plan.
I always want to be with my own family,
And the Lord has shown me how I can.
The Lord has shown me how I can.

E Rawa Me’u Vakavakarau me’u Lako ki na Valetabu

Vakadeitaka vei ira na gone ni sa rawa me ra lako ki na valetabu o ira kece sara era sa muria tiko na nona ivunau na Tamada Vakalomalagi. Vakaraitaka na veidroini e na mua ni lesoni oqo ka me ra veitalanoataka na gone na ivunau era vakaraitaki kina. Vakamacalataka ni muri ni vunau e na vukei ira na gone me ra bula kilikili me ra qai lako kina ki na valetabu e na gauna era sa qase kina.

- Masu
- Talairawarawa vei ira na itubutubu
- Veilomani vakaikeda.
- Lako ki Lotu.
- Saumi ikatini.
- Kania na kakana vinaka (muria na Vosa ni Vuku).
- Dau dina.

iVakadinadina

Wasea na veika o vakila me baleta na bibi ni matavuvale tawamudu kei na veivakalougatataki ni valetabu. Tukuna vei ira na gone ni nodra vakavakarau ki na valetabu, na nodra dau talairawarawa vei ira na nodra itubutubu, ka vakakina ki na nona ivunau na Tamada vakalomalagi.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata mo vakayagataka e na gauna ni lesoni

1. Vukei ira na gone me ra kila ni tawamudu e gauna balavu sara. O na via tukuna beka vei ira ni dede cake sara mai na nodra waraka tiko na nodra siganisucu se na nodra sereki ka tarava; e balavu sara mai vua e dua na tamata e qase duadua ka ra kila ni bula tiko; e balavu sara mai na gauna ni bula nei Atama kei Ivi. Vakamacalataka ni tawamudu e na sega ni cava.

Vukei ira na gone me vakamatanataka na tikina e tarava e na gauna o cavuqaqataka tiko kina na veivosa oqo:

E Dede Beka na Bula Tawamudu?

How long is forever (*dusi ki ulumu me vaka ni o vakasama tiko*)?

It's longer than a year (*biuta nomu ivacu e kumimu, taqara na duru ni ligamu e na ikarua ni ligamu*).

It's longer than the time it takes (*biuta na ikarua ni vacu e kumimu, taqara na duru ni ligamu e na ikarua ni ligamu*)

For Christmas to be here.

How long is forever (*dusi ki ulumu me vaka ni o vakasama*)?

It's not too long to spend (*kure taka nomu iqaqalo*)

With families that you love (*mokoti iko*),

For it will never, ever end!

2. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai, sureta e dua vei ira na itubutubu ni gone e na nomu kalasi me mai wasea na nona nanuma me baleta na bibi ni noda vauci e na valetabu.
3. Cakava e so na ilavelave ni droini e na mua ni lesoni me baleti ira na gone yadua. Laiva me ra qai rokataka.
4. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai sureta e dua na matavuvale ka ratou se qai vauci oti ga mai e na valetabu me ratou mai wasea na veika eratou a sotava.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Vukei ira na gone me ra matanataka na ivukivuki e tarava e na gauna o cavuqaqataka tiko kina:

Ko i Au na Dauveivuke

Oqo ni'u sa levu ka balavu (*titeqe ka dodoka ki cake na liga ruarua*),

E dua na dauveivuke vinaka ko i au ni mataka.

Na dauveivuke vei ta (*vakaduria na imatai ni iqaqalo*);

O koya sa dau loloma ka vinaka;

Au na cakava e na vuku i Nau (*vakaduria na ikarua ni qaqalo*)

Na veika ga e dodonu me'u cakava.

Na dau veivuke vei ganequ (*vakaduria na ikatolu ni qaqalo*),

Kivei taciqu talega (*vakaduria na ika va ni qaqalo*);

Dau veivuke vei ira kece na noqu itau dina (*vakaduria na idovidovi ni kakana*)

Na dau veivuke ni Kalou au na tovolea sara

E noqu lomani ira na tani me vaka e sa lomani au (*roqota na liga ruarua*)

Au vinakata me'u dau veivuke ki vei ira kecega (*cowiritaka ni ligaruarua vakararaba*)

Oqo ni'u sa levu ka balavu (*titeqe ka dodoka cake na liga ruarua*).

2. Vukei ira na gone me ra matanataka na tikina ni itavi qaravi vata e tarava ni o cavuqaqataka tiko na qaqana. Tokaruataka me vaka na kena levu o vinakata.

Mo ni tucake wavoki kece ka veitauri liga. Mo ni veitauri liga tiko e na gauna tau-coko ni itavi qaravi vata.

Eda a bula vata kece tu kei na Tamada Vakalomalagi (*me toso vata kece mai ki loma, ka dulaki mai na liga ki lomadonu*).

E a talai keda sobu mai ki vuravura o koya me da mai bula kina (*toso ki tuba me dua na rigi levu*)

E solia vei keda na veimatauvuale me da lomana ka vakavulici keda (*toso vaka-veivolekati tale mai*)

Na noda matauvuale e na vukei keda me da na la'ki bula vata tale kei koya (*toso tale ki tuba me dua na rigi levu*)

3. Vakarautaka e dua na idroini rawarawa ni dua na valetabu e na pepa me ra na qai rokataka na gone.

Sa Rawa Ni'u Vakavakarau Me'u Lako Ki na Valetabu.

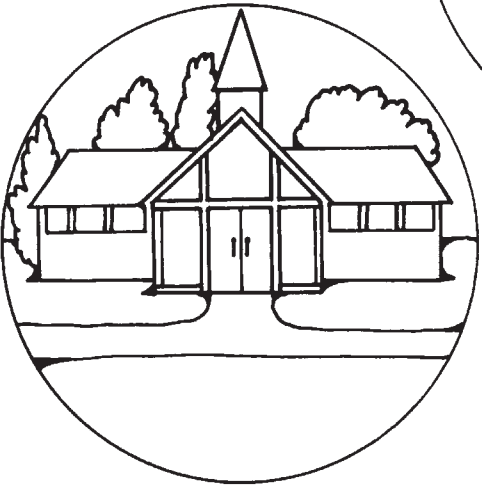
Masu

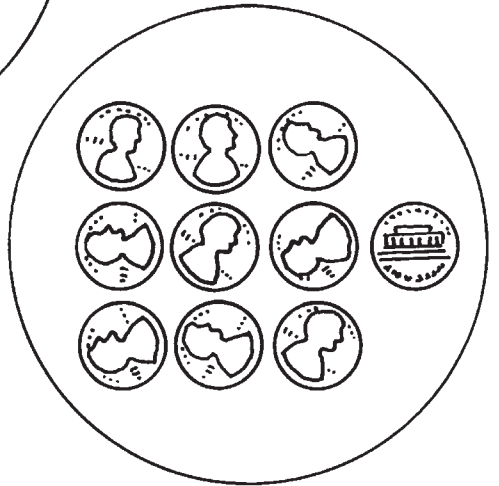
Talairawarawa vei
ira na itubutubu

Veilomani vakaikeda

Lako ki Lotu.

Saumi ikatini.

Kania na kakana vinaka

Dau dina

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me kila ni masu vata vakamatavuvale e na veigauna e na vukea na nodra veivolekati vakaiira yadua kei na Tamada Vakalomalagi.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Alama 34:19–27 kei 3 Nifai 18:17–21. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 8.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVola i Momani.
 - b. iKotikoti 1-26, Tama; iKotikoti 1-27, Tina; iKotikoti 1-28, gone yalewa; iKotikoti 1-29, gonetaganane yabaki ni kaulotu(e rawa ni kune na iKotikoti e na Primary Visual Aids set 1).
 - c. iYaloyalo 1-10, Masu Vakamatavuvale (62275); iYaloyalo 1-15, Masulaki ni Kakana; iYaloyalo 1-44, Vunau o Jisu e na Muaira kei Vuravura (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 316; 62380).
 3. Vakarauteka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Kerei ira na gone me ra tukuna e dua na ka era dau cakava vata kei na nodra matavuvale. Solia vei ira na gone yadua na gauna me ra vosa kina. Vakaraiteka na iyaloalo 1-10, Masu Vakamatavuvale.

- Na cava e cakava tiko na matavuvale oqo?

Vakamacalataka ni gauna eda dau masu kina vakamatavuvale eda sa vakayacora tiko e dua na ka erau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora. Ni da masu vata vakamatavuvale e vakatokai me masu vakamatavuvale.

Erau Gadreva Na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito Me da Daumasu Vata kei ira Na Noda Matavuvale

iTalanoa

Vakaraiteka na iyaloalo 1-44, Vunau o Jisu e na Muaira kei Vuravura. Talanoataka na nona a sikovi ira na Nifai o Jisu ka vakaroti ira me ra daumasu, me vaka e vakamacalataki e na 3 Nifai 8:17–21. Vakaraiteka na iVola i Momani vei ira na gone ka me wiliki e cake na 3 Nifai 18:21. Vukei ira na gone me ra kila ni vinakata o Jisu me da daumasu vata kei ira na noda matavuvale. Me vaka ga era a vakalougatataki na luvedra na Nifai e na vuku ni masu vakamatavuvale, sa rawa talega vakakina me da vakalougatataki e na vuku ni masu vakamatavuvale.

E Rawa Me da Masu Vakamatavuvale e na Veisiga

Vakamacalataka ni rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da daumasu vata kei ira na noda Matavuvale e na veimataka kei na veiyakavi. Dau kena ivakara me dau lesia e dua me masu na tama se o koya e liutaka tiko na matavuvale. E rawa ni dua ga e na matavuvale me cavuta na masu ni matavuvale.

- E na gauna cava e dodonu me da daumasu vata kina kei ira na noda matavuvale?
- O cei e dodonu me cavuta na masu vakamatavuvale?

Sere

Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Na Masu Vakavuvale” (*Children’s Songbook*, p. 189).

Tekiduru ka wavoki
Matavuvale masu no
Tou vakacaucautaka
Na loloma ni Kalou.

- Na cava eda dau kaya e na masu ni matavuvale?

Vakamacalataka ni da kaya na veika vata ga eda dau cavuta e na noda masu e na mataka kei na yakavi e na masu ni matavuvale. Ia e na masu ni matavuvale eda dau cavuta na veika e baleta na matavuvale taucoko, sega ni o ikeda walega.

Sere

Rai lesuva na veika eda dau cavuta e na gauna eda masu kina e na nomu lagata se cavuqaqataka na ikarua ni tikina ni I Pray in Faith” (*Children’s Songbook*, p. 14).

I begin by saying “Dear Heavenly Father”;
I thank him for blessings he sends;
Then humbly I ask him for things that I need,
In the name of Jesus Christ, Amen.

(© 1987 mai vei Janice Kapp Perry. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

- Na cava eda cavuta e na itekivu ni masu?
- Na cava eda cavuta e na itinitini ni masu?
- Na cava e dodonu me ra vakayacora na kena vo ni sa cavuti tiko na masu?

Vakamacalataka ni cavuti ni ‘emeni” ni sa tini, na masu na kena ibalebale ni eda sa duavata kei na veika e sa cavuti e na masu.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-15, Masulaki ni Kakana. Vakamacalataka ni da masu vakamatavuvale e na gauna eda kerea kina me vakalougatataki na keda kakana.

- Na cava eda dau kaya ni da kerea na veivakalougatataki e na kakana? (Eda vakavinavinakataka na kakana vua na Tamada Vakalomalagi ka kerei koya me vakalougatataka.)
- O cei e rawa ni cavuta e dua na masu me kerea na Tamada Vakalomalagi me vakalougatataka na kakana?

Sere

Lagata tale na ikarua ni qaqa ni “I Pray in Faith.”

Eda na Vakalougatataki e na noda Daumasu Vakamatavuvale

iTalanoa

Talanoataka e dua na italanoa ni dua na matavuvale eratou masu vata tiko baleta e dua na lewe ni matavuvale e kaulotu tiko e na nomu vakayagataka na ikotikoti 1–26 ki na 1–29. O na rairai gadreva mo vakayagataka na vakasama e so oqo:

O Katarina e dua na gone yalewa. E dau lomana na nona matavuvale ka kila ni ratou lomani koya. E na so na gauna e dau talanoataka kina vua na tuakana o Paula na italanoa mai na iVolatabu kei na iVola i Momani. A vakadidike tiko o Paula mai na ivola e rua oqo, e na nona vakavakarau me kaulotu, me la’ki tukuna na kena itukutuku vei ira kecega na tamata.

E na dua na siga a qai tara o Paula e dua na nona ivola. Ni sa dolava na nona ivola sa dua tani na nona marau. A qai kaya, "Au sa na kaulotu!" Ni oti e vica na mcawa, sa qai vakavakarau oti tu me lako o Paula. Ni bera ni lako, eratou a tekiduru ka masu vata vakamatavuvale. E vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi na tamai Katarina na veivakalouagataki e vuqa eratou sa taura oti vakamatavuvale kei na gauna sa soli oqo vei Paula me lako kina e na kaulotu. E a kerea na Tamada Vakalomalagi me vakalougataki Paula, me maroro koya, ka vukei koya me dua na daukaulotu vinaka. E a vakavuna na nona yalomarau o Katarina na Masu ko ya. E kila ni na vukei Paula na Tamada Vakalomalagi e na nona kaulotu. Eratou dau masulaki Paula o Katarina kei na nona matavuvale e na veisiga taucoke e na gauna e kaulotu tiko kina.

Vakamacalataka ni rawa ni ra masu vata vakamatavuvale e na vukuna e dua e tauvimate tiko, na veivuke e na dua na leqa ni matavuvale, e na vukuna e dua na daukaulotu ka gadreva tu na nona veivuke na Tamada Vakalomalagi, kei na vuqa take na ka. Vakamacalataka ni da rawa ni masulaka e dua ga na ka e bibi vei keda. Vakayagataka na Alama 34:19–27 me vukei ira na gone me ra kila na gauna me ra masu kina.

Wilika tale e cake na 3 Nifai 18:21. Vakadeitaka vei ira na gone ni da na vakalougataki kevaka eda masu vakamatavuvale.

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu ivakadinadina ni masu vakamatavuvale. O na rairai dagreva mo talanoataka na gauna e a vakaukauwataka kina na nomu matavuvale na masu vakamatavuvale.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Cakava na tikina ni itavi qaravi vata e tarava vata kei ira na gone.

Oqo na tinaqu, ka dau vukei au e na qito (*vakaduria na imatai ni qaqalo ni liga*)
 Oqo na tamaqu, ka dau cakacaka e na siga taucoko (*vakaduria na ikarua ni iqaqalo ni liga*)
 Oqo na tuakaqu, rui kaukauwa ka rui balavu (*vakaduria na ikatolu ni iqaqalo ni liga*)
 Oqo na ganequ, ka dau via qito polo (*Vakaduria na ikava ni qaqalo ni liga*)
 Oqo ko i au; ka ni marau me'u tukuna (*vakaduria na idovidovi ni kakana*)
 Ni keitou dau tekiduru sobu vata e na masu vakamatavuvale (*sogota na nomu ivacu*).

2. Viritaka se solia e dua na ka malumu me vaka e dua na taga ni bini se polo vei ira na gone yadua, me dua e na dua na gauna. Ni ra ciqoma na gone, mo qai kerei ira me ra tukuna e dua na ka era rawa ni vakavinavinakataka vua na Tamada Vakalomalagi e na gauna era dau masu kina vakamatavuvale Mo qai tokaruataka ni ra sa vakaitavi oti kece na gone, me ra tukuna tiko na gone na veika era rawa ni vakavinavinakataka e na gauna era daumasu kina vakamatavuvale.

3. Solia vei ira na gone yadua na draunipepa kei na peni ni rokarokataki se penikau. Me ra droinitaka na gone na nodra matavuvale e na nodra masu vata tiko. Me qai volai e na vei droini *Au marau e na gauna e dau masu vata kina na noqu matavuvale*.

4. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere "A Song of Thanks" (*Children's Songbook*, p. 20) se "A Prayer Song" (*Children's Songbook*, p. 22).

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vukei ira na gone me ra tokaruataka vaka iyatu na tikina oqo:
Eda lomana na Tamada Vakalomalagi;
Eda vakavinavinakataki koya ni da masu;
E lomani keda na Tamada Vakalomalagi;
E rogoca na veika eda kaya.
2. Talanoataka e dua na italanoa ni dua na matavuvale eratou daumasu vata ka ratou qai ciqoma na veivuke eratou gadreva. Kena ivakaraitaki, eratou a sese ka qai kunea tale na sala; eratou a vakayalia e dua na ka qai kune tale; se e a tauvimate e dua na lewe ni matavuvale ka qai bula tale mai. Vakatura ni dodonu me cabora na matavuvale e dua na masu ni vakavinavinaka ni sa dau ciqomi oti na veivuke eratou gadreva me ikuri ni masu ni kere veivuke. Vakadeitaka vei ira na gone ni dau marau na Tamada Vakalomalagi e na gauna eda dau vakavinavinakataka kina vua na veivakalougatataki e dau solia vei keda.
3. Lagata se cavuqaqataka na matai kei na ikatoulu ni tikina ni “Thanks to Our Father” (*Children’s Songbook*, p. 20).

KENA INAKI

Me vakaukauwataka na nodra dui gagadre na gone yadua me ra talairawarawa vei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ka talairawarawa vei rau na nona itubutubu.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Taniela 3; Joni 14:15; kei na Efeso 6:1. *Raica talega na iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 35.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Na iVolanikalou.
 - b. iYaloyalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone (62307); iYaloyalo 1-8, Votai ni Sakaramede (62021); iYaloyalo 1-9, Masu e na Mataka (62310); iYaloyalo 1-46, iVutu Senikau ni Gone vei Na; iYaloyalo 1-55, Vunau ena Ulunivanua (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 212; 62166); iYaloyalo 1-56, Tolu na Tamata e na Drano Bukawaqa (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 116; 62093).
 3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Kerei ira vakamalua na gone me ra cakava na ivukivuki e vica oqo, me vaka na tucake, vuki, sala liga ki cake, tara na iqaqalo ka dabe sobu. Vakavinavinakataki ira e na nodra cakava na ka o kerei ira kina. Vakamacalataka ni ra sa talairawarawa tiko. Era talairawarawa ki na nomu ivakaro.

Erau Gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da Talairawarawa vei ira na Noda iTubutubu

Vakaraitaka na iyaloalo 1-5, Na Matavuvale vata kei na dua na Gone.

- Na cava e vakaraitaka na iyaloalo oqo?

Dusia na gone dramidrami e na iyaloalo ka tukuna ni da a lako kece mai ki vura-vura me va e dua na gone dramidrami. Vakadeitaka vei ira na gone e na vuku ni ra sa rui lailai ka sega ni qaravi ira rawa vakaiira na gone dramidrami, era gadreva me dua e qase ka levu cake me qaravi ira.

- O cei e qaravi iko ni o se gone dramidrami?
- O cei e sa qaravi iko tiko e na gauna oqo?

Vakamacalataka vei ira na gone ni ra lomani ira o ira era qaravi ira tiko, me vakataki ira na nodra itubutubu kei na so tale na lewe ni matavuvale, era gadreva me ra bula vinaka ka marau.

- Na cava era dau vakavulici kemuni kina na nomuni itubutubu mo ni kakua ni cakava?

Veitalanoataka na veika era na rawa ni vakayacora na gone ka rawa ni ra mavoa ka rarawa kina, me vaka na qito e gaunisala, tara na sitovu katakata, tomika e dua na ise le gata, ciciva sobu e dua na baba, se veivala kei ira na tacidra kei na ganedra.

- Na cava na vuna era sega ni vinakata kina na nomuni itubutubu mo ni cakava na veika oqo?

Veitalanoataka na veika era rawa ni cakava e na galala kei na marau na gone, me vaka na qitotaka na nodra iyaya ni vakatatalo, gade e na veivanua kei ira na nodra itubutubu, ka me ra dau lomani ira na tacidra kei na ganedra.

- Na cava na vuna era vakatara kina o ira na nomuni itubutubu mo ni cakava na veika oqo?
- Na cava na vuna e dodonu mo ni talairawarawa kina vei ira na nomuni itubutubu?

Vakamacalataka ni ra lomani keda o ira na noda itubutubu ka ra vinakata me da cakava na veika eda na bula galala kina ka marau.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka cakava na tikina ni itavi qaravi vata oqo:

E vinakata me cici na yavaqu (*cici lo toka e na vanua o tu kina*),

E vinakata me qito na ligagu (*kuretaki liga*),

la ni rau sa kaya o nau [se tata]”lako mai” (*yalo e ligamu*)

Au muria vakatotolo sara.

- Na cava o vakila e na gauna o talairawarawa kina vei rau na nomu itubutubu, ka lako mai ni rau sa kacivi iko?
- Na cava o vakila ni o cakava na veika tale e so ka rau dau kerea vei iko na nomu itubutubu?

Vakamacalataka ni rawa me da mamarau e na gauna eda talairawarawa kina vei ira na noda itubutubu. Era marau talega na noda itubutubu e na gauna eda talairawarawa kina.

Tukuna vei ira na gone ni rau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da talairawarawa vei ira na noda itubutubu. Wilika ka vakamacalataka na Efeso 6:1 vei ira na gone.

Sere

Lagata se cavuqaqataka na ikatolu ni qaqa ni “Quickly I’ll Obey” (*Children’s Songbook*, p. 197).

When my mother calls me,
Quickly I’ll obey
I want to do just what is best
Each and every day.

When my father calls me,
Quickly I’ll obey .
I want to do just what is best
Each and every day.

Heavenly Father loves me,
Blesses me each day.
I want to do just what is best
Each and every day.

Erau Gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Me da Talairawarawa ki na iVunau

Vakaraitaka na iyalo 1-55, Vunau mai na Ulunivanua.

- O cei e tiko e na iyalo oqo?

Vakamacalataka ni gauna e a tiko kina e vuravura o Jisu, e a vakavulica vei ira na tamata na veika e vinakata na Tamada Vakalomalagi me ra vakayacora. Na veivakavuvuli oqo era vakatokai me ra ivunau. Taura cake na veivolanikalou. Tukuna vei ira na gone ni ra sa volai tu e na veivolanikalou na veivunau.

iTavi Qaravi Vata

Cega na nomu iVolatabu ka wilika na Joni 14:15. Vakamacalataka ni a tukuna na veivosa oqo o Jisu. Vakamacalataka ni talairawarawa e kena ibalebale muria. Me ra tokaruataka vata kei iko na gone na tikini ivolanikalou me vakavica vata.

- Na cava soti e so na ivunau ka rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da muria?

Veitalanoataka e so na ivunau era rawa ni muria na gone ni o vakayagataka tiko na veiyalo oqo:

iYalo 1-5, Na Matavuvale kei na Gone—lomani ira na noda matavuvale

iYalo 1-8, Votai ni Sakaramede —dau lako ki na veisoqoni ni Lotu

iYalo 1-9, Masu e na Mataka—Masu vua na Tamada Vakalomalagi

iYalo 1-46, iVutu Senikau ni Gone vei Na—dau caka vinaka vei ira na tani

- Na cava e dau vakayacora na Tamada Vakalomalagi e na gauna ed talairawarawa kina ki na nona ivunau?

E dau Vakalougatataki Keda na Tamada Vakalomalagi e na Gauna Eda Talairawarawa Kina

iTalanoa

Talanoataka vakalekaleka na kedratou italanoa o Setareki, Mesake kei Apeteniko, me vaka e kune e na Taniela 3. Vakaraitaka na ialyalo 1–56, Tolu na Tagane na Lovo Bukawaqa, e na gauna e ganita. Vakamacalataka ni dua na nona ivunau na Tamada Vakalomalagi sa ikoya me da masuti koya duaduaga. Eda sega ni masu ki vei ira e so tale na tamata se ivakatakarakara, me vaka na veimatakau. Vakamacalataka ni ratou a kila vinaka na nona ivunau na Tamada Vakalomalagi o iratou o Setareki, Mesake kei Apeteniko, ka ratou gadreva me ratou talairawarawa vei ira. E a taqomaki iratou na tamata oqo mai na buka na Tamada Vakalomalagi baleta ni ratou a talairawarawa vua. E a sega ni vakamai iratou na buka.

- Na cava na vuna na eratou a sega kina ni kama e na buka o Setareki, Mesake kei Apeteniko?
- Na cava nomu nanuma eratou vakila vakacava o Setareki, Mesake kei Apeteniko na gauna e sa taqomaki iratou kina mai na buka na Tamada Vakalomalagi?

iVakadinadina

Vakaraitaka na veika o vakila me baleta na bibi ni noda talairawarawa vei ira na noda itubutubu ka vakakina vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Tukuna vei ira na gone na sala e na vukei iko mo marau mai na nomu talairawarawa ki na ivunau.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni:

1. Lagata se cavuqaqa taka na imatai ni qaqa ni “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, p. 146) se na ikarua ni tikina ni “I Have Two Little Hands” (*Children’s Songbook*, p. 272)

2. Me soli na gauna vei ira na gone yadua e na kalasi me ra soli ivakaro e na kalasi me vaka na "tucake" kei na" biuta na ligamu e dela ni ulumu." Me ra qai muria na ivakaro na vo ni gone.
3. Vakayagataka na kau ni siwa mai na lesoni 11 ka vakarautaka e so na ika pepa ka ra volai tu kina na veivakaro rawarawa me vaka na "roqota na ligamu," "tokaruataka na 'e a kaya o Jisu, "Kevaka dou lomani au, dou talairawarawa ki na noqu ivunau," taubale wavoki lo e loma ni rumu," "dredre vei ira na vo ni gone," kei na "vukea na kalasi me ra lagata 'Au Luve ni Kalou.' " Solia vei ira na gone yadua na gauna me toboka kina e dua na ika pepa ka me muria na veivakaro e volai tu e na ika.
4. Rai lesuva na italanoa kei Noa, ka vakabibitaka ni ratou a vakabulai mai na uwaluvu o Noa kei na nona matavuvale baleta eratou a talairawarawa ki na ivunau.
5. Solia vei ira na gone yadua na draunipepa o sa droinitaka oti tu kina e dua na mata mamarau ka volai tu kina *Au mamarau e na gauna au talairawarawa kina*. Me ra rokataka na mata o ira na gone.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vukei ira na gone me ra matanataka na qito iqaqalo ni liga oqo:
 Busy little fingers (*qumia na ligamu*),
 Who will help us to obey?
 "I will." "I will." "I will." "I will." "I will" (*dedeka e dua na nomu iqaqalo, e na veigauna e cavuti kina "I will" me yacova ni sa dede taucoko*),
 The busy fingers say.
2. Kauta mai e vica na ka e dau veitaqomaki me vaka na ivava, isala, qa ni liga. Tarogi ira na gone se mataqali veitaqomaki cava e solia na veika yadudua oqo (me kena ivakaraitaki, na ivava e taqomaka na yava; isala e taqomaka na uluda mai na batabata se na matada mai na matanisiga). Tukuna vei ira na gone ni gauna eda talairawarawa kina vei ira na noda itubutubu, eda sa taqomaki keda tale tikoga. Veivosakitaka e so na lawa kei na sala era taqomaki keda kina.
3. Laveta cake na ligamu ka vakaraitaka vei ira na gone na sala o rawa ni veitosoyaka kina na nomu iqaqalo ni liga. Me ra taura cake na gone na ligadra, veitosoyaka na nodra iqaqalo, ka dolava ka sogota na ligadra. Vakamacalataka ni da rawa ni veitosoyaka na ligada kei na noda iqaqalo, ka sega ni nona e dua tale. Vakamacalataka ni rawa ni da cakava me talairawarawa vei keda na ligada e na gauna e kerei keda kina e dua me da cakava e dua na ka. Ni da vakayacora oqo eda na marau vakaidina mai loma.
4. Vukei ira na gone me ra matanataka na itavi qaravi vata oqo e na gauna o cavuqaqataka tiko kina na kena veivosa:
 Au Taleitaka na Ligaqu
 Au taleitaka na ligagu; erau sa noqu itau (biuta e liu na ligamu ruarua ka vakaraici rau)
 Erau dau veivuke me yacova ni sa oti na siga (cakacaka galugalu na veika e dau cakava na liga)
 Erau rawa ni loki galugalu (roqota na liga ruarua)
 Se sau me rogolevu sara (sau)!

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni gauna eda cakava kina e dua na ka e cala, e dodonu me da kaya ni da sa rarawataka ka tovolea me da vakadodonutaka na cala eda sa vakayacora.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Mosaia 27:8–37.
2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVola i Momani
 - b. Dua na iyaya ni vakatatalo ka rawa ni tawa e na taga
3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Suretae dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Mo nakita na nomu vakayacora e so na cala e na gauna era curu yani kina ki kalasi na gone me vaka na ituvatuva ni rumu se vakaraudaki ni lesoni. O na rairai—

- Vakalutuka e dua na ka e na fulowa.
- Vukica e dua na idabedabe.
- Vukica vakatoboicu e dua na iyaloalo.
- Vola e dua na ka e na papanivolavola se e na dua na draunipepa ka qai bokoca tale se korositaka tani.

Ni sa oti na veicala yadua mo tukuna, “Au kerea me'u vosoti; Au sa vakayacora e dua na cala.” Ka qai vakadonutaka na cala.

Tarogi ira na gone ke ra raica rawa na veicala o a vakayacora. Dusimaka ni tamata kece era vakayacora na ka cala.

E na So Na Gauna Eda Vakayacora Na Veika Cala

Vakamacalataka ni da tubu cake ka vulica tiko me da digitaka na dina, eda dau digidigi cala e na so na gauna. Era sega ni cala walega o ira oqo me vaka na kena vuki vakatoboicu na iyaloalo; oqo na veigauna eda vakayacora e dua na ka e cala, e dua na ka erau sega ni vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu kei ira na noda itubutubu me da vakayacora. E na noda vakayacora e so na digidigi cala, eda sa vakararawataki keda tiko kei ira talega na tani.

iTalanoa

Talanoataka e na nomu vosa ga vakaiko na italanoa oqo, ka vakayagataka e dua na iyaya ni vakatatalo lailai me vakaraitaki kina:

Erau a qito ka marau voli o Tarai kei Meti e na nodratou vale o Meti. E a taleitaka lo voli o Tarai na iyaya ni vakatatalo nei Meti ka dau diva tu me nona. E a nanuma o Tarai me na kerea mada e so na iyaya ni vakatatalo, e a biuti ira sara e loma ni nona taga ka sega mada ni bau kerea vei Meti.

Ni sa la'ki vakatatalo tiko o Tarai mai vale, e a sega soti sara ni marautaka. E a taroga na tinana se cava na vuna e sega soti ni marau kina. E a tukuna o Tarai vei tinana ni a kauta mai vakailowa na iyaya ni vakatatalo nei Meti ka sa rarawataka sara ga.

E a tukuna vei Tarai o tinana ni cala na tauri vakailowa ni dua na ka e taukena e dua tale. E tarogi Tarai na cava me cakava me vakadodonutaka kina na nona digidigi cala. E a vinakata o Tarai me vakalesuya na veiyaya ni vakatatalo, ia e a rere de na mani rarawataki koya o Meti. E qai kaya o tinai Tarai e dina ga ni na rarawa o Meti, ia e dodonu ga me na vakalesui tale na veiyaya ni vakatatalo. E *tukuna talega vei Tarai ni na rawa ni kauta tani na yalo rarawa e tiko vua e na vuku ni nona a vakayacora e dua na cala, kevaka e tukuna vei Meti ni sa rarawataka sara na ka e vakayacora.

E a vakalesuya tale vei Meti o Tarai na veiyaya ni vakatatalo. E a kaya ni sa rarawataka sara na nona kauta vakailowa na veiyaya ni vakatatalo ka yalataka ni na sega tale ni vakayacora. E a marautaka sara o Meti ni sa vakalesuya yani na veiyaya ni vakatatalo o Tarai. E a marau o Tarai ni a tukuna na ka dina ka vakadodonutaka na veika. (Tauri mai vei Pat Graham, "Travis Repents," Friend, Maji 1987, dv 40–41).

- Na cava e a cakava o Tarai ka a cala?
- E a vakaevei na ivakarau ni yaloi Tarai e na nona a taura na iyaya ni vakatatalo nei Meti?

Vakamacalataka ni da na vakila na yalo sega ni vinaka e na gauna eda cakava kina e dua na ka e cala. Oqo e dua na sala e vukei keda kina na Tamada Vakalomalagi me da kila ni da sa vakayacora e dua na ka e cala.

- Na cava e a cakava o Tarai me lako tani kina na yalo rarawa?
- E a vakaevei na ivakarau ni yalo i Tarai e na gauna e sa vakalesuya kina na iyaya ni vakatatalo nei Meti ka kerea na veivosoti?

E Dodonu Me da Kerea na Veivosoti

- E vakaevei na ivakarau ni yalomu e na gauna o vakayacora kina e dua na ka e cala?
- Na cava o rawa ni cakava me lako tani kina na yalo ca?

Vukei ira na gone me ra kila ni dodonu me da vakadinadinataka, ni da sa cala, e na gauna eda vakayacora kina e dua na cala. E dodonu me da qai tukuna "Au kerea na veivosoti." E dodonu talega me da tovolea me da vakadodonutaka na cala eda a cakava ka yalataka ni eda na sega ni cakava tale.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka matanataka vata kei iko na tikina ni itavi qaravi vata oqo:

E na gauna au cakava kina e dua na cala (*kuretaka na iqaqalo ni liga*)

"Au kerea na veivosoti," au na kaya

Au vakila na yalorarawa (*drete sobu na tutu ni gusu ruarua ka vakamataveveku*)

E na ka au vakayacora ni kua

Au na vinaka cake (*vakatabaikelekele, degudeguvacu*);

Au na tovolea e na noqu kaukauwa

Au na mamarau (*matadredredre*)

Kevaka au cakava na ka dodonu (*roqoliga ka cuva*)

Me da Solia Noda iGu me Vakadodonutaki na Cala

iTalanoa

Vakaraitaka vei ira na gone na iVola i Monai. Tukuna vei ira na iVola i Momani e talanoataki kina e dua na turaga ka a vakayacora e dua na cala.

Dolava na iVola i Momani ka talanoataka na italanoa kei Alama me vaka e kune e na Mosaia 27:8–37. Vakamacalataka ni a sega ni via vakarogoci tamana o Alama. E a talaidredre vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. E a vakayacora e vuqa na ka e sega ni dodonu. E a tukuna vei ira na tamata e vuqa na ka e sega ni dina baleta na Lotu. Era lewe vuqa na tamata era a vakabauti koya ka ra sega ni via vakarorogo kivei ira na iliuliu ni Lotu.

Vakamacalataka ni a veisau o Alama mai na nona dau vakayacora na veika cala ki na vakayacora na veika dodonu. E a tovolea me vakadodonutaka na veicala e a vakayacora e na nona a vakatavulica na dina vei ira na tamata.

- E a vakaevei beka na veika a vakila o Alama e na gauna e sa kila kina ni cala na veika e a vakayacora tiko? (Raica na Mosaia 27:29).
- E a tovolea vakacava o Alama me vakadodonutaka na veicala e sa vakayacora? (Raica na Mosaia 27:32,35–36).
- E a vaka beka evei na ivakarau ni veika e vakila o Alama e na gauna e sa tekivu vakatavulica kina na dina vei ira na tamata?
- Na cava na vuna e dodonu kina mo tovolea mo vakadodonutaka na cala o vakayacora?

Wasea e dua na ka o sotava me baleta na nomu a kaya e na dua na gauna ni o kerea na veivosoti. Tukuna vei ira na gone na ivakarau ni veika o vakila kei na nomu a tovolea mo vakadodonutaka na veicala o sa vakayacora.

Rai lesuva na veika e gadrevi me da vakayacora e na gauna eda sa kila kina ni cala na veika eda vakayacora:

1. Vakadinadinataka ni da a vakayacora e dua na cala.
2. Kaya “Au kerea na veivosoti.”
3. Yalataka ni o na sega ni vakayacora tale.
4. Vakayacora na noda vinaka taucoko me da vakadodonutaka kina na cala eda sa vakayacora.

Vakamacalataka ni veikabakaba kece oqo era umani vata ka vakatokai me veivutuni. Erau sa dau marau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na gauna eda veivutunitaka kina na veicala eda dau vakayacora.

Me ra veitalanoataka na gone na sala era rawa ni muria kina na veikabakaba oqo e na veigauna vakaoqo:

- Na cava e dodonu mo vakayacora kevaka mo a taura e dua na ka e sega ni nomu?
- Na cava e dodonu mo cakava kevaka mo a cavuta e dua na ka e sega ni vinaka ki vua e dua?
- Na cava e dodonu mo vakayacora kevaka mo na lasu vei rau na nomu itubutubu?
- Na cava e dodonu mo vakayacora kevaka mo a biliga e dua e ra?

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu ivakadinadina ni rau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na gauna sara mada ga eda cakava kina na veika e cala. Tukuna vei ira na gone ni rau na marau e na gauna era dau kaya kina ni ra kerea na veivosoti e na veicala era cakava ka ra tovolea sara me ra kakua ni cakava tale na veicala oqori.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Repentance” (*Children’s Songbook*, p. 98). Vakamacalataka ni veivutuni e kena ibalebale ni da kerea na veivosoti e na ka eda cakava, ka me da yalataka ni da na sega ni cakava tale, ka tovolea me da vakadodonutaka na veika e cala.
2. Solia vei ira na gone yadua e dua na tiki ni qele damu se na falawa droka ni qito. Vakaraitaka vei ira na gone na i cakacaka ni kena qili na qele damu se na falawa droka ni qito me polo ka me qai vakararabataki. Vukei ira me ra bulia e dua na matadredredre mai na qele damu se mai na falawa droka ni qito ka vakadeitaka tale vei ira na gauna era kaya kina, “Ni vosoti au,” era na vakila na nodra vinaka cake. (E rawa ni kune na icakacaka ni iwaki falawa droka ni qito e na tabana 00[xv] ni ivolavakarau oqo).
3. Solia ki na gone yadua e dua na draunipepa kei na dua na peni roka se penikau. Me ra droinitaka na gone yadua na matadredredre. Me volai e na droini yadua na *Au na kune marau ni’u kere veivosoti*.
4. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “I Want to Live the Gospel” (*Children’s Songbook*, p. 148).

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. “O sega ni nakita” vakatasovataka mada e dua na pakete peniroka se so na iyaya lalai e na fulowa. Tukuna vei ira na gone ni o kerea na veivosoti e na nomu vakatasovataka na peniroka, ka qai taroga na cava mo cakava mo vakavinakataka kina na ka oqori. Ni ko samaka tiko, mo tukuna vei ira na gone ni o na marau tale e na gauna sa na savasava tale kina na fulowa. Sureti ira na gone me ra vukei iko e na sasamaki.

Vakamacalataka ni so na gauna eda dau vakayacora na veika e dau vakararawataki ira e so tale na tamata. Ni dau yaco oqori, e dodonu me da kaya “Au kerea na veivosoti” ka tovolea me da vakavinakataka tale na veika kece. Vakavina-vinakataki ira na gone e na nodra vukei iko e na sasamaki, ka vakadeitaka vei ira ni ra na vakila na marau e na gauna era dau vukei ira kina na tani.

2. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Jesus Said Love Everyone” (*Children’s Songbook*, p. 61)
3. Me ra cavuta e dua na vosa balavu na gone, me vaka na veivakadirideini. Tukuna vei ira ni so na gauna e dau dredre me da cavuta e so na vosa. Vakamacalataka ni na rairai dredre me da kaya, “Au kerea na veivosoti,” e na gauna eda cakava kina e dua na ka cala. Vakamacalataka ni dina ga ni dau dredre na cavuta na veivosa oqo, “Au kerea na veivosoti” eratou rawa ni vukea me vukica na yalo rarawa ki na yalo e vinaka sara.
4. Talanoataka e dua na italanoa lekaleka baleta e rua na gone erau qito vata voli. E na nona saqati nona itau o ka kadua, sa kaya sara na imatai ni gone. “Au kerea na veivosoti” ka tovolea me vukei koya e mosi me vakavinakataka na yalona. Okata na vakasama ni vukici ni yalo rarawa ki na dua na yalo marau. O na rairai gadreva mo vakayagataka na droini Mata Dredredre/Mata Veveku mai na lesoni 21. Me tara tiko na gone na pepa se ibulibuli ka qai vukica me vakaraitaka na ivakarau ni yalodra na gone e na italanoa.

KENA INAKI

Me vakauqeti ira na gone yadua me ra dau veivosoti.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 37:12–28; 41:38–43; 42:1–8; 45:1–15; Maciu 18:21–22; kei Luke 23:33–34.

2. Vakaraudaka na veitikinipepa lalai ka vola e na veitikiniveva yadua e dua na itukutuku me vaka e dua vei ira oqo:

- E dua e vacuki iko ka biligi iko sobu.
- E dua e sega ni via vakatara mo qito e na dua na qito.
- E dua e voroka e dua na nomu iyaya.
- E dua e kacivi iko e na dua na yaca ca.
- E dua e taura na ka o a qitora tiko ka sa sega ni via wasea.

Vakaraudaka me ra yadua na gone na tikinipepa (bulia e vuqa tale na itutu vaka oqo ke gadrevi). Biuta na veitikinipepa e na loma ni dua na kateni lailai ka vakatoka me “Kato ni Veivosoti.”

3. Veika e vinakati:

a. iVolatabu.

b. iYaloyalo 1-47, Veiba Vagone; iYaloyalo 1-57, Era Volitaki Josefa o Iratou na Tuakana (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 109; 62525); iYaloyalo 1-58, Sa Vakatakilai Koya o Josefa vei iratou na Tuakana; iYaloyalo 1-59, Nona Lauvako e na Kauveilatai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 230; 62505).

4. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

**ITAVI QARAVI
VATAVAKAVULI**

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakaraudaki

Vakaraitaka na ialoyalo 1–47, Veiba Vagone.

- Na cava era cakava tiko na gone qo?
- Na cava na vuna, o nanuma era veiba tiko kina?
- E vaka beka evei na veika era vakila
- Na cava e rawa ni ra dui cavuta ki vei ira na nodra dui icaba me mudu kina na veiba ka vakayalovinakataki ira?

Rai lesuva mai na lesoni sa oti na bibi ni kena cavuti na “Au kerea na veivosoti.” Vakamacalataka ni gauna era sa kaya kina na gone ni ra sa kerea na veivosoti, sa dodonu me ra veivosovosoti vakataki ira. Oqo e kena ibalebale ni sa sega ni dodonu me ra na veicudruvi tale tiko, ka sa dodonu ga me ra sa veitokani tale. Vakadeitaka tale vei ira na gone na italanoa baleti rau o Meti kei Tarai mai na lesoni sa oti. E a vosoti Tarai o Meti e na nona a taura na nona iyaya ni vakatatalo. Erau se veitokani tikoga.

Sa Vosoti Iratou na Tuakana o Josefa

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1–57, Eratou Sa Volitaki Josefa na Tuakana. Talanoataka na i talanoa ni nona a volitaki i Ijipita o Josefa me vaka e kune e na iVakatekivu 37:12–28.

- E a vaka beka evei na veika e a vakila o Josefa e na gauna eratou a volitaki koya kina vakabobula na tuakana ki Ijipita?

Vakamacalataka ni a qai dua na turaga dokai ka rokovi o Josefa mai Ijipita (raica na iVakatekivu 41:38–43). Ni sa oti e vuqa na yabaki, eratou a lako ki kau kakana mai Ijipita na tuakai Josefa e na vuku ni sa sega ni veirauti na kakana e na nodratou vanua. Eratou a qai kila ni se bula tikoga o Josefa ka sa dua sara na turaga dokai mai Ijipita (raica na iVakatekivu 42:1–8;45:1–15).

Vakaraitaka na iyaloalo 1–58, Sa Vakatakilai Koya o Josefa kivei Iratou na Tuakana.

- E a vaka beka evei na veika e a vakila o Josefa ni sa sotavi iratou tale na tuakana? (Raica na iVakatekivu 45:14–15).
- E a cudruvi iratou li na tuakana o Josefa? (Raica na iVakatekivu 45:5–15).
- E a vaka beka evei na ivakarau ni yalodratou na tuakai Josefa vua?
- E a vakaraitaka vakacava o Josefa na nona sa vosoti iratou na tuakana? (Raica na iVakatekivu 45:5–15).

iTavi Qaravi vata

Me matataki Josefa e dua na gone ka me ra matataki iratou na tuakana na kena vo. Me ra dramataka na gone na italanoa ni nodratou a duavata tale o Josefa kei iratou na tuakana ka sa vosoti iratou tale na tuakana o Josefa.

Sa Tukuna Oti Vei Keda O Jisu me da Dauveivosoti

Taura cake e dua na iVolatabu. Vakamacalataka ni sa tukuna oti tu vei keda o Jisu me da dau veivosoti. E a tarogi koya e dua vei iratou na nona apositolo me baleta na veivosovosoti (raica na Maciu 18:21–22). E a tukuna vua o Jisu ni sa dodonu me da dau veivosovosoti tu ga e na veigauna kece. Vakamacalataka ni tukuna talega vei keda na iVolatabu ni a dau veivosoti o Jisu.

Vakaraitaka na iyaloalo 1–59, Na Mate e na Kauvelatai. Vakamacalataka ni ra a vakayaco ivakarau kaukauwa vei Jisu o ira na sotia. Era mokuti koya ka kasi-vita. Era vakota na ligana kei na yavana ka vakarubeci koya e na kauvelatai me mate. Vakamacalataka ni a vosoti ira na sotia o Jisu. E a sega ni cudruvi ira na sotia e na vuku ni veika era a vakayacora vua. (Qarauna mo kakua soti ni vakabibitaka na italanoa oqo. E rawa ni ra na yavalati e so na gone ka na mositi ira sara na nona vakamavoataki o Jisu.)

Rai ki na Luke 23:34 ka tukuna vei ira na gone na veika e a kaya o Jisu e na gauna e a masuta kina na Tamada Vakalomalagi ni se bera toka na nona mate: “I Tamaqu, kakua ni cudruvi ira.” Me ra cavuta vakarogo levu na icegu vosa oqo, vaka vica toka o ira na gone.

- Na cava e a vakayacora o Jisu, dina ga ni ra a vakamavoataki koya na sotia?
- Na cava e vinakata o Jisu me da vakayacora kevaka e dua e vakacudruvi keda se vakararawataki keda?

iTavi Qaravi vata

Kerei ira na gone me ra cakava na veika kecega o cakava. Me ra vakat otomuri iko ni o sa tucake, vakadodo, dredre, dabe sobu, ka roqota na ligamu.

Vakamacalataka baleta ni ra cakava na veika kecega o a cakava. Ni o vakamuria e dua , ko na cakava talega na ka vata ga e dau cakava na tamata ko ya. E na gauna eda vosoti ira kina e so tale, eda sa muri Jisu tiko. E gadreva tu ko Jisu me da vosoti ira era dau vakararawataki keda se vakacudrui keda.

E Rawa ni da Vosoti Ira na Tani

iTavi Qaravi Vata

Vakaraitaka na “Kato ni Veivosoti” ka sureta e yadudua na gone e na dua na gauna me tomika mai kina e dua na tikinipepa.

Wilika na veiyatuvosa yadua ka taroga na veitaro ka tarava:

- Sa bau yaco mada vakadua vei iko na ka oqo?
- E na vakaevei beka na ivakarau ni yalomu, ke yaco vei iko na ka oqo?
- Na cava e dodonu me tukuna vei iko o koya e vakararawataki se vakacudrui iko?
- Na cava e dodonu mo cakava se tukuna vei koya ka sega ni caka vinaka vei iko se vakararawataki iko se vakacudrui iko?

Talanoataka na gauna ko a vosota kina e dua kei na veika ko a vakila. Vukei ira na gone me ra kila ni rau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me da dau veivosoti.

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Help Me, Dear Father” (*Children’s Songbook*, p. 99).

Help me, dear Father, to freely forgive
All who may seem unkind to me.
Help me each day, Father, I pray,
Help me live nearer, nearer to thee.

iVakadinadina

Vakadinadinataka ni rau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau veivosoti.. Vakauqeti ira na gone me ra dau masu ka kerea na Tamada Vakalomalagi me vukei ira e na nodra vosoti ira na tani.

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Rai lesuva na italanoa ni gone cidroi me vaka e kune e na Luke 15:11–32. Vakayagataka na iyaloalo 1–49, Na Gone Cidroi. Vukei ira na gone me ra kila ni a lomani luvena na tama ka a vosoti koya.
2. Cakava na qito iqaqalo ni liga oqo. Sureti ira na gone me ra matanataka vata kei iko.

E rua na veitau lalai, dua ki na imawi, ka dua ki na imatau (*lave ruarua na liga ka buli ivacu*)

Erau tekivu veiba ka veivacu (*yalovaki ivacu ki na dua tale*).

Erau a sega ni marau na veitau lalai oqo e na siga ko ya,
Ni rau a sa vakavulici e na ivakarau dina ni qito.

Sa qai cuva e na madua e dua vei rau na veitau (*vakasuka na liga imatau mai na kena ilokiloki ka vuki tani*);

E a vakakina o koya kadua, ni a vakila vakatalega kina (*vakasuka na liga imawi mai na kena ilokiloki ka vuki tani*).

E a kaya na imatai ni itau lailai, “Au kila na ka *au na cakava (sau na liga ruarua)*

Me vakaraitaka vei iko ni’u sa rarawataka, au na kerea na veivosoti mai vei iko.

“Oi au talega au sa rarawataka,” e a kaya o koya ka tarava

“Me daru qito ka marau e na vo ni siga oqo” (*roqo liga ka dabe sobu*).

3. Cakava e dua na ivakatakilakila ni yaca rawarawa me ra tokara ki vale na gone. Vola e na ivakatakilakila *E rawa me'u dau veivosoti*.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Rai lesuva na italanoa mai na lesoni 29 me baleta e rua na gone erau qito tiko (raica na iKuri ni iTavi Qaravi Vata Baleti Ira na Gone Sobu, itavi qaravi vata 4). Tukuna na nona a vosoti koya kadua o koya a mavoa.
2. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "Jesus Said Love Everyone" (*Children's Songbook*, p. 61), se "Jesus Wants Me for a Sunbeam" (*Children's Songbook*, p. 60).
3. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere "If You're Happy" (*Children's Songbook*, p. 266). Vakamacalataka vei ira na gone ni da na marau e na gauna eda vosoti ira kina era dau caka ca vei keda.

Au Vakavinavinakataka na Noqu Vuvale

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me vakila na yalo vakavinavinaka e na vuku ni nona vale ka me veivuke e na kena maroroi ka taqomaki.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 2:2–6; 17:7–8; kei na 18:6, 23.
2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVaola i Momani
 - b. Dua na tavaya sa tawa tu kina na wai, dua tale sa tawa tu kina na qele, kei na dua na taba ni kau lailai. Kevaka o gadreva, kauta mai na veiyaloyalo ni dua na drano, qele, kei na dua na vunikau.
 - c. Pepa, peniroka, se penikau
 - d. iYaloyalo 1-60, Yaco ki na Vanua Yalataki ko Liai kei na nona iLawalawa (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 304; 62045); iyaloyalo 1–61, Biu mai o Nauvoo (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 410; 62439).
3. Vakarauteka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATAVAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraitaka na tavaya se iyaloyalo ni wai ka taroga se manumanu lailai cava era dau vakaitikotiko e loma ni wai. Vukei ira na gone me ra vakasamataka na kena levu ga e rawa. Vakaraitaka na qele ka oti sa qai taba ni kau, ka vukei ira na gone me ra vakasamataka ira na manumanu se manumanu lalai era dau vakaitikotiko e loma ni qele kei na vunikau.

- Na cava nomu nanuma ni na vaka tu beka evei na nomudou vuvale kevaka mo dou vakaitikotiko e na loma ni wai?
- Na cava e na rawa ni yaco kevaka mo dou vakaitikotiko e na dua na vunikau?

E Levu Tu Na Mataqali iTikotiko

Vakamacalataka ni ra bula tu na veimanumanu kei na veimanumanu lalai e na vuqa na veimataqali itikotiko. Era bula talega na tamata e na vuqa na veimataqali itikotiko.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-60, Yaco ki na Vanua Yalataki ko Liai kei na nona iLawalawa, ka vakaraitaka tu na iVola i Momani e na gauna o talanoataki Liai kei na nona matavuvale tiko kina kei na veimataqali itikotiko eratou a dau bula kina (raica na 1 Nifai 2:2–6; 17:7–8; kei na 18:6, 23). E dua tu na nodratou itikotiko vinaka na matavuvale nei Liai mai Jerusalemi, ia ni sa vakarota na Turaga me ratou biuti Jerusalemi, eratou a lako voli e na vanua dravusiga ka vakaitikotiko e na valelaca. Ni sa oti e vuqa na yabaki sa qai vakaroti Nifai, na luvei Liai, na Turaga, me taya e dua na waqa. Eratou a vakaitikotiko e loma ni waqa o Liai kei na nona matavuvale e na nodratou ilakolako ki na vanua yalataki, na vanua erau sa vakarauteka oti tu na Tamada vakalomalagi kei Jisu me ratou na bula kina. Ni ratou sa yaco yani ki na

vanua yalataki, eratou a dau a la'ki vakaitikotiko tale e na veivalelaca o Liai kei na nona matavuvale me yacova na gauna eratou sa tara rawa kina na veitikotiko tudei.

- Na veimataqali itikotiko vakacava soti eratou a dau bula kina o Liai kei na nona matavuvale?

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1–61, Lako Yani mai Nauvoo. Talanoataki ira na ivuvu ni Lotu ka ra a tara na korolevu o Nauvoo. Era a cakacaka vakaukauwa sara me ra tara na nodra veitikotiko kei na dua na valetabu totoka. Ia era a sega ni taleitaki ira na lewe ni Lotu e so na tamata era bula vakavolivoliti Nauvoo tu ka ra vakasaurarataki ira me ra biubiu mai kea. Era a lako na lewe ni Lotu ka kauta na veika era taukena ka rawa ni vakavodoki e na qiqidreti ka ra sogo tu, e vuqa vei ira na gonelalai era a biuta tu mai na nodra veiyaya ni vakatatalo baleta ni ra sa rui lalai na qiqidreti sogo. E so vei ira na tamata era a vakaitikotiko e na loma ni nodra veiqiqidreti kei na veivalelaca e na dua na gauna balavu.

- Na cava na vuna e na dredre kina na vakaitikotiko e na dua na qiqidreti sogo se valelaca?

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka cakava na tikina ni itavi qaravi vata oqo:

Era taubale ka veivosaki na lalai ivuvu ni Lotu (*taubale tu ga e na vanua o tu kina*);
Ka era qai qitotaka na veiqito, ka lade ka kiso (*kiso se lade e na vanua ga o tu kina*).
Ni sa bogi mai, era sa tatibi ka makuwaliliva na kalokalo (*sogota ka dolava na liga*);
E na loma ni veiqiqidreti era moce ka tatadra (*kabulu, vakatora na ulu e na liga*).

Noda iTikotiko na Vanua Eda Dau Lomani Kina

Vakamacalataka ni sega ni bibi na mataqali vale eda vakaitikotiko kina. Eda na vakaitikotiko beka e na dua na vale levu, se dua na vale lailai, vale saumi, dua na valelaca, se dua na waqa. Na ka ga e bibi sa ikoya ni itikotiko sa vanua era lomani kina na lewe ni matavuvale. Tukuna na nomu itikotiko kei na veika o dau cakava me vanua ni veilomani.

- Na cava na vuna o dau via tu ga kina e nomu itikotiko?
- O kila vakacava ni ratou lomani iko na nomu matavuvale?
- O sa bau tiko tani mada mai nomu itikotiko e na dua na bogi?
- Ko a moce evei?
- E vakaevei na veika o vakila e na gauna o sa lesu tale kina ki na nomu itikotiko?

Vakadeitaka vei ira na gone na vinaka ni lesu tale ki nodra itikotiko kei na nodra idavodavo.

Sere

Me ra tucake na gone ka vakarorogo ni ko lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "Home" (*Children's Songbook*, p. 192) Tukuna vei ira na gone me ra mokoti ira vakaiira e na gauna ga era rogoca kina na vosa itikotiko. Kevaka o gadreva, tokaruataka na tikina oqo ka me ra lagata se cavuqaqataka vata kei iko ko ira na gone na qaqana.

Home is where the heart is
And warmth and love abound.
Home is where warm, circling arms
Go all the way around.

(© 1975 ki na Sonos Music, Orem, Utah. iYau maroroi. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

Me da Vukei Ira na Noda Veimatavuvale me ra Maroroya na Noda iTikitiko

Vakamacalataka ni dodonu me da maroroya na noda itikitiko me vanua vinaka me da bula tiko kina. Me vakaitavi na lewe ni matavuvale kece e na kena samaki ka ukutaki na itikitiko.

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Me ra matanataka galugalu ga na gone e so na ka era rawa ni ra vakayacora me ra samaka ka ukutaki kina na nodra itikitiko, me vaka na tomiki ni nodra iyaya ni vakatatalo, tavraki ni fulowa, kei na lobi ka maroroi ni nodra isulu.

Sureti ira na gone me ra lako yadudua cake mai ka mai tucake tikivi iko. Vakamacalataka ki na veigone yadua na veisala e so me rawa ni ra dua kina na dau veivuke vinaka e na itikitiko. Taroga na gone na cava e rawa ni cakava me veivuke kina e na mataqali gauna vaka o ya. Vakayagataka na veivakaraitaki oqo se cakava na nomu vakaiko ga me ganiti ira na lewe ni kalasi:

- Sova vakacalaka e dua na bilo wai e na fulowa. Na cava e dodonu mo cakava?
- O qitora tiko na nomu buloko ni tuvatuva e na yakavi taucoko. Oqo e sa gauna ni kana. Na cava e dodonu mo cakava vei ira na nomu buloko ni tuvatuva?
- Sa vakusakusa tiko o tinamu me vakarautaka na ivakayakavi e dela ni teveli. E gadreva e dua me vakarautaka na teveli ni bera ni kana na matavuvale. Na cava e rawa ni o vakayacora?
- Sa sava ka lobi vinaka tu na nomu isulu. Na cava e dodonu mo cakava vei ira e na gauna oqo?
- Ko a qito tiko e tautuba ka sa soso kece tu na nomu ivava. Na cava e dodonu mo cakava ni bera ni curu mai ki vale?
- Sa yakusurasura tu na nomu imocemoce ni o yadra mai e na mataka. Na cava e dodonu mo cakava kina?

Vakauqeti ira na gone me ra veivosakitaka na veika era rawa ni cakava me ra samaka ka ukutaki kina na nodra itikitiko. Tukuna vei ira na gone na sala o dau vakasavasavataka ka ukutaki kina na nomu itikitiko.

iTavi Qaravi Vata

Solia vei ira na gone na pepa na peniroka se penikau ka me ra droinitaka na gone yadua e dua na iyalyalo ni dua na ka me cakava e na loma ni macawa me veivuke kina e na itikitiko. Vola e na veidroini yadua *Au vakavinavinakataka na noqu itikitiko.*

iVakadinadina

Wasea na veika e tu e lomamu me baleta na nomu itikitiko ka vakaraitaka na nomu vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, e na vuku ni nodrau vakalougatataki iko e na nomu itikitiko.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni leseni.

1. Kauta mai e so na iyaya ni vale dau vakayagataki wasoma (ke ka me ra yadua na gone) e na dua na taga. Me ra qai digitaka na gone yadua e dua na iyaya mai na taga ka vakamacalataka na kena ivakavakayagataki me veivuke kina e vale. Me kena ivakaraitaki, e dua na isulu e rawa ni vakayagataki me iquwaquwa ni duka se ivakamamaca ni veleti, na itaki e rawa ni vakayagataki e na vakarautaki ni teveli ni kana, ka rawa ni maroroi e dua na iyaya ni vakatatalo e na gauna e samaki kina e dua na rumu.

2. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere "Fun to Do" (*Children's Songbook*, p. 253), vakayagataka na veimalanivososa me vaka na "Making my bed is fun to do" se "Setting the table is fun to do" ni o matanataka galugalu tiko na qaqana.
3. Droinitaka vakamurimuria na ligadra na gone yadua e na dua na tikinipepa me ra na kauta ki vale. Vola e na veitikinipepa yadua *E rawa ni veivuke na ligaqu*. Tukuna baleta na ka e rawa ni cakava na ligadra na gone me veivuke.
4. Me ra raitayaloyalotaka na gone ni qiqi vakavale na nodra idabedabe. Me ra dreta wavoki na nodra idabedabe me vaka era dau cakava na ivuvu ni lotu e na bogi ka me ra taqomaki kina mai vei ira na tamata ca kei na manumanu kila. Me ra dramataka na gone na vakawaqa buka kei na vakasaqa ivakayakavi, na lagasere, kei na danisi ni oti na vakayakavi, ka ra kabata na nodra qiqidreti (dabedabe) me ra la'ki moce.
5. Kauta mai na iyaloyalo ni veimataqali itikotiko me duidui, se droinitaki ira e na papanivolavola se dua na tikinipepa. Veitalanoataka kei ira na gone na mataqali iyaya e tara kina na vale yadudua se vaka tu evei ni da tiko kina. O na rairai okata kina e dua na valelaca, vale waicevata, vale vakaitamera, vale vakacevaceva, kei na valetaba vica.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "When We're Helping" (*Children's Songbook*, p. 198). Me ra matanataka na gone na veika era rawa ni cakava me ra veivuke kina e na nodra itikotiko.
2. Vukeyi ira na gone me ra matanataka na qito iqaqalo ni liga oqo:
iQaqalo ni liga lalai dau cakacaka (*laveta cake e dua na ivacu*)
O cei me vukeyi keda me da talairawarawa?
"Koi au." "Koi au." "Koi au." "Koi au." "Koi au" (*vakaduria e dua na iqaqalo e na vei koi au yadua me yacova ni sa vakaduri kece na iqaqalo ni liga*)
Era kaya na iqaqalo ni liga dau cakacaka.

Au Vakavinavinakataka na Kequ kei na Noqu iSulu

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me vakila na yalo vakavinavinaka e na vuku ni kakana kei na isulu.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 1:11–12 kei na 1 Tui 17:8–16.
2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVolatabu.
 - b. Dua na vuanikau se kakana draudrau vakasorena.
 - c. Dua na taga ni bini se dua na ka malumu.
 - d. iKotikoti 1-5, ika; ikotikoti 1-7, vuaka; ikotikoti 1-8, sipi; ikotikoti 1-9, bulumakau; ikotikoti 1-22, toa (e rawa ni kune na ikotikoti Primary Visual Aids set 4); se vaqara na veiyaloyalo ni veimanumanu ka ra dau solia na kakana, kei na isulu e na nomu yasayasa.
 - e. iYaloyalo 1-15, Masulaki ni Kakana; iyaloyalo 1-50, Au Dau Vakaisulu Vakaiiau Ga.
3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Solia na veidusimaki e so oqo, vakatawa na veivanua era lala e na veikakana ni katalau dau vakayagataki vakawasoma:

Kevaka o vinakata mo katalautaka na _____, laveta e dua na ligamu.

Kevaka o vinakata mo katalautaka na _____, laveta tale na ligamu.

Kevaka o vinakata mo katalautaka na _____, mo tucake.

Tomana e na veivukivuki tale eso me yacova ni o sa cavuta e yadua na kakana e dau taleitaka e dua na gone. Mo qai kaya, "Kevaka o vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na vuku ni kakana o kania, dabe sobu ka roqoliga."

Eda Vakayagataka na Veika e Tei kei na Manumanu me Kakana

- Na veikakana cava soti tale o dau taleitaka mo kania?
- Eda dau rawata mai vei na keda?
- O cei e a bulia na veika e tei kei na veimanumanu eda dau rawata mai kina na keda?

Veitalanoataka e so na kakana o ni dau kania kei na vanua era lako mai kina. Vakamacalataka ni da rawata e vuqa sara na keda kakana mai na veika e tei.

Seleta na vuanikau se kakana draudrau o a kauta mai ka vakaraitaka na sorena.

- Na cava soti oqo?
- Na cava era vakasorena kina na veika e tei?

Vakamacalataka ni sa nakita tu na Tamada Vakalomalagi me ra vakasorena na itei me ra tubu tale mai kina e vuqa tale na veitei me da rawata mai kina na keda kakana (raica na iVakatekivu 1:11–12). Ni sa tubu e dua na itei me vaka na kau vuata se kakana draudrau, sa bulia tale e vuqa na sorena.

iTavi Qaravi Vata

Cakava vata kei ira na gone na tikina ni itavi qaravi vata oqo:

Bulu Vakaitobu na Sore ni iTei

Era bulu vakaitobu sara na sore ni itei (*cuva sobu ka tara na fulowa e ligamu ruarua*). E na loma ni qele era moce kina (*me rau veitaravi na liga e na qeteqete ni liga ruarua*). E cila rarama na matanisiga dromodromo (*wavokita e cake na liga ruarua me mokimokiti*).

E miri malua sara na mataniuca (*yavenevene taka na iqaqalo ni liga ni ko vakalutuka sobu mai na liga ruarua*).

Qai mudre malua na cagi (*yalo malua na liga ruarua e cake*)

Sa tekivu me ra tubu mai na veisore ni itei lalai (*yavenevenetaka cake mai na fulowa na vei iqaqalo ni liga*)

- O sa bau veivuke mada e na itei ni sorenikau?
- Na cava o a tea?
- Na kakana cava soti eda rawata mai na veitei?

Vukei ira na gone me ra vakasamataka e vica na vuanikau, kakana draudrau, kei na kakana mai na sore ni itei. Vakamacalataka ni buli na madrai kei na veikakana ni katalau mai na sore ni itei. Tukuna vei ira na gone na levu ni nomu vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na vuku ni veisorenikau ka ra tubu me ra vuanikau, kakana draudrau, kei na kakana qaqi mai na sore ni itei.

Vakaraitaka tale na sore ni itei.

- Na cava era gadreva na veisore ni itei oqo me ra tubu kina?

iTalanoa

Talanoataka na italanoa kei Ilaijia kei na yada ni Sarifaci, me vaka e kune e na 1 Tui 17:8–16. Vukei ira na gone me ra kila ni a lailai na kakana ni a sega ni tau na uca. E na sega ni tubu e dua na kakana kevaka e sega na uca, ka me kauta mai na wai.

- E na vaka beka evei na veika o vakila kevaka e sega na kakana mo kania?
- E a vakalougatataka vakaevai na yada e na nona a wasea na ka lailai e sa bau vo tu vua vei Ilaijia? (Raica na 1 Tui 17:15–16.)

Vakamacalataka ni sega ni lako taucoko mai na itei na keda kakana.

- Eda kauta mai vei na sucu?
- Eda kauta mai vei na yaloka?
- Eda kauta mai vei na lewe ni manumanu?

Veitalanoataka na sala era kau mai kina e so na kakana mai na manumanu.

Veitalanoataka na veimanumanu e so era dau vakayagataki me ra kakana e na nomu yasayasa ni o vakayagataka tiko na veiyaloyalo e ganita.

Eda Vakayagataka na Veika e Tei kei na Veimanumanu me iSulu

Dusimaka ni kakana e sega ni ka duadua eda rawata mai na veitei kei na veimanumanu. Vakaraitaka na iyaloyalo 1–50, Sa Rawa Ni'u Vakaisulu.

- Na cava e cakava tiko na gone tagane oqo?
- Na cava o dau daramaka ni o vakaisulu?

iTavi Qaravi Vata

Me ra matanataka galugalu ga na gone na nodra dramataka na veisulu me vaka na sote, ivinivo, ivava, kote kei na isala.

- Na cava na vuna eda gadreva kina na isulu? (Me ubia na yagoda, me taqomaka na yagoda, me vakatakatariki keda e na gauna ni batabata).
- E caka mai na cava na isulu?

Kevaka era vakatoka rawa na gone na yaca ni veika e so e caka mai kina na isulu, taroga kevaka era kila na vanua era lako mai kina na veika oqori. Vakamacalataka ni da rawata na veika me caka kina na isulu kei na ivava mai na veitei kei na veimanumanu. Tukuna vei ira na gone na veitei se manumanu era solia mai na ka e dau caka kina na isulu e na nomu yasayasa. Kena ivakaraitaki, na koteni kei na lineni mai na itei, kei na silika mai na banuve ni silika. Na vutinisipi mai na sipi, kei na leca mai na bulumakau.

Me da Vakavinavinakataka na Kakana kei na iSulu

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Kerei ira na gone me ra vakasamataka na veikakana e so era via vakavinavinakataka. Viritaka se solia yadua na taga ni bini se dua na ka malumu ki na veigone yadua. Me ra qai cavuta na gone na yaca ni dua na kakana era vakavinavinakataka ka viritaka lesu tale na taga ni bini vei iko. Veivosakitaka na vanua e lako mai kina na kakana e cavuti ni bera ni o viritaka na taga ni bini vua na gone ka tarava. Vakadeitaka vei ira na gone yadua ni a bulia o Jisu na veitei kei na manumanu yadua e na vuku ni nona veidusimaki na Tamada Vakalomalagi.

Tokaruataka na itavi qaravi vata, e na nomu kerei ira na gone yadua me ra cavuta na yaca ni dua na isulu ka sega ni kakana.

Vakaraitaka na iyalo 1-15, Masulaki ni Kakana.

- O cei e dodonu me da vakavinavinakataka e na vuku ni keda kakana?
- O cei e dodonu me da vakavinavinakataka e na vuku ni noda isulu?
- Na sala cava eda rawa ni vakavinavinakataka kina na Tamada Vakalomalagi e na vuku ni veika oqo? (E dua na sala sa ikoya na noda dau cavuta e na noda masu e na veisiga).

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka e na vuku ni nodrau sa vakarautaka tu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu na isulu me da daramaka, kei na kakana me da dau kania.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Solia e yadua na draunipepa vei ira na gone ka me toqai e dua na laini mai cake ki ra e na kena veimama donu ka volai tu e cake na veivosa *Oqo na veika au vakavinavinakataka tiko*: Me ra qai droinitaka na gone e dua na mataqali kakana e dau laukana e na dua na yasa ni laini, kei na dua na mataqali isulu e tokara e na yasa ni laini kadua.
2. Vukeyi ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na imatai ni rua na qaqa ni "Thanks to Our Father" (*Children's Songbook*, p. 20).

3. Me ra raitayaloyalotaka na gone ni ra sorenikau. Me ra lolou sobu me vaka ga era a tei e na qele, ka qai duri vakamalua ni sa cilavi ira na siga, ka tauci ira na uca. O na rairai gadreva mo solia vei ira na gone me ra veivuke me matanisiga kei na uca.
4. Kauta mai e dua na vuanikau se kakana draudrau ka solia vakalalai vei ira na gone me ra kania. Vakamacalataka na mataqali sore ni itei kei na itei e lako mai kina na vuanikau se kakana draudrau oqori. (Vakatarogi ira na nodra itubutubu na gone mo vakadeitaka ni sega ni dua na gone e dau lako vakaca vua na kakana o kauta mai).
5. Vakamacalataka e dua na kakana era kila vinaka na gone ka kerei ira me ra vakilakila se kakana cava e vakamacalataki tiko. Kena ivakaraitaki, e rawa ni o kaya, “Na kakana qo e vulavula se roka qele na taudaku. E tiko na qana. E dau tiko e na dua na sova. Na cava beka oqo?” (Na yaloka). Tokaruataka e na kena levu ga o vinakata. O na rairai gadreva mo kauta mai e dua na ivakaraitaki ni veikakana yadua o na mai vakamacalataka.
6. Kauta mai na isulu tokari me vaka na siqeleli ni katakata, kote, kei na isala ka me ra tovolea me ra daramaka na gone e na gauna o vakamacalataka tiko kina na veisulu e so ka ra vakavinavinakataka na gone.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “A Song of Thanks” (*Children’s Songbook*, p. 20) se na “For Health and Strength” (*Children’s Songbook*, p. 21).
2. Me ra matanataka galugalu ga na gone na vakaisulu e na gauna o cavuta tiko kina na qaqa ni tiki ni itavi qaravi vata oqo:

Ra gone, ni daramaka na nomuni tarausese, tarausese, tarausese
Ra gone, ni daramaka na nomuni tarausese, dua, rua, tolu.

Ra gone ni daramaka na nomuni liku, nomuni liku, nomuni liku.
Ra gone ni daramaka na nomuni liku, dua, rua, tolu.

Ra gone ni dara na nomuni sote, nomuni sote, nomuni sote.
Ra gone ni dara na nomuni sote, dua, rua, tolu.

Ra gone ni dara na nomuni sitokini, nomuni sitokini, nomuni sitokini.
Ra gone ni dara na nomuni sitokini, dua, rua, tolu.

Ra gone ni dara nomuni vava, nomuni vava, nomuni vava.
Ra gone ni dara nomuni vava, dua, rua, tolu.

Era sa vakaisulu oti kece na gone, vakaisulu oti, *vakaisulu oti (sau na liga)*
Era sa vakaisulu oti kece na gone; me da sa lako ki qito.

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me gadreva me dua na itokani vinaka.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Joni 6:1–13 kei 11:1–7, 17–44.
2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVolatabu
 - b. Na iyaloalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572).
3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Dusi iko ka taroga, “O cei o i au?” Era na sauma beka na gone e na yacamu se na vosa *qasenivuli*. Vakamacalataka ni o nodra itokani talega, ka ra sa nomu itau. Vakamacalataka ni veitokani sa ira na tamata era dau veitaleitaki.

Me ra tu wavoki na gone. Raica na gone yadua ka kaya, “(Na yaca ni gone) e noqu itokani.” Me ra qai cakava na gone yadua na ka oqo ka me ra cavuta na yaca ni gone yadua e na veigauna e dua tale e vakaitavi kina.

Era Levu Tu Na Noda iTokani

- O cei soti na nomu itokani?

Me ra talanoataki ira na nodra itokani na gone. Dusimaka ni itokani/itau era rawa ni dua ga na itaba yabaki sa rawa. Era rawa ni noda itau/itokani vinaka duadua o ira na lewe ni noda matavuvale. Vakabibitaka ni o ira kece sara era tiko e na kalasi era sa itokani.

Vakaraitaka na iyaloalo 1–3, O Jisu na Karisito. Vakamacalataka ni o koya ka tabaki tiko e sa nodrau itokani vinaka duadua na tiko e na kalasi.

- O cei na noda itokani e na iyaloalo oqo?
- O kila vakacava ni nomu itokani o Jisu?

Sere

Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Jesus is Our Loving Friend” (*Children’s Songbook*, p. 58).

Jesus is our loving friend.
He is always near.
He will guide us when we pray;
Every child is dear.

iTalanoa

Talanoataki na italanoa ni nona a vakaturi Lasarusu mai na mate o Jisu, me vaka e kune e na Joni 11:1–7, 17–44. Vakabibitaka ni ratou a itokani nei Jisu o Lasarusu kei rau na ganena. E na gauna e a tiko kina mai Pecani o Jisu e a vakaitikotiko e na nodratou vale ka vakayakavi vata kei iratou.

- E vakaevei na veika e vakila o Jisu me baleti Lasarusu? (Raica na Joni 11:3,35–36)
- Na cava e a cakava o Jisu vei Lasarusu? (Raica na Joni 11:43–44.)
- Na cava o nanuma eratou vakila o Lasarusu, Meri, kei Maca e na vukui Jisu?

E Rawa Me da iTokani Vinaka

- Me vaka beka evei na ivakarau ni noda veimaliwai kei ira na noda itokani?

Vakamacalataka e na gauna eda itokani vinaka kina, eda dau vukei ira me ra cakava na veika vinaka. Eda kauwaitaki ira na noda itokani ka gadreva me ra mamarau. Veitalanoataka na bibi ni noda cakava vei ira na tani na veika eda vinakata me caka vei keda. Taroga na sala era rawa ni itokani vinaka kina na gone e na veigauna vakaoqo:

- Drau sa qito vata tiko kei na dua na nomu itokani, ka qai lako tale mai e dua na gone ka vinakata mo drau qito vata.
- E qai lako mai vakadua ki kalasi e dua na gone sa madua ka rere.
- E a vakani e dua na gone e rarawa tiko.

Sere

Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere na “Lomaqu, Noqu iGu” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 63).

Au dau via lomani ira ga,
Na itovo dina tu.
Au qai mai kaya lo, “Nanuma tu:
Loloma noqu igu.”

- E vakaevei na ivakarau ni yalomu e na gauna era dau caka vinaka kina vei iko na nomu itokani?
- E vakaevei na veika era vakila e na gauna o cakava vinaka kina vei ira?

Vukei ira na gone me ra kila kevaka era vinakata me so na nodra itokani, sa dodonu me ra itokani vinaka sara mada ga o ira.

Era Dau Veiwasei Na Veitokani

- Kevaka o qitotaka tiko e dua na (yaca ni dua na iyaya ni vakatatalo se dua na ka), ka qai lako mai e dua na nomu itokani mo drau qito vata, na cava e dodonu mo cakava?

Vakamacalataka ni gauna eda vakatara kina e dua me mai qito vata kei keda, se e na gauna eda solia kina e dua na iwase ni veika e tu vei keda vua e dua tale, eda sa veiwasei tiko. E na so na gauna eda sega ni rawa ni wasewasea na veika e tu vei keda, eda na qai veivukevuketaka ga. Oqo talega na veiwasei.

- Kevaka e via kana e dua vei ira na nomu itokani ka tiko vei iko na kakana, na cava e dodonu mo cakava?

iTalanoa

Vakaraitaka na iVolatabu ka talanoataka na italanoa ni nona a vakani ira na lima na udolu o Jisu, me vaka e kunei e na Joni 6:1–13. Vakabibitaka e na vuku ni nona a wasea na gonetaganai lailai na kakana e tiko vua, e a rawa kina ni vakayagataka na nona kaukauwa o Jisu me cakava me rauti ira na tamata na kakana.

Vakadeitaka vei ira na gone na italanoa kei Ilaijia kei yada ni Sarifaci (ka tukuni e na leseni 32). E a vakalougatataki na yada baleta ni a wasea na kena kakana, dina ga ni a sega ni levu tu vua.

- Na cava soti eda rawa ni wasea kei ira na noda itokani?
- Na cava soti eda rawa ni wasea kei ira na noda matavuvale?

Sere

Me ra tucake na gone ka lagata na “Fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253), ka me vakayagataki na malanivoso “Sharing my (toys, book, or whatever else the children suggest) is fun to do.” Me ra bulia na matana na gone me matanataki kina na qaqana.

Sharing my toys is fun to do,
Fun to do, to do, to do!
Sharing my toys is fun to do,
To do, to do, to do!

(© 1963 ki na D. C. Heath and Company. Lavetaki mai na veivakadonui.)

Vakadeitaka tale vei ira na gone ni ra dau veivukei na itokani, ka vakauqeti ira me ra veivuke e na kena samaki ni rumu e na gauna e gadrevi kina.

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu ivakadinadina e na kena bibi me da itokani vinaka. O na rairai wasea na veika o sotava me baleta e dua na nomu itokani. Vakadeitaka vei ira na gone ni rau sa noda itokani vinaka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka rau dau lomani keda. Vakauqeti ira na gone me ra caka vinaka vei ira na nodra itokani e na macawa oqo.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Give, Said the Little Stream” (*Children’s Songbook*, p. 236), “Jesus Said Love Everyone” (*Children’s Songbook*, p. 61), se “Friends Are Fun” (*Children’s Songbook*, p. 262)
2. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “We Are Different” (*Children’s Songbook*, p. 263). Vukei ira na gone me ra kila ni bibi me da vakaveitokanitaki ira era duatani mai vei keda, me vakatalega kina o ira eda tautauvata.
3. Me ra tucake ka matanataka na gone na tikina “Dear Little Friend”:
I have the dearest little friend (*mokoti iko vakai iko*);
I see her [or him] every day.
I love my friendly little friend.
This is how we play:
We play with dolls (*me vaka mo meimei tiko ki na matakau e ligamu*);
We throw our balls (*vaka mo viritaka e dua na polo*);
We march like soldiers too (*mo tayabe galugalu tiko*).
We play in the swing (*me vaka o lilili*);
We talk and sing;
Like all good friends should do (*roqoliga ka deguvacu*).
4. Kauta mai e dua na ivakalomavinaka ki na kalasi (vakaqaqa vei ira na nodra itubutubu na gone mo vakadeitaka ni sega ni dua na gone e na ca vua na ivakalomavinaka). Biuta na ivakalomavinaka e na vanua era na rawa ni raica kina na gone. Tukuna na kena kana vinaka ka tarogi ira na gone se ra vinakata mo wasea vata kei ira. Tarogi ira na gone e na vakaavei na ivakarau ni yalodra kevaka o wasea na ivakalomavinaka vei ira ga e so. Veitalanoataka na veika era na vakila na kena vo era sega ni wili kina. Wasea na ivakalomavinaka vei ira na gone.

5. Me ra droinitaki ira na gone yadua ka me ra veiwasei tiko kei na dua na nodra itokani. Vola e na veidroini taucoko *Au rawa ni veiwasei kei noqu itokani.*
6. Talanoataka na italanoa oqo e na nomu vosa ga vakaiko:

iVava Buku Kopa

E na gauna era mai bula kina e Utah na ivuvu ni Lotu, e vuqa sara vei ira era a dravudravua tu. Era sa vakayagataka kece na nodra ilavo me ra volia kina na veika me baleta na ilakolako balavu, ka ra volia kina na iyaya ni cakacaka era gadreva, me ra tara vale ka teitei kina. Baleta ni a sega ni levu na nodra ilavo, e vuqa vei ira na gone era a yadua voli ga na nodra ivava. Ka ra dau dara e na Veisigatabu. Era dau sega ni vakaivava e na veisiga ni loma ni macawa.

E dua na goneyalewa ka yacana o Melinda e a dua tiko na nona ivava bibi, rairai ca, iqaqalo kopa e dau daramaki e na vula i batabata. E na vula ikatakata eratou a volia vua na nona matavuvale e dua na ivava vou rairai vinaka, logaloga vinaka me dau dara e na Veisigatabu, ka sa na dara tiko ki na dua na voleni.

E a sega sara tu ga ni dua na nona ivava o Amada, na nona itokani vinaka dua-dua o Melinda. E a lomani koya sara o Melinda ka taura rawa mai na veivakadonui nei tinana me solia e dua na nona ivava vei Amada me dara ki na voleni. E na gauna e a tomika cake kina o Melinda na ivava makawa, bibi, iqaqalo kopa me kauta vua na nona itokani, e qai kaya o tinana, "Kevaka o sa via wasea, e dodonu mo solia na ka o na vinakata mo na ciqoma."

E a vakasamataka sara vakabibi e na vica na miniti o Melinda. E a vakasamataka na cava e na cakava o Jisu e na gauna vakaoqo. E a vakasamataka o koya se ivava cava e na via dara, ka sa qai vakadeitaka na nona nanuma. E a kauta na nona ivava vou ni Veisigatabu me la'ki dara o nona itokani, ka a lako o koya ki na voleni ka daramaka na nona ivava makawa rairai ca, iqaqalo kopa. Ia e a vakila na marau ni yalona o Melinda! E a kila ni sa solisoli e na sala e vinakata o Jisu.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Solia e vica na iyaya ni vakatatalo me ra qitotaka na gone. Veitalanoataka na bibi ni noda dau kaya "yalovinaka" kei na "vinaka." Vakauqeti ira na gone me ra wasea na iyaya ni vakatatalo e na gauna era qito tiko kina me ra veivuke e na kedra maroroi na iyaya ni vakatatalo ni ra sa qito oti.
2. Mo liutaki ira na gone e na matanataka e na nomu cavuqaqataka tiko na tikina oqo. Tokaruataka ke ra vinakata na gone.

Bulia Na Veisiga Mamarau

E rua na mata me raica na veika vivinaka me caka (*dusia na mata ruarua*).

E rua na tebenigusu me rau dredre e na siga taucoko (*dredre e dua na dredre levu*).

E rua na daliga me rau rogoca na ka era kaya na tamata (*qovia na liga wavokita na daliga*).

E rua na liga me maroroi iyaya ni vakatatalo (*me vaka ko tomi iyaya ni vakatatalo ka mamaroroi*).

E dua na yame me vosataka na vosa vinaka (*dusia na gusu*).
E dua na uto dau loloma me'u cakacaka ka qito kina (*mokota na liga ruarua e dela ni uto*).
E rua na yava ka rau cici e na mamarau (*dusia na yava*).
E bulia na veisiga mamarau vei keda kece.

3. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "I Have Two Little Hands" (*Children's Songbook*, p. 272).

E Rawa Me'u Daulomani Ira na Wekaqu

Lesoni
34

KENA INAKI

Me vakaugeti ira na gone yadua me ra vakaraitaka na nodra loloma vei ira na tani e na vosa kei na cakacaka.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Maciu 7:12; Marika 10:13–16; Luke 10:30–37; kei na Joni 13:34.
2. Railesuva na italanoa mai na lesoni 19, me baleta na nona a vakabula na tamata mataboko o Jisu (raica na Joni 9:1–7).
3. Cakava e dua na uto pepa me ra yadua na gone e na kalasi. *Vola Au lomani iko* e na veiuto kece.
4. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVolatabu
 - b. Na iyaloalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iyaloalo 1-43, Vakabula na Mataboko o Jisu (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 213; 62145); iyaloalo 1-48, Vakataalo e na Buloko; iyaloalo 1-62, Na Kai Samaria Dauloloma (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 218; 62156).
5. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-48, Vakataalo e na Buloko.

- Na cava era cakava tiko na gone oqo?
- O nanuma ni ra veitokani tiko li na gone oqo?
- Era dau veimaliwai vakaevei na veitokani?

Vakadeitaka vei ira na gone ni ra dau veikauwaitaki na veitokani. E na gauna eda caka vinaka kina vei ira na tani, eda sa vakaraitaka na noda lomani ira.

Sere

Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Jesus Said Love Everyone” (*Children’s Songbook*, p. 61), ka vakayagataka na matana e vakaraitaki toka oqori e ra:

Jesus said love everyone (*dedeka na ligamu*);

Treat them kindly, too (*degudeguvacu*).

When your heart is filled with love (*vakabira na liga e saremu*),

Others will love you (*mokoti iko ga*).

E Vakaraitaka na Loloma o Jisu vei Ira na Tamata e na nona Caka Vinaka

Vakaraitaka na iyaloalo 1-3, O Jisu na Karisito, Ka tukuna vei ira na gone ni sa tukuna vei keda o Jisu me da cakava vei ira na tani na veika eda vinakata me ra cakava vei keda. Vakaraitaka na iVolatabu ka wilika na Maciu 7:12 me yaco ki na *dou kitaka vakatalega kina vei ira*. Vakamacalataka ni ibalebale ni vosanikalou oqo

kevaka eda vinakata me ra cakavinaka vei keda na tani, e dodonu me da caka vinaka vei ira.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1–43, Sa Vakabula na Mataboko o Jisu. Me ra vukei iko na gone e na talanoataki ni italanoa e vakaraitaka na iyaloalo (raica na Joni 9:1–7).

- E a caka vinaka vakaevei o Jisu vua na tamata mataboko?

iTalanoa

Talanoataka na italanoa ni nona vakalougatataki ira na gone lalai o Jisu, me vaka e kune e na Marika 10:13–16.

- E a caka vinaka vakaevei o Jisu vei ira na gone?

Vakabibitaka ni a vakayagataka na nona bula o Jisu e na nona vukei ira na tamata. E a vakaraitaka na loloma vei ira na tamata o Jisu, e na nona dau caka vinaka. Vakamacalataka ni a vakaroti keda o Jisu me da dau veilomani. Wilika na Joni 13:34 vei ira na gone. Me ra qai tokaruataka vakavica na gone na “me vaka ka’u sa lomani kemudou, mo dou veilomani talega vakakina.”

Sere

Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Love One Another” (*Children’s Songbook*, p. 136).

As I have loved you,
Love one another.
This new commandment:
Love one another.
By this shall men know
Ye are my disciples,
If ye have love
One to another.

(© 1961, 1989 vei Luacine C. Fox. Vakadonui me vakayagataki.)

Sa Rawa Me da Vakaraitaka na Noda Lomani Ira na Wekada e na noda Dau Caka Vinaka

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-62, Na Kai Samaria Dauloloma, ka talanoataka na italanoa ni kai Samaria dauloloma, me vaka e kune e na Luke 10:30–37.

- O cei e a caka vinaka e na italanoa?
- Na cava e a vakayacora na kai Samaria me vukea kina na turaga e a mavo?

Vukei ira na gone me ra vakasamataka na veisala e rawa me ra caka vinaka kina vei ira na tani. Me ra wasea na nodra nanuma vei ira na vo ni lewe ni kalasi.

Vakamacalataka ni so na gauna e dau dredre me da caka vinaka vua e dua baleta ni sega beka ni taleitaki keda se dua tani mai vei keda o koya. Vukei ira na gone me ra kila ni ra gadreva na tamata kecega me da caka vinaka vei ira. Kevaka sara mada ga era sega ni taleitaki se dua tani na kedra irairai mai vei keda (kena ivakaraitaki, kevaka e dua tani na roka ni kuli ni yagona se vakaleqai e dua na tiki ni yagona), e dodonu ga me da caka vinaka vei ira.

Veitalanoataka na bibi ni kena vakaraitaki na loloma kei na caka vinaka e na noda vei- matavuvale.

- Na sala cava e rawa mo vakaraitaka kina na nomu lomana na tamamu? na tinamu? ira na tuakamu kei na ganemu?

Vakabibitaka e na gauna eda dau caka vinaka kina vei ira na noda matavuvuale, e sega walega ni marau na noda matavuvuale, ia erau marau talega na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

Vakamacalataka ni e na so na gauna era dau taura se voroka na veika eda taukena o ira na gone dramidrami se gone lalai. Vukei ira na gone me ra kila ni ra sega ni dau kila na gone lalai e na veigauna kece na veika era dau vakayacora. E dodonu me da caka vinaka tikoga vei ira ka kakua ni cudruvi ira. Kevaka e tu e so na iyaya ka rawarawa na kena kavoro, e dodonu me da tovolea me da biuti ira e na veivanua era na sega ni yacova rawa kina na gone lalai.

- Na sala cava e rawa kina meda vakaraitaka na loloma vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu?

Vakabibitaka ni rawa me da vakaraitaka na noda lomani rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na noda maroroya na veivunau, e na noda dau vakarokoroko e valenilotu, kei na noda dau caka vinaka ka dau veivuke vei ira era vakavivolivoli keda.

E Rawa ni Vakaraitaki na Loloma e na noda Dau Vosa Vinaka

iTavi Qaravi Vata

Kerei ira na gone me ra vakamura na veidusidusi ka tiko oqo e ra. Ni ra sa cakava oti na gone na ivukivuki yadua mo qai vakavinavinakataki ira e na nodra vakamura na idusidusi.

1. Yalovinaka tu cake
2. Dabe sobu, yalo vinaka
3. Yalovinaka tucake vuki yani. Yalovinaka dabe sobu. Tucake tale, yalovinaka.
4. Dodoka ruarua na ligamu ki cake me sivita na ulumu, yalovinaka.
5. Yalovinaka dabe sobu vakamalua

- Na veivosa malumu, se vinaka, cava soti au a tukuna?
- E vakaevei na ivakarau ni yalomu e na gauna e kaya kina e dua “yalovinaka” kei na “vinaka” vei iko?

Vukei ira na gone me ra kila kevaka eda vinakata me ra vosa vinaka vei keda o ira na tani, e dodonu me da vosa vinaka o ikeda vei ira.

Vakadeitaka vei ira na gone na veimalanivosa malumu, me vaka na “Au kerea na veivosoti” kei na “Vosoti au, yalovinaka,” kei na veigauna e so e dodonu me ra vakayagataki kina na veimalanivosa oqori. Taroga na veitaro oqo se o ira era via tautauvata ka ganita na nomuni ivakarau vakavanua:

- O na kerea e na sala malumu vakacava mo gunu wai?
- Na cava e dodonu mo tukuna ni dua e kauta mai vei iko e dua na iloloma?
- Na cava e rawa ni o tukuna kevaka o vakararawataka e dua?
- Na cava e rawa ni o tukuna mo rawata kina e na sala malumu na nona vakarorogo e dua?

Vakamacalataka ni dina ga era na dau vosa kaukauwa vei keda e na so na gauna, e dodonu ga me da vosa vinaka lesu vei ira?

Sere

Lagata vata kei ira na gona na “Jesus Said Love Everyone.”

Vakavinavinakataki ira na gone e na veisala o raica rawa era a caka vinaka kina. Vakamacalataka e na vuku ni nodrau lomani keda kece na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, erau dau marautaka e na nodrau raica ni da sa dau caka vinaka. Tukuna na nomu ivakadinadina ni rau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau caka vinaka. Solia e yadua na uto pepa vei ira na gone. Tukuna vei ira na gone ni sa tukuna ka vakaraitaka tu na veivosa era tu e na uto na nomu loloma e na vukudra.

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Diga e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Wilika na ivakaraitaki e so oqo (se bulia e so na nomu ga vakaiko), ka me ra qai taura cake na nodra uto pepa na gone kevaka e vakaraitaka na caka vinaka se na loloma na ka e vakamacalataki.

- Veivuke e na qitotaki ni dua na qito.
- E cudrucudru ka yaloca.
- Vukea tiko e dua na gone sa mavoa.
- Mokuta e dua ka vakacudrui iko.
- Lako vakarokoroko e loma ni valenilotu.
- Tukuni tiko ni “yalovinaka” kei na “vinaka.”
- Dolava na katuba e na vukuna e dua.
- Kosakosa e valenilotu.
- Veivuke tiko e na sasamaki.

Vakadeitaka vei ira na gone e na gauna eda dau caka vinaka kina vei ira na tani, eda sa vakaraitaka tiko na loloma, ka rau sa na marautaki keda na Tamada vakalomalagi kei Jisu Karisito.

2. Vakasamataka e vica na veimataqali gauna era rawa ni ra caka vinaka kina na gone ka vakaraitaka na nodra loloma vei ira na tani. Vola na veimataqali gauna vakaoqori e na veitikinipepa. Wilika na veimataqali gauna ka me qai tukuna se matanataka na gone e tomika na pepa me vakayacora na mataqali gauna o ya. O na rairai gadreva mo vakayagataka na ivakaraitaki oqo:

- Drau sa qito vata tiko kei na dua na nomu itokani, ka qai curu yani ki na rumu e dua tale na gone. Na cava e dodonu mo cakava?
- Drau via qitotaka kei na tacimu lailai e dua vata ga na iyaya ni vakatatalo. Na cava e dodonu mo cakava?
- E taura na tacimu lailai e dua na ka e nomu. Na cava e dodonu mo cakava?

3. Vakayagataka na ivakaraitaki vakaoqo e matau e na nomu tabanalevu, se yasana ka veitalanoataka na veisala me vakaraitaki kina na caka vinaka kei na loloma vei ira e vakaleqai tu na ituvaki ni yagodra. Vukei ira na gone me ra vakasamataka na veisala talei e so e rawa me ra vukea kina e dua ka vakaleqai tu na ituvaki ni yagona.

- Na sala cava soti eda na rawa ni vakaraitaka kina na loloma vua e dua na mataboko?

- Na sala cava soti eda na rawa ni vakaraitaka kina na loloma vua e dua na didivara?
 - Na sala cava soti eda na rawa ni vakaraitaka kina na noda loloma vua e dua e dau vakayagataka na idabedabe qiqi se ititoko?
4. Vukei ira na gone me ra kila ni dina ga ni so na tamata era vosataka na vosa tani se duidui na roka ni kuli ni yagodra mai vei ira, eda sa luvena kece ga na Tamada Vakalomalagi. Sa dodonu me da dau caka vinaka kivei ira kece na tamata. Me da qaravi ira kecega na tamata me vaka na veiqaravi eda gadreva me ra cakava vei keda. Vakamacalataka ni da duidui kece na tamata.

**ITAVI QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "Kindness Begins with Me" (*Children's Songbook*, p. 145) se "A Special Gift is Kindness" (*Children's Songbook*, p. 145).
2. Vukei ira na gone me ra cakava na tikina ni itavi qaravi vata oqo:
E dau veitakavi na dredre (*vakadreta na tutu ni gusu me dredre*),
la ni'u sa dau yalo rarawa (*vakadrera na tutu ni gusu me veveku na mata*),
Au dau tovolea me'u solia yani e dua na dredre (*vakadreta na tutu ni gusu me dredre*),
Ka sega ni dede au sa yalo mamarau tale (*biuta na liga ruarua e dela ni utomu*)!
(Tauri mai vei Pat Graham, "Feeling Glad," *Friend*, Mar. 1990, p. 21.)

KENA INAKI

Me ra vukei na gone yadua me ra kila na bibi ni nodra dau lomani na manumanu.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na iVakatekivu 2:19–20; 6–8.
 2. Veika e vinakati
 - a. iVolatabu
 - b. iYaloyalo 1-28, Na Veibuli— Na Veika Bula (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 100; 62483); iYaloyalo 1-30, Noa kei na Waqa kei ira na Manumanu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 103; 62305).
 3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Mo vakaraitaka e dua na ka vaka e dua na manumanu ka ra kila vinaka na gone. Me ra vakilakila na gone se manumanu cava o iko laivi ira na gone me ra vakatakarakarataka e so na manumanu me ra qai vakilakila na vo ni gone se manumanu cava o ya.

E a Vakayacani Ira Kece na Manumanu o Atama

Vakadeitaka vei ira na gone e na nona ituvatuva na Tamada Vakalomalagi a bulia kina o Jisu na manumanu yavaiva, na ika, na manumanu vuka kei na veimanumanu lalai kecega e na vuravura. Vakaraitaka na iVolatabu ka vakamacalataka ni tukuna tu vei keda na vosanikalou ni a vakayacani ira kece na manumanu o Atama (raica na iVakatekivu 2:19–20) vakaraitaka na iyaloalo 1-28 Na Veibuli—Na Veika Bula.

- Na cava na yaca ni manumanu ka ra tu e na iyaloalo oqo (Me ra vakaitavi na gone e na nodra dusia edua na manumanu e na iyaloalo ka cavuta na yacana.)

Erau Vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Me da Lomani ira na Manumanu.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-30, Noa kei na Waqa kei ira na Manumanu, raica lesu na italanoa kei Noa kei na Waqa, me vaka e kune e na iVakatekivu 6-8. Vakabibitaka ni a vakabulai mai na uwaluvu e rauta ni yarua na manumanu mai na kena veimataqali. Erau dau lomani ira vakalevu na manumanu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka rau vinakata me ra tiko e vuravura.

- Na cava e vakavodoki ira kina na manumanu e na waqa o Noa?
- Na manumanu cava o vakavinavinakataka ni a vakavodoka e na waqa o Noa?
- Na ivakarau vakacava o nanuma ni rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakaraudaka vei ira na manumanu

iTalanoa	<p>Mo talanoataka e na nomu vosa ga vakaiko na veitalanoa e so oqo me baleti Peresitedi Spencer W. Kimball, na ikatinikarua ni Peresitedi ni Lotu:</p> <p>Ni se cauravou lailai voli o Peresitedi Spencer W. Kimball e dau nona cakacaka me kauti ira na bulumakau ki na dua na veico rauta ni dua na maile na kena yawa mai vale. E na dua na siga e a cakava e dua na nona irabo me dau vana kina na duru ni bai kei na tolo ni vunikau e so. A yaco me kena dau sara e na vakayagataki ni irabo ka rawa ni vana kina na duru ni bai kei na vunikau era tu sara vakayawa.</p> <p>Era tubu tu e na yasa ni sala e dau muria na veivunikau babalavu e so. E dau raica o Spencer ni levu tu na manumanu lalai e na veivunikau oqori. E a temaki me vakaraitaka na vinaka ni nona dauvana e na nona raica na manumanu. A qai nanuma mai e dua na sere ka dau lagata e na Lalai. E kaya vaqo, "Don't Kill the Little birds. . . . The earth is God's estate, and he provideth good for small as well as great." E vakananuma o Spencer na sere e dau lagata oqori. A qai vakadeitaka vua ni sa ka bibi vua na Kalou na manumanu ka sega ni dodonu me vakamatea. Sa qarauna me vakayagataka na nona irabo e na vanua e na sega ni vakamatea kina e dua na manummanu. (Raica na iTukutuku ni Lotu Vakayabaki Raraba, Epereli 1978, p. 71; se Ensign, Me 1978, P 47).</p> <ul style="list-style-type: none"> • E vakaraitaka vakacava o Spencer na nona lomani ira na manumanu? <p>Tukuna vei ira na gone ni rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau lomani ira na manumanu.</p>
Sere	<p>Lagata se cavuta na qaqa ni "Kindness Begins with Me" (<i>Children's Songbook</i>, p. 145).</p> <p>I want to be kind to everyone, For that is right, you see. So I say to myself, "Remember this: Kindness begins with me."</p> <ul style="list-style-type: none"> • E tiko beka na nomu manumanu ni vale?
iTavi Qaravi Vata	<p>Sureti ira na gone me ra talanoataka na nodra manumanu ni vale kei na sala era dau taqomaki ira kina. Wilika na veiyatuvosa e ra, me ra dulake na gone na nodra idovidovi ni kakana kevaka e ivakarau vinaka ni nodra qaravi na manumanu na iyatuvosa o wilika. Me ra vukica sobu kevaka e sega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vakani ira e na kakana vinaka e veisiga. • Guilecava mo vakani ira. • Guilecava mo vagunuvi ira. • Me dau vakarautaki na wai vinaka me ra gunuva. • Vakarautaka e dua na vanua vinaka me ra moce kina. • Sogoti ira e na dua na vanua katakata e na siga taucoko. • Lomani ira ka dau kauwaitaki ira.
iVakadinadina	<p>Vakadeitaka vei ira na gone ni a buli ira na manumanu o Jisu e na nona lewa na Tamada Vakalomalagi. Erau vinakati keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau lomani ira na manumanu. Vakaraitaka na lomamu me baleti ira na manumanu kei na manumanu ni vale.</p>

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata oqo me vakayagataki e na gauna ni lesoni.

1. Vakarautaka na ilavelave ni rapete e na mua ni lesoni me baleti ira na gone yadua, me ra qai rokataka na gone na nodra rapete. Dregata e dua na polo vauvau e na bui ni rapete me rawa ni cagicagina.
2. Lagata se cavuqaqataka na “My Heavenly Father Loves Me” (*Children’s Songbook*, p. 228).
3. Ni vakayagataki na kau ni siwa mai na lesoni 11 kei na ikotikoti ni droini ni manumanu ka lako vata mai kei na ivolavakarau oqo, me ra veivuke na gone e na siwa manumanu. Ni ra sa rawata na gone e yadua na manumanu, me ra qai vakaraitaka vei ira na kalasi ka tukuna na veika era kila me baleta na manumanu o ya.
4. Vakarautaka na ivakatakilakila ka me volai kina “*Au na daulomani ira na manumanu*” me ra dara ki vale na gone.
5. Vukei ira na gone me ra matanataka na serekali oqo:

My Little Kitten

My little kitten ran up a tree (*cici na iqaqalo ni liga imatau e na liga imawi*)
And sat on a limb to look at me (*biu na liga imatau e na taba imawi*).
I said, “Come, kitty,” and down he ran (*lesu sobu tale na iqaqalo e na liga*)
And ate all the food I poured in his pan (*qovia na liga imawi me vaka na pusi na liga imatau ni kana*)

6. Me ra tucake na gone ka matanataka vata kei iko ni o cavuqaqataka na qaqa ni serebuli oqo.

Noah

Noah built an ark so big (*Dedeka na ligamu*);
He knew just what to do (*Biuta nomu iqaqalo e yasa ni yadremu*)
He hammered, sawed, and measured (*yavalata na ligamu me salavata*)
As he’d been commanded to (*Deguvacu*).

And Noah called his family (*yalo e ligamu*)
To march onto the boat (*taubale e na vanua o tu kina*)
And, two by two, the animals (*vakaduria e rua na iqaqalo*)
Came aboard to float (*me vaka ni o vude tu e ligamu*).

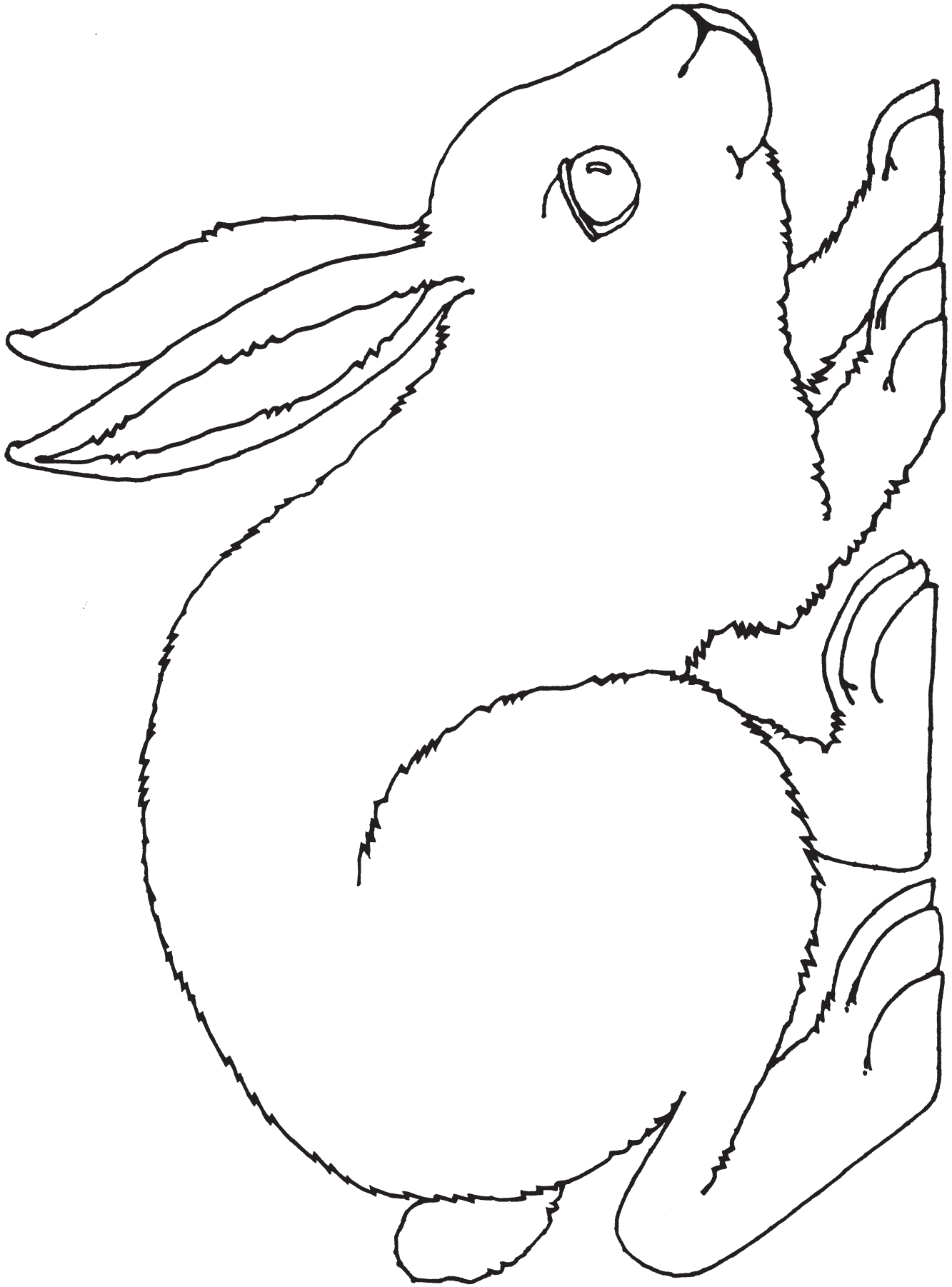
The heavy dark clouds gathered (*Biuta na ligamu e ulumu*)
The rain began to fall (*Yavalata na iqaqalo me vaka na mimi ni uca*)
And all the earth was covered (*Vakatakarakarataka e ligamu na iwirini*).
There was no land at all (*Kurea na ulumu*).

The ark just floated safely (*Me vaka ni o vude tu e ligamu*).
Many a day and night (*Biuta vata na ligamu e na yasa ni matamu*).
Until the sun came out again (*Ligamu ruarua e dela ni ulumu veitaratara na samo ni iqaqalo*)
And shone so warm and bright.

And all the water dried right up (*Vababataka na ligamu e seremu*).
 Dry land did appear (*Dedeka na ligamu ka dodoka mai*)
 Noah's family gave their thanks (*Cuvara na ulumu ka roqota na ligamu*)
 That God was always near.
 (Tauri mai na serebuli ka bulia o Beverly Spencer)

**IKURI NI ITAVI
 QARAVI VATA
 ME BALETI IRA
 NA GONE SOBU**

1. Me ra tukuna na gone na veika e baleta na manumanu ni vale era taukena se era vinakata tiko me ra taukena. Me veivosakitaki vata kei ira na gone na nodra ivakarau kei na sala ni nodra maroroi na manumanu ni vale.
2. Lagata se cavuta na qaqa ni "The World is So Big" (*Children's Songbook*, p. 235).
 Matanataka me vaka sa volai tu e ra:
 The world is so big and, oh, so round (*bulia edua na iwirini levu e ligamu*)
 And in it God's creations are found;
 Mountains (*biu na liga me vaka na ulunivanua*)
 And valleys (*o dodoka sobu na ligamu ni vuki sobu tu na kena qeteqete.*)
 And trees so tall (*dodoka cake vakabalavu na ligamu*)
 Animals big (*Titeqe ka dodoka cake tale na ligamu*)
 And animals small (*dodoka sobu na ligamu*)
 The world is so big and, oh, so round (*bulia e dua na iwirini levu na ligamu*)
 God loves us all; our blessings abound (*mokoti iko*).
3. Vakaraitaka yadudua na ikotikoti ni yaloyalo ni manumanu, me ra tukuna vei iko na gone na veika era kila me baleta na manumanu oqori, me vaka na vanua era bula kina, na irogorogo ni domona, kei na cava era dau taleitaka kina.

E Rawa Me'u Dau iVakaraitaki Vinaka

Lesoni
36

KENA INAKI

Me vukei na gone yadua me ra ivakaraitaki vinaka vei ira na tani e na nodra muria na we ni yavai Jisu.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Maciu 4:19; Luke 19:1–10; Joni 13:15; kei na 3 Nifai 17:11–24.
 2. Veika e vinakati:
 - a. iVolatabu kei na iVola i Momani.
 - b. Me so na we ni yava e koti mai na pepa.
 - c. Na iyaloalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iYaloalo 1-63, Sakiusa e vu ni lolo; iyaloalo 1-64, sa masu vata kei ira na Nifai ko Jisu (62542).
 3. Vakaraataka rawa na itavi qaravi vata ni veivakarautaki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Lagata se o cavuta na qaqa ni “Do As I’m Doing” (*Children’s Songbook*, p. 276) vata kei ira na gone me ra vakatotomuri iko na gone e na nomu matanataka me vaka na qilia na ligamu, vakasausau se mo vuka vaka na manumanu.

Do as I’m doing;
Follow, follow me!
Do as I’m doing;
Follow, follow me!
If I do it high or low,
If I do it fast or slow,
Do as I’m doing;
Follow, follow me!
Do as I’m doing;
Follow, follow me.

(© 1963 mai vei D. C. Heath and Company. Volai ni sa vakadonui.)

Dusimaka vei ira ni gauna era vakatotomuri iko kina era sa muria tiko na nomu ivakaraitaki. Ni da muria na nona ivakaraitaki e dua, eda na cakava na veika e cakava. Tukuna vei ira na gone ni kaya o Jisu, “Muri au” (raica na Maciu 4:19).

E Talai Jisu Karisito mai ki Vuravura na Tamada Vakalomalagi me Mai iVakaraitaki vei Keda.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-3, Jisu na Karisito. Vakamacalataka ni dua na inaki ni nona lako mai ki vuravura o Jisu me mai ivakaraitaki vei keda ka me vakaraitaka na ivakarau ni bula me da bula kina. E a taucoko sara na bula nei Jisu. E kena ibalebale, ni a qarava na veika kece sara e na kena iqaraqaravi dodonu. Na ivakarau ni bula e bula kina e vuravura sa ikoya na ivakarau e dodonu me da tovolea me da bula kina.

Dolava na iVolatabu ka wilika na Joni 13:15 vei ira na gone. Tukuna vei ira na gone ni oqori na vosa nei Jisu e vakaraitaka ni da gadreva me da vakataki Jisu ka dau muria na nona ivakaraitaki.

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuta na qaqa ni imatai ni tiki ni “I’m trying to Be like Jesus” (*Children’s Songbook*, p. 78).

I’m trying to be like Jesus;
I’m following in his ways.
I’m trying to love as he did,
In all that I do and say.

(© 1980 by Janice Kapp Perry. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

- Na cava soti e dodonu me da cakava kevaka eda tovolea me da vakataki Jisu?

iTalanoa

Vakaraitaka na ialoyalo 1-63, Sakiusa e na Vunilolo, talanoataka na kedrau italanoa o Sakiusa kei Jisu, me vaka e volai e na Luke 19:1–10. Vakamacalataka ni a vakaraitaka o Jisu e dua na ivakaraitaki vinaka vei keda e na nona lomani Sakiusa. E dina ga ni levu na tamata era sega ni taleitaki Sakiusa, a vinakata o Jisu me lako ki nona vale ka veitokani vata kei koya.

- A lomani Sakiusa vakacava o Jisu? (Raica na Luke 19:5).
- E vakaevei beka na lomai Sakiusa ni kune loloma mai vei Jisu?

Sere

Lagata se cavuta na qaqa ni “Jesus Said Love Everyone” (*Children’s Songbook*, p. 61), ni o vakayagataka na matana me vaka sa volai koto e ra:

Jesus said love everyone (*dedeka na ligamu*);
Treat them kindly, too (*degudeguvacu*).
When your heart is filled with love (*vakabira na liga e saremu*),
Others will love you (*mokoti iko ga*).

iTalanoa

Vakaraitaka na ialoyalo 1-64, E masu vata kei ira na Nifai o Jisu, talanoataka na italanoa ni nona masulaki ira na gone ni Nifai o Jisu, me vaka e volai e na 3 Nifai 17:11–24. vakamacalataka ni a vakaraitaka o Jisu e na veika a vakayacora ni dodonu me da dau masulaki ira na tani.

- O cei e a masulaka o Jisu (raica na 3 Nifai 17:21)
- E vakacava beka na nodra nanuma na gone e na nona masulaki ira o Jisu?
- O cei beka e rawa ni da masulaka?

Me veivosakitaki na ka e baleti ira e rawa ni da masulaka me vakataki ira na lewe ni matavuvale, o ira na tauvimate, o ira na dau kaulotu, kei ira nai liuliu vakalotu.

iTavi Qaravi Vata

Vakabira na ialoyalo 1-63, O Sakiusa e na Vunilolo, kei na ialoyalo 1-64, e masu vata kei ira na Nifai o Jisu, e na yasa ni rumu kadua, biuta na we ni yava pepa e na buturara me gole vaka ki na ialoyalo. Me ra lagata se ra cavuqaqataka na gone na imatai ni tiki ni “I’m Trying to be like Jesus” ni ra muria yani na we ni yava e na ialoyalo yadudua.

Me tu vakadua ni donuya e dua na ialoyalo ka tukuna na levu ga ni ka e rawata me baleta na italanoa ka tiko e na ialoyalo o ya. Vukei ira na gone me ra vakananuma na sala e rawa ni ra ivakaraitaki vinaka kina me vakataki Jisu e na veiyaloyalo yadua. Me vaka beka oqo, e rawa ni ra wasea na nodra yaya ni vakatatalo se qito vata kei na gone e gadreva tu me dua a nona itokani (Sakiusa) se me ra masulaka e dua ka tauvimate tu se gadreva tu e dua na veivuke (masulaki ira na gone ni Nifai).

Vukei ira na gone me ra kila ni ra sa muria tiko na ivakaraitaki nei Jisu e na nodra loloma ka veimasulaki vei ira na tani. Era sa vakaraitaka tikoga na ivakaraitaki vinaka vei ira na tamata.

Sere

Lagata se cavuqaqataka na italetale ni “I’m Trying to Be Like Jesus” (*Children’s Songbook*, p. 78), ka matanataka me vaka sa varaitaki tu.

Love one another as Jesus loves you (*Mokoti iko*).

Try to show kindness in all that you do (*Iululu kei koya e yasamu*).

Be gentle and loving in deed and in thought (*me vaka e ulu ni manumanu e dua na ligamu mo qai vakamasia e na kena ikarua*)

For these are the things Jesus taught (*me vuki cake na qeteqete ni ligamu ruarua e matamu, me vaka na ivola ni Kalou*).

(© 1980 mai vei Janice Kapp Perry. Vakayagataki ni sa vakadonui.)

E Rawa ni Da iVakaraitaki Vinaka vei Ira na Tani

Vakamacalataka, me vaka ga na nodra vakamura na ivakaraitaki nei Jisu o ira na gone, era na vakamura talega na nodra ivakaraitaki o ira na tamata era raici ira tiko mai.

Tavi Qaravi Vata

Me gole mai ki na mata ni kalasi e dua na gone me nodra iliuliu. Me liutaki ira na gone e na veika me vaka na vakasausau, vakacocowiriwiri, na rikarika. Me talevi tiko na itavi qaravi vata me ra veiliutaki kina e so na gone.

Vakamacalataka ni levu tu na veika bibi e rawa ni da kena ivakaraitaki mai na kena yavalati wale tu ga na yago. Tukuna vei ira na gone me ra ivakaraitaki vinaka e na nodra vakayacora na veika vivinaka, me vaka na dautukuna na ka dina, talairawarawa vei rau na itubutubu, wasea na nodra yaya ni vakatatalo, dau vakavokoroko e valenilotu, ka veivuke e na nodra matavuvale.

- Na cava e rawa ni o cakava mo ivakaraitaki vinaka kina vei ira na tani?

Me ra vakasamataka na gone e dua na sala me ra ivakaraitaki vinaka kina, me ra qai tukuna ki na kalasi na cava era sa nakita me ra vakayacora.

iVakadinadina

Tukuna e dua na gauna o a vakamura kina na nona ivakaraitaki e dua. Wasea na lomamu me baleta na bibi ni nomu muria na ivakaraitaki nei Jisu. Vakauqeti ira na gone me ra ivakaraitaki vinaka vei ira na tani e na nodra cakava na veika e dau cakava o Jisu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo me vakayagataki e na lesoni.

1. Bulia e so na isala pepa me baleti ira na gone yadua. Me volai e na veisala yadua “*Me’u dau ivakaraitaki vinaka.*” Me veivosakitaki na sala e rawa ni ra ivakaraitaki vinaka kina e na macawa oqo na gone.
2. Me lagati na “Jesus Once Was a Little Child” (*Children’s Songbook*, p. 55), “Jesus Wants Me for a Sunbeam” (*Children’s Songbook*, p. 60), or “I Am like a Star” (*Children’s Songbook*, p. 163).
3. Vakaraitaka e dua na cinalivaliva se dua tale na mataqali cina. Vakawaqaca ka veivosakitaka se veivuke vakacava na rarama mai na cinalivaliva vei ira na tamata. Wilika e cake na 3 Nifai 12:16. Vakamacalataka vei ira na gone ni ra tautauvata kei na rarama lalai oqo na nodra vakaraitaka na ivakaraitaki vinaka,

baleta ni ra na raici ira na tamata ka muria. Me dua e taura tu na cinalivaliva ka liutaki ira na kena vo e na nodra lako wavokita na rumu. Me qaravi tiko me yacova ni ra sa vakaitavi kece sara o ira era via veiliutaki.

4. Me ra tucake na gone ka matanataka na sere oqo::

Jesus Loves Little Children

Some children ran down a dusty street (*cici e na vanua o tu kina*)

Hurrying fast on their little feet (*dusia na yavamu*)

Through the crowd to find a place (*me vaka ni o lako tiko e na dua na vanua osooso*)

Close to Jesus, to see his face (*Titeqe tu ka veiraiyaki*)

Some grown-ups said, "Send them away" (*laveta na ligamu me vaka ni o tataro*)

"He is too busy for children today" (*matacudrucudru ka kurekure*)

But Jesus said, "Let them come unto me" (*yalo e ligamu*).

"They are important and are loved by me" (*mokoti iko*).

(Mai vei Margaretta Harmon e na *Bible Story Finger Plays kei na Action Rhymes* [Cincinnati: Standard Publishing, 1964], p. 27.)

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Kerei ira na gone me ra muri iko e na nomu cavuta na vosa *ivakaraitaki*. Tukuna vei ira na gone ni da dau gadreva me da tubu cake me da tautauvata kei koya e dua e dau ivakaraitaki vinaka. E rawa ni ra ivakaraitaki vinaka vei keda o ira na noda itubutubu. Me ra cavuta na gone e so na ka era dau vakayacora na itubutubu me ra taqomaki ira ka vakamarautaki ira kina.
2. Me ra veitauriliga vata na gone ka toso wavoki tiko ni o lagata se cavuta tiko na qaqa ni "When we're helping" (*Children's Songbook*, p. 198). Me lagati vakawasoma na sere ka me vakaisosomitaki na "mother" e na "father," "brother," "sister, grandma, se grandpa.
3. Me qitotaki na "Follow the Leader" vata kei ira na gone me ra tucake na gone e na dua na laini. Me cici, kiso, rika se dua tale na ka e cakava na imatai ni gone e na iyatu me toso yani kina ki na yasa ni rumu kadua. Me ra vakamurimuri koya na vo ni gone, me ra cakava na veika vata ga e cakava o koya. Me qai lako na imatai ni gone ki na mua ni iyatu e muri me rawa ni liu na ikarua ni gone. Me tomani tiko me rawa ni ra liu kece na gone.

KENA INAKI

Me vakauqeti ira na gone yadua me ra dau yalodina.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na Lako Yani 20:15–16; Alama 53:16–22; 56:44–57; kei na Yavu ni Vakabauta 1:13. Raica talega na *Vakavuvuli Talei* (31110 858), wase 31.
 2. Bulia e yadua na ivesu ni ulu rawarawa mai na pepa se isulu. Vola e na ivesu ni ulu yadudua, “*Me'u dau yalodina.*”
 3. Veika e vinakati
 - a. Na iVolatabu kei na iVola i Momani.
 - b. Na ibulukau se so tale na iyaya lalai
 - c. iYaloyalo 1-13, Josefa Simici (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 400; 62449); iyaloyalo 1-65, Rua-na-udolu na Sotia Yaloqaqa (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 313; 62050).
 4. Vakarauteka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Me lako mai ki na mata ni kalasi e dua na gone. Mo tabaka vata na ligamu ka me tiko e loma e dua na ibulukau se dua tale na iyaya. Me ra qai tabaka vata na ligadra na vo ni gone. Mo lakovi ira yadudua na gone mo vakabira na ligamu ki na ligadra. Vakalutuma na ibulukau e na ligana e dua na gone. Me kabi vata tiko ga na ligadra na gone kece me vaka ga ni sa taura tiko na ibulukau. Tukuna, “Bulukau, bulukau, o cei e taura tiko na ibulukau. Me tovolea na gone ka tu e na mata ni kalasi me kila se o cei e taura tiko na ibulukau e na nona taroga, “(yaca ni gone) o taura tiko na ibulukau?” tukuna vei ira na gone me ra sauma vakadodonu. “Sega, au sega ni taura tiko na ibulukau” se “Io, e tiko vei au na ibulukau.”

Qitotaka vakavica, me ra digitaki e so tale na gone me ra kilakila, ka so me ra kauta wavoki na iyaya. Vakavinavinaka vei ira na gone e na nodra daudina.

Erau Vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Me da Daudina

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-13, Josefa Simici. Tukuna vei ira na gone ni a vola na Parofita o Josefa Simici, “Keimami vakabauta ni sa kilikili me da yalododonu” e na ikatinikatolu ni Yavu ni Vakabauta. Vukeyi ira na gone me ra cavuqaqataka na vosa oqo.

- Na cava na kena ibalebale me da dau yalodina?

Dusimaka ni da yalodina e kena ibalebale na tukuna na ka dina, sega ni dau taura vakailoa e dua na ka, ka dau vinaka vei ira na tani.

Vakaraitaka na iVolatabu ka tukuna vei ira na gone ni a kauta mai o Mosese vei ira na nona tamata na ivunau e tini (raica na Lako Yani 20). Vakamacalataka ni rau solia na Tamada Vakalomalagi kei Jisu vei Mosese e rua na ivunau me baleta na yalodina:

“Mo kakua ni butako” kei na “Mo kakua ni beitaka vakailasu na kai nomu.” Wilika e cake na Lako Yani 20:15–16.

- Na cava na kena ibalebale me da butako?

Vakamacalataka ni da beitaka vakailasu na kai noda e kena ibalebale ni da tukuna e dua na ka e sega ni dina.

Sere

Lagata se cavuta na qaqa ni imatai ni tiki ni “I Believe in Being Honest” (*Children’s Songbook*, p. 149).

Au vakabauta ni sa kilikili me da yalododonu;
Au vakabauta ni sa kilikili me da yalodina
Na dina oqori e dodonu me tekivu vei au e na veika
au vosataka kei na veika au cakava.

iTavi Qaravi Vata

Vakamacalataka e so na ivalavala vei ira na gone. Me ra tucake na gone kevaka e ivalavala dina ka dabe sobu kevaka e ivalavala sega ni dina. Vakayagataka na ivakaraitaki e ra se bulia ga e so na nomu:

- Cakava tale ni sa tukuna o tinamu me kua.
- Tukuna na dina ni ka o vakayacora.
- Taura e dua na ka e sega ni nomu.
- Vakadinadinataka ni o caka cala.
- Bilitaka e dua e na ka o cakava.
- Vakasuka na nona ilavo e dua ni o kunea.

Kerei ira na gone me ra wasea e so na gauna era sa dina kina.

- E vakaevei na lomamu ni o dina?
- E vakaevei na lomamu ni o sega ni dina?
- Na cava o dau rere kina ni dina? (De o totogitaki se vakararawataka e dua).

Vukei ira na gone me ra kila ni da dau vakila ni da vinaka cake e na noda daudina, e dina ni dau dredre e na so na gauna.

Eda Vakalougatataki ni da Dauyalodina

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-65, E rua-na-udolu na sotia. Talanoataka na sotia e rua-na-udolu me vaka e kune e na Alama 53:16–22 kei na 56:44–57, vakabibi na Alama 53:20–21. Vakamacalataka e dua na ka era sa rui duatani kina o ira oqo o ya ni ra sa rui yalodina. Wilika e cake na Alama 53:20 (mai na “*era sa vakayacora e na yalodina na veika kece*”). Vakamacalataka ni kena ibalebale na yalodina o ya me da yalododonu. Era a taqomaki e na ivalu na matasotia oqo me baleta nodra yalododonu. Era a vakalougatataki me baleta na nodra yalodina, vakabauta, kei na yaloqaqa. Eda na vakalougatataki talega kevaka eda yalodina.

- Era a vakalougatataki vakacava na matasotia e rua na udolu oqo e na nodra yalodina? (Raica na Alama 56:54–56).

iTavi Qaravi Vata

Vakadarama na ivesu ni ulu vei ira na gone. Me ra raitayaloyalotaka ni o ira na dua na udolu na sotia ka me ra tayable wavoki e na rumu ni o sau tiko. Me ra tu vakadua ni mudu nomu sau, taroga e dua na gone se rawa vakacava me na dau yalodina. Sau tale ka tomana tiko na itavi qaravi vata me yacova ni ra saumi taro kece sara na gone.

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomuivakadinadina ni rau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da dau yalodina ka kune marau talega mai na noda yalodina.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Talanoataka na italanoa kei Jacob Hamblin kei na luvena e na nomu vosa ga vakaiko:

E dua vei ira na ivuvu ka a gole ki na ceva kei Utah o Jacob Hamblin. E dau taleitaki ira vakalevu na Idia era a bula tu mai kea ka vulica sara na nodra vosa. E dau yalodina vakalevu vei ira na Idia ka yaco kina me ra dau nuitaki koya. E na dua na siga e a tala yani na luvena tagane o Jacob me la'ki veisautaka e dua na luveni ose me so mai kina na nodratou tutuvi. E a vakadikeva vakavina-ka na luveni ose na turaga ni Idia oqo ka tekivu binia mai na itutuvi. "Se bera ni se rauta," e kaya toka yani na luvei Jacob. E tomana tiko na nona biu tutuvi na turaga ni Idia. A lesu tale ki vale na luvei Jacob e na yalomarau ni sa rawata e levu sara na itutuvi me isau ni ose. Ni raica o Jacob na levu ni tutuvi e kauta mai na luvena e sega soti sara ni marautaka. E sega ni veirauti na ose kei na levu ni tutuvi e kau mai ni sa rui levu na itutuvi. E tala tale na luvena o Jacob ka me kauta lesu na veimama ni binibini tutuvi, ka a kauta mai. Ni yaco yani a dredre ga na turaga ni Idia ka kaya "au kila ni na vakasukai ira lesu tale mai o Jacob" (raica na Jacob Hamblin Jnr. . . ., me vaka e tukuni vei Louise Lee Udall, e na *A Story to Tell* [Salt Lake City: Deseret Book Co., 1945], 359–60).

Vakamacalataka ni kila tu na turaga ni Idia oqo ni turaga yalodina o Jacob Hamblin, ka na vakasuka mai na itutuvi ka soli sivia tu yani o ya. E nuitaki Jacob na turaga ni Idia baleta na nona yalodina. Me ra dramataka se ra tukuna tale na gone na italanoa.

2. Lagata se cavuqaqataka na "Jesus Loved the Little Children" (*Children's Songbook*, p. 59) se "Jesus Once Was a Little Child" (*Children's Songbook*, p. 55).
3. Vakayagataka e so na matakau rawarawa ga se na sitokini se matakau taga pepa me dramataki kina na nona digidigi e dua me dau yalodina, se me vakayacora na kena veibasai. Vakayagataka na kena sa vakarautaki tu se bulia ga na nomu.
 - O voroka e dua na veleti ka taroga o tinamu se o kila o cei e voroka.
 - O tomika tiko na ilavo ka qeqera, ka temaki sara mo tagana e so me nomu.
 - O qai kania e rua na kuki, ni sa tukuna oti o tamamu, mo kakua ni tara. E qai tarogi iko tale o tamamu se o a kania.

Me ra vakayagataka na matakau isulu na gone ka me ra tukuna na veika era na cakava e na veigauna oqori.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Tarogi ira na gone se tiko e dua na ose e na loma ni rumu. Tukuna vei ira kevaka era vakararai sara vakavinaka, era na sega ni kunea rawa e dua na ose baleta ni sega ni tiko kina e dua. E na sega ni dina kevaka eda kaya ni tiko e dua na ose e na loma ni rumu. Taroga kevaka e rawa ni ra raica e dua na . . . (cavuta e dua na

ka e laurai levu e loma ni rumu. Vakaraitaka ni dina na ka eda kaya ni tiko na iyaya oqori e na loma ni rumu. Tukuna vei ira na gone na gauna era tukuna kina e dua na ka e dina, era sa dau dina tiko.

2. Kerei ira na gone me ra laveta cake na ligadra e na nomu tukuna e dua na ka dina me ra biuta sobu tale kevaka o tukuna e dua na ka lasu. Cavuta e so na yatu vosa rogorogo vinaka me vaka na “e tiko e uluqu e dua na senikau,” “au dara tiko e dua na ivinivo,” “e roka damudamu na tarausese nei Jone,” se “au dabe tiko e na idabedabe.”
3. Lagata se cavuta na qaqa ni “A Prayer” (*Children’s Songbook*, p. 22) se na “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64).

E Rawa Me'u Dau Vakarakoroko

Lesoni
38

KENA INAKI

Me ra vakaugeti na gone yadua me ra dau vakaraitaka na nodra lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na nodra dau vakarakoroko.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Lako Yani 3:1–10.
 2. Veika e vinakati:
 - a. iVolatabu
 - b. iYaloyalo 1-19. O Karisito kei ira na gone (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 216, 62467); iyaloyalo 1-66, Mosese kei na Veikau Kama (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 107, 62239); iyaloyalo 1-67, Na Kalasi Dauveidokai.
 3. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakaraudaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Tukuna vei ira na gone me ra roqota na ligadra ka dabe sobu vakamalua e na nomu sa lagata se cavuqaqataka tiko na sere "Reverently, Quietly" (*Children's Songbook*, p. 26 e na domo malumu. Me ra lagata na gone na sere, kevaka era kila.)

Reverently, quietly, lovingly we think of thee;
Reverently, quietly, softly sing our melody.
Reverently, quietly, humbly now we pray,
Let thy Holy Spirit dwell in our hearts today.

Ni ko sa qarava oti, vakavinavinakataka nodra tiko vakanomodi na gone.

E Rawa Ni da Vakarakorokotaka na Lotu

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-67. Na Kalasi Dauveidokai.

- Evei o ira na gone oqo?
- Na cava era cakava tiko?
- Na cava o nanuma era vakasamataka tiko?
- O a vakaitavi vakacava ni o sa lako mai ki na Lalai?

Vakamacalataka ni da sa lako mai lotu, eda sa solia vakatabakidua na noda dina kei na dei ni vakabauta vakalotu. Oqo sa rawa ni da kaya eda sa vakarakoroko tiko.

Me ra qai cavuta vakawasoma na gone na vosa *vakarakoroko*.

- Na cava o nanuma ni dodonu me ibalebale ni vakarakoroko.

Vakamacalataka ni noda vakarakoroko sa kena ibalebale ga ni da sa vakaraitaka tiko noda loloma kei na veidokai vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. E rawa ni da vakavotukanataka noda lomani ira mai na veisala oqo (Me ra qai matanataka toka na gone e so na ka ni o sa talanoataka tiko).

- Lako vakadirorogo voli, qai vosa vakamalua.
- Dabe sobu vakamalua ka vakarorogo e na masu kei na lesoni.
- Dulaka cake na ligada ni da via tukuna e so na ka.
- Me da roqota na ligada.
- Me savasava tikoga noda valenilotu.

Vakamacalataka ni da sa vakayacora tiko na veika oqo, na Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau sa kila ni da sa lomani rau ka da marautaka na noda sa lako tiko ki lotu.

Sere

Lagata vata kei ira na gone se cavuqaqataka na “I Want to Be Reverent” (*Children’s Songbook*, p. 28). Tokaruataka ke gadrevi vakakina.

I want to be reverent,
To show my love for thee.
I will quietly listen,
For reverence begins with me.

- E na vuku ni cava me da dau vakarokoroko kina e loma ni Lalai.

Vakadewataka vei ira na gone ni da sa tovolea tiko me da dau vakarokoroko, sa rawa ni da vakarorogo vua na noda qasenivuli ka vulica na veika me baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Ni da sa dau vakarokoroko, eda sa vukei ira talega na wekada me ra dau vakarokoroko.

- Na vale cava eda sa tiko kina oqo?
- Na vale nei cei oqo?

Vakadewataka ni valenilotu, e nona na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Sa ikoya na vanua eda mai vulica kina na veika e baleti rau, kei na veika erau gadreva me da vakayacora.

iTavi Qaravi Vata

Mo cakava na ivakaraitaki ni qito vakaqaqalo qo vata kei ira na gone. Vakamatanataka na ligadra e na kena veimoiyaki me rawa ni vakaraitaka na veitiki ni valenilotu yadua.

The Meetinghouse

These are the walls of a house so fine;
This is the steeple so tall.
These are the windows that let in the light
And the doors that swing open to all.
This house was built by loving hands
As a place to sing and pray
Let us fold our arms, bow our heads (*roqoliga ka cuva na ulu*),
And give thanks for this house today.

- Na veika cava soti e rawa vei iko mo qarava e na valenilotu?
- Na veika cava soti e sega ni rawa vei iko mo vakayacora e valenilotu?

Vukei ira na gone me ra kila ni so talega na tikina kei na gauna e na loma ni valenilotu e rawa ni vakayacori kina na veicicyaki kei na qito, ia e levu ga na veivale kei na Veisigatabu e dodonu me da vakarokorokotaka. Dina ga ni vakayacori tiko na dabe vakarokoroko e na kalasi ni lalai kei na valenilotu e vakayacori vakatalega kina e na loma ni vale ni soqo.

iTalanoa Talanoataki ira na gone e na nomu kalasi era lako mai ki na Lalai. Okata kina na nodra dau vayavalati me ra cici ka lade e na sala ni ra lako tiko ki na vale, ka ra lako malua ka vakanomodi ni ra curu mai ki loma, kei na veika era vakayacora e na gauna ni soqoni ni sakaramede kei na gauna ni Lalai ka la'ki yaco sara ki na vale ni soqo ni sa oti. Vakabibitaka na nodra dau vakarokoroko e na gauna era lako mai kina ki lotu.

Sere Lagata se cavuqaqataka na "Two Happy Feet" (*Children's Songbook*, p. 270) ni ra lako wavokita na rumu me ra qarauna me kua so ni rorogo nodra ivava.

I have two happy little feet
To take me where I go.
They hop me and they skip me,
And make a noise, I know.
But in my Heavenly Father's house
So softly do they fall
That, though I walk, you cannot hear
My little feet at all.

- Na cava o vakayacora ki na yavamu e na loma ni vale ni soqo, e na lotu, e loma ni valenilotu, e loma ni kalasi?
- Na cava o vakayacora e na ligamu?
- Na cava o vakayacora ki na rorogo ni domomu?

Eda rawa ni vakila ni tarai keda na yalo ni vakarokoroko

Vakaraitaka na iyaloalo 1-19. O Karisito kei ira na lalai, mo qai vakayatuyatutaka na ka o vakila rawa e na nomu dau nanumi Jisu Karisito kei na levu ni nona lomani keda. Vakamacalataka ni oqo sara ga na ivakatakilakila ni vakarokoroko: Sureti ira na gone me ra talanoataka nodra nanuma me baleti Jisu.

iTalanoa Vakaraitaki yaloalo 1-66 Mosese e na Yameyame ni Buka, ka tukuna na italanoa ka raici e na Lako Yani 3:1–10. Vakabibitaka na itovo ni vakarokoroko e tarai Mosese e na gauna sa vosa mai kina na Turaga e na yameyame ni bukawaqa mai na vunikau ka lesi koya me liutaki ira na Isireli me kauti ira tani mai na vanua o Ijipita. Wilika e cake na iVolatabu, qai vakamacalataka e vica na tikina mai na tikina e lima "Mo luvata tani na nomu ivava mai na yavamu" ni sa qele tabu na tikina o sa tu kina.

- Na cava e luvata kina o Mosese na nona ivava?

Vakamacalataka ni sa ikoya oqo e dua na sala ni vakarokoroko me ra kila deivaki tiko na gone ni sega ni kena ibalebale o ya me da sa luvata tani na noda ivava ka rawata na vakarokoroko. E rawa ni da rawata na vakarokoroko mai na vuqa tale na sala.

- O na rawata vakacava na vakarokoroko?

E rawa ni da Vakarokoroko e Vale

Tukuna vei ira na gone ni sega ni valenilotu ga e dau vakarokorokotaki.

- Na cava o cakava e vale kevaka sa cabo masu tiko e dua?
- Na cava o cakava mai vale e na gauna ni Itou vakamatavuvale?

Vakamacalataka kevaka eda vakarorogo vakavinaka e na gauna ni masumasu kei na i vunau mai vale eda sa wiliki tiko ni da sa vakarokoroko ka sa vakaraitaka tiko noda lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

Vakamacalataka na nomu lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito kei na nomu vakavinavinaka e rawa kina vei iko mo vakaraitaka na loloma levu qo e na nomu sa dau veidokai tiko. Tokoni ira na gone me ra vakaraitaka tiko na nodra lomana na Tamada Vakalomalagi kei Jisu e na nodra sa vakarokorokotaka tiko na nodra isoqosoqo ni Lalai, e na lotu ni sakaramede, na cabori ni masu kei na lotu vakamatavuvale mai vale.

**ITAVI QARAVI
VATA NI VEIVAK-
ABULABULATAKI**

Diga e so na itavi qaravi vata oqo me taurivaki e na gauna ni lesoni.

1. Mo ni lako vata kei ira na gone e na kena imoimoi kece sara ni vakarokoroko ka me kakua sara na rorogo se na qito e na vale ni soqo kevaka e rawa, me ra lako tale ga yani ki valenilotu. Ni o ni sa lesu tale ki na valenivuli, me ra qai vakavinavinakataka na gone e na nodra itovo ni vakarokoroko me veivosakitaki na nodra itovo ni vakarokoroko e na kena vukei ira e so tale e lomanivale me ra dau vakarokoroko e na nodra kalasi.
2. Lagata se cavuqaqataka na "I Will Try to Be Reverent" (*Children's Songbook*, p. 28), "Father, I Will Reverent Be" (*Children's Songbook*, p. 29), or "Our Chapel is a Sacred Place" (*Children's Songbook*, p. 30).
3. Me ra tucake na gone ka butuka tu na tikinipepa, qai toqa na peni na ibulibuli ni yavadra ka volai e na tikinipepa na vosa "Two Happy Feet" (see page 126). Me ra qai rokataka na gone yadua na ibulibuli ni yavadra ka sa toqai oti ka kauta ki vale.
4. Me ra tovolea na gone yadua me ra vakaraitaka na sala ni nodra vakarokoroko e loma ni kalasi me vaka na itovo ni nodra dabe sobu vakamalu, roqo liga, se laveta cake na liga me tukuna e so na ka. Ia me ra qai veivosakitaka se cava e dodonu kina me da vakarokorokotaka na nona vale na Tamada Vakalomalagi.
5. Vukei ira me ra cavuta na veimalanivosa e na tikina e dua, se mai na tikina ruarua, me toroicake nodra maqosataka na kena imoimoi, ka salavata kei na kena vosa.

Dodoka, Qovia ligamu ruarua.

Dolava, soqoti ira

Dolava, sogoti ira

Sau vakalailai.

Dolava, sogoti ira

Dolava, sogoti ira

Biuti ira e sagamu.

Au Kurea Na Ligaqu

Au kurea na ligaqu

Au lobika na ligaqu

Au sau e ligaqu.

Au laveta na ligaqu

Ka biuta sobu tale

Ka taqari ira e sagaqu.

Au yaraka na yavaqu
 Au vakaceguya na yavaqu
 Au dabe vakadodonu
 E na noqu idabedabe
 Au cuvara na uluqu
 E bobo na mataqu
 Vakarau me'u masu.

**IKURI NI ITAVI
 QARAVI VATA
 ME BALETI IRA
 NA GONE SOBU**

1. Lagata se cavuqaqataka na "The Chapel Doors" (*Children's Songbook*, p. 156). Me ra tara toka na tebe ni gusudra e na nodra iqaqalo na gone, e na veigauna era cavuta kina na "Sh be Still."
2. Me ra bobo kece sara ka tukuna me ra laveta cake na ligadra kevaka era sa rogoca rawa nomu vakalutuma na 2 na sede se ibulukau. Vakalutuma sobu na ilavo se ibulakau e na fulowa se dela ni teveli, mo qai ologa na i bulukau se ilavo e na dua na itavoi se tiki ni sulu. Me ra bobo tikoga na gone, ka vakarorogo vinaka sara me ra laveta cake na ligadra kevaka era sa qai rogoca vinaka na ilavo se ibulukau e na gauna qo. Vakalutuma nai ololo ibulukau se ilavo e na fulowa se dela ni teveli. Vukei ira me ra kila ni levu sara na veika e rawa ni da rogoca kevaka walega me da dau vakarorogo vakavinaka.

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni rorogo ni vakatagi rogorogo vinaka sa dau kauta mai vei keda na vakacegu kei na marau ka vakauasivi sara ni da vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na 1 Samuela 16:19–23, Ica 6:2–12, kei na Vunau kei na Veiyalayalati 25:12.
2. Veika e vinakati.
 - a. iVolatabu, iVola i Momani, kei na Vunau kei na Veiyalayalati.
 - b. iYaloyalo 1-61 Lako Yani mai Nauvoo (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 410, 62493); iyaloyalo 1-68, Sa Dauvakatagi o Tevita vei Saula na Tui; iyaloyalo 1-69, Era sa suka na Jereti.

3. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

Me kila o qasenivuli: Rawa ni sureta mai nodra daunisere na Lalai me vukei iko e na vakavulici ni lesoni oqo.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Me ra tuva wavoki na gone ka lagata na sere “If You’re Happy” (*Children’s Songbook*, p. 266) vakawasoma me vakayagataki na veimalanivosa me vaka na “sau ni liga,” “sabica nomu i toutou levu,” kei “sauriva na matamu.” Matanataka na ivukivuki me vaka e vakatututaki e na kena veivosa.

If you’re happy and you know it, clap your hands.
If you’re happy and you know it, clap your hands.
If you’re happy and you know it,
Then your face will surely show it.
If you’re happy and you know it, clap your hands.

- Na cava o vakila ni o sa lagata tiko na sere oqo?

Na iVakatagi e Rogo Vinaka e Vakavuna na Mamarau

Vakamacalataka na marau, totoka, se malumu ni vakatagi e rawa ni vukei keda me vakaceguya na yalo. E na gauna eda rarawa kina, cudru, se rere, na i vakatagi rogorogo vinaka e rawa ni vukei keda me da bula marau tale.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-68. Vakatagi tiko o Tevita vei Saula na Tui. Talanoataka nona dau vakatagitaka o Tevita nona api vei Saula ni sega tu ni dau vinaka na ituvaki ni bula ni tui, me vaka e kune e na 1 Samuela 16:19–23.

- Na cava o nanuma e solia vei Saula na tui me vakavinakataka na nona bula na vakatagi nei Tevita?

- Na mataqali vakatagi vakacava o via rogoca?

Matanataka vakalekaleka na iyaya ni ivakatagi e na gauna e tukuni tiko kina.

iTavi Qaravi Vata

Me ra vakalasulasu na gone ni vakayagataka na veiyaya ni vakatagi me vaka na piano, vaiolini qita, fulute se api, ni o vagugutaka e dua na sere ni Lalai e kilai vinaka se na sere ni lotu.

Sere

Vakamacalataka ni lagasere e rawa talega ni vakamarautaki keda. Lagata na *“Happy Song”* (*Children’s Songbook* p. 264) vakayagataka na kena imoimoi sa koto oqori e ra.

Ducks in the pond quack a happy song (*dolava sogota na nomu idovidovi kei na iqaqalo ni liga me vaka na gusu ni ga*)

Mother hens cackle the whole day long (*vakalekalekataka na ligamu me vaka na taba ni manumanu*)

Birds in their nests (*qovia na ligamu me vaka na sova*) and wind in the treetops (*yaloyalo e ulumu me vaka ni liwavi cagi na vunika*)

All join in singing a happy song.

(© 1963 mai D. C. Heath and Company. Lavetaki e na kena sa vakadonui.)

- Na sere ni Lalai cava o dau taleitaka?

Sere

Me ra digitaka ga na gone na sere era taleitaka me ra qai lagata vata.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-61, Lako Yani mai Nauvoo ka qai tukuna na italanoa ka tarava e na nomu vosa ga vakaiko.

Ni ra sa biuta na nodra veivale na ivuvu ni lotu e Nauvoo ka gole vaka ki na ra era sa qai vakavodoka na nodra i yaya kece kei na veika era taukena e na nodra qiqi ka ubi sara yani vakavinaka. Dina ga ni sega ni ra kauta kece nodra i yaya baleta ni sa rui lailai na loma ni qiqi ka dau maroroi kina, sa rui dredre na ilakolako, ni cava e dua na siga, era sa vakila sara tu ga na dadaga kei na oca ni yago.

Ni sa dau bogi na vanua, era sa vakasoqoni ira mai na nodra manumanu kei na kareti ka mai tuvani ira wavoki ka me qai vakawaqari na buka e lomadonu. E sa kila rawa na Parofita o Brigham Young ni ra na marautaka na nona ilawalawa kevaka me vakatagitaki tu e so na ivakatagi. Sa dau vakayaloqagataki ira vakalevu na Parofita e na vuku ni ka oqo, me vakayacori na lagalaga sere kei na dadanisi. Ko ira na ivuvu ni lotu era a kauta voli mai na nodra iayaya ni vakatagi me vaka na fiddle, biukila, kei na dramu era a vakayagataka me caka kina e so na ivakatagi. E lagasere ka dadanisi wavokita na buka. Dau dua voli nodra sere taleitaki *“Come, Come, Ye Saints.”* E dau veivakaukawataki ka veivakayaloqagataki vei ira na ivuvu ni lotu na ivakatagi. Sa dau solia vei ira na marau ni ra dau lagalasere ka dadanisi oti era sa qai dau la'ki moce e na bogi.

Sere

Me ra dabe wavoki me vakataki ira ga na ivuvu ni lotu, e na gauna makawa me ra wavokita tu na bukawaqa ka lagalaga sere *“Pioneer Children Sang As They Walked”* (*Children’s Songbook*, p. 214), se dua tale na sere ni Lalai era taleitaka.

E Vukei Keda na iVakatagi me da Nanuma kina na Tamada Vakalomalagi kei Jisu

Vakamacalataka ni ivakatagi e loma ni lotu e tukuna vei keda na noda nanuma na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Tukuna vei ira na gone me ra bobo me vaka era rogoca tiko na i vakatagi e loma ni vale ni lotu ni se bera na lotu ni sakaramede.

- E na vukei iko vakaivei na rorogo ni vakatagi me rawa ni ko vakarokorokotaka kina na lotu.

Vakamacalataka ni Tamada vakalomalagi kei Jisu erau gadreva tu me rau rogoca noda laga- sere. Wilika me rogo levu na i matai ni rua na malanivosa e na Vunau kei na Veiyalayalati 25:12 (me yacova na “sa nodra masu ki vei au”). Vakamacalataka na lagati ni sere ni lotu e tautauvata kei na noda cabo masu vua na Tamada Vakalomalagi. Eda vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi e na nona veivakalougatataki e solia vei keda. Na sere baleti Tamada Vakalomalagi kei Jisu e tukuna tiko ni rau lomani keda ka via vukei keda. Vakamacalataka ni sere ka lagati e na lotu ni sakaramede e vakatokai me serenilotu.

- Na cava na vuna eda laga sere kina e na sere ciri kei na serenilotu e vale ni lotu.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-69, Era sa suka na Jereti. Tukuna na italanoa me baleti ira na kawa i Jereti na nodra lako mai ki na vanua yalalaki e kune e na Ica 6:2–12. Tukuna ni o ira na Jereti era dau lagalagasere tu ga ka lagata na veisere e vakacautaka na Tamada Vakalomalagi mai na gauna sara era se tiko kina e loma ni idinicavu se waqa.

- Na cava o bau nanuma me baleta na nodra a lagalagasere tu ga na Jereti e na nodra soko tiko?
- Na cava o bau nanuma vei ira na Jereti e na vuku ni cagi kei na ua ka coqa tiko mai na nodra waqa?
- E vukei ira vakaivei na lagalagasere ni sa yacovi ira tu na rere?
- O a sa bau lagasere mada ni yacovi iko tu na rere? E a vukei iko vakacava?

iVakadinadina

Wasea vei ira na gone ni rorogo mai na ivakatagi e vakamarautaki iko. Tukuna vei ira na gone ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau gadreva me rau rogoca me lagati na veisere rogorogo vinaka. E na nodra lagasere voli e rawa ni ra vakila na levu ni nodra marau, ka me da nanuma tiko ni Tamada Vakalomalagi kei Jisu erau lomani keda sara vakalevu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Lagata na sere “Fun to Do” (*Children’s Songbook*, p. 253), “Sing a Song” (*Children’s Songbook*, p. 253), se “I Think the World is Glorious” (*Children’s Songbook*, p. 230).
2. Kevaka e lewe lailai na lewe ni kalasi me ra qai dui digitaka ga na gone na sere ni Lalai era taleitaka ia me ra qai lagata vata kece e na nodra kalasi.
3. Cakava na bilo pepa ka tawana e loma e so na ka me nodra ka ni qiriqiri na gone. Biuta e so na raisi se nuku e loma ni bilo pepa. Kabira tale edua na bilo pepa ki na imatai ni bilo me kua ni qera na raisi se nuku. Lagata e dua na sere ni Lalai me ra vakayagataka na gone na nodra iyaya ni qiriqiri. E rawa ni o kauta mai e so tale na iyaya me vaka na lali kaukamea, so na tiki ni kau se so na ivarovo ni kau.
4. Vakatagitaka mai na *Children’s Songbook* audio cassettes (52505 or 52428) se na peleti ni vakatagi (50505 se 50428), qai laiva vei ira na gone me ra lagasere kina.

5. E na nomu vosa ga vakataki iko, talanoataki Josefa Simici na Parofita, kei ira e so tale na iliulu ni lotu, e na valeniveivesu mai Carthage. Era a balati iratou ki valeniveivesu ko ira na tamata ca, e dina ga ni ratou a sega ni vakayacora na veika ca eratou a beitaki kina. Sa kila tu na parofita ni sa vakarau me sotava na veika rerevaki, ka sa rarawataka sara vakalevu. Sa qai kerei nona itokani o John Taylor me lagasere mada vua. Ia, e rarawa talega o John, a mani tukuna kina vei Josefa ni sega ni lomana na lagasere, ia e a qai vakayaloqaqataki koya o Josefa. Ia ni sa tekivu me lagata na sere e baleti Jisu, era sa yalo vakacegu kecega e valeniveivesu. E a vakadeitaka na sere vei iratou, ni rau lomani iratou na Tamada Vakalomalagi, kei Jisu. E a solia vei ira na kaukauwa kei na yaloqaqa.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Lagata e so na nodra sere taleitaki na gone, ia mo ni lagata vata me ra sau vakamalua na gone ni ra lagata tiko, wasea vei ira ni ivakatagi e dau kauta mai na marau.
2. Vakarautaka mo katona na duidui ni ivakatagi me ra dau vakarorogo kina na gone. Nanuma me na veiganiti na ivakatagi kei na Sigatabu. O na vinakata mo vakayagataka e so na kena e salavata kei na itukutuku e volai toka qo.
3. Tukuna vei ira na gone ni Tamada Vakalomalagi e solia vei keda e levu na ivakatagi e so e cakava na tamata, e so era cakava ga na veika era vakavolivoliti keda tu. Tukuna e so na veika bula e rawa ni vakavuna na rorogo me vaka na cagi, uca, manumanu vuka, pi, kei na yaseyase. Vakarautaki ira na gone me ra vakamurimuria na rorogo ni veika era rogoca.

KENA INAKI

Me ra tokoni na gone yadua me ra dau nanumi Jisu Karisito ni vakayacori tiko na sakamede.

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Masulaka ka vulica Luke 22:19–20 kei na 3 Nifai 18:1–11 raica tale ga *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 23.
 2. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai, kerea na Bisopi me kaciva mai e dua na Bete me lako mai ki na nomu kalasi e na dua na gauna lekaleka ga e na tekitekivu ni lesoni. Na lewe ni kuoramu o ya e dodonu me vakavakarau ka me tukuna vei ira na gone na nona itavi e na sakamede kei na veika e tarai koya e na cakacaka tabu oqo.
 3. Veika e vinakati
 - a. iVolatabu kei na iVola i Momani.
 - b. Na iyaloalo ni veika e caka e na gauna i Jisu kei na nona bula me vaka na iyaloalo 1-16, Na Sucu nei Jisu (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 201, 62495); iyaloalo 1-17, Na Gonetaganane o Jisu Karisito e na Valetabu (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 205, 62500); iyaloalo 1-19, Karisito kei na Gonelalai (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 216, 62467); iyaloalo 1-43, Vakabula na Mataboko o Jisu (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 213, 62145); kei na so tale o via taurivaka.
 - c. iYaloalo 1-3, O Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240, 62572); iyaloalo 1-8, Votai ni Sakamede (62021); iyaloalo 1-44; Vunau o Jisu e na Muaira kei Muravura (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 316 62380); iyaloalo 1-70, Na iVakayakavi ni Veitalatala (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 225, 62174).
 4. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-8. Votai ni Sakamede. Tukuna vei ira na gone ni noda mai sota vata e na veisigatabu vakamatavuvale sa vakatokai na soqoni ni sakamede.

- E na vuku ni cava eda vakatoka kina na soqoni oqo me lotu ni sakamede?

Mo vakamacalataki koya na lewe ni kuoramu ni bete vei ira na gone. Me qai vakamacalataki o koya me baleta na Matabete i Eroni kei na itavi kece ni lotu e dodonu me qarava e na sakamede. Me qai tukuna talega na veika e tarai koya e na nona qarava na itavi tabu oqo. Vakavinavinakataki koya e na nona mai vakaitavi ka me lesu tale ki na nona soqoni ni Matawilivola ni Sigatabu.

**E Vakaraudaka vei Keda o Jisu na Sakamede me Vukei Keda e na noda
Nanumi Koya.**

Vakaraitaka na iyaloalo 1-3, Jisu na Karisito. Tukuna vei ira na gone ni o Jisu e luvena na Tamada Vakalomalagi. Baleta ni sa rui lomani keda vakalevu e a lako mai

kina ki vuravura me mai noda iVakabula. E vakabulai ira na tauvimate, vakatavulica na kosipeli, qai vakaraitaka na sala e dodonu me da bula kina. Ni oti sa qai mate e na vukuda.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-70, Na iVakayakavi ni Tuaraga. Tukuna na italanoa ni kanavata oqo, ka volai tu e na Luke 22:19–20. Wilika vakarogo levu na iotioti ni malanivosa e na tikina e 19: “Dou cakava oqo mo dou vakananumi au kina.” Vakamacalataka ni o Jisu e a kaya vei iratou na nona iApositolo me ratou dau soqoni vata e na veisiga ni Vakacecegu ka vakananumi koya e na nodratou vakayagataka na sakaramede.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-44, Vunau o Jisu e na Muaira kei Vuravura. Vakamacalataka e na gauna e a sikovi ira kina na Nifai o Jisu, e a tukuna talega vei ira me ra dau soqoni vata e na veisiga ni Vakacecegu ka vakananumi koya e na nodra vakayagataka na sakaramede (raica 3 Nifai 18:1–11).

- O cei e dodonu me ratou nanuma na iApositolo e na nodratou vakayagataka na sakaramede?
- O cei e dodonu me ra nanuma na Nifai e na nodra vakayagataka na sakaramede?
- O cei e dodonu me da nanuma e na noda vakayagataka na sakaramede?
- Na gauna cava eda vakayagataka kina na sakaramede?

iTavi Qaravi Vata

Me ra cakava vata kei ira na gone na tikina qaravi vata ka tarava.

Au Marau ni'u Mai Lotu Nikua.

Au marau ni'u mai lotu nikua. (*Bulia e ligamu na dudukilagi e na nomu vakasotara vata na isamosamo ni nomu iqaqalo*)

Ka mai vakarorogo (*qovia na ligamu e daligamu*)

Ka mai masu (*rogo liga ka cuva*).

Au mai kilai Jisu kina mai lagi (*dusi cake*);

Me'u nanumi Jisu kei na nona loloma (*mokoti iko*).

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo ni bula nei Jisu, me vakaraitaki yadudua. Kevaka era kila na gone na iyaloalo, me ra qai talanoataka na italanoa. Kevaka era sega ni kila na italanoa, qai wasea vakalekaleka vei ira. E na daumaka mo vakaitavitaka e levu sara na gone ke rawa e na talanoataki ni italanoa.

- Na italanoa cava soti o rawa ni nanuma me baleti Jisu e na gauna ni sakaramede?

Me ra tukuna e so tale na italanoa baleti Jisu era nanuma rawa e na gauna ni sakaramede. Kevaka era sega ni nanuma rawa e dua, mo qai talanoataka vei ira e dua se rua na italanoa kei Jisu o dau gadreva mo vakananuma e na gauna ni sakaramede.

Me da Dau Vakarokoroko e na gauna ni Sakaramede

iTavi Qaravi Vata

Vukei ira na gone me ra cavuta na veitikina ka tarava, me vakayagataki na ivukivuki sa vakamacalataki tu:

I'll fold my arms (*rogo liga*);

I'll bow my head (*cuva na ulu*)

And quiet, quiet be (*vakasolokakanataka na laini oqo*).

As the sacrament is blessed,

I will remember Thee.

Vakamacalataka ni o Jisu e a solia vei keda na sakamede me rawa ni da dau nanumi koya kina, e ka bibi sara me da dau nanumi Jisu ka vukei ira talega e so me ra nanumi koya. E rawa ni da vakayacora oqo e na noda vakarokoroko e na gauna ni sakamede.

iTavi Qaravi Vata

Vakasolokakanataka e dua vei ira na itukutuku ka tarava ki vua e dua na gone me qai vakadewataka e na nona tukuna vakadomoi levu ki na kalasi. Vakuria e na so tale na itukutuku kei ira na vo ni gone.

1. Me da vakarau ki na sakamede e na lagati vata ni dua na serenilotu bibi ka taleva lesu vei keda na noda vakananumi Jisu.
2. Me da vakarorogo vinaka ki na masu e na kena vakalougatataki na madrai.
3. Ni sa veisoliyaki mai na madrai, me da yadua ga na tikina.
4. Me da vakarorogo vinaka ki na masu e na kena vakalougatataki na wai.
5. Me da rokova ni gunuva na wai ka biuta lesu tale ki na terea na bilo.
6. Kakua ni qitotaka na madrai se bilo ni sakamede.

Vakamacalataka ni sa vakayacori kece na veika oqo sa vakaraitaka tiko ni da sa doka ka rokova na vakayagataki ni sakamede.

- E rawa vakacava me da vakarokroko e na gauna ni sakamede?

iTavi Qaravi Vata

Me ra vakarorogo vinaka na gone ki na ivukivuki mo vakamacalataka. Tukuna vei ira me ra tucake kevaka mo kaya ni dodonu me ra cakava se nanuma e na gauna ni sakamede. Tukuna vei ira me ra dabe sobu kevaka o kaya ni sega ni dodonu me ra cakava se nanuma e na gauna ni sakamede. Taurivaka e so na ivakaraitaki ka tarava se na nomu ga vakataki iko.

- Vakarorogo vinaka sara ni sa cabori na masu ni sakamede.
- Nanuma ni rau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.
- Vakananuma mada ni o sa lako tiko ki vakatakakana.
- Nanuma ni vakabulai ira na tauvimate o Jisu.
- Vosa vei tacimu se ganemu.
- Veimoiyaki.
- Vakananuma nona vakalougatataki ira na gone o Jisu.

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina baleta na nomu dau marautaka vakalevu mo tiko ka vakaitavi e na vakayagataki ni sakamede ni vukei keda me da nanumi Jisu Karisito kei na veika sa vakayacora me baleti keda. Vakamacalataka ni o vakavinavinakataka vakalevu na nodra dau vakarokoroko kece sara e na gauna ni sakamede me rawa kina ni o vakatabakiduataka na nomu vakananumi Jisu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Lagata se cavuqaqataka na "Before I Take the Sacrament" (*Children's Songbook*, p. 73); se "To Think about Jesus" (*Children's Songbook*, p. 71).

2. Me ra droinitaka na gone yadua na kedra dui iyaloalo ni ra vakayagataka tiko na sakaramede. Me volai e na iyaloalo yadua, *Me'u daunanumi Jisu e na noqu vakayagataka na sakaramede.*
3. Mo kauta mai ki na kalasi na terea lala ni sakaramede ka dau tawa kina na madrai kei na wai. Me ra mai raica ka taura sara na gone. Me ra vakamacalataka na gone na veika e dau vakayacori e na qaravi ni sakaramede e na soqoni ni sakaramede.
4. Me ra dramataka na gone na italanoa e so era dau taleitaka me baleta na bula nei Jisu.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vakamacalataka na sakaramede e na kena gaunisala rawarawa sara. Vakaraitaka na iyaloalo kei Jisu ka kaya vei ira na gone ni tiko e dua na gauna bibi e na Sigatabu me da dau vakananumi Jisu kina e na sala uasivi duadua. Oqo e na noda kania na tiki ni madrai lalai ka gunuvi ni dua na bilo wai lalai e na gauna ni soqoni ni sakaramede. Vakamacalataka e na gauna ni sakaramede eda vakananuma kina na levu ni nona lomani keda o Jisu kei na so tale na veika e sa cakava me vukei keda me da bula mamarau kina.
2. Lagata se cavuqaqataka na "Tell Me the Stories of Jesus" (*Children's Songbook*, p. 57) or "Jesus Wants Me for a Sunbeam" (*Children's Songbook*, p. 60).
3. Vukei ira na gone me ra matanataka na tikina ni itavi qaravi vata ka tarava e na gauna mo cavuqaqataka tiko kina na kena veivosa:

Na Veibuli

Jesus said the sun should shine (*bulia e dua na ka mokimokiti levu e ligamu e dela ni ulumu*),

The rain should fall (*vakalutuka sobu mai na ligamu ka me veimoiyaki tiko na nomu iqaqalo*),

The flowers should grow (*qovia na ligamu ni vuki sobu tu na kena qeteqete*).

Jesus said the birds should sing (*dolava sogota na nomu iqaqalo lalai kei na idovidovi ni kakana me vaka na gusu ni manumanu*),

And it was so, was so (*roqoliga*).

(Johnie B. Wood, e na *Sing, Look, Do, Action Songs for Children*, ed. Dorothy M. Peterson [Cincinnati: Standard Publishing Co., 1965].)

Tukuna vei ira na gone ni levu sara tu na veika sa solia tu vei keda o Jisu me da bula mamarau kina. E na gauna ni sakaramede e dodonu me da vakaraitaka na noda vakavinavina e na noda nanumi Jisu tiko.

Solia vei Keda na iVolanikalou na Tamada Vakalomalagi kei Jisu

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni tu e na veivolanikalou na nodrau vosa na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me rawa kina ni da vulica na veika baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na noda vulica na veivolanikalou.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Luke 22:19–20; 3 Nifai 18:21; Vunau kei na Veiyalayalati 59:6; kei na Mosese 7:11. *Raica talega na iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 10.
2. Vakavakarau mo talanoataka e dua na nomu italanoa taleitaki mai na ivolanikalou, ka mo vakayagataka kina na iyaloalo ke rawa.
3. Veika e gadrevi:
 - a. Yadua na ivolanikalou (iVolatabu, iVola I Momani, Vunau kei na Veiyalayalati, kei na Mataniciva Talei).
 - b. Dua na tiki ni sulu se pepa me ubi se ologi kina na veivolanikalou.
 - c. iYaloalo 1-3, O Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iyaloalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipaitaisotaki (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 208; 62133); iyaloalo 1-44, Vunau o Jisu e na Muaira kei Vuravura (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 316; 62380); iyaloalo 1-70, Na iVakayakavi ni Turaga (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 225; 62174).
4. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Ni bera na kalasi, ubia na veivolanikalou e na dua na tiki ni isulu se ologa e na dua na pepa. Biuta toka e na dela ni teveli se idabedabe me ra rawa ni ra raica na gone. Vakamacalataka ni o sa ubia tu e dua na ka e rui bibi sara vei iko ka vakakina vei keda yadudua. Me ra qai wakilakila na gone se cava o sa ubia tu.

Ni sa oti e vica na nodra vakilakila, me ra qai vakatara na isulu se veva na gone me ra vakila kina se cava e ubi tiko o ya. Kevaka sa kila rawa e dua na gone ni dua se vica na ivola, qai tukuna ni sa donu oya ka qai cereka na iubi ni ivola. Tukuna vei ira na gone ni ra vakatokai na veivola oqo me ra ivolanikalou. Me ra cavuta vakavica na gone na vosa *ivolanikalou*.

Era sa iVola Tabu na iVolanikalou

Vakamacalataka ni ra ivola bibi na ivolanikalou ka ra duidui mai na veivola tale e so. Era sa ivola tabu. Vakadeitaka vei ira na gone ni dau vukea na noda vakasamataki koya na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ke dua na ka e vakatokai me ka tabu. Vakamacalataka ni veivolanikalou era tukuni rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu kei na levu ni nodrau lomani keda. Era tukuna vei keda na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora me da na rawa ni marau kina.

Vakaraitaka ka tukuna na yaca ni ivola vava, me dua e na dua ga na gauna. Kevaka era cokovata tiko e vica e na dua ga na ivola mo qai dusia na yacadra e na waqanivola e liu se ki na tabana e vakaraitaki tu kina na yaca ni veivola yadudua.

iTavi Qaravi Vata

Tukuna vei ira na gone ni dodonu me da dau maroroya vinaka na veivolanikalou ka me da dau cega vaka vinaka. Me ra lakolako yadudua mai na gone ki liu ka me ra mai vakaraitaka na nodra rawa ni tara vakamaqosa na veivolanikalou ka cereka vakavinaka na kena veitabana.

Vakamacalataka ni volai tu e na ivolanikalou na italanoa dina. Na italanoa e so oqo e na vukei keda me da kila na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora. E rawa ni vukei keda e na noda bula na italanoa e na veivolanikalou.

iTalanoa

Talanoataka vei ira na gone e dua na nomu italanoa taleitaki mai na ivolanikalou, ka mo vakayagataka na iyaloalo ke rawa. Vakabibitaka na sala era vukei iko kina na veika e a vakatavuvulitaka na italanoa ni ivolanikalouoqo. Vakaraitaka na levu ni nomu taleitaka na wilika na veitalanoa mai na ivolanikalou

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni "Tell Me the Stories of Jesus" (*Children's Songbook* p. 57). Vakadeitaka vei ira na gone ni ra dina na italanoa ni ivolanikalou era vulica e na loma ni Lalai.

Tell me the stories of Jesus I love to hear,
Things I would ask him to tell me if he were here.
Scenes by the way side, tales of the sea,
Stories of Jesus, tell them to me.

E Lewe ni iVolanikalou na iVakavuvuli i Jisu

Vakamacalataka ni so na ivolanikalou era a vola na tamata ka ra kilai Jisu ni ra a bula tiko e na gauna e bula tiko kina o koya. Era a raici koya ka rogoci koya e na nona veivakatavulici tiko. O ira na tamata oqo era a vola na veivolanikalou me rawa kina vei ira yadua na tamata me ra vulica na veika baleti Jisu kei na nona ivakavuvuli ka kila ni sa ikoya na luvena na Tamada Vakalomalagi

Vakaraitaka na iyaloalo 1-70, Na iVakayakavi ni Turaga. Me ra tukuna mai na gone na veika era kila me baleta na iyaloalo. Vakaraitaka na iVolatabu ka me ra cavuta na yacana na gone. Cega na iVolatabu ki na Luke 22. Vakamacalataka ni a vakatavuvulitaka o Jisu e na iVolatabu ni dodonu me da taura na szakamede me da dau nanumi koya kina. E a taura na madrai o Jisu ka vakalougatataka ka solia vei iratou na nona tisaipeli. E taura e dua na bilo ka solia me ratou gunu. Wilika na malanivosa ni tikina e 19 ka a kaya kina o Jisu, "Dou cakava oqo mo dou vakananumi au kina." Dusimaka ni oqo na vosa nei Jisu.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-44, Vunau o Jisu e na Muaira kei Vuravura, ka vakadeitaka vei ira na gone na veika e yaco tiko e na iyaloalo oqo. Vakaraitaka na iVola i Monai me ra qai cavuta na yacana na gone. Dolava na iVola i Momani ki na 3 Nifai 18. Vakamacalataka ni a vakatavuvulitaka e vuqa na ka o Jisu vei ira na tamata. Wilika na malanivosa ni tikina e 21, ka tukuna kina o Jisu, "Mo dou dau masu vakavuvale."

- Na cava e tukuna o Jisu vei keda me da vakayacora vata kei na noda matavuvale?

Vakaraitaka na iyaloalo 1-3, O Jisu na Karisito. Vakaraitaka na Vunau kei na Veiyalayalati ka me ra cavuta na yacana na gone. Dolava na Vunau kei na Veiyalayalati ki na wase 59. Vakamacalataka ni dua na ka e a vakatavuvulitaka o Jisu sa ikoya me da dau veilomani. Wilika na malanivosa ni tikina e 6 ka a kaya kina o Jisu, "Ia mo lomana na kai nomu me vaka ko sa lomani iko."

- Na cava e a kaya o Jisu me da vakayacora?
- O cei na kai nomu?
- E vakaevei na ivakarau ni yalomu e na gauna o dau caka vinaka kina ka vakaraitaka na loloma vei ira na tamata?

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Jesus Said Love Everyone” (*Children’s Songbook*, 61), ka vakayagataka na matana ka vakamacalataki tiko e ra.

Jesus said love everyone (*dedeka na ligamu*);
 Treat them kindly, too (*degudeguvacu*).
 When your heart is filled with love (*vakabira na liga e saremu*),
 Others will love you (*mokoti iko ga*).

Vakaraitaka na iyaloalo 1-18, Papitaisotaki Jisu tiko o Joni na Dauveipapitaiso. Me ra talanoataka na iyaloalo o ira na gone. Vakabibitaka ni a papitaisotaki o Jisu ka gadreva me da papitaisotaki kece. Vakaraitaka na Mataaniciva Talei ka me ra cavuta na gone na yacana. Dolava na Mataniciva Talei ki na Mosese 7 ka talanoataka na nona a vakatavulica e dua na tamata o Jisu na yacana o Inoke me lako vei ira na tamata ka papitaisotaki ira. Wilika na malanivosa ni tikina e 11 ka a kaya kina o Jisu, “Papitaistaki ira e na yaca ni Tamada, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu.”

Taura cake na veivolanikalou vava. Vakabibitaka ni tiko kece vei iratou na veivakavuvuli i Jisu.

- Na ivola cava soti oqo?
- Na veivakavuvuli nei cei era tu e na veivolanikalou?
- Na cava na vuna era volai kina na veivolanikalou?
- E vakaevei na ivakarau ni yalomu e na nomu kila ni rau lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka rau sa solia mai vei keda na veivolanikalou?

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka kei na nomu taleitaka na veivolanikalou. Tukuna na nomu ivakadinadina, ni nodrau vosa na Tamada Vakalomalagi kei Jisu sa volai tu e na ivolanikalou, ka da na vulica rawa kina na veika erau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora.

**ITAVI QARAVI
 VATA NI VEIVAK-
 ABULABULATAKI**

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Lobika veimama na draunipepa me ra vaka na waqa ni ivolanikalou vava, me dua na sete dua na gone. Vola na yaca ni ivola tudei e na waqanivola. Tukia e dua na qara e na tutu ni veiwaqanivola yadua ka vesuka vata e na kula na waqanivola ni ivolanikalou vava nodra na gone yadua.

E na loma ni veiwaqanivola yadua, vola kina na vosanikalou e a vakatavulici e na gauna ni lesoni:

iVolatabu: *E vakatavulica vei keda o Jisu na sakaramede (Luke 22:19).*

iVola i Momani: *E vakatavulici keda o Jisu me da masu vakamatavuvale (3 Nifai 18:21).*

Vunau kei na Veiyalayalati: *E vakatavulici keda o Jisu me da lomani ira na kainoda (V&V 59:6).*

Mataniciva Talei: *E vakatavulici keda o Jisu me da papitaiso (Mosese 7:11).*

Solia e yadua na sete waqanivola vei ira na gone me ra kauta ki vale, rai lesuva na veivakavuvuli i Jisu e a veitalanoataki e na lesoni.

2. Vukei ira na gone me ra wiligusutaka na tiki ni ikawalu ni yavu ni vakabauta “Keimami vakabauta ni sa vosa ni Kalou na iVolatabu” ka “keimami vakabauta tale ga ni sa vosa ni Kalou na iVola i Momani.”
3. Kauta mai e so na iyaloalo ni so na italanoa ni iVola i Momani mai na veiyaloalo ka salavata mai na ivolavakarau oqo se mai na valenivola ni valenisoqoni ka veitalanoataka vakalekaleka na italanoa e vakaraitaka tiko. Vakadeitaka vei ira na gone ni volai tu e na ivolanikalou na italanoa dina e so. Me ra lagata na gone na “Book of Mormon Stories” (*Childrens Songbook* p. 118).
4. Tukuna vei ira na gone me baleta e dua na gauna digitaki ka a vakaibalebale sara kina vakavinaka na veivolanikalou ki na nomu bula. Vakamacalataka na sala era sa vukei iko kina na veivolanikalou kei na veika o vakila.
5. Vaqara na veimalanivosa niivolanalou leleka ka tiko kina na vosa nei Jisu, me vaka o ira era tiko e na lesoni. Cavuqaqataka na malanivosa yadudua ni ivolanikalou, tekivu e na veivosa sa kaya o Jisu. Kena ivakaraitaki, “Sa kaya o Jisu, ‘Dou muri au mai.’ Viritaka se solia e dua na taga ni bini se dua ga na ka malumu ki vua e dua na gone, ka me qai cavuta o koya na malanivosa ni ivolanikalou o a cavuta, ka qai viritaka lesu tale mai na taga ni bini. Tomana tiko na viritaki ni taga ni bini me yacova ni ra sa vakaitavi kece sara na gone.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Book of Mormon Stories” (*Childrens Songbook* p. 118) ka me dulaka cake tiko na iVola i Momani se “Tell Me the Stories of Jesus” (*Children’s Songbook* p. 57) e na nomu dulaka cake tiko e dua na iVolatabu.
2. Talanoataka vakalekaleka na italanoa ni lewe tini na vukavuka (raica na Luke 17:11–19), ka qai cakava na qito iqaqalo ni liga oqo vata kei ira na gone:

Eratou tauvimate e lewe tini na turaga (*vakaduria tinitini na iqaqalo ni liga*);
E a vakabulai ira o Jisu e na dua na siga.
E a vosa ga, ka sa lako tani na nodratou mosi (*cakava me vaka e dua na yalo*)!
E sega li ni matalia? Ka sega ni vaka me rairai mawi (*biuta e dua na iqaqalo e na tutu ni ulu ka vaka mo rairai veilecayaki*)
Ni a dua walega na turaga (*vakaduria e dua na iqaqalo*)
E a solia vua na vakavinavinaka
Ka vakacautaka na Kalou (*laveta cake ruarua na liga*)?
(Tauri mai na Jean Shannon e na *Bible Story Finger Plays and Action Rhymes* [Cincinnati: Standard Publishing Co., 1964], dv. 27.)

Vakaraitaka vei ira na gone na vanua e kune kina na italanoa e na iVolatabu.
3. Taroga vei ira na gone na nodra veitalanoa ni ivolanikalou taleitaki. Kevaka e rawa, vakaraitaka vei ira na vanua era kune kina na veitalanoa oqo e na veivolanikalou.

Au Lewena Na Lotu I Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni ra lewena tiko na Lotu i Jiau Karisito ni Yalododonu Edaidai.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Marika 1:9–11; Vunau kei na Veiyalayalati 115:4; kei na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:5, 10–19. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 17.
 2. Kotikotiva e dua na draunipepa se ivavakabi itukutuku ki na levu na iba lelevu—ni levu na mataqali tikitikina me vakataka na levu ni tamata e na kalasi (gone kei na qasenivuli). Vola na yacadra yadua na gone e na dua na tiki ni bai.
 3. Veika e vinakati:
 - a. Dua na sete ni ivolanikalou
 - b. iYaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470); iyaloyalo 1-8, Votai ni Sakaramede (62021); iyaloyalo 1-12, Vakacurumi Vakalotu na Goneyalewa (62020); iyaloyalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 208; 62133); iyaloyalo 1-39, Masulaki ni Gone Dramidrami; iyaloyalo 1-40, Veimasulaki ki na Tauvimate (62342); dua na kena itaba se iyaloyalo na parofita bula.
 4. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na soqoni.

Taura cake na tiki ni iba ka tiko kina na yacamu. Tukuna vei ira na gone ni okati tiko ki na dua na iba. Solia na veitikina tale e so ka vukei ira na gone me ra vakasotara vata na iba. Dusia na veiyaca yadua e na iba ka wilika vei ira na gone. Vakamacalataka me vaka ga e okati yadua na veitiki ni iba ki na iba taucoko, era sa okati yadudua sara ki na kalasi oqo. Vakamacalataka kevaka eda sa okati ki na dua na ka eda sa tiki ni ka o ya.

- Na cava tale o okati mo lewena?

Vakamacalataka ni da lewe ni veilawalawa tale e so, me vaka na veimatauvuale se veitikotiko. Eda lewena talega na lotu nei Jisu.

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-39, Masulaki ni Gone Dramidrami.

- Na cava e yaco tiko e na iyaloyalo oqo?

Vakamacalataka vei ira na gone ni lewe vuqa sara vei ira era a ciqoma e dua na yaca kei na dua na veivakalougatataki e na gauna era a se gone dramidrami kina. E na vuku ni vakatoka yaca oqo kei na veivakalougatataki e a sa biu kina ki na ivolaitukutuku ni Lotu ka sa rawa me ra kaya “Au sa lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.”

Vukei ira na gone me ra kaya vakavica “Au lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalaododonu Edaidai.”

iTavi Qaravi Vata

Cakava na tikina ni itavi qaravi vata “Au Marau Ni’u a Lako ki Lotu Nikua” vata kei ira na gone:

Au marau ni’u mai lotu nikua (*vakasotara vata na liga ka me dudu na tubusiviti ira ruarua me vaka na dudukilagi ni valenilotu*).

Au dau taleitaka me’u dau vakarorogo (*qovia na liga wavokita na daliga*)

Au vulica na veika baleti Jisu mai cake sara (*dusi cake*)

Au vakasamataki Jisu kei na nona loloma (*mokoti iko vaka iko*).

Vakamacalataka vei ira na gone ni da lako ki Lotu me da vulica vakavinaka kina na veika baleti Jisu kei na veika e gadreva me da cakava. Tukuna vei ira na gone ni ra na vulica e so na veika bibi ka ra tiki ni nona lotu ko Jisu e na lesoni oqo.

E Tiko na Matabete e na Lotu nei Jisu

Vakaraitaka na iyaloalo 1-8, Votai ni Sakaramede; iyaloalo 1-12, Vakacurumi Vakalotu na Goneyalewa; kei na iyaloalo 1-40, Veimasulaki ki na Tauvimate. Me ra tukuna na gone na veika era kila me baleta na veika e yaco tiko e na veiyaloalo yadua. Vakamacalataka ni gadrevi na matabete me vakayacora na veika oqo. Na matabete sa ikoya na kaukauwa ka tu vei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Erau solia na kaukauwa oqo ki vei ira na turaga yalododonu me ra na rawa ni vakayacora kina na nodrau cakacaka e vuravura. Dusi ira na taura tu na matabete e na iyaloalo yadua. Me ra tukuna vakavica na gone na vosa matabete.

- O cei o kila ni sa soli vua na matabete?

Vukei ira na gone me ra kila ni ra rawa ni vakalougatataka ka vota na sakaramede, veipapitaisotaki, solia na veivakalouagatataka vei ira na tamata, ka vakayacora na veika bibi tale e so o ira na turaga era taura tu na matabete. Vakaraitaka na iyaloalo 1-39, Masulaki ni Gone Dramidrami, ka qai tukuna tale vei ira na gone ni ra dau vakalougatataka na gone dramidrami mai vei ira na turaga era taura tu na matabete.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-18, Papitaisotaki Jisu o Joni na Dauveipapitaiso. Me ra tukuna na gone na ka era nanuma baleta na iyaloalo. Railesuva vakalekaleka na italanoa, me vaka e kune e na Marika 1:9–11.

- O cei e papitaisotaki Jisu tiko? (Raica na Marika 1:9).
- Na kaukauwa cava e dodonu me tu vei Joni me papitaisotaki Jisu kina? (Na matabete).

Vakamacalataka ni dua na tiki bibi ni lewe ni lotu nei Jisu sa ikoya me da papitaisotaki mai vua e dua e taura tu na matabete. Tukuna vei ira na gone e na gauna era sa na yabaki walu kina, sa rawa ni ra na papitaisotaki me ra lewena na lotu nei Jisu.

E Dua Tiko na Parofita e na Lotu i Jisu

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu, ka talanoataka na italanoa kei Josefa Simici kei na iMatai ni Raivotu, me vaka e kune e na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:5, 10–19.

- O cei e a lako mai me vosa vei Josefa Simici e na veikau? (Raica na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17).

Vakamacalataka e na vuku ni rau a vosa vei Josefa Simici na Tamada Vakalomalagi kei Jisu eda sa vakatokai Josefa Simici me dua na parofita. Na parofita e dau tukuna vei keda na veika erau gadreva na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da kila.

- Na cava na parofita? (E dua na turaga ka tiko vua e dua na veikacivi digitaki me dau veivosaki kei rau na Tamada Vakalomalagi kei Jisu ka tukuna vei keda na veika erau gadreva me da kila.)

Vakaraitaka e dua na iyaloalo/itaba ni parofita bula. Talanoataki koya vei ira na gone. Vakamacalataka ni lotu nei Jisu e na dau dua tiko na parofita bula e na veigauna kecega me vakavulici keda e na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da kila ka cakava.

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni italetale ni “Follow the Prophet” (*Childrens Songbook p. 110*). Vakamacalataka ni lako sese e kena ibalebale na vakayacori ni veika e cala. Me taura cake e dua na gone na kena iyaloalo na parofita bula e na gauna o lagata tiko kina.

Follow the prophet, follow the prophet, follow the prophet don't go astray.
Follow the prophet, follow the prophet, follow the prophet he knows the way.

E Tiko na Veivolanikalou e na Lotu nei Jisu

Taura cake na veivolanikalou.

- Na cava au taura tu oqo?

Me ra tukuna na gone na veika era kila me baleta na veivolanikalou. Vakadeitaka vei ira na gone ni ra tu e na veivolanikalou na nodrau ivakavuvuli na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. E tu kina e vuqa na italanoa dina me baleti Jisu, o ira na parofita, kei na tamata tale e so e na veivolanikalou. Era tiki bibi ni lotu nei Jisu na veivolanikalou.

Keimami Lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

- O cei e nona na lotu eda lewena tiko?
- Na cava na yaca ni lotu eda lewena tiko?

Wilika na Vunau kei na Veiyalayalati 115:4 kei ira na gone. Vakamacalataka ni yaca oqo e kena ibalebale ni oqo na lotu i Jisu e na gauna eda bula tiko kina oqo. Vukei ira na gone me ra kila ni ra sa lewe levu tu na tamata e navuravura taucoko era sa lewena tu na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

O na rairai via vakamacalataka beka ni ra sa tu tale na veilotu tale e so e na vuravura nikua era vakatavuvulitaka na veika baleti Jisu ka ra vakavulici ira na tamata me ra bulataka na bula vinaka, ia e sega tu vei ira na matabete, e dua na parofita bula, kei na veivolanikalou kece.

iTavi Qaravi Vata

Kerei ira kece era lewena na lotu i Jisu me ra tucake. Vakadeitaka vei ira na gone ni dodonu me ra tucake kece tiko. Me ra cavuta tale na gone na, “Keimami lewena tu na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.”

Railesuva vakalekaleka, e na nomu vakayagataka na veiyaloalo kei na veivosanikalou, era sa tiki bibi ni lotu i Jisu, na matabete, na parofita bula, kei na veivolanikalou.

iVakadinadina

Tukuna na nomu ivakadinadina e na dina ni kosipeli. Vukei ira na gone me ra vakila na bibi kei na talei ni lewe ni lotu dina i Jisu.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Cakava e dua na ivakatakilakila ka tukuna kina, *Au lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai*, me ra tokara na gone ki vale. Me ra qai rokataka na gone na nodra dui ivakatakilakila.
2. Cakava vata kei ira na gone na qito iqaqalo ni liga ka tarava:
Oqo na Lotu
Sa ikoya oqo na lotu (*veitauri na liga me ra veicurumaki e loma ni iqaqalo*),
Sa ikoya oqo na dudukilagi (*vakaduria na tubusiviti ira me rau sota na muana*)
Dolava na veikatuba (*dolava na liga, me ra cokavata tikoga na iqaqalo*)
Ka raici ira kece na tamata (*Kuretaki ira na iqaqalo*)
Sogota na katuba ka rogoca me ra masu (*sogota na liga ruarua me ra sota ki loma na iqaqalo; biuta na liga ruarua ki na dua na daliga*).
Dolava na katuba me ra sa dui lako (*dolava na liga ruarua, me ra lako na iqaqalo*).
3. Talanoataka e dua na italanoa ni nona lako ki lotu e dua na gone ka lewena tiko na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Okata kina na veika era na vakayacora na gone e na nomu kalasi, me vaka na nodra dabe vata kei ira na nodra matavuvale e na gauna ni sakaramede, vakayagataki ni sakaramede, dabe vakarokoroko tiko e na Lalai, masu, kei na lagasere.
O rawa talega ni cakava me ra vakasamataka na gone na veivakasama oqo e na nomu taroga na veitaro e so me vaka na. “Na cava e dodonu me ra cakava na gone lewe ni Lotu e na Sigatabu?” “Na cava e dodonu me ra vakayacora e na gauna ni sakaramede? e na lalai?” “Na cava e dodonu me ra vakayacora mai vale e na Sigatabu?” “Na cava e dodonu me ra vakayacora e na gauna ni lotu vakamatavuvale?” “Na ivakarau cava me ra vakarautaka vei ira na nodra matavuvale? nodra itokani?” Vukei ira na gone me ra kila na veika e dodonu me ra vakayacora na gonetagan e kei na goneyalewa era lewena na lotu i Jisu.
4. Me ra vakasamataka na gone na veilawalawa duidui era lewena, me vaka na matavuvale se dua na kalasi ni Lalai. Me ra tukuna na gone na veika era taleitaka me baleta na nodra lewena na veilawalawa yadua. Tinia na veitalanoa oqo e na veika era (kei iko) taleitaka me baleta na nodra lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.
5. Lagata se cavuqaqataka na “The Church of Jesus Christ” (*Childrens Songbook*, p. 77).

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Ni se bera na kalasi, droinitaka e va na iyaloalo rawarawa sara—na mata, na liga, na daliga, kei na gusu—e na duidui na draunipepa.
Tukuna vei ira na gone ni vuqa tu na ka eda rawa ni cakava mai valenilotu. (Vakaraitaka na iyaloalo ni mata). E rawa me da wilika na veitalanoa ni ivolanikalou. (Vakaraitaka na iyaloalo ni liga). E rawa me da qito vakavinaka ga kei ira na noda itokani. (Vakaraitaka na iyaloalo ni daliga.) Sa rawa me da vakarorogo vinaka vei ira na nodaqasenivuli. (Vakaraitaka na iyaloalo ni gusu.) Sa rawa me da vosa vakamalua e na gauna eda tiko kina e valenilotu. Me ra lako cake mai na gone yadua ka dusia e dua vei iratou na iyaloalo. Ni sa dusi e dua na iyaloalo, mo qai tukuna tale vei ira na gone na cava e vakatakilakilatata tiko.
2. Vukei ira na gone me ra lagata “Book of Mormon Stories” (*Children’s Songbook*, p. 118), ka vakaraitaka na ivukivuki e tukuni tiko e na qaqaana. Se me ra tayabe wavokita na rumu na gone e na gauna era lagata tiko kina na sere.

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra kila ni da na vakalougatataki e na gauna eda muria kina na parpfiti

**NA VAKARAUTAKI
NI LESONI**

1. Vulica e na masumasu na 1 Samuela 3:1–10, 19–20. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 9.
2. Vola e na veidraunipepa duidui e so na nona ivakavuvuli na parofita bula mai na veivosa ni koniferedi se na itukutuku e so e volai tu e na veimekesini ni Lotu. Vakaraudaka me ra yadua na draunipepa na gone kece ka biuti ira ki na dua na boulu se basikete. E na okati beka ki na veivakavuvuli na—
 - Vuli mai na veivolanikalou e na veisiga yadua.
 - Maroroya ka vakatabuya na Siga ni Vakacecegu.
 - Masu e na veisiga.
 - Dau lako ki na lotu ni sakaramede kei na Lalai.
 - Dau yalodina.
3. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVolatabu.
 - b. iYaloyalo 1-4, Na iMatai ni Raivotu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470); iyaloyalo 1-29, Sa Ta na Waqa (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 102; 62053); iyaloyalo 1-42, Kaciva na Gonetagane o Samuela na Turaga (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 111; 62498); iyaloyalo 1-66, Mosese kei na Veikau sa Kama Tiko (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 107; 62239); na iyaloyalo ni parofita bula.
4. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

**ITAVI QARAVI
VATA VAKAVULI**

iTavi Qaravi Vata
ni Veivakaraudaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakaraudaka yadudua na iyaloyalo kei Noa (iYaloyalo 1–29), Mosese (iYaloyalo 1–66), kei Josefa Simici (iYaloyalo 1–4). Sureti ira na gone me ra tukuna na veika era kila me baleta na veika e yaco tiko e na veiyaloyalo yadua.

Ni sa veitalanoataki oti na veika era kila na gone me baleta na veiyaloyalo, mo qai vakamacalataka ni a tukuna vei Noa o Jisu me taya e dua na waqa me na vakabulai kina na nona matavuvuale mai na waluvu. E a tukuna o Jisu vei Mosese me sereki ira na Isireli mai na veivakabobulataki. E a tukuna o Jisu vei Josefa Simici me kakua ni lewena e dua vei ira na lotu ka sa tu e na vuravura e na gauna o ya.

Era Dau Veivosaki kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito O ira na Parofita

Vakamacalataka ni ratou a parofita kece o Noa, Mosese kei Josefa Simici. Na parofita e dua na turaga ka dau veivosaki kei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Me vaka ni rau sega ni tiko e vuravura na Tamada vakalomalagi kei Jisu me rau vakatavulici keda, erau sa kacivi ira kina na parofita me ra vukei rau. Erau vakavulica na parofita

na Tamada Vakalomalagi kei Jisu, me qai vakavulici keda na parofita e na veika e dodonu me da cakava me rawa kina ni da vakalougatataki ka marau.

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-42, Kaciva na Gonetaganane o Samuela na Turaga, ka talanoataka na italanoa ni nona kacivi o Samuela me parofita, me vaka e kune e na 1 Samuela 3:1-10, 19-20. Wilika na 1 Samuela 3:10 ki vei ira na gone.

- O cei e a kacivi Samuela e na nona davo tiko e na nona imocemoce? (O Jisu. Raica na 1 Samuela 3:4).
- O cei e a nanuma o Samuela ni a kacivi koya tiko? (Raica na 1 Samuela 3:5).
- Na cava a tukuna o Ilai vei Samuela me vakayacora? (Raica na 1 Samuela 3:9).
- Na cava a tukuna o Samuela vei Jisu? (Raica na 1 Samuela 3:10).

Vakamacalataka ni a se gonetaganane gone sara o Samuela e na gauna e a vosa kina vua o Jisu e na imatai ni gauna. E na gauna sa qase cake kina, e a vakavulici ira na tamata e na veika erau vinakata na Tamada vakalomalagi kei Jisu me ra vakayacora.

iTavi Qaravi Vata

Kerei iratou e tolu na gone me ratou matataki Samuela, Ilai, kei Jisu, me ratou dramataka na italanoa. Tokaruataka ke gadrevi ia me ra veiveisau na gone e na vakaitavi.

Sa Tiko e Dua na noda Parofita e Vuravura Edaidai

Vakaraitaka na kena iyaloalo na parofita bula. Tukuna vei ira na gone e so na ka o kila me baleta na parofita.

Me ra tucake na gone ka kaya “(Yaca ni parofita bula) e parofita ni Kalou.”

- Na cava na vuna eda gadreva kina e dua na parofita bula? (Me da na kila rawa kina na veika erau vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu me da vakayacora).

Vakamacalataka ni dau vakavulici keda na parofita e na nona dau vosa e na veikoniferedi. Na koniferedi e soqoni lelevu ka ra dau tiko kina e vuqa na tamata. E rawa ni da vakarorogo vua na parofita e na retioyaloalo, retio, se katokatonni. E volai talega na nona vosa e na veimekasini ni Lotu ka rawa ni ra wilika vei keda na noda itubutubu kei ira tale e so.

iTavi Qaravi Vata

Me ra digitaka e yadua na tikiupepa na gone mai na boulu se basikete o sa vakarautaka tu. Wilika na itukutuku e na veitikiupepa yadua ka veitalanoataka vakalekaleka kei ira na gone. Tukuna vei ira na gone ni veitukutuku oqo sa veika kece sara ga e kerea vei keda na parofita bula me da vakayacora.

iTavi Qaravi Vata

Kerei ira na gone me ra vakasamataka na veisala e so e rawa kina me ra muria na parofita. Viritaka e dua na taga ni bini se e dua na ka malumu vei ira na gone ka kaya, “Au na muria na noda parofita e na _____.” Solia na gauna vei ira na gone me ra vakaotia na iyatuvosa e na nona sala e na muria kina na parofita.

Eda sa Vakalougatataki e na Gauna Eda Muria Kina na Parofita

Lesuva tale na veiyaloalo kei Noa, Mosese, Josefa Simici kei na parofita bula. Vakamacalataka ni ratou a vakabulai mai na waluvu na matavuvale nei Noa baleta ni ratou a vakamuri koya. Era a lako tani mai Ijipita ki na dua tale na vanua e vinaka cake na Isireli baleta ni ra a vakamuri Mosese. Baleta na nodra a vakamuri Josefa Simici na tamata era a lewena rawa kina na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Vakamacalataka ni ra a vakalougatataki na veimatatamata oqo baleta ni ra a vakamuria na parofita. Eda sa vakalougatataki talega e na gauna eda vakamuria kina na parofita.

Sere

Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na "Follow the Prophet" (*Children's Songbook*, p. 110). Vakamacalataka ni lako sese e kena ibalebale ni vakayacori na veika e cala. Me taura cake tu e dua na gone na iyaloalo ni parofita bula e na nomuni lagata tiko.

Follow the prophet, follow the prophet, follow the prophet, don't go astray.
Follow the prophet, follow the prophet, follow the prophet; he knows the way.

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na parofita bula. Tukuna vei ira na gone ni o kila ni da na vakalougatataki ka marau e na gauna eda vakamuria kina na nona vosa na noda parofita.

ITAVI QAARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Kauta mai e dua na tepi se katokatonu ni nona vosa na noda parofita, me qai mai vakatagitaki me ra rogoca na gone, me se vakaraitaki vei ira e dua na kena iyaloalo ka tabaki tu e na mekasini ni Lotu.
2. Lagata se cavuqaqataka vei ira na gone na sere "Keitou Vuabale" (*Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 36).
3. Talanoataka tale na italanoa ni nona raici Jisu na iVakabula e na raivotu o Peresitedi Lorenzo Snow, me tukuna vua na sala me liutaka kina na Lotu. E a tukuna vei Peresitedi Snow o Jisu na veika me vunautaka vei ira na lewe ni Lotu.
4. Vakasamataka na veimataqali gauna e so era na rawa ni vakamuria kina na nona ivakavuvuli na parofita o ira na gone. Vakamacalataka na mataqali gauna yadua ki na kalasi, ka me ra qai tukuna, se dramataka na gone na ka era na vakayacora e na veigauna yadua me ra vakamuria kina na parofita. Kena ivakaraitaki: "O kunea e so na ilavo e loma ni valenikuro. O gadreva tu me nomu, ia o kila ni nei tinamu. Na cava o na cakava mo vakamuria kina na nona ivakavuvuli na parofita me da dau yalodina?"

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Vakaraitaka e dua na kena iyaloalo na parofita bula e na gauna taucoko ni kalasi. Taura na gauna mo tukuna kina vei ira na gone se o cei o koya. Vakamacalataka ni lomani ira o koya ka gadreva me vukei ira me ra na lesu tale vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Tokaruataka se vakatolutaka na ka oqo e na gauna ni kalasi.
2. Qitotaka na "Follow the Leader" kei ira na gone. Me ra tucake ka yatudua na gone. Me cici, kiso, lade, se cakava e so tale na ivukivuki na imatai ni gone ki na yasa ni rumu kadua. Me ra muri koya na vo ni gone ka cakava na veika e a cakava. Ka me qai lako ki na mua imuri ni laini, ka me iliuliu vou na gone ka tarava. Tomani tiko me yacova ni ra sa iliuliu na gone yadua.

Ni sa oti na qito, vakamacalataka ni sa iliuliu ni Lotu na parofita. Kevaka eda vakamuria na veika e tukuna vei keda me da cakava e na liutaki keda lesu o koya ki vua na Tamada Vakalomalagi kei Jisu.

E Rawa Me da Veivuke Kece e na Lotu

Lesoni
44

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me kila ni rawa me ra veivuke na lewe yadudua ni tabana levu se tabana e valenilotu.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 17:7–15; 18:1–4.
2. Vakaraudaka e dua na kadi ni vakavinavinaka rawarawa me ra rokataka na gone ka solia vua na peresitedi ni Lalai, se dua tale ka dau vukei ira na gone lalai mai valenilotu. O na rairai gadreva mo droinitaka e dua na senikau e dela ni tikinipepa lobi ka volai kina na veivosa na *Vinaka saka* e na lomana.
3. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVola i Momani
 - b. Na kau ni siwa kei na ika mai na lesoni 11. Biuta e dua na ka me vakatakila na bisopi se peresitedi ni tabana e na veika yadua me vaka na “E dau dabe mai cake o koya mai valenilotu,” “E dau vukei ira na lewe ni noda tabana levu [se tabana],” se “Sa rawa me da solia vua na noda ikatini.”
 - c. Dua na pakete peniroka se penikau.
 - d. iYaloyalo 1–8, Votai ni Sakaramede (62021); iyaloyalo 1-67, Na Kalasi Dauveidokai; iyaloyalo 1–71, Ta na Waqa.
4. Vakaraudaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Biuta e dua na idabedabe e lomadonu ni rumu ka tovolea mo laveta cake e na dua ga na yavana. Vakamacalataka ni vuqa tu na ka eda na sega ni rawa ni cakava vakavo ga kevaka eda cakava vata. Sureta e tolu na gone me ratou yadua na yava ni idabedabe me ratou vukei iko mo laveta na idabedabe e na vica na idi mai na fulowa. Vakamacalataka ni rawa me da cakava e vuqa sara na ka e na gauna eda cakacaka vata kece kina, ka sega ni rawa ni da cakava duadua ga.

Erau Gadreva tu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Me da Dau Cakacaka Vata

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloyalo 1-71, Ta Waqa, ka talanoataka vakalekaleka na italanoa ni nodratou ta waqa o Nifai kei na nona matavuvale, me vaka e kune e na 1 Nifai 17:7–15 kei na 18:1–4. Vakabibitaka ni a gadreva o Nifai na nona veivuke na Turaga (Jisu) kei na nona matavuvale me taya kina na waqa.

- Na cava na vuna e sega kina ni rawa ni taya na waqa o Nifai ke sega na veivuke?
- E a vukei Nifai vakacava na Turaga? (Raica na 1 Nifai 17:8–10; 18:1).
- Eratou a veivuke vakacava na matavuvale nei Nifai? (Raica na 1 Nifai 18:1)
- Na cava e a yaco e na gauna era sa cakacaka vata kece kina? (Raica na 1 Nifai 18:4).

Solia na gauna me ra veitalanoataka kina na gone na veika era sa sotava e na nodra dau cakacaka vata kei ira na tamata tale e so.

iTavi Qaravi Vata

Vakamacalataka ni da dau cakacaka vata talega e valenilotu. Eda dau veivuke vakalewe ni tabanalevu se tabana. Vakatayaloyalotaka, matanataka vakavosa se vakaivukivuki e dua ka dau vukei ira na lewe ni nomu kalasi mai valenilotu e na veimacawa, me vaka na dauveiliutaki ni sere, dau ni piano, dua na qasenivuli, se na peresitedi ni Lalai. Me ra vakilakila na gone se o cei o iko, vakamacalataka na itavi ni nona veikacivi vei koya o matataka tiko. Tokaruataka e na kena levu ga o gadreva.

Vakaraitaka na iyalo 1-8, Vota ni Sakaramede.

- Na cava e cakava tiko na dikoni oqo?
- O kila tiko beka e dua e dau vota na sakaramede?

Vakamacalataka ni o ira na gonetaganetabagone ka ra taura tu na Matabete i Eroni era na rawa ni vakarautaka, vakalougatataka, ka vota na sakaramede. Sai ira oqori na veisala era na rawa ni veivuke kina na gonetaganetabagone e valenilotu

iTavi Qaravi Vata

Vakamacalataka ni tiko e dua e na nomudou tabanalevu se tabana ka dau vukei ira kecega e valenilotu. Sa solia na Tamada Vakalomalagi kivei koya na tamata oqo e dua na cakacaka bibi me vakayacora. Me ra veivukevuketaka na gone na siwati ni veika ni vakatakilakila e na ika pepa. Wilika e cake na veika ni vakatakilakila yadua. Tomana me yacova ni sa wiliki oti na veivakatakilakila yadudua ka me ra qai vakilakila na gone se o cei o ya.

- O cei na yaca i koya na noda bisopi (se peresitedi ni tabana)?
- Na veika bibi cava soti e dau cakava me dau vukei keda kina?

Veitalanoataka na cakacaka era cakava e so tale e na nomudou tabanalevu se tabana, me vaka o ira na dauveituberi ni vuvale kei na dauveisiko. O na rairai vinakata me veitalanoataki nodra veikacivi na lewe ni nodra vuvale na gone.

Sa Rawa Me a Veivuke Mai Valenilotu

iTavi Qaravi Vata

Sova na pakete peniroka se penikau e na fulowa. Kerea e dua vei ira na gone me tomiki ira cake ka taura na balavu ni gauna e cakava kina. Sova tale. Ka me ra vakaitavi kece na lewe ni kalasi e na kena tomiki, ka raica na levu ni gauna e taura. Vakamacalataka ni caka vakavinaka cake na cakacaka e na gauna eda dau cakacaka vata kece kina.

- Na cava o rawa ni cakava mo veivuke kina mai valenilotu?

Vukei ira na gone me ra vakasamataka na veisala e so era na rawa ni veivuke kina mai valenilotu, ka okati kina na samaki ni valenilotu, dau cakavinaka vei ira na tamata, vukei ira na gone era dau rarawa se taqaya, kei na dau vakarokoroko e na veigauna ni veisoqoni.

- Na sala cava eda rawa kina ni veivuke e na kena samaki na rumu ni vuli kei na b valenilotu.
- Na sala cava eda na rawa ni vukei ira kina na tamata tale e so mai valenilotu?

Vakaraitaka na iyalo 1-67, Na Kalasi Dauveidokai.

- Na sala cava era sa veivuke tiko kina na gone oqo mai valenilotu?

- Na sala cava e vukei ira kina na lewe ni noda kalasi na noda dau vakarokoroko?
- Na sala cava e vukea kina na qasenivuli na gauna eda dau vakarokoroko kece kina?
- E na vakaevei na ivakarau ni yaloda e na gauna eda dau vakarokoroko kece kina?

iTavi Qaravi Vata

Vakamacalataka ni dua tale na sala eda na rawa ni veivuke kina mai valenilotu sa ikoya na noda dau kaya na “vinaka kemuni” vei ira era dau vakayacora na veika kivei keda. Me ra rokataka na gone na kadi ni vinaka kemuni o a vakarautaka mai, ka me ra vakalesuya tale mai e na gauna ni kalasi ke rawa.

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu vakavinavinakataki ira kece era dau veivuke e na nomu tabana levu se tabana. Tukuna na ivakarau ni yalomu e na nomu cakava tiko na nona cakacaka na Tamada Vakalomalagi e na nomu itavi vakaqasenivuli ni Lalai.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Kevaka e rawa, mo ni taubale ki na valenilotu ka vakaraitaka vei ira na gone na vanua eratou dau dabe kina na matabisopi (se mataveiliutaki ni tabana) e na gauna ni sakaramede. Me ra veivukevuke na gone na dabe e na veidabedabe. Mo qai vakaraitaka vei ira na gone na nona valenivolavola na bisopi (se peresitedi ni tabana).
2. Viritaka se solia e dua na ka malumu me vaka e dua na polo se taga ni bini ki vua e dua na gone, ka tarogi koya me cavuta na yacana e dua e na tabanalevu (se tabana) ka dau veivuke kina. Ka me solia lesu tale vei iko na gone na ka o ya. Tomana me yacova ni ra sa vakaitavi kece sara na gone yadua.
3. E na nona veivakadonui na peresitedi ni Lalai, sureta e dua na lewe ni matabisopi se dua tale na iliuliu e na tabanalevu me sikova na kalasi ka me mai tukuna vei ira na gone na veika e dau cakava me veivuke kina e valenilotu.
4. Droinitaka e dua na mata vakaveveku e na dua na tikinipepa me ra yadua na gone. Solia vei ira na gone na peniroka se penikau, me ra droinitaka na drauniulu me roka vata kei na drauniuluna. Tukuna vei ira na gone me ra taura cake na nodra matapepa kevaka o cavuta e dua na ka dina me baleta na nodra rawa ni veivuke mai valenilotu. Kevaka e lasu na itukutuku me ra biuta toka ga e na nodra itene. Vakayagataka na veitukutuku me vaka—
 - E dodonu me'u viritaka na pepa e na ruku ni noqu idabedabe.
 - E dodonu me'u dau vakavinavinakataki ira na dau vukei au e valenilotu.
 - E dodonu me'u dau cici e na noqu lako ki kalasi.
 - E dodonu me'u dau vakarokoroko e valenilotu.

IKURI NI ITAVI QARAVI VATA ME BALETI IRA NA GONE SOBU

1. Qitotaka na “Follow the Leader” kei ira na gone. Me ra tucake e na dua na iyatu na gone. Me cici, kiso, lade, se cakava eso tale na ivukivuki na imatai ni gone ki na yasa kadua ni rumu. Me ra muri koya na vo ni gone ka cakava na

veika e a cakava. Ka me qai lako ki na mua imuri ni laini, ka me iliuliu vou na gone ka tarava. Tomani tiko me yacova ni ra sa iliuliu na gone yadua.

Ni sa oti na qito mo qai vakadeitaka vei ira na gone ni iliuliu ni tabanalevu na bisopi. E dau gadreva o koya na veika e na dusimaki keda lesu ki vua na Tamada Vakalomalagi.

Na Nona Tucake Tale o Jisu Karisito (Siganimate)

Lesoni
45

KENA INAKI

Me vukea na gone yadua me kila ni a tucake tale o Jisu Karisito.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Luke 23:33–24:12, 36–40, 51. Raica talega na *iVakavuvuli Talei* (31110 858), wase 12.
 2. Veika e vinakati:
 - a. Dua na iVolatabu.
 - b. Na iyaloyalo 1-3, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); iyaloyalo 1-16, Na Sucu nei Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 201; 62495); iyaloyalo 1-55, Na Vunau Mai Na Ulunivanua (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 212; 62166); iyaloyalo 1-59, Na Mate e na Kauveilatai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 230; 62505); iyaloyalo 1-72, Na masu nei Jisu mai Kecisemani (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 227; 62175); iyaloyalo 1-73, Na Bulu nei Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 231; 62180); iyaloyalo 1-74, Sa Vakaraikata na Nona Mavoia o Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 234; 62503).
 3. Vakaraikata rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.
-

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakaraikata

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Vakacuvava na iyaloyalo 1–3, O Jisu na Karisito, e matamu. Tukuna vei ira na gone ni o ni na veivosakitaka e dua e rui bibi sara. Mo kerei ira na gone me ra vakalakila se o cei beka na tamata oqo ni oti na nomu sa solia vei ira na idusidusi e so ka tarava:

1. O koya oqo e lomani ira vakalevu sara na tamata kecega.
2. E a bula e vuravura e na gauna makawa sara ka tauyavutaka kina na nona lotu.
3. E a vakatavulica vei keda na ivakarau ni bula ka me da marau kina.
4. E a vakalougatataki ira na tamata ka tukuna vei ira me ra dau caka vinaka ka dau loloma.

E na gauna era sa kila rawa kina (se o sa tukuna vei ira) sa i Jisu na tamata o ya, vakaraikata sara na iyaloyalo.

E Lomani Keda O Jisu

Vakadeitaka vei ira na gone ni o Jisu e luvena na Tamada vakalomalagi. E a talai Jisu mai ki vuravura na Tamada Vakalomalagi e na vuku ni dua na inaki bibi.

iTalanoa

Vakaraikata na iyaloyalo 1-16, Na Sucu nei Jisu. Talanoataka vakalekaleka na sucu nei Jisu. O na rairai gadreva me ra vukei iko kina na gone e na kena talanoataki na sucu nei Jisu. Vakadeitaka vei ira ni a dua na gone digitaki o Jisu.

Vakaraikata na iyaloyalo 1-55, Na Vunau Mai Na Ulunivanua. Vakamacalataka e na gauna e sa qase cake mai kina o Jisu, e a tauyavutaka na nona lotu ka vakatavulica ira na tamata e na ivakarau ni bula me ra dauveilomani.

Sere

Me ra tucake na gone ka lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Jesus Said Love Everyone” (*Children’s Songbook*, p. 61), ka vakayagataka na vakatovotovo oqo:

Jesus said love everyone (*dedeka na ligamu*);

Treat them kindly, too (*degudeguvacu*).

When your heart is filled with love (*vakabira na liga e saremu*),

Others will love you (*mokoti iko ga*).

Vakaraitaka na iyaloalo 1-72, Sa Masu O Jisu Mai Kecisemani.

- Na cava e cakava tiko o Jisu e na iyaloalo oqo?

Vakamacalataka ni se bera ni mate o Jisu, e a la’ki masu e na dua na vanua ka vakatokai na Were o Kecisemani. E a kune rarawa mai kea o Jisu e na vuku ni noda ivalavala ca me rawa kina ni da veivutuni ka me da vosoti mai na noda caka cala eda vakayacora. Sa i Jisu duadua ga e a tu vua na kaukauwa me vakayacora na ka oqo e na vukuda. E a vakayacora oqo e na vuku ni nona lomani keda dina.

E a Tucaketale Mai na Mate o Jisu

Vakamacalataka ni ra a lewe vuqa sara tamata era a bula vata kei Jisu e vuravura era a lomani koya. Ia, e so era a sega ni taleitaki Jisu. Era a sega ni vakabauta ni luvena na Tamada Vakalomalagi

iTalanoa

Vakaraitaka na iyaloalo 1-59, Na Mate e na Kauveilatai. Vakamacalataka vakarawarawa na Mate e na Kauvelatai, me vaka e vakamacalataki tu e na Luke 23:33–46. Vakamacalataka ni ra ivalavala kaukauwa vei Jisu o ira era a sega ni taleitaki koya. Era a vakota na ligana kei na yavana o ira na sotia ka vakarubeci koya e na kauvelatai. Era a biuti Jisu tu e na kauvelatai me yacova ni sa mate. (Mo qaqarauni e na nomu talanoataka na italanoa oqo kei na vakayacori ni tikina ni itavi qaravi vata ka koto e ra. Era na rairai yavalati sara vakabibi e so na gone e na vakasama ni nodra a vakamavoataki Jisu e so na tamata).

Vakamacalataka e na gauna e a mate kina o Jisu, e a biuta na yagona na yalona ka lako ki lomalagi. Vakadeitaka vei ira na gone ni tiko na yaloda yadudua. Era sega ni rawa ni laurai na yaloda, ia sa ira sara ga era vakavuna na noda bula tiko.

Vakaraitaka na iyaloalo 1-73, Na Bulu Nei Jisu. Vakamacalataka ni ra kauta na yagoi Jisu o ira na tamata era dau lomani koya ka ra solega vakamatau sara e na isulu. Era a colata na yagoi Jisu ki na dua na bulubulu qaravatu (na qaravatu era dau bulu kina na tamata) ka la’ki vakatora sara kina na yagona (raica na Luke 23:50–56).

Vakaraitaka na iyaloalo 1-74, Sa Vakaraitaka na We ni Nona Mavo o Jisu. Vakamacalataka ni oti e tolu na siga na nona mate, e a tucaketale mai na mate o Jisu. E sa bula tale. E na gauna e a mate kina o Jisu, e a biuta na yagona na yalona. E na gauna e a tucake tale kina, e a lesu mai na yalona ka curuma tale na yagona. E imatai ni tamata me tucaketale mai na mate o Jisu.

Vakamacalataka ni ra lewe levu sara na tamata era a raici Jisu e na gauna e sa tucaketale kina mai na mate (raica na Luke 24). E a vakavulici ira na nona itokani o Jisu ka vakaraitaka vei ira na yagona ni tucaketale mai na mate. E laivi ira na nona itokani me ra tarai koya me ra kila kina ni yagona ni tucaketale e vakalewe kei na sui (raica na Luke 24:39–40). Ni sa oti na nona vakavulici ira na tamata, sa lako tale o Jisu me la’ki bula vata tale kei na Tamada Vakalomalagi (raica na Luke 24:51).

- Na cava na vuna e a vinakata kina o Jisu me ra tarai koya o ira na tamata? (Raica na Luke 24:36–40).
- E a lako kivei o Jisu ni sa biuti ira na tamata? (Raica na Luke 24:51).

Vakamacalataka ni siga e a tucaketale kina mai na mate o Jisu e a imatai ni Siga ni Tucaketale. Eda dau marautaka na Siganimate e na veiyabaki yadua me vukei keda, me da vakananuma na nona tucaketale mai na mate o Jisu.

iTavi Qaravi Vata

Me ra tucake na gone ka cakava na ivukivuki ki na tikina ka tarava:

Jesus came alive again

Three days after he died (*dusimaka cake e tolu na iqaqalo*).

There were nail prints in his hands and feet (*dusi ki na qeteqete ni liga, kei na yava*)

And a spear wound in his side (*dusi ki tutu ni saremu*).

Jesus came and taught us all (*dedeka vakabalavu na ligamu ruarua*)

To live the gospel true (*roqoliga*).

Because Jesus was resurrected,

We'll be resurrected too (*degudeguvacu*).

Eda Na Tucake Tale Mai na Mate

Vukei ira na gone me ra kila ni a bula tale mai o Jisu ni sa mate oti. E bula sara tikoga e na gauna oqo o Jisu mai lomalagi, ka na sega ni na mate tale. Vakamacalataka e na vuku i Jisu sa rawa kina me da na tucake tale mai na mate me vakataki koya. Sa kena ibalebale oqo ni da na bula tale vakayadudua ni da sa mate oti.

- O kila beka e dua ka sa mate?

Vakamacalataka ni na dau bula tikoga na yalodra na tamata e na gauna era mate kina. E na dua na siga era na tucake tale kina mai na mate, ka kena ibalebale ni rau na duavata tale na yago kei na yalo me vakataki Jisu. O na rairai gadreva mo vakamacalataka vei ira na gone ni da na sega beka ni tucake tale mai na mate ni oti e tolu na siga, me vakataki Jisu, ia eda na tucake kece tale mai na mate e na dua na siga.

Me ra tokaruataka na gone na nodra cavuta na vosa *tucaketale* mai na mate ka tukuna na kena ibalebale.

Vakamacalataka na talei ni noda kila ni o ira kece sara eda dau lomanaCnoda itubutubu, tacida, ganeda, tubuda kei na noda itokani era na tucake tale mai na mate. Eda na bula tale ni sa oti na mate. Na veika oqori e rawata vei keda o Jisu.

iVakadinadina

Vakaraitaka na nomu ivakadinadina ni lomani keda yadua o Jisu. E na vuku ni nona lomani keda vakalevu, e a kune rarawa, mate ka qai tucaketale mai na mate me rawa kina vei keda me da na tucaketale mai na mate e na dua na siga.

ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na veitavi qaravi vata oqo mo vakayagataka e na gauna ni lesoni.

1. Veitalanoataki vakalekaleka na veika o sotava e na so na Siganimate kei na veika e dau vakayacori me vaka sa dau matau tu vei ira na gone. Vakadinadinataka ni dau talei na ivakarau ni Siganimate ni veimatalotu tale e so, ia mo qai vukei ira na gone me ra wasea na veivakasama oqo mai na ibalebale dina ni Siganimate.
2. Vakaraitaka vei ira na gone e dua na qaniliga. Vakatautauvatataka na yagoda kei na dua na liga e dara tiko e dua na qaniliga. Vakaraitaka na sala e yavalata kina na yago (qaniliga) na yalo (liga). Kauta tani na qaniliga ka vakamacalataka ni oqo e sa vaka na mate vakayago. Erau sa veitalatala na yalo kei na yago, ka sa sega ni yavala na yago. Daramaka tale na qaniliga ka qai vakamacalataka ni oqo e tautauvata kei na tucake mai na mate. Oqo erau sa duavata tale na yalo kei na

- yago. Vakadeitaka vei ira na gone e na vuku ni nona a tucake tale mai na mate o Jisu Karisito, eda na tucake tale mai na mate e na dua na siga na tamata kecega.
3. Lavetaka e vica na ilavelave ni “Sa Noda iTau Dau Loloma o Jisu,” ka kunei e na mua ni Lesoni 6, ka me ra rokataka na gone.
 4. Viritaka se solia e dua na taga ni bini se dua na ka malumu ki vua e dua na gone ka me sauma mai o koya e dua vei ira na taro e ra (se dua na taro vaka o ya) ni bera ni viritaka se solia lesu tale vei iko na taga ni bini. Tomana me yacova ni ra sa sauma e yadua na taro na gone.
 - Na cava na vuna eda dau marautaka kina na Siganimata?
 - O cei na imatai ni tamata me tucake tale mai na mate?
 - Na cava na kena ibalebale meda tucake tale mai na mate?
 - E a biu evei na yago i Jisu ni sa mate oti?
 - E a lewe vuqa li na tamata era a raici Jisu, ni sa tucake oti mai na mate.
 - Na cava na vuna e a vakatarai ira kina na tamata o Jisu me ra tara na yagona nona sa tucake oti mai na mate?
 - O cei soti tale e na tucake tale mai na mate, e na vuku ni nona tucake tale mai na mate o Jisu?
 5. Vukeyi ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere “Did Jesus Really Live Again?” (*Children’s Songbook*, p. 64) se “Jesus Has Risen” (*Children’s Songbook*, p. 70).

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Vukeyi ira na gone me ra matanataka na tikina ni itavi qaravi vata oqo ka mo cavuqaqataka tiko vei ira na qaqana:

Jesus is Risen!

Here is the place where Jesus lay (*dusia*);
See, the stone has been rolled away!
Stoop down; look in (*roso, ka ubia na matamu e ligamu*).
He is not here (*duri cake*)!
Jesus is risen! Be of good cheer (*vakasausau*)!

(Dana Eynon, in *Bible Story Finger Plays and Action Rhymes* [Cincinnati: Standard Publishing Co., 1964], p. 29.)
2. Vakamacalataka ni a mate ka tucaketale mai na mate o Jisu e na vula itubutubu. Na vula itubutubu e dua na gauna ni bula vou. Era tekivu tubu tale kina na veivunikau kei na veisenikau. E levu na manumanu era dau sucu e na vula itubutubu. Me ra droinitaka na gone e so na senikau se luve ni manumanu. Vakaraitaka na iyaloalo 1–3, O Jisu na Karisito, ka vakamacalataka ni da na bula tale mai na mate e na vuku ni nona a tucake tale mai na mate o Jisu.
3. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Jesus Loved the Little Children” (*Children’s Songbook*, p. 59); se “Jesus is Our Loving Friend” (*Children’s Songbook*, p. 58). Vakadeitaka vei ira na gone ni da dau marautaka na Siganimata me da vakananumi Jisu kina kei na nona tucaketale mai na mate.

Na Nona Sucu o Jisu Karisito (Siganisucu)

Lesoni
46

KENA INAKI

Me vukei ira na gone yadua me ra vakavinavinakataka na sucu nei Jisu Karisito.

NA VAKARAUTAKI NI LESONI

1. Vulica e na masumasu na Maciu 2:1–12 kei na Luke 1:26–35; 2:1–20.
2. Vakasaqara e so na veisala rawarawa me kilai kina na ivakamacala matailalai me baleta na nodra sucu na gone e na nomu kalasi. Me vaka, evei na vanua era sucu kina, cava na roka ni drau ni uludra, kei na vanua era dui tiko kina mai na imatai ni macawa ni nodra sucu. Me kakua ni la'ki madua kina e dua na gone ka sega ni rau vakamau na nona itubutubu.
3. Kotiva e dua na tikinipepa (rauta me walu na idi na kena balavu ka dua veimama na idi na kena raba) me itaube e na siganisucu, me kotivi me rauti ira vinaka na gone me ra yadua ka ra qai semati vata me balavu sara.
4. Vola e dua na ivakamacala ni taube ni siganisucu (raica na lesoni) vei ira na itubutubu ni gone me rawa vei ira me ra vakayaloqataki ira na luvedra ni cakava na veika vinaka e so.
5. Veika e vinakati:
 - a. iVolatabu.
 - b. iYaloyalo lailai nona sucu e dua, rawa ni dua ga na matakau ka ovici e na itutuvi ka davo koto e loma ni sova lailai. Kotiva na pepa ka bulia e dua na kalokalo ka me dregati ki na iyaloalo ni vanua ni sucu ke sega na iyaloalo e rawa ni vakayagataki na itaba 1–75, Na Nona Sucu o Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 200; 62116)
 - c. Peni roka kei na drega.
 - d. iYaloyalo 1–75, Na Nona Sucu o Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 200; 62116) iyaloalo 1–76 Sega na Tikina e Lala e na Burenivulagi (62115); iyaloalo 1–77, Tukuni vei ira na iVakatawa ni Sipi na Nona Sucu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 202; 62117); iyaloalo 1–78, Ira na Tamata Vuku (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 203; 62120).
6. Vakarautaka rawa na itavi qaravi vata ni veivakabulabulataki o na via taurivaka eke.

ITAVI QARAVI VATA VAKAVULI

iTavi Qaravi Vata ni Veivakarautaki

Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tekivu kina na lesoni.

Dua na gone me tucake tu e yasamu ia mo qai vakamacalataka na veika e baleti koya me baleta nona sucu. Me vakaruataki na kena tukuni vei ira na gone.

Keimami Marautaka Nona Sucu o Jisu Karisito e na Siganisucu

Vakamacalataka ni oqo na gauna donuya tiko na siganisucu. Keimami marautaka vata tiko nona siganisucu e dua keimami dau lomani koya vakalevu.

- Na siganisucu nei cei eda marautaka tiko?

iTalanoa	<p>Talanoataka nona sikovi Meri na agilosu ka kune e na Luke 1:26–35. Vakamacalataka ni kaya na agilosu vei Meri ni sai koya na tinana na luve ni Kalou, o Jisu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • O cei na yacana na tinai Jisu? (Raica na Luke 1:27) • O cei na tamai Jisu (Tamada Vakalomalagi)? (raica na Luke 1:35)
iTalanoa	<p>Talanoataka ni o Josefa e sega ni tamai Jisu. E dua ga na turaga vinaka e a digitaki me veimaroroi vei Jisu. E a rairai e na tadra vei Josefa na agilosu ka tukuna na kena dokai na luvei Meri sa vakarau sucu. E mai tukuna talega vei Josefa ni o Meri e na watina.</p>
iTalanoa	<p>Vakaraitaka na iyaloalo 1-76, Sega na vanua e galala e na Burenivulagi, talanoataka nodrau ilakolako o Josefa kei Meri mai Nasareci ki Peceliema ka kune e na Luke 2:1–7. Wiliika e cake na Luke 2:7 vakamacalataka na veivosa kece ka sega ni matata vakavinaka vei ira na gone.</p>
iTavi Qaravi Vata	<p>Me ra dabe sobu se tekiduru na gone e na fulowa e na mata ni yaloalo ni sucu ke rawa ni tiko e dua nai tutuvi me ra dabe kina. Solia wavoki na iyaloalo 1–75 Na sucu nei Jisu. Tukuna vei ira na gone me ra qai bau wasea yadudua e dua na ka era raica e na iyaloalo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na cava na vuna erau sega ni moce kina e na burenivulagi o Meri kei Josefa? (Raica na Luke 2:7.) • E a sucu evei o Jisu? (Vanua vakaloloma) • Na mataqali loga vakacava e vakarautaka o Meri me davo kina o Jisu? (Raica na Luke 2:7)
Sere	<p>Vukei ira na gone me ra lagata se cavuqaqataka na qaqa ni “Away in a Manger” (<i>Children’s Songbook</i>, p. 42). Matanataka e ligamu me lako vata kei na qaqana.</p> <p>Away in a manger, no crib for his bed, The little Lord Jesus laid down his sweet head; The stars in the heavens looked down where he lay, The little Lord Jesus, asleep on the hay.</p>
iTalanoa	<p>Vakaraitaka na iyaloalo 1-77, Na Nodra Rogoca nai Vakatawa ni Sipi na Sucu nei Karisito kei na nodra veisiko vua ka vakamacalataki e na Luke 2:8–20.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na cava na vuna era rui rere kina na ivakatawa? (Raica na Luke 2:9) • Na cava e tukuna na agilosu vei iratou na ivakatawa? (Raica na Luke 2:10–12) • Na cava eratou cakava na ivakatawa ni sa oti mai na veisiko vua na gone tagane lailai o Jisu? (Raica na Luke 2:17–20)
iTalanoa	<p>Vakaraitaka na iyaloalo 1-78, O Ira na Tamata Vuku. Tukuna mada nodratou veisiko na tamata vuku? (Vakamacalataki na Maciu 2:1–12).</p>
iTavi Qaravi Vata	<p>Me ra tucake na gone me vaka ni ra vodoka tiko na kameli wavokita na loma ni vale ka vakamura na kalokalo me na liutaki ira yani vei Jisu na gone lalai.</p> <p>Ni ra sa wavokita vakavica na loma ni vale, me ra qai sobu mai ra e na nodra kameli ka lesu tale yani ki na vanua ni sucu. Vakamacalataka ni gauna eratou raica kina na gone lailai o Jisu sa kunea talega vakakina o Josefa e dua na vanua vinaka me ratou tiko kina vakavuvale ka sa oti na nodratou tu voli vakaloloma. Tukuna vei</p>

ira na gone ni o iratou na tamata vuku e nodratou i kaukau mai na koula, na drega, kei na mura. Me ra kaya mada na gone kevaka e nodra i kaukau mai ni roqoroqo na koula, iyau talei, kei na mura, me na soli vei Jisu na gone lailai.

Me Noda iLoloma Walega Vei Jisu, na Noda Vakatotomuri Koya

Vakamacalataka ni veisiga ni sucu kece e na kena marautaki tiko na siganisucu nei Jisu e rawa ni da soli iloloma vei koya e sega ni rawa ni da solia me noda iloloma na koula, na drega, kei na mura, me vaka eratou a solia na tamata vuku, ia sa rawa me da solia tale e so na mataqali iloloma. Eda soli iloloma vei Jisu baleta ni da gadreva me da vakataki koya. Sa rawa walega me da vakataki Jisu kevaka eda lomana na noda matavuvale kei ira na wekada.

iTavi qaravi Vata

Vukei ira na gone me ra talia na itaube ni siganisucu ka me levu toka na kena isema. Ia me ra boroya na veisema kece ka dregata vata raica na kena ivakaraitaki e na iotioti ni lesoni. Tukuna vei ira na gone me ra laiva toka na nodra itaube mai vale me rawarawa kina vei ira me ra dau raica vakawasoma ka uqeti ira me ra caka iloloma vei Jisu. Bolei ira na gone me ra vakayacora e dua na ka vinaka e na loma ni dua na siga me yacova sara na siganisucu.

Me ra vukei talega me ra dau vakasamataka e vuqa na veika vinaka e rawa ni ra vakamatautaka, ka tukuna talega ni gauna era vakayacora kina na veika vinaka era sa solia tale tiko nodra iloloma talei vei Jisu. Me qai soli toka na itukutuku lekaleka me baleta na itaube vei ira na itubutubu.

iVakadinadina

Vakamacalataka nona sucu o Jisu Karisito e dua na ka bibi taudua e a bau yaco e vuravura. Vakamacalataka nomu lomani Jisu kei na nomu gadreva vakalevu mo tautauvata kei koya, sega walega e na siganisucu ia e na loma ni yabaki taucoko sara.

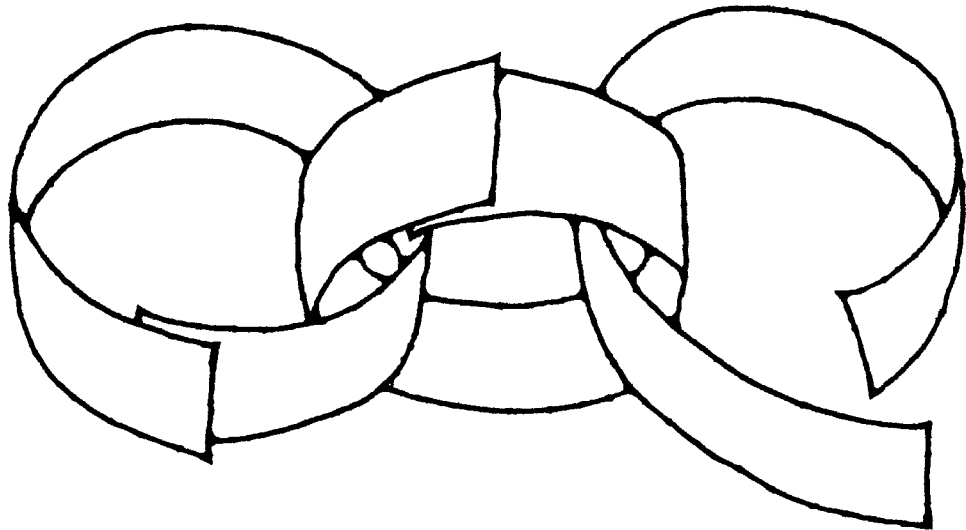
ITAVI QARAVI VATA NI VEIVAK- ABULABULATAKI

Digia e so na itavi qaravi vata oqo me vakayagataki e na gauna ni lesoni.

1. Tukuna tale vei ira na gone na nona sucu o Jisu me ra matanataka tiko na gone na veika erau cakava o Josefa kei Meri, na ivakatawa ni burenivulagi, vakatawa ni sipi, kei iratou na tamata vuku. Taurivaka na veika me vaka na matakau ni gonelailai, na itutuvi lailai, se iubi ni batabata, ke sa tu rawa. Mo solia vei ira na gone me ra vakaitavi. Rawa ni vakayacori vakawasoma na itavi qaravi vata, ka vakalaiva me ra vakaitavi kina na gone e na veitikina duidui.
2. Me ra kotiva se vola na iukuuku rawarawa ni kalokalo. Me ra qai rokataka, ka qai vesuka e dua na wa me lili tiko kina e na nodra dui vale.
3. Veivosakitaka e so na veika vakaveivoli me vakarautaki, me baleta na siganisucu me vaka era sa raica oti tu na gone, me ra kila talega ni so na veivakalasai ka marautaki vakalevu e dau vakayacori e na veigauna ni soli iloloma kei na kanakana vata, ia na siganisucu e vakatabakidua sara ga e na sucu nei Jisu Karisito kei na veika bibi e dusia tiko me baleti koya kei na nona bula.
4. Veivosakitaka e na vanua ni lotu e so na ivakarau ni siganisucu o dau marautaka se veisureti vei ira na gone me ra dau wasea e na vanua ni lotu na veivakarau ni bula vakamatavuvale ka dau marautaki e na gauna ni siganisucu.

**IKURI NI ITAVI
QARAVI VATA
ME BALETI IRA
NA GONE SOBU**

1. Me ra raitayaloyalotaka na gone me ra ivakatawa ni sipi era vakacegu tiko e na lomanibai ni sipi. Vukei ira me ra matanataka na ivukivuki ni taqaya e na gauna eratou sa raica kina na agilosu kei na marau e yacovi iratou e na gauna eratou sa kila kina na itukutuku. Me ra vukei kevaka mada ga eratou sa rogoca na nodra lagasere na agilosu ka ra raica na rairai vinaka ni lomalagi kei na iserau ni kalokalo e na bogi ni siga o ya. Me ra lako wavokita na loma ni vale ka vakasaqara na gone. Me ra tekiduru e matai Jisu e na vale ni manumanu, ka lagata na sere ni veivakacautaki.
2. Me ra vukei na gone ka matanataka e na veitikina oqo ia mo cavuqaqataka:
*A baby in a manger (me vaka o roqogone tiko),
A loving mother near (dedeka yani na ligamu),
A star shines in the heavens (dusia na lomalagi e na qoroqoro),
The Son of God is here (vakasausau e na marau)!*
3. Lagata se cavuqaqataka na qaqa ni sere "Little Jesus" (*Children's Songbook*, p. 39) se na "Jesus Said Love Everyone" (*Children's Songbook*, p. 61). Tukuna vei ira na gone ni da marautaka na sucu nei Jisu Karisito e na Siganisucu.
4. Me kotivi e so na pepa ka me ologi kina na gone lailai o Jisu, soqona mai na co mamaca ka solia vei ira na gone me ra dregata ki na iyaloalo ni vanua a sucu kina o Jisu (e dua na pepa sukuwea) me dregati na iyaloalo kei Jisu e na pepa sa kotivi oti e na dela ni idavodavo e na co mamaca.

iVakamacala ni Lewe ni iTavi Qaravi Vata kei na Sere Matanataki e na Lalai 1.

A Baby in a Manger	153	Au na Vakavinavinaka me	
A Happy Family	76, 80	Baleta na Mataqu	8, 12, 61
A Prayer Song	10	Au Cuki	30
E Dau Veitauvi na Dredre	114	E Dua na Ucuqu	63
A Song of Thanks	12	E Noqu na Yago Totoka	5, 49, 59
Atama kei Ivi	43	I Have Two Little Hands	53
All Things Bright and Beautiful	40	Au Taleitaka na Ligaqu	54, 94
Away in a Manger	13, 152	I Love to See the Temple.	84
Me Vaka ni Sigatabu Nikua.	47	I Pray in Faith	11
Sova ni Oni	41	Au Tatara Cake	54
Birds in the Tree	41, 76	Au Kurea na Ligaqu	xvi, 128
Book of Mormon Stories	141	I'll Fold My Arms	133
Busy Little Fingers.	94, 103	Au Marau ni'u mai Lotu Nikua.	46, 133, 138
Ra Gone, ni Daramaka na		I'm Trying to Be like Jesus	120
Nomuni Tarausese	106	If You're Happy	69, 129
Sau na Ligamu.	55	Kevaka o Sa Rui Balavu	3, 17
Wilika na iQaqalo ni Ligamu	54	Jesus Came Alive Again.	149
Dear Little Friend.	109	Jesus Is Risen!	150
Do As I'm Doing	50, 72, 119, 147	Jesus Loves All Children.	16
Eency Weency Spider.	41	Jesus Loves Little Children.	121
Lima na Ika Lalai	33	Jesus Said Love Everyone	111, 120, 136, 148
Fun to Do	24, 25, 54, 72, 80, 103, 108	Tekiduru o Josefa e na	
Na iBulibuli ni Kalou	9, 24, 44	Maliwa ni Veikau	6
Grandmother.	81	Na Gone Lilai o Mosese	3, 80
Happy Song	129	Little Seeds Lie Fast Asleep	29
Uluda, Tabada, Duruda, kei na Yavada	48	Levu na Siga Marautaki	69, 110
Heavenly Father Knows Me	2, 17	Noqu Matavuvale (1)	76
Na Veivuke e Vakamarautaki Au	68	Noqu Matavuvale (2)	77
Oqo na Lotu	140	Na Veika ni Lomaqu	67
Here We Are Together.	76	My Hands	53
Hinges.	50	My Heavenly Father Loves Me	15
Home	102	E Vinakata me Cici na Yavaqu	93
How Long Is Forever?	86	My Little Kitten.	116
Ko i Au na Dauveivuke	86	Noah	36, 116

Once I Was a Baby	14, 51, 73	Na Mataniuca	26
Sa Vuka Yani e Dua na Bebe Lailai	40	The Still Small Voice	21
Dolava, Sogoti Ira [Liga]	xv, 127	The World Is So Big	24, 37, 40, 44, 117
Me da Roqoliga ka Cuva	12	Oqo na Tinaqu	90
Popcorn Popping	28	Oqo na Ka edau Cakava na Gonelailai	80
Saturday	47	Na Gone Lailai Oqo	23
Bulu Vakaitobu na Sore ni iTei	104	Touch Your Eyes	59, 62, 65
Smiles	66	Two Happy Feet	126
<i>Au Balabalavu E na So na Gauna Ka</i>		E Rua na Veitau Lalai	100
<i>So Na Gauna Au Lailai Sara</i>	xvi	E Rua na Manumanu Dau Lagasere Lalai	40
Eratou Tauvimate e Lewe Tini na Turaga	137	Eda a Bula Kece tu kei	
The Creation	47, 134	Tamada vakalomalagi	9, 87
The Goldfish	32	Me da Roqoliga	12
Na Vonu Lailai	33	E na Gauna au Cakava Kina e	
The Meetinghouse	126	Dua na Cala	96
Era Taubale ka Veivosaki na		When We're Helping	83, 103
Lalai ivuvu ni Lotu	102	Young Jesus Went to the Temple	14

Veisere ni iSususu mai na Children's Songbook

E vakarautaki na veisere vinaka oqo e na *Children's Songbook*, me baleta na isususu. E biu vata yani kei na veivakasama e so e na kena moici na qaqana. E na rairai tu tale beka ga na veisala e so me veisautaki kina na veisere oqo, kei na kena mai *Children's Songbook*, me veirauti kei ira e na isususu.

TABANA

A Happy Family (© 1975 Pioneer Music Press, Inc.)	198
Mo bulia e dua na qaqana me baleta na nomu isususu, se Lalai. Me taurivaki me vosa ni vakabula: A I see Susie; she sees me. . . .	
Do As I'm Doing.	276
Me taurivaki me dusimaki kina na sala: A Sasamaki; muri, muri au mai . . . A se A Me da sere vata	
For Health and Strength.	21
Me vakayacani e dua ga na ka me ra vakavinavinaka kina na gone: "For trees and flowers and rain that falls we praise thy name, O Lord."	
Fun to Do	253
Uluda, Tabada, Duruda, kei na Yavada	275
Seretaki kina na veika e rawa ni ra cakava na gone: "Will you come and walk (run, skip, hop) with me . . . all around the room."	
Me taurivaki me ka ni veituberi: "Now it's time to pick up toys and put them in the box (on the shelf, in the closet)."	
Hello Song	260
If You're Happy.	266
Once There Was a Snowman (© 1981 Pioneer Music Press, inc.).	249
Me buli na qaqana na veika bula tale e so: "Once there was a green tree . . . tall, tall, tall. in its shade I rested . . . small, small, small." Se "Once there was a mountain . . . high, high, high. To the top I climbed it . . . ; clouds rolled by."	
Rain is Falling All Around	241
Sing a Song	253
Me sosomitaki na "sing" e na veika tale e so me ra cakava: "Jump, jump, jump" se "Hop, hop, hop."	
Me seretaki kina na isulu, roka, se na nodra bula: "Shoes, shoes, shoes; I like my shoes. I wear them on my feet; shoes, shoes, shoes!"	

Smiles	267
Thanks to Our Father	20
We Bow Our Heads	25

Me ikuri ni veisere e so e na Children's Songbook,
 e rawa ni o na qai taurivaka tale ga na veisere rakorako
 e so ka kilai vinaka tu e na nomuni dui vanua. Me qarauna
 me veisotari na sere e digitaki kei na veika e vica oqo:

Me lekaleka ka rawarawa.

Me rawa ni lagati vakavinaka mai vei ira
 (5 ki na 8 na kena idewadewa ni domo).

Me lesuvi vakavica tiko ga na vosa e na qaqana
 (me vica ga na vosa, me lesuvi tiko vakavica)
 ka rawarawa tale ga ni vulici.

Me tukuni e na qaqā ni sere na veika e rawa ni ra raica,
 rogoca, tara, boica, se yalodra na gone.

E sega ni veisaqasaqa na qaqā ni sere
 kei na ivakavuvuli ni kosipeli.

